

T.C.
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

HİLELİ VE TAKSİRLİ İFLAS SUÇLARI
(TCK. m. 161 ve TCK. m. 162)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet GÜRLER

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ümit KOCASAKAL

HAZİRAN 2015

ÖNSÖZ

Hileli iflas ve taksirli iflas, ceza hukukuyla olduğu kadar, iflas hukuku (hatta kısmen ticaret hukuku) ile yakından bağlantısı olan suç tipleridir. Söz konusu suçlar, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 506. ve 507. maddelerinde düzenlenmiş fakat yalnızca suça uygulanacak yaptırım madde metninde belirtilmiş, suçun maddi unsurları ise İcra ve İflas Kanunu'nun 310 ve 311. maddelerinde gösterilmişti. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ise m. 161'de yer verdiği hileli iflas suçu ve m. 162'de düzenlediği taksirli iflas suçu ile başka bir kanuna atıfta bulunmak suretiyle suçun unsurlarını belirleme yönteminden vazgeçmiş ve farklı bir düzenleme getirmiştir. Bu bakımdan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile kabul edilmiş olan yeni hükümlerin incelenmesi ve söz konusu suç tiplerinin ortaya konması faydalı olacaktır. Bu amaçla başladığım yüksek lisans tezi araştırmalarımın neticesinde bu çalışma ortaya çıkmıştır.

Bu çalışma boyunca, sınırlı vaktine rağmen bana zaman ayıran ve yol gösteren tez danışmanım Sayın Hocam Doç. Dr. Ümit KOCASAKAL'a teşekkürü borç bilirim. Tez konumu belirlemede ve daha sonraki aşamalarda yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocam Doç. Dr. Vesile Sonay EVİK ile önerileri ve yardımlarıyla bana destek olan Sayın Hocam Doç. Dr. Pınar Memiş KARTAL'a teşekkür ederim. Ayrıca katkıda bulunan herkese, kabul ettiğim ve faydalandığım önerileri ve eleştirileri için teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, hayatımın her alanında olduğu gibi bu çalışma boyunca da bana destek olan sevgili eşim Elif'e şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
KISALTMALAR	VIII
RÉSUMÉ	X
ABSTRACT	XIVIV
ÖZET	XVIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

I. İFLAS	3
1. GENEL OLARAK	3
2. İFLAS KAVRAMI	4
3. İFLAS KURUMUNUN AMACI.....	5
4. İFLAS SEBEBİ.....	6
5. İFLASA KONU TEŞKİL EDEN ALACAKLAR	8
6. İFLAS YOLLARI.....	9
7. İFLASA TABİ ŞAHISLAR	10
7.1. Tacirler	10
7.1.1. Gerçek Kişi Tacirler	10
7.1.1.1. Genel Olarak	10
7.1.1.2. Özel Durumlar.....	11
7.1.1.2.1. Küçük ve Kısıtlılar	11
7.1.1.2.2. Hakkında Ticaret Yapma Yasağı Bulunan Kişiler ve Ticaretle Uğraşması İzne Tabi Kişiler.....	12
7.1.2. Tüzel Kişi Tacirler	12
7.1.2.1. Genel Olarak	12
7.1.2.2. Ticaret Şirketleri.....	13
7.2. Tacir Olmadıkları Halde Türk Ticaret Kanunu Gereğince Tacirler Hakkındaki Hükümlere Tabi Olanlar	14
7.3. Tacir Olmadıkları Halde Özel Kanun Hükümlerince İflasa Tabi Olanlar ..	14
7.3.1. Ticareti Terkedenler	14
7.3.2. Kollektif ve Komandit Şirket Ortakları.....	15
7.3.3. Bankacılık Kanunu Gereği İflası İstenebilecek Kişiler.....	15
7.3.4. Terekenin İflası	15
7.3.5. Sermaye Piyasası Kanunu Gereği İflası İstenebilecek Kişiler.....	16
7.3.6. Konkordato Akdi Tasdik Olunmayan ya da Konkordato Mühleti Kaldırılan Borçlu.....	16
8. İFLAS PROSEDÜRÜ.....	17
8.1. Takipli İflas	17
8.1.1. Genel İflas Yolu	17
8.1.2. Kambyo Senetlerine Mahsus Takip Yolu	18
8.2. Takipsiz İflas	19
9. İFLASIN SONUÇLARI	20

9.1. İflasın Borçlu Bakımından Hukuki Sonuçları.....	20
9.2. İflasın Alacaklar Bakımından Hukuki Sonuçları	21

İKİNCİ BÖLÜM

II- CEZA HUKUKUNUN EKONOMİK HAYATA MÜDAHALESİ VE İFLAS SUÇLARININ BİR EKONOMİK SUÇ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ 25

1. CEZA HUKUKU VE EKONOMİK HAYAT	25
1.1. Genel Olarak.....	25
1.2. Ekonomi Hukuku	27
1.3. Ekonomi Ceza Hukuku	30
1.3.1. Ekonomi Ceza Hukukunun Düzenlenmesi	31
1.3.2. Ekonomi Ceza Hukuku ve Suç Politikasının Genel İlkeleri	36
1.3.2.1. Hukuk Devleti İlkesi	37
1.3.2.2. Kusur İlkesi	41
1.3.2.3. Hümanizm İlkesi	41
1.3.2.4. Ceza Hukukunun Son Çare Olması İlkesi.....	43
2. EKONOMİK SUÇLAR VE İFLAS SUÇLARI	44
2.1. Genel Olarak	44
2.2. Beyaz Yaka Suçluluğu	45
2.3. Ekonomik Suç Kavramı	48
2.3.1. Fail Açısından Ekonomik Suçlar	48
2.3.2. Kovuşturma Açısından Ekonomik Suçlar.....	49
2.3.3. Korunan Hukuki Değer Açısından Ekonomik Suçlar.....	50
2.4. İflas Suçları Kavramı	51
2.5. İflas Suçlarının Ekonomik Suç Olarak Değerlendirilmesi.....	54
2.6. Bir Ekonomik Suç Olarak İflas Suçların Özellikleri.....	55

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. HİLELİ VE TAKSİRLİ İFLAS SUÇLARININ TARİHÇESİ, YABANCI HUKUK SİSTEMLERİ İLE TÜRK HUKUKUNDAKİ YERİ VE BENZER SUÇLAR..... 57

1. İFLAS SUÇLARININ TARİHÇESİ.....	57
1.1. Batı Hukuku	57
1.2. İslam Hukuku	59
1.3. Türk Hukuku	61
2. YABANCI HUKUK DÜZENLERİ.....	63
2.1. Alman Hukuku	63
2.2. Avusturya Hukuku	65
2.3. İsviçre Hukuku	67
2.4. Fransız Hukuku	69
2.5. Hırvat Hukuku.....	70
2.6. İsveç Hukuku	71
2.7. Rus Hukuku.....	71
2.8. Kanada Hukuku.....	72
2.9. Amerikan Hukuku	73
2.10. İspanyol Hukuku	73
2.11. Macar Hukuku.....	73
2.12. Sırp Hukuku	74
2.13. Bulgar Hukuku	74
2.14. İngiliz Hukuku	75
3. TÜRK HUKUKUNDA HİLELİ İFLAS VE TAKSİRLİ İFLAS SUÇLARI.....	75

4. HİLELİ İFLAS VE TAKSİRLİ İFLAS SUÇLARINA BENZEYEN BAZI SUÇLAR.....	80
4.1. Alacaklısını Zarara Sokmak Kastiyle Mevcudunu Eksiltme Suçu (İİK. m. 331)	80
4.2. Aczine Kendi Fiiliyle Sebebiyet Verme Veya Vaziyetinin Fenalığını Bilerek Ağırlaştırma Suçu (İİK. m. 332)	82
4.3. Yöneticinin Ticari İşletme Borcunu Ödememe Suçu (İİK. m. 333/a)	84
4.4. Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırmada Yetkili Kimseleri Hataya Düşürme Ya da Konkordato Veya Yeniden Yapılandırma Koşullarına Uymama Suçu (İİK. m. 334)	85
4.5. Sermaye Şirketinin İflasını İstememe Suçu (İİK.m.345/a).....	86
4.6. Müflisin Mallarını İflas İdaresine Vermemek ve Müflisin Alacaklarını İflas İdaresine Bildirmemek Suçu (İİK.m.336).....	88
4.7. Dolandırıcılık Suçu (TCK. m. 157).....	89

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. HİLELİ İFLAS SUÇU (TCK. M. 161).....	91
1. GENEL OLARAK	91
2. KORUNAN HUKUKİ DEĞER	92
3. HİLELİ İFLAS SUÇUNUN UNSURLARI	94
3.1. Maddi Unsurlar	94
3.1.1. Fiil	94
3.1.1.1. Genel Bilgiler	94
3.1.1.2. Hileli Tasarruf Kavramı	96
3.1.1.3. Seçimlik Hareketler.....	97
3.1.1.3.1. Alacaklıların, Alacaklarının Teminatı Mahiyetinde Olan Malların Kaçırılması, Gizlenmesi veya Değerinin Azalmasına Neden Olunması (TCK. m. 161/1-a)	97
3.1.1.3.1.1. Malların Kaçırılması	98
3.1.1.3.1.2. Malların Gizlenmesi.....	99
3.1.1.3.1.3. Malların Değerinin Azalmasına Neden Olunması	100
3.1.1.3.2. Malvarlığını Kaçırmaya Yönelik Tasarruflarının Ortaya Çıkmasını Önlemek İçin Ticari Defter, Kayıt veya Belgelerin Gizlenmesi veya Yok Edilmesi (TCK. m. 161/1-b).....	102
3.1.1.3.2.1. Ticari Defter	103
3.1.1.3.2.2. Kayıt ve Belgeler.....	105
3.1.1.3.3. Gerçekte Bir Alacak ve Borç İlişkisi Olmadığı Halde, Sanki Böyle Bir İlişki Mevcutmuş Gibi, Borçların Artmasına Neden Olacak Şekilde Belge Düzenlenmesi (TCK.m.161/1-c).....	107
3.1.1.3.4. Gerçeğe Aykırı Muhasebe Kayıtlarıyla veya Sahte Bilanço Tanzimiyle Aktifin Olduğundan Az Gösterilmesi (TCK. m. 161/1-d)	109
3.1.2. Netice	111
3.1.2.1. Suçun İşlendiği Zaman.....	113
3.1.2.2. Suçun İşlendiği Yer.....	116
3.1.3. Nedensellik Bağı	117
3.1.4. Fail	118
3.1.4.1. Gerçek Kişiler Bakımından.....	120
3.1.4.2. Tüzel Kişiler Bakımından	122
3.1.5. Mağdur	123
3.1.6. Konu	124
3.2. Manevi Unsur.....	126
3.3. Hukuka Aykırılık	128

3.3.1. İlgilinin Rızası.....	130
3.3.2. Zorunluluk Hali.....	131
4. SUÇUN UNSURLARI DIŞINDA KALAN HALLER	133
4.1. Şahsi Cezasızlık Sebepleri	133
4.2. Cezayı Kaldıran veya Azaltan Şahsi Sebep Olarak Etkin Pişmanlık... ..	135
4.3. Objektif Cezalandırılabilme Şartı	138
4.3.1. Genel Olarak	138
4.3.2. Hileli İflas Suçu Bakımından Objektif Cezalandırılabilme Şartı Olarak İflas Kararı	140
4.3.3. İflas Kararının Kesinleşmiş Olmasının Önemi	142
5. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ.....	144
5.1. Teşebbüs.....	144
5.2. İştirak.....	145
5.3. İçtima.....	147
6. SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA USULÜ İLE YAPTIRIM	149
6.1. Savcılığın Harekete Geçmesi	149
6.2. Yetkili ve Görevli Mahkeme.....	150
6.3. Yaptırım	152
6.4. Zamanaşımı	153
6.5. Yargılamada Yetkiye İlişkin Sorunlar	155
6.6. Hileli İflas Suçunda Bilirkişinin Önemi.....	156
7. HİLELİ İFLAS SUÇUNUN SONUÇLARI	158
7.1. Kamu Hukuku Bakımından.....	158
7.2. Özel Hukuk Bakımından.....	162

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. TAKSİRLİ İFLAS SUÇU (TCK. M. 162).....	162
1. GENEL OLARAK.....	163
2. KORUNAN HUKUKİ DEĞER	165
3. SUÇUN UNSURLARI	166
3.1. Maddi Unsurlar	166
3.1.1. Fiil	166
3.1.1.1. Genel Olarak	166
3.1.1.2. İcra İflas Kanunu m. 310'da Düzenlenmiş Olan Taksirli İflas Halleri.....	168
3.1.1.2.1. Müflisin Zıyanları İçin Makul Sebepler Gösterememesi....	169
3.1.1.2.2. Müflisin Evinin Masraflarının Haddinden Fazla Olması (İİK. m. 310/(1)-2)	170
3.1.1.2.3. Kumar veya Talih Oyunlarında ve Borsa İşlemlerinde Büyük Miktarda Para Harcanması (İİK. m. 310/(1)-3)	170
3.1.1.2.4. Borcunun Mevcudu ile Alacağından Daha Çok Olduğunu Bildiği Halde, Bu Durumdan Haberi Olmayan Kimselerden Önemli Miktarda Veresiye Mal Satın veya Borç Para Almak (İİK. m. 310/(1)-4).....	171
3.1.1.2.5. Müflisin, Türk Ticaret Kanunu Gereğince Tutulması Gerekli Olan Defterleri, Hiç veya Kanunun Emrettiği Şekilde Tutmamış Olması (İİK. m. 310/(1)-5)	172
3.1.1.2.6. Mevcudu ile Alacağından Çok Fazla Meblağ İçin Senetlerin İmzalanmış Olması (İİK. m. 310/(1)-6)	173

3.1.1.2.7. İflas Takibi Sırasında Mahkeme, İflas İdaresi veya İflas Dairesi Tarafından Çağrıldığı Halde, Makbul Bir Mazereti Olmaksızın Gelmemiş Olmak (İİK. m. 310/(1)-7)	174
3.1.1.2.8. İşlerini Terkederek Kaçma (İİK. m. 310/(1)-8)	174
3.1.1.2.9. Evvelki Bir Konkordato Şartlarını İfa Etmeden Tekrar İflasına Hükmolunma (İİK. m. 310/(1)-9)	175
3.1.1.2.10. Müflisin, Zorunlu Olduğu Halde, İflas İçin Mahkemeye Başvurmamış Olması (İİK. m. 310/(1)-10).....	176
3.1.1.2.11. Ticareti Terk Eden Tacirin İİK. m. 44'e Aykırı Hareket Etmesi (İİK. m. 337a).....	177
3.1.2. Netice	178
3.1.3. Nedensellik Bağı	179
3.1.4. Fail	179
3.1.5. Mağdur	180
3.1.6. Konu.....	180
3.2. Manevi Unsur.....	181
4. SUÇUN UNSURLARI DIŞINDA KALAN HALLER	185
4.1. Şahsi Cezasızlık Sebepleri	185
4.2. Cezayı Kaldıran Ya da Azaltan Sebep Olarak Etkin Pişmanlık	186
4.3. Taksirli İflas Suçu Bakımından Objektif Cezalandırılabilme Şartı Olarak İflas Kararı	188
5. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ	188
5.1. Teşebbüs.....	188
5.2. İştirak.....	188
5.3. İçtima.....	190
6. SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA USULÜ İLE YAPTIRIM	191
6.1. Savcılığın Harekete Geçmesi	191
6.2. Görevli ve Yetkili Mahkeme.....	191
6.3. Yaptırım	192
6.4. Zamanaşımı	194
SONUÇ	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED. 195
KAYNAKÇA.....	200
ÖZGEÇMİŞ.....	219

KISALTMALAR

AİTİA	: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi
AMKD	: Anayasa Mahkemesi Kararları Dergisi
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHF	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM.	: Anayasa Mahkemesi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BK.	: Borçlar Kanunu
Bkz.	: Bakınız
BÜHFD	: Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
C.	: Cilt
CGK.	: Ceza Genel Kurulu
ÇKK.	: Çocuk Koruma Kanunu
CMK.	: Ceza Muhakemesi Kanunu
Çev.	: Çeviren
d.n.	: Dipnot
DEÜ	: Dokuz Eylül Üniversitesi
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	: Esas
EÜHFD	: Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
f.	: Fıkra
Fon	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
FSEK.	: Fikri ve Sanat Eserleri Kanunu
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD.	: Hukuk Dairesi
İİK.	: İcra ve İflas Kanunu
İİTİA	: İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
KHK.	: Kanun Hükmünde Kararname
m.	: Madde
MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TCK.	: Türk Ceza Kanunu
TMK.	: Türk Medeni Kanunu

TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TODAEİ	: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü
TTK.	: Türk Ticaret Kanunu
RG.	: Resmi Gazete
Vol.	: Volume
VUK.	: Vergi Usul Kanunu
WIKG	: Erstes Gesetz zur Bekämpfung der Wirtschaftskriminalitat
Yarg.	: Yargıtay
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

RÉSUMÉ

Les infractions de la faillite frauduleuse et de la faillite par négligence, qui sont régies par les articles 161 et 162 du Code Pénal Turc constituent l'objet de notre étude. A cet égard, les infractions de la faillite frauduleuse et de la faillite par négligence qu'on peut appeler "crimes de faillite prévues par la loi dans le Code Pénal Turc" en bref, eu lieu dans la section des «crimes contre le droit de propriété». Même si la faillite semble être une situation personnelle survenant entre le débiteur et le créancier (créanciers) et on pourrait dire qu'ils protègent les droits des créanciers qui souffrent des dommages-intérêts (ou confrontés à des dommages potentiels), la valeur juridique protégée par les crimes de faillite ne devrait pas être considérée seulement dans le cadre de relation débiteur-créancier. Parce que, la faillite affecte négativement les employés du créancier, l'économie et la structure sociale en plus de les débiteurs et les créanciers et il fait mal à la confiance mutuelle et la sécurité de crédit qui doit exister dans la vie des affaires.

A cet égard, les crimes de faillite prévues par la loi dans le Code Pénal Turc sont destinés à protéger les droits des créancier (créanciers) dont les dettes sont empêchés et de protéger la confiance mutuelle, la sécurité des crédit et de l'économie. Les infractions de faillite frauduleuse et de la faillite par négligence sont différents des autres crimes contre la propriété (cambriolage, dommages à la propriété, détournement) dans ce sens et ils visent à protéger non seulement les intérêts personnels, mais aussi ceux publics (méta-individuels).

Tout d'abord, afin de comprendre les infractions de faillite frauduleuse et de la faillite par négligence il devrait être déclaré ce qui est la faillite et quel type de caractéristiques ce dernière portes. Parce que ces deux phénomènes survenus l'un par l'autre, seraient mieux compréhensible de cette façon. La relation débiteur-créancier est une relation contractuelle fondée sur la liberté de la volonté et la liberté contractuelle, qui n'est généralement pas entravé par l'Etat. L'intervention étatique se produit uniquement lorsque les conditions non autorisés par le système juridique sont affirmés ou le contrat qui sous-tend la relation contractuelle n'est pas effectuée dans la façon dont il est censé.

Lorsque le contrat est pas exécutée ou autrement dit la créance du créancier n'est pas satisfait, le fonctionnement du système de procédure d'exécution dans le système juridique sera le cas. A cet égard, lorsque le débiteur ne respecte pas son obligation résultant de la relation contractuelle, le créancier peut se procurer usage de la force sur les actifs des créanciers dans le cadre de certaines règles en termes de droit privé. Ces activités qui servent à la réalisation de ces demandes qui proviennent du droit matériel par les organes compétents de l'Etat et par la puissance de l'Etat, sont appelés les procédures d'exécution. La branche de droit qui dispose les règles à cet égard est appelé le droit des procédures d'exécution ou le droit d'exécution et de faillite. Nous devrions affirmer qu'il y a essentiellement deux façons de procédure d'exécution; le premier est la procédure d'exécution limitée (individuel) et l'autre est la procédure d'exécution générale (collective), la procédure de faillite en d'autres termes. A cet égard, à cause de notre sujet nous devrions indiquer les caractéristiques, la base politique, l'importance et les conséquences de la procédure faillite.

En bref, l'objectif principal de la procédure de faillite est de satisfaire les droits des créanciers. Cependant, ce n'est pas la peine de retirer le pouvoir du débiteur de disposition sur l'ensemble de ses actifs pour atteindre cet objectif. En effet, il est possible de satisfaire les créanciers avec l'instance de la procédure d'exécution limitée que nous avons brièvement indiqué plus haut.

A cet égard, avec le règlement de l'institution de la faillite non seulement la satisfaction des créanciers est visée, mais il est aussi désiré d'assurer que les gens qui font l'exercice d'affaires avec l'honnêteté, l'attention et les soins nécessités par la vie des affaires, autrement dit, se comporter comme «un homme d'affaires prudent» au sens de la Code de Commerce Turc. Sinon, le législatif oblige ceux qui n'agissent pas de cette façon d'être éliminé de la vie économique. Parce que l'existence des gens de ce genre pose un danger non seulement pour les créanciers qui sont en relation d'affaires avec eux et leurs employés, mais aussi pour l'ordre économique, l'économie nationale et de la structure sociale. À cet égard, la ressemblance entre la politique derrière l'institution de la faillite et de la politique derrière criminalisation des infractions de faillite frauduleuse et de la faillite par négligence est frappant. Parce que, similaire à la politique derrière les crimes de faillite, la politique derrière institution de la faillite est déterminé en considérant non seulement des droits des créanciers, mais aussi des intérêts publics.

De cet aspect, il faut clarifier si les crimes de faillite prévus par la loi dans le Code Pénal Turc peuvent être considérées comme des crimes économiques ou non. Parce que les infractions de la faillite frauduleuse et de la faillite par négligence entraînent des conséquences qui devraient être traitées en termes de droit pénal et aussi d'un point de vue économique. Il est clair que les crimes de faillite est l'une des méthodes pour commettre des crimes économiques qui sont devenus très commun à notre époque. A cet égard, il convient de conclure si les infractions de la faillite frauduleuse et de la faillite par négligence sont des crimes économiques ou pas, en se référant au droit pénal économique et aux crimes économiques. En règle générale, l'objet de la loi économique est ingérence de l'État dans la vie économique. Si nous discutons de l'ingérence de l'Etat dans la vie économique par le biais du droit pénal, nous parlons du droit pénal économique. Il n'y a pas une définition claire généralement acceptée de la notion de crime économique. Ce concept est discuté des différents points de vue et différentes déclarations sont présentées. A cet égard, les crimes économiques sont discutées selon le délinquant, la procédure du crime et la valeur juridique protégé par le crime. Comme la critère de valeur juridique à protéger est important pour définir les crimes économiques, la relation entre les crimes de faillite prévues par la loi dans le Code Pénal Turc et le concept de criminalité économique doit être expliquée en conséquence. Selon ce raisonnement, un certain type de délinquant ou les caractéristiques de la procédure ne sont pas convenable pour expliquer la conduite qui viole la structure économique. Parce que la structure de la vie économique est complexe et de le discuter d'une façon limitée ne permettrait pas d'expliquer et de développer le concept. Une perspective qui prendrait les conséquences des crimes économiques en considération est nécessaire pour expliquer le concept en question et de le développer dans le futur. À ce stade, il faut discuter la valeur juridique protégé par l'État en légiférant règles réglementaires dans le domaine économique, et ce quelles genres d'injustice émergent avec la violation de cette valeur juridique.

A cet égard, les infractions de faillite frauduleuse et de la faillite par négligence sont directement liés à l'ordre économique de l'Etat et il convient de préciser ces

délits sont passibles de la qualification de la criminalité économique. Les crimes de faillite qui dommages, autre que les droits des créanciers, propre fonctionnement de l'économie, qui créent l'insécurité dans la vie économique et blessent la sécurité de crédit, devraient être considérées comme des crimes économiques.

Avant le 1er Juin 2005, ces crimes étaient incriminées par l'article 506 intitulé du délit de faillite frauduleuse et l'article 507 intitulé l'infraction de négligence de la faillite dans la chapitre « Les crimes contre la propriété » du Code Pénal Turc numérotés 765. Dans ces articles que les sanctions étaient formulées; les éléments matériels du crime étaient précisées dans les articles 310 et 311 de la Loi d'Exécution et de la Faillite. A cet égard, il faut discuter si articles 310 et 311 de la Loi d'Exécution et de la Faillite sont en vigueur ou non. Avec l'article 12/1-b de la Loi à propos de L'entrée en Vigueur et L'Application Méthode du Code Pénal Turc numérotés 5252, le Code Pénal Turc numérotés 765 et toutes ses annexes et les amendements ont été abrogés. Par conséquent, il ne fait aucun doute que l'article 506 et 507 du Code pénal turc numérotée 765 ont été abrogés. Cependant il n'y a aucune disposition concernant articles 310 et 311 de la Loi d'Exécution et de la Faillite dans lequel les éléments matériels des crimes en question étaient disposés.

Cette situation a créé un désaccord entre les juristes. Certains juristes affirment que les articles 310 et 311 de la Loi d'Exécution et de la Faillite n'ont pas été abrogés par l'entrée en vigueur du Code Pénal Turc numérotés de 5237. Les sanctions de ces crimes sont régies par le Code Pénal Turc et de leurs éléments matériels sont légiférées dans la Loi d'Exécution et de la Faillite. En contraste avec ça, la majorité des juristes soutiennent que les articles 310 et 311 de la Loi d'Exécution et de la Faillite ont été tacitement abrogés par l'entrée en vigueur du Code pénal turc numérotés de 5237.

En fait, il faut admettre que, avec l'article 161 disposant la faillite frauduleuse et l'article 162 disposant la faillite par négligence du Code Pénal Turc numérotés de 5237, les articles concernés de la Loi d'Exécution et de la Faillite ont été tacitement abrogés. Le législateur a opté pour légiférer les deux; les éléments matériels et les sanctions de crimes de faillite dans le Code Pénal Turc. Par conséquent, le législateur a renoncé à légiférer les éléments matériels du crime par renvoi à une autre loi. Egalement, cette situation est clairement indiquée dans le rapport de la Commission de la Justice. Enfin, il faut accepter que les article 161 et 162 du Code Pénal Turc numérotés de 5237 ont tacitement abrogé les article 310 et 311 de la Loi d'Exécution et de la Faillite et pour les infractions de faillite commit après le 1er Juin 2005 les dispositions du code pénal turc numérotés 5237 doivent être appliquées. Il convient de préciser que les articles 310 et 311 de la Loi d'Exécution et de la Faillite et de nombreux disposition juridiques liées à ces dernières doivent être bénéficié dans l'application et l'interprétation des dispositions concernés du Code Pénal Turc numérotés de 5237. De cette façon, les dispositions pertinentes de la Loi d'Exécution et de la Faillite, de nombreux pertinent régulations et la jurisprudence concernant ces provisions qui ont été appliquées depuis de nombreuses années ne seront pas abandonné. Par conséquent, les articles 161 et 162 du Code Pénal Turc devraient être considérés lors l'évaluation des infractions de faillite frauduleuse et de la faillite de négligence.

Selon les dispositions des articles 161 et 162 du Code Pénal Turc, le délinquant de faillite frauduleuse et de faillite négligence ne peut être qu'un débiteur qui est soumise à la faillite. A cet égard, ces crimes sont des infractions d'état. Qui est soumis

à la faillite sera déterminé en fonction de la Loi d'Exécution et de la Faillite, le Code du Commerce Turc et les dispositions spécifiques. Comme indiqué précédemment, la victime des crimes de la faillite frauduleuse et la faillite de négligence sont des gens qui sont des créanciers de la faillite ou les gens qui ne peuvent pas récupérer leurs créances en raison de comportements frauduleux et négligente de faillite ou ceux qui ont le risque de ne pas être en mesure de les recueillir.

De plus, le décret de la faillite doit être donnée à mesure de condamner le contrevenant. Cet aspect a également été déclaré dans les intentions législatives des articles disposants ces infractions. A cet égard, le décret de la faillite est une condition de la responsabilité pénale de ces crimes en questions. Les conditions de la responsabilité pénale sont les conditions qui sont exigées par la loi pour condamner le contrevenant et si ces conditions ne sont pas remplies aucune sanction est imposée au délinquant, même si tous les éléments matériels de l'infraction sont établis et le crime est constitué. Par conséquent, pour être en mesure de condamner un délinquant en raison de délits de faillite frauduleuse ou de la faillite par négligence, il doit y avoir un décret de la faillite sur le délinquant entré et finalisé par le tribunal de commerce.

Finalement, les actions constituant le crime de faillite frauduleuse -chacun d'eux éventuellement- sont énoncées dans quatre paragraphes dans l'article 161 du Code Pénal Turc. Par conséquent, une personne qui commit une ou plusieurs de ces actions et qui est assujetti à la faillite est réputé avoir commit l'infraction de faillite frauduleuse. Selon l'article 162 du Code Pénal Turc, l'action constituant la faillite par négligence est de provoquer la faillite en raison de l'omission d'exercer le soin et l'attention nécessaires par le statut de marchand. Comme cela semble, les actes qui constituent le délit de faillite frauduleuse ne sont pas disposés d'une façon concluante et le champ d'application de cette disposition est prolongé. A cet égard, si les soins et l'attention nécessaires par le statut d'être marchand est exercée ou non seront déterminées conformément au Code du Commerce Turc et la législation pertinente. Pour que l'infraction soit constituée, la faillite doit être produite en raison d'actes et actions qui violent la responsabilité objective du soin et de l'attention. Ces actions peuvent se produire dans différentes formes selon les affaires, les soins et l'attention du délinquant qu'il est exigé.

ABSTRACT

The offences of fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy which are legislated in the articles 161 and 162 of Turkish Criminal Code constitute the subject of our study. In this respect, offences of fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy which we can call “Bankruptcy Crimes legislated in the Turkish Criminal Code” in short, take place under the section of “Crimes against Property Ownership”. Even though bankruptcy seems like a personal situation occurring between debtor and creditor (creditors), and it could be said that they protect the rights of creditors who are suffering damages (or facing potential damages), the legal value protected by the bankruptcy crimes should not be considered only within the scope of debtor-creditor relationship. Because, bankruptcy along with debtors and creditors, affects creditor’s employees, the economy and the social structure negatively, and hurts the mutual trust and credit security that must exist in business life.

In this respect, with the bankruptcy crimes legislated in the Turkish Criminal Code, it is intended to protect the rights of creditors (creditor) whose receivables are prevented and to protect mutual trust, credit security and the economy. The offences of fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy are divided from other crimes against property ownership (burglary, damage to property, misappropriation) in this sense and they aim to protect not only personal interests but also public (meta-individual) interests as well.

First of all, in order to understand offences of fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy, what is bankruptcy and what sort of characteristics it has, should be stated. Because these two phenomenon occurring by following each other, would be better understandable in this manner. The debtor-creditor relationship is a contractual relationship based on freedom of will and freedom of contract and generally not interfered by the state. The interference by the state only occurs when conditions not allowed by the legal system are asserted or when the contract which underlies the contractual relationship is not performed in the way it is supposed to be.

When the contract is not performed or in other words the receivable of the creditor is not satisfied, the operation of executive proceedings system in the legal system will be the case. In this respect, when the debtor does not meet its obligation arising from the contractual relationship, the creditor may procure use of force on creditor’s assets within the framework of certain rules, in terms of private law. These activities which serve to the realization of these requests which originate from substantive law by the competent bodies of the state and by state power, are called executive proceeding activities, the field of law which regulates the rules in this respect is called Law of Executive Proceedings or Enforcement and Bankruptcy Law. We should state that essentially there are two methods of executive proceeding; first one is limited (individual) executive proceeding and the other one is general (collective) executive proceeding in other words, bankruptcy executive proceeding. In this respect, because of our subject we should state characteristics, policy basis, importance and consequences of bankruptcy executive proceedings.

In short, the primary goal of the bankruptcy proceedings is to satisfy creditors' rights. However it's not necessary to remove the debtor's power of disposition over all of his assets to achieve this goal. Indeed it's possible to satisfy creditors with the limited executive proceeding we briefly stated above.

In this respect, with the regulation of bankruptcy institution, not only securing creditors' satisfaction is aimed, but also to make sure that people who are doing business act with the honesty, attention and care required by business life, in other words to act like "a prudent businessman" within the meaning of Turkish Commercial Law is aimed. Otherwise, the legislative is forcing those who don't act this way out of economic life with the institution of bankruptcy. Because the existence of these people represents a danger not only to their creditors with whom they are in business relationship with and their employees, but also to the economic order, national economy and the social structure. In this respect, resemblance between the policy behind the bankruptcy institution and the policy behind offences of fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy is striking. Because, similar to the policy behind bankruptcy crimes, the policy behind bankruptcy institution is determined according to not only creditors' rights but also public interests.

From this aspect, whether bankruptcy crimes legislated in the Turkish Criminal Code can be deemed as economic crimes or not should be made clear. Because offences of fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy create consequences which should be dealt in terms of criminal law and also from an economic perspective. It's clear that the bankruptcy crimes is one of the methods to commit economic crimes which became very common in our age. In this respect, it should be explained whether offences of fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy are economic crimes or not by referring to economic criminal law and economic crimes. Generally, the subject of the economic law is state interference to the economic life. If we discuss the state's interference, in a narrower extend, with economic life by means of criminal law, we are speaking of the economic criminal law. There is no a generally accepted clear definition of the economic crime concept. This concept is discussed from different perspectives and different statements are presented. In this respect economic crimes are discussed according to offender, proceedings and the legal value to be protected by the crime. Because the criteria of legal value to be protected is prominent to define the economic crimes, the relationship between the bankruptcy crimes legislated in the Turkish Criminal Code and economic crime concept should be explained accordingly.

According to this reasoning, a certain type of offender or characteristics of proceedings are not suitable to explain the conduct which violates the economic structure. Because economic structure is complex and discussing it limitedly wouldn't permit explaining and developing the concept. A perspective aimed at the consequences of economic crimes is necessary to explain the concept in question and to develop it in the future. At this point, the legal value protected by the state by legislating regulatory rules in economic field and that what kind of injustice emerge with the violation of this legal value should be discussed.

In this respect, the offences of fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy are directly related to the economic order of the state and it should be stated these offences carry the qualification of economic crime. The bankruptcy crimes which damage, along with creditors' rights, economy's own functioning, which create insecurity in economic life and hurt credit security, should be regarded as economic crimes.

As it's known, before the June 1st, 2005 these crimes were criminalized under Turkish Criminal Code numbered 765's heading of "Crimes against Property", in the article 506 titled the offence of fraudulent bankruptcy and in the article 507 titled the offence of negligent bankruptcy. In these articles only the sanctions were stated; the material elements of crime were specified in articles 310 and 311 of the Enforcement and Bankruptcy Law. In this respect, it should be discussed whether articles 310 and 311 of Execution and Bankruptcy Law are in force or not. With the article 12/1-b of Law about Entry into Force and Application Method of Turkish Criminal Code numbered 5252, Turkish Criminal Code numbered 765 with all of its appendixes and amendments were abrogated. Therefore there is no doubt that article 506 and 507 of Turkish Criminal Code numbered 765 were abrogated. However there is no provision regarding articles 310 and 311 of Execution and Bankruptcy Law in which material elements of crimes in question were legislated.

This situation created a disagreements between legal scholars. Some scholars argue that articles 310 and 311 of Execution and Bankruptcy Law were not abrogated by the Turkish Criminal Code numbered 5237's entry into force. The sanctions of these crimes are legislated in Turkish Criminal Code and their material elements are legislated in the Execution and Bankruptcy Law. In contrast with this, a majority of the legal scholars argue that with the new provisions of Turkish Criminal Code numbered 5237, the articles 310 and 311 of Execution and Bankruptcy Law were tacitly abrogated.

In fact, it should be accepted that with the article 161 of Turkish Criminal Code legislating fraudulent bankruptcy and the article 162 legislating negligent bankruptcy, relevant articles of Execution and Bankruptcy Law were abrogated impliedly. Therefore the legislature gave up on legislating material elements of crime by referring to another law. This situation is also stated clearly in the report of Justice Commission. After all, it should be accepted that provisions of article 161 and 162 of Turkish Criminal Code numbered 5237 impliedly abrogated articles 310 and 311 of Execution and Bankruptcy Law and for offences fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy committed after June 1, 2005 the provisions of Turkish Criminal Code numbered 5237 must be applied.

However it should be stated that, when applying and interpreting provisions of Turkish Criminal Code numbered 5237 in this subject, the articles 310 and 311 provisions of Execution and Bankruptcy Law and ample legal precedents on these provisions should be benefited from. In this way, the relevant provisions of Execution and Bankruptcy Law which were applied for many years, many precedents and court rulings regarding these provisions will not be abandoned. Therefore articles 161 and 162 of Turkish Criminal Code should be considered when evaluating offences of fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy.

According to the provisions of articles 161 and 162 of Turkish Criminal Code, an offender of fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy crimes can only be a debtor who is subject to bankruptcy. In this respect, these crimes are status offences. Who is subject to bankruptcy will be determined according to the Execution and Bankruptcy Law, Turkish Commercial Law and special law provisions. As stated before, the victim of fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy crimes are people who are creditors of the bankrupt or people who can't collect their receivables due to bankrupt's fraudulent and negligent behavior or who has the risk of not being able to collect.

Also, the decree of bankruptcy must be given to be able to sentence the offender. This aspect was also stated in the legislative intentions of the article legislating these offences. In this respect, the decree of bankruptcy is a criminal responsibility condition for these crimes in question. The criminal responsibility conditions are the conditions which are required by the law to sentence the offender and if they are not met no sanctions are imposed on the offender even if all material elements of the offence are established and even the crime is constituted. Therefore to be able to sentence an offender due to offences of fraudulent bankruptcy and negligent bankruptcy, there must be a decree of bankruptcy about the offender entered by the commercial court and it must be finalized.

Finally, the actions-each of them optionally- constituting the crime of fraudulent bankruptcy are stated in four subsections in the article 161 of Turkish Criminal Code. Therefore a person who commits one or more than one of these actions and who is subject to bankruptcy shall be deemed to commit the offence of fraudulent bankruptcy. According to article 162 of Turkish Criminal Code, the *actus reus* of the negligent bankruptcy is to cause bankruptcy due to failure to exercise the care and attention required by the status of being merchant. As it seems, the actions that constitute the offence of fraudulent bankruptcy are not conclusively legislated and the scope of application for this provision is extended. In this respect, whether the care and attention required by the status of being merchant is exercised or not will be determined according to Turkish Commercial Law and relevant legislation. For the crime to be constituted, the bankruptcy must occur due to deeds and actions that violate the objective care and attention responsibility. These actions may occur in different forms according to the offender's business, care and attention that is required of the offender.

ÖZET

Çalışmamızın konusunu, Türk Ceza Kanunu m. 161 ve m. 162’de düzenlenen hileli iflas suçu ile taksirli iflas suçu oluşturmaktadır. Bu bakımdan, kısaca ‘‘Türk Ceza Kanunu’nda Düzenlenen İflas Suçları’’ olarak da ifade edebileceğimiz hileli iflas ve taksirli iflas suçlarına, ‘‘Malvarlığına Karşı Suçlar’’ başlığı altında yer verilmiştir. İflas, her ne kadar borçlu ile alacaklı (alacaklılar) arasında meydana gelen bireysel bir durum olarak görünüp, söz konusu suçların ihdası ile zarara uğrayan (ya da zarar tehlikesiyle karşılaşan) alacaklıların haklarının korunduğu söylenebilecekse de, iflas suçları ile korunan hukuki değer yalnızca alacaklı-borçlu ilişkisi bağlamında düşünülmemelidir. Zira iflas, borçlu ve alacaklıların yanı sıra, borçlunun çalışanlarını, ülke ekonomisini ve toplumsal yapıyı olumsuz etkilemekte, ticari hayatta olması gereken karşılıklı güvene ve kredi emniyetine zarar vermektedir.

Bu bakımdan, Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenen iflas suçlarıyla, alacağına engel olunan alacaklıların (alacaklının) hakları ve ekonomik hayatın vazgeçilmez unsuru olan karşılıklı güven ve kredi emniyeti ile ülke ekonomisi korunmak istenmiştir. Hileli iflas ile taksirli iflas suçları bu yönüyle, diğer malvarlığına karşı suçlardan (hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma) ayrılmakta ve yalnızca bireysel menfaatleri değil, kamusal (bireyüstü) menfaatleri de korumayı amaçlamaktadır.

İlk olarak, hileli iflas ile taksirli iflas suçlarının daha iyi anlaşılabilmesi için, iflasın ne olduğu ve ne gibi özellikler taşıdığı ifade edilmelidir. Zira birbirinin devamı olarak meydana gelen bu iki olgu, böylece daha anlaşılır kılınabilecektir. Alacak borç ilişkileri esas itibarıyla irade ve sözleşme serbestisine dayalı ve genelde devletin müdahale etmediği hukuki ilişkilerdir. Bu ilişkilerde taraflar serbestçe ilişkinin koşullarını belirler. Devletin müdahalesi ancak ilişkide hukuk sisteminin cevaz vermediği koşulların öne sürülmesi ya da hukuki ilişkinin temelini oluşturan sözleşmenin gerektiği gibi ifa edilmemesi halinde söz konusu olur.

Sözleşmenin ifa edilmemesi ya da bir başka deyişle alacaklının alacağının tatmin edilmemesi halinde hukuk sisteminde icra mekanizmasının işletilmesi söz konusu olacaktır. Bu bakımdan, özel hukuk alanında borçlu, borç ilişkilerinden doğan yükümlülüğünü yerine getirmediği zaman, alacaklı icra organları aracılığıyla borçlunun malları üzerinde belli kurallar çerçevesinde zor kullanılmasını sağlayabilir. Maddi hukuktan kaynaklanan bu taleplerin devletin yetkili organları ve devlet gücü tarafından gerçekleştirilmesine hizmet eden faaliyetlerin tümüne cebri icra faaliyeti, buna ilişkin kuralları düzenleyen hukuk dalına ise cebri icra hukuku, takip hukuku ya da icra ve iflas hukuku denmektedir. Belirtmek gerekir ki, esasen iki çeşit takip yolu bulunmaktadır; bunlardan biri cüzi (ferdi) icra yani icra takip yolu, diğeri ise külli (toplu) icra yani iflas takip yoludur. Bu bakımdan, konumuz gereği, iflas takip yolunun özelliklerini, düzenlenme amacını, önemini ve sonuçlarını belirtmek gereklidir

Kısaca belirtmek gerekirse, iflas düzenlemesine yer verilmesinin temel sebebinin alacaklıların haklarına kavuşması olduğu ifade edilebilir, fakat bunun için

borçlunun bütün malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin kaldırılmış olması gerekmez. Nitekim yukarıda kısaca değindiğimiz gibi cüzi takip yolu ile de şahısların alacaklarına kavuşması mümkündür.

Bu bakımdan iflas kurumunun düzenlenmesiyle amaçlanan sadece alacaklıların haklarına kavuşmasını temin etmek değil, aynı zamanda ticaretle uğraşan kişilerin, ticaretin gerektirdiği dürüstlük, dikkat ve özeni göstermesini ya da bir başka deyişle Türk Ticaret Kanunu anlamında “basiretli bir iş adamı gibi davranmasını” sağlamaktır. Aksi halde, kanun koyucu, böyle davranmayan kişileri iflas kurumu ile ekonomik hayatın dışına itmektedir. Zira bu kişilerin varlığı, sadece ticari ilişkiye girdikleri alacaklıları ve istihdam ettikleri çalışanları için değil, genel olarak ekonomi düzeni, ülke ekonomisi ve toplumsal yapı için de tehlike oluşturmaktadır. Bu itibarla, iflas kurumunun düzenlenme amacı ile hileli iflas ve taksirli iflas suçlarının düzenlenme amacı arasındaki bu benzerlik dikkat çekicidir. Zira, söz konusu iflas suçlarının düzenlenme amacında olduğu gibi iflas kurumunun düzenlenmesinde de sadece alacaklıların hakları değil, kamusal menfaatler de göz önünde bulundurulmuştur.

Bu yönüyle, Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenen iflas suçlarının bir ekonomik suç olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği de açıklığa kavuşturulmalıdır. Çünkü hileli iflas ve taksirli iflas suçları ceza hukuku yanı sıra ekonomik açıdan da ele alınması gereken bir takım sonuçlar doğurur. Çağımızda büyük önem kazanmış olan ekonomik suçların işlenmesi bakımından başvuru yöntemlerinden birisinin de iflas suçları olduğu ortadadır. Bu bakımdan, ekonomi ceza hukukuna ve ekonomik suçlara değinilerek, hileli iflas ve taksirli iflas suçlarının ekonomik suç vasfını taşıyıp taşımadığı izah edilmelidir. Genel manada, devletin ekonomik hayata müdahalesi, ekonomi hukukunun konusunu oluşturmaktadır. Bu müdahaleyi biraz daha daraltarak, devletin ekonomik hayata ceza hukuku yoluyla müdahalesini ele alırsak, bu sefer karşımıza ekonomi ceza hukuku çıkmaktadır. Ekonomik suç kavramının ise herkes tarafından kabul edilen açık bir tanımı bulunmamaktadır. Dolayısıyla ekonomik suç kavramının kesin bir tanımını yapılamamış, bu kavram değişik açılardan ele alınarak farklı açıklamalar ortaya koyulmuştur. Bu kapsamda ekonomik suçlar; fail açısından, kovuşturma açısından ve suçla korunması amaçlanan hukuki değer açısından ele alınmıştır. Ekonomik suçları açıklamak için, daha çok suçla korunması amaçlanan hukuki değer kriteri kabul gördüğünden, Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenen iflas suçları ile ekonomik suç kavramı arasındaki ilişki bu kriter üzerinden açıklanmalıdır.

Bu düşünceye göre, belli bir fail tipi ya da suçun yargılama aşamasında gösterdiği özellikler ekonomik yapıyı ihlale uğratan davranışları izah etmeye elverişli değildir. Zira ekonomik yapı çok boyutlu bir nitelik taşır ve sınırlı bir açıdan ele alınması kavramı açıklamaya ve geliştirmeye olanak tanımamaktadır. Söz konusu kavramın açıklanabilmesi ve ileriye dönük geliştirilebilmesi için ekonomik suçların sonucuna yönelik bir bakış açısı gerekmektedir. Bu noktada ekonomik sahada devletin düzenleyici hükümler tahsis etmesiyle korunan hukuksal yarar ve hukuksal yararın ihlal edilmesiyle nasıl bir haksızlığın ortaya çıktığı hususu ele alınmalıdır.

Bu bakımdan, hileli iflas ve taksirli iflas suçları devletin ekonomi düzeniyle doğrudan ilgilidir ve söz konusu suçların ekonomik suç vasfını taşıdığını ifade etmek gerekir. Zira alacaklıların malvarlığı yanı sıra, ekonominin kendine özgü işleyişine zarar veren, ekonomik hayatta güvensizlik yaratan ve kredi emniyetini zedeleyen iflas suçlarının ekonomik suç olarak değerlendirilmesi icap eder.

Ayrıca, bilindiği üzere, söz konusu suçlar, 1 Haziran 2005 tarihi öncesinde 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Mal Aleyhine Cürümler" başlığı altında, 506. maddede hileli iflas suçu ve 507. maddede taksirli iflas suçu biçiminde düzenlenmiş, fakat yalnızca suça uygulanacak yaptırım madde metninde belirtilmiş, suçun maddi unsurları ise İcra ve İflas Kanunu'nun 310 ve 311. maddelerinde gösterilmişti. Bu bakımdan, İcra ve İflas Kanunu m. 310 ve m. 311 hükümlerinin hala yürürlükte olup olmadığının üzerinde durulması gerekir. 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun'un 12/1-b hükmüyle 765 sayılı Türk Ceza Kanunu bütün ek ve değişiklikleriyle beraber yürürlükten kaldırılmıştır. Dolayısıyla hileli iflas ve taksirli iflas suçunun yaptırımlarının düzenlendiği 765 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 506 ve m. 507 hükümlerinin yürürlükten kalktığı konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Fakat söz konusu suçların maddi unsurlarının yer aldığı İcra ve İflas Kanunu m. 310 ve m. 311 hükümlerinin yürürlükten kaldırıldığı konusunda ise bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bu durum ise doktrinde bir takım fikir ayrılıklarının doğmasına neden olmuştur. Zira bazı hukukçular 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu düzenlemesi ile İcra ve İflas Kanunu m. 310 ve m. 311'in yürürlükten kalkmadığını, (765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda olduğu gibi) söz konusu suçların yaptırımlarının Türk Ceza Kanunu'nda, tanım ve unsurlarının ise İcra ve İflas Kanunu'nda olmak üzere karma bir şekilde düzenlendiğini belirtmişlerdir. Buna karşın, doktrinde ağırlıklı olarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan yeni düzenlemeler (m. 161 ve m. 162) ile İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan m. 310 ve m. 311 hükümlerinin zımnen ilga edilmiş olduğu ileri sürülmüştür.

Gerçekten de, Türk Ceza Kanunu'nun m. 161'de yer verdiği hileli iflas suçu ve m. 162'de düzenlediği taksirli iflas suçu ile İcra ve İflas Kanunu'nun ilgili maddelerinin zımnen yürürlükten kalktığı kabul edilmelidir. Yasa koyucu, yeni sistemde hem iflas suçlarının maddi unsurlarını hem de bu suçlara karşı uygulanacak yaptırımları Türk Ceza Kanunun'da düzenleme yöntemini seçmiştir. Böylece, yasa koyucu, başka bir kanuna atıfta bulunmak suretiyle suçun unsurlarını belirleme yönteminden vazgeçmiştir. Zira Adalet Komisyonu raporunda da bu durum açıkça ifade edilmiştir. Sonuç olarak, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 161 ve m. 162 hükmü ile İcra ve İflas Kanunu m. 310 ve m. 311 hükümlerinin zımnen yürürlükten kaldırıldığı kabul edilmeli ve 1 Haziran 2005 tarihinden sonra işlenen hileli iflas ve taksirli iflas suçları hakkında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerinin uygulanması gereklidir.

Fakat belirtmek gerekir ki, İcra ve İflas Kanunu m. 310 ve m. 311 hükümlerinden ve bu hükümlere ilişkin zengin yargı kararlarından, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun bu konudaki hükümlerinin uygulanması ve anlamlandırılması sırasında faydalanılması yararlı olacaktır. Zira böylece, uzun yıllar uygulanmış olan İcra ve İflas Kanunu'nun söz konusu hükümleri ve bu hükümlere ilişkin çok sayıdaki yargı kararı ve içtihat da anlamsız ve bir köşede bırakılmış olmayacaktır. Dolayısıyla, hileli iflas ve taksirli iflas suçlarının değerlendirilmesi bakımından Türk Ceza Kanunu m. 161 ve m. 162 hükümleri dikkate alınmalıdır.

Türk Ceza Kanunu m. 161 ve m. 162 düzenlemesine göre, hileli iflas ve taksirli iflas suçlarının faili ancak iflasa tabi borçlu olabilir. Bu bakımdan söz konusu suçlar, özgü suç olarak düzenlenmiştir. Kimlerin iflasa tabi olduğu ise İcra ve İflas Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve özel kanun hükümleri dikkate alınarak saptanacaktır. Daha önce de ifade edildiği gibi, hileli iflas ve taksirli iflas suçlarının mağduru ise,

müflisin alacaklısı olan ve müflisin hileli ya da taksirli davranışı sonucu alacağını tahsil edemeyen veya en azından tahsil edememe tehlikesi ile karşılaşan kimselerdir.

Ayrıca, hileli ve taksirli iflas suçlarından dolayı failin cezalandırılması için iflas kararının verilmiş olması gerekir. Bu husus söz konusu suçları düzenleyen maddelerin gerekçelerinde de açıkça ifade edilmiştir. Bu bakımdan iflas kararının verilmiş olması, söz konusu suçlar için bir objektif cezalandırılabilme şartı niteliği taşımaktadır. Objektif cezalandırılabilme şartları, suçun tüm unsurlarının gerçekleşmiş olmasına hatta suç oluşmasına rağmen, failin cezalandırılması için kanun tarafından aranan ve gerçekleşmediği takdirde faile yaptırım uygulanmayan şartlardır. Dolayısıyla hileli iflas ve taksirli iflas suçları nedeniyle failin cezalandırılabilmesi için, ticaret mahkemesi tarafından faille ilgili bir iflas kararının verilmiş olması ve ayrıca bu iflas kararının kesinleşmiş olması gereklidir.

Son olarak, hileli iflas suçunu meydana getiren hareketler Türk Ceza Kanunu m. 161’de seçimlik olarak dört bent halinde belirtilmiştir. Dolayısıyla seçimlik hareket olarak gösterilen hareketlerden bir ya da birkaçını gerçekleştiren iflasa tabi şahıs hileli iflas suçunu işlemiş olacaktır. Türk Ceza Kanunu m. 162’ye göre, taksirli iflas suçunun hareket unsuru ise tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet vermektir. Görüldüğü gibi taksirli iflas suçuna meydana getiren hareketler tahdidi olarak sayılmamış ve dolayısıyla hükmün uygulama alanı genişletilmiştir. Bu itibarla, somut olayda tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilip gösterilmediği konusu Türk Ticaret Kanunu ve ilgili mevzuata göre belirlenecektir. Suçun oluşabilmesi için, objektif özen yükümlülüğünün ihlali mahiyetindeki fiil ve davranışların iflasa neden olması gerekmektedir. Bu davranışlar ise failin faaliyet gösterdiği ticari alana ve göstermesi gereken dikkat ve özene göre çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir.

GİRİŞ

Çalışmamızın konusunu, Türk Ceza Kanunu m. 161 ve m. 162’de düzenlenen hileli iflas suçu ile taksirli iflas suçu oluşturmaktadır. Bu bakımdan, kısaca ‘‘Türk Ceza Kanunu’nda Düzenlenen İflas Suçları’’ olarak da ifade edebileceğimiz hileli iflas ve taksirli iflas suçlarına, ‘‘Malvarlığına Karşı Suçlar’’ başlığı altında yer verilmiştir.

İflas, her ne kadar borçlu ile alacaklı (alacaklılar) arasında meydana gelen bireysel bir durum olarak görünüp, TCK. m. 161 ve m. 162 hükümlerinin ihdası ile zarara uğrayan (ya da zarar tehlikesiyle karşılaşan) alacaklıların haklarının korunduğu söylenebilecekse de, iflas suçları ile korunan hukuki değer yalnızca alacaklı-borçlu ilişkisi bağlamında düşünülmemelidir. Zira iflas, borçlu ve alacaklıların yanı sıra, borçlunun çalışanlarını, ülke ekonomisini ve toplumsal yapıyı olumsuz etkilemekte, ticari hayatta olması gereken karşılıklı güvene ve kredi emniyetine zarar vermektedir. Söz konusu suçlar, özellikle ticari hayatın temel ilkelerinden biri olan karşılıklı güven ilkesini zedeleyici niteliği gereği, birbirine dayanarak yürümekte olan ticari ve ekonomik faaliyetlerde domino etkisi yaparak zincirleme zararlara neden olabilmektedir. Bu sebeple iflas suçlarının bir ekonomik suç olarak değerlendirilmesi de söz konusu olmaktadır.

Bu bakımdan, Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenen iflas suçlarıyla, alacağına engel olunan alacaklıların (alacaklının) hakları ve ekonomik hayatın vazgeçilmez unsuru olan karşılıklı güven ve kredi emniyeti ile ülke ekonomisi korunmak istenmiştir. Hileli iflas ile taksirli iflas suçları bu yönüyle, diğer malvarlığına karşı suçlardan (hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma) ayrılmakta ve yalnızca bireysel menfaatleri değil, kamusal (bireyüstü) menfaatleri de korumayı amaçlamaktadır.

İlk olarak, iflas suçlarının ceza hukukunu ilgilendiren yönü olduğu gibi, iflas hukuku ve ticaret hukuku ile de yakından ilişkisi vardır. Dolayısıyla bu suçlarının daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle iflasın ne olduğu, ne gibi özellikler taşıdığı

ifade edilmeli ve kısmen de ticaret hukukuna değinilmelidir. Bu sebeple çalışmamızın birinci bölümünde iflas suçlarıyla ilgili olduğu oranda iflas hukukuna ve ticaret hukukuna değinilmeye çalışılacaktır.

İkinci olarak ise, iflas suçlarının ekonomik hayat içindeki yeri ve bir ekonomik suç olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği açıklığa kavuşturulmalıdır. Çünkü hileli iflas ve taksirli iflas suçları ceza hukukunun yanı sıra ekonomik açıdan da ele alınması gereken bir takım sonuçlar doğurur. Çağımızda büyük önem kazanmış olan ekonomik suçların işlenmesi bakımından başvurulan yöntemlerden birisinin de iflas suçları olduğu ortadadır. Bu itibarla, ekonomi ceza hukukuna ve ekonomik suçlara değinilerek, hileli iflas ve taksirli iflas suçlarının ekonomik suç vasfını taşıyıp taşımadığı çalışmamızın ikinci bölümünde izah edilmeye çalışılacaktır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise, iflas suçlarının tarihi gelişimi, yabancı hukuk sistemlerinde nasıl düzenlendiği ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan iflas suçlarına ilişkin hükümlerin 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve İcra ve İflas Kanunu hükümleriyle ne gibi bir ilişki içerisinde olduğu incelenmeye gayret edilecektir.

Ardından, çalışmamızın asıl konusu olan ve 5237 sayılı TCK. m. 161'de düzenlenmiş hileli iflas suçu ile m. 162'de düzenlenmiş taksirli iflas suçunun unsurları, unsurlar dışında kalan halleri, soruşturma, kovuşturma ve yaptırım usulleri gibi özellikleri dördüncü ve beşinci bölümde sırasıyla incelenmeye çalışılacaktır.

I. İFLAS

1. Genel Olarak

Alacak borç ilişkileri esas itibariyle irade ve sözleşme serbestisine dayalı ve genelde devletin müdahale etmediği hukuki ilişkilerdir.¹ Bu ilişkilerde taraflar serbestçe ilişkinin koşullarını belirler.² Devletin müdahalesi ancak ilişkide hukuk sisteminin cevaz vermediği koşulların öne sürülmesi ya da hukuki ilişkinin temelini oluşturan sözleşmenin gerektiği gibi ifa edilmemesi halinde söz konusu olur.

Sözleşmenin ifa edilmemesi ya da bir başka deyişle alacaklının alacağına tatmin edilmemesi halinde hukuk sisteminde icra mekanizmasının işletilmesi söz konusu olacaktır. Bu bakımdan özel hukuk alanında borçlu, borç ilişkilerinden doğan yükümlülüğünü yerine getirmediği zaman, alacaklı icra organları aracılığıyla borçlunun malları üzerinde belli kurallar çerçevesinde zor kullanılmasını sağlayabilir.³

Maddi hukuktan kaynaklanan bu taleplerin devletin yetkili organları ve devlet gücü tarafından gerçekleştirilmesine hizmet eden faaliyetlerin tümüne cebri icra faaliyeti, buna ilişkin kuralları düzenleyen hukuk dalına ise cebri icra hukuku, takip hukuku ya da icra ve iflas hukuku denmektedir.⁴ Belirtmek gerekir ki esasen iki çeşit takip yolu bulunmaktadır, bunlardan biri cüzi (ferdi) icra yani icra takip yolu, diğeri ise külli (toplu) icra yani iflas takip yoludur.⁵ Cüzi icrada, borçlunun bir veya birkaç alacaklısı, alacaklarını borçlunun malvarlığındaki bir veya birkaç şeyden almaya çalışır. Orada ne bütün alacakların tatmini, ne de borçlunun bütün malvarlığının

¹ Fahrettin Aral, **Borçlar Hukuku**, 7. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2007, s.49-50.

² Aral, **op. cit.**, s.50.

³ Saim Üstündağ, **İflas Hukuku (İflas, Konkordato, İptal Davaları)**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 5. Bası, İstanbul: Avcıol Basım Yayın, 1998, s.3; Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, **İcra ve İflas Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 24. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2010, s.29; Ömer Ulukapı, **İcra ve İflas Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4. Baskı, Konya: Mimoza Yayınları, 2010, s.5.

⁴ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Meral Sungurtekin Özkan, Muhammet Özkes, **İcra ve İflas Hukuku**, 11. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2013, s.613; Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, 2. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2006, s.53.

⁵ Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Muhammet Özkes, **İcra ve İflas Hukuku Temel Bilgiler**, 10. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, s.36.

tasfiyesi söz konusudur. İflasta ise borçlunun bütün alacaklılarının, borçlunun bütün malvarlığından tatmin edilmesi amaçlanır.⁶ Yani, icra ve iflas hukuku özel hukuk ilişkilerinden doğan hakların yerine getirilmesini sağlar.⁷ Biz ise konumuz gereği, burada sadece iflas kurumunu genel hatlarıyla inceleyeceğiz.

2. İflas Kavramı

Kelimelerin etimolojisi çok kere kavramların anlaşılmasını kolaylaştırdığı için, iflas kelimesinin kökeni üzerinde kısaca durmak faydalı olacaktır. İflas, Arapça kökenli bir kelime olup, altın ve gümüşe göre daha değersiz olan (bakır, demir vs.) para türlerini ifade eden *fels*⁸ kelimesinden türemiştir ve parayı pulu bitirmek anlamına gelmektedir.⁹ *Fels* kelimesinin ise Arap diline, Latince bir kavram olan *follis*'ten geçtiği ifade edilmiştir.¹⁰ Türkçe'de ise iflas kelimesi, ‘borçlarını

⁶ Ayrıca bu iki takip yolu diğer bazı hususlar bakımından da birbirinden ayrılmaktadır. Konuyu daha anlaşılır kılmak adına bu farklılıklara kısaca değinmek yararlı olacaktır. İlk olarak yukarıda da belirtildiği gibi iflas külli bir tasfiye yoludur, külli tasfiyeden maksat ise borçlunun, bir veya birkaç malının değil bütün malvarlığının, bir veya birkaç alacaklısı için değil bütün alacaklılarının yararına tasfiye edilmesidir. İkinci olarak cüzi icra bütün borçlular hakkında uygulanır fakat iflas, kural olarak sadece tacirler yani iflasa tabi şahıslar bakımından tatbiki mümkün olan bir yoldur. Bu bakımdan iflasın uygulama alanı cüzi icraya göre dardır. Ayrıca bir borçluya karşı yapılan iflas takibi ile açılan iflas davasının sonucundan bütün alacaklılar istifade eder. Yani, bir alacaklı borçluya karşı iflas takibi yapar ve mahkeme iflasa karar alırsa, bu karardan borçlunun bütün alacaklıları istifade eder. Bu nedenle iflas tasfiyesinin bir alacaklılar birliği meydana getirdiği de dile getirilmiştir. Fakat cüzi icrada her alacaklının ayrı ayrı icra takibi yapması gerekmektedir. İflas hukukunda alacaklılar arasında bir eşitlik bulunmaktadır. Yani, iflas talebinde bulunarak mahkemeden iflas kararı almış olan alacaklının, diğer alacaklılara kıyasla bir öncelik hakkı yoktur. İflas yoluna başvurmayan hatta iflas kararının alınmasına rıza göstermeyen alacaklılar bile bu yoldan istifade ederler. Buna karşın, cüzi icrada daha önce haciz koydurmuş olan alacaklı, haczedilen malın bedelinden alacağını öncelikle alma hakkına sahiptir. Bir diğer fark ise, iflasa ticaret mahkemesi karar vermektedir. Yani iflas yolu ile takipte mahkeme kararı gerekmektedir, halbuki bilindiği gibi cüzi icrada mahkemeye başvurulmadan icra dairesinin katkısıyla takibin sonuçlandırılması mümkündür. Son olarak borçlu kendi aleyhine cüzi icra yoluna gidemezken, iflasta, iflasa tabi olan borçlu kendi alacaklılarının talebini beklemeden kendi iflasını talep edebilmektedir. Bkz.: Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.446-449.

⁷ Kamu alacaklarının tahsili ayrı bir sisteme bağlanmış ve ‘‘Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun’’ ile düzenlenmiştir.

⁸ *Fels*, dinarın binde biri olan para birimidir. Bkz.: Serdar Mutçalı, **Arapça Türkçe Sözlük**, İstanbul: Dağarcık Yayınları, 1995, s.672.

⁹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özkes, **op. cit.**, s.613; Kuru, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, s.923.

¹⁰ Bu görüşe göre, İmparator I. Anastius, *follis*'i (M.S. 491- 518) Meskutat Nizamnamesinde kırk Nummialık Bizans sikkelerinin adı olarak kullanmıştır. Bizans'ın bakır sikkelerinin avarı giderek azaldığı ve sikkeler değer kaybettiği için, komşuları olan Araplar, kendi değersiz para birimleri için de *follis* kavramına benzer olarak *fels* kelimesini kullanmışlardır. İslam tarihinin bilinen en eski bakır sikkesi 638 yılında Şam'da basılmış olup, *fels* kelimesiyle ifade edilmiştir. Emeviler döneminde de kullanılan *fels* kıymetli bir sikke olarak değil, ancak kesirleri tamamlamak amacıyla ufak para olarak kullanılmıştır. *Feles* ise malı tüketip ufaklık paraya muhtaç olma durumunu ifade etmektedir. İflas kelimesinin de bu tarihi arka plana sahip olduğu ve bu uzun tarihi maceradan sonra dilimize Arapça'dan geçtiği ifade edilmiştir. Bkz.: Cumhuriyet Rüzgaresen, **İflas Sebepleri**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2011, s.6.

ödeyemediği mahkeme kararı ile tespit ve ilan olunan tacirin durumu, batkî, batkîlik'' olarak tanımlanmıştır.¹¹

İflas hukuku bağlamında iflas terimi, ''borcunu ödemeyen veya ödemelerini tatil eden borçlu hakkında yapılan takip sonucunda mahkeme kararı ile tesbit ve ilan olunan durum''¹², ''iflas organları¹³ tarafından alacaklıların alacağının tahsili amacıyla borçlunun tüm malvarlığı¹⁴ üzerinde gerçekleştirilen bir cebri tasfiye usulü''¹⁵ olarak açıklanabilir.

Görüldüğü üzere iflasta, borçlunun bütün alacaklıklarının, borçlunun tüm malvarlığından tatmin edilmesi söz konusudur.¹⁶ Yani iflasta hem subjektif (alacaklılar) hem de objektif (malvarlığı) açıdan bir küllilik vardır.¹⁷

Bu açıklamalar doğrultusunda, iflas, ticaret mahkemesince iflasına karar verilen bir borçlunun (müflisin) haczedilebilen bütün malvarlığının cebri icra yolu ile paraya çevrilip alacaklılarının tatmin edilmesini sağlayan toplu (külli) bir cebri icra yolu olarak tanımlanabilir.¹⁸

3. İflas Kurumunun Amacı

İflas kurumunun içeriğine girmeden önce neden ''iflas'' şeklinde bir tasfiye usulünün var olduğunun tespiti önem arz etmektedir. İflas düzenlemesine yer verilmesinin temel sebebinin alacaklıların haklarına kavuşması olduğu iddia edilebilir fakat bunun için tacirin bütün malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin kaldırılmış olması gerekmez. Nitekim yukarıda kısaca değindiğimiz gibi cüzi takip yolu ile de şahısların alacaklarına kavuşması mümkündür.¹⁹

¹¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.54e24f24c1f016.95227734 (Erişim Tarihi: 17.10.2014)

¹² Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, Yenilenmiş 10. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2011, s.2797.

¹³ İflas organları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.620-624.

¹⁴ Borçlunun haczedilebilir malvarlığı icraya ya da iflasa konu olabilir. Bu nedenle gerek İİK. m. 82, gerek diğer özel kanun hükümlerince haczedilemeyen mal, alacak ve haklara dokunulamaz.

¹⁵ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.613

¹⁶ Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.446; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.613.

¹⁷ Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.446.

¹⁸ Ulukapı, **op. cit.**, s.173.

¹⁹ İflasa tabi bir borçluya karşı alacaklının, haciz veya iflas yoluyla takip yapması mümkündür. Hatta bu yollardan birini seçmiş ve takibe başlamış olan alacaklı İİK. m. 43 hükmü gereği bir defaya

İflas kurumunun düzenlenmesiyle amaçlanan sadece alacaklıların haklarına kavuşmasını temin etmek değil, aynı zamanda ticaretle uğraşan kişilerin, ticaretin gerektirdiği dürüstlük, dikkat veya özeni göstermesini ya da bir başka deyişle Türk Ticaret Kanunu anlamında “basiretli bir iş adamı gibi davranmasını” sağlamaktır. Aksi halde, kanun, iflas kurumu ile böyle davranmayan kişileri ekonomik hayatın dışına itmektedir.²⁰ Zira bu kişilerin varlığı, sadece ticari ilişkiye girdikleri alacaklıları ve istihdam ettikleri çalışanları için değil aynı zamanda genel olarak ekonomi düzeni, ülke ekonomisi ve toplumsal yapı için de tehlike oluşturmaktadır.²¹

Bu bakımdan, iflasın, devletin ekonomik hayat üzerindeki kamu düzenini koruması açısından önleyici bir tedbiri olarak kabul edilmesi mümkündür. Alacaklıların, alacağını takip etme açısından iflastan başka imkanları olsa da, iflas yolu kendine has bazı özellikler taşımaktadır. Nitekim iflas yolu ile takip edilen iflasa tabi bir şahıs, bu usul neticesinde iflasına karar verilmesi halinde ticari itibarının sona ereceğini, ticari hayatına konu olmayan mallarının dahi elinden çıkabileceğini, birçok kanunda yüz kızartıcı suç olarak tanımlanan hileli iflas suçunu işlemesi halinde kamu hukuku ve özel hukuktan doğan bazı haklardan yararlanamayacağını hatta hileli ve taksirli olmasa dahi adi şekilde iflası halinde de çeşitli hak yoksunluklarına uğrayacağını bilerek daha dikkatli davranmakta ve böylece ekonomik alandaki kamu düzeninin korunmasına yardım etmektedir.²²

Bu bakımdan, iflas kurumu, alacaklıların alacaklarına kavuşmasına hizmet etmekle beraber, ekonomik düzeni ve toplumsal yapıyı koruma işlevini de bünyesinde barındırmaktadır.

4. İflas Sebebi

Borçlu hakkında iflas prosedürünün açılarak, iflas tasfiyesinin yürütülebilmesi için gerçekleşmesi gereken maddi olgu iflas sebebi olarak ifade edilir.²³ İflasın

mahsus olmak üzere başlamış olduğu takip yolunu bırakarak, harç ödemeksizin diğer yola başvurabilir.

²⁰ Oğuz Atalay, ‘‘İflas Sistemimiz Neden İflas Etti’’, **TBB Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-VIII**, Abant 9-10 Ekim 2009, s.182.

²¹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.614.

²² Bununla beraber, bugün çağdaş hukuk sistemleri iflas olgusu yerine ödeme güçlüğü içine düşme olgusundan yola çıkmaktadır. Hatta doktrinde iflasın kurumunun işlevini yerine getiremediğinden ve ‘‘iflasın iflas ettiğinden’’ söz edilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Atalay, **op. cit.**, s.181-205.

²³ Sümer Altay, **Türk İflas Hukuku**, C.I., İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004, s.8.

sebebinin ne olduğu kanunda açıkça belirtilmiş olmamakla birlikte kanunun çeşitli hükümlerinin birlikte incelenmesiyle iflas sebebinin borcun ödenmemesi olduğu sonucuna varılır.²⁴

İflasa tabi bir borçlu, mali durumu ne kadar elverişsiz olursa olsun, kendisini iflas yolu ile takip eden alacaklısının borcunu ödediği takdirde iflas etmekten kurtulur. Fakat borçlu, mali durumu ne kadar iyi olursa olsun eğer kendisini iflas yolu ile takip eden alacaklısının alacağını ödemezse iflasına karar verilir. Bu halde, genel iflas sebebini, borçlunun vadesi gelmiş bir borcunu iflas davasına rağmen ödememesi olarak ifade edebiliriz.²⁵

Borçlunun borçlarının yani pasifinin, mevcut ve alacaklarından (aktif) fazla olması, genel bir iflas sebebi olarak değerlendirilemez. Çünkü pasifi aktifinden fazla olan borçlu, borçlarını kredi alarak ödeyebiliyorsa ya da borçlunun borçlarının vadesi henüz gelmemişse onun iflasına karar verilemez. Buna karşın aktifi pasifinden fazla olan bir borçlu, aktifini paraya çevirememesi ya da herhangi bir başka sebeple vadesi gelmiş borçlarını ödeyemezse, alacaklısının talebi üzerine iflas edecektir.²⁶ Görüldüğü gibi, bir tacirin aktiflerinin pasiflerinden az olması bir iflas sebebi olarak değerlendirilmez, fakat borçlunun vadesi gelmiş bir borcunu iflas takibine rağmen ödememesi genel bir iflas sebebidir.

Bunun yanı sıra belirtmek gerekir ki, hukuk sistemimiz bu konuda bazı istisnalar düzenlemiştir. İlk olarak sermaye şirketleri²⁷ bakımından genel iflas sebebinden başka, bu şirketlerin aktifinin pasifinden az olması hali özel bir iflas sebebi olarak düzenlenmiştir.²⁸ İkinci olarak, terekenin mevcudunun borcuna yetmemesi ile borçlunun yarı mevcudunun haczedilmesi ve kalan yarı mevcudunun

²⁴ Ulukapı, **op. cit.**, s.186; Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.454; Rüzgaresen, **op. cit.**, s.13.

²⁵ Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.455; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.628.

²⁶ Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.455.

²⁷ Kişilerden çok sermaye niteliğinin ağır bastığı, ortaklar arasında ilişkilerin son derece gevşek olduğu şirketlerdir. Bu şirketlerde sorumluluk sermayeyle sınırlıdır. Bkz.: Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, s.1217. TTK. m. 124'de "Bu Kanunda, kollektif ile komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirketi sayılır." denilerek, sermaye şirketleri belirtilmiştir.

²⁸ İİK. m. 179- "Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin borçlarının aktifinden fazla olduğu idare ve temsil ile vazifelendirilmiş kimseler veya şirket ya da kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları veya bir alacaklı tarafından beyan ve mahkemece tespit edilirse, önceden takibe hacet kalmaksızın bunların iflâsına karar verilir." Bu hükme göre pasifi aktifinden fazla olan sermaye şirketlerinin borcunu ödeyip ödemediğine bakılmaksızın iflasına karar verilecektir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.663-697.

diğer borçlarına ödemeye yetmemesi de bir iflas sebebidir.²⁹ Son olarak borçlu ödemelerini tatil etmeden ve alacaklıları tarafından iflas yolu ile takip edilmesini beklemeden, aciz halinde bulunduğunu bildirerek kendi iflasını talep edebilir.³⁰

Sonuç olarak, yukarıda sayılan istisnalar dışında, borçlunun vadesi gelen borcunu ödememesi hali genel iflas sebebidir.

5. İflasa Konu Teşkil Eden Alacaklar

İflas sadece para ve teminat alacakları³¹ bakımından geçerli olup, konusu paradan başka şey olan alacaklar (örneğin; taşınır eşya teslimi) için bu yola başvurulamaz.³² Ayrıca bu para alacağının bir rehinle teminat altına alınmamış olması gerekmektedir. Bir rehin alacaklısının, rehinli alacağından dolayı borçlunun iflasını isteyebilmesi için kural olarak öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılması gerekir.³³

Para ve teminat alacakları için iflas yoluna başvurma bakımından borcun niteliği ise önem taşımamaktadır. Borçlu, hem ticari işletmesiyle ilgili ticari borçlarından hem de ticari işletmesi ile ilgili olmayan adi borçlarından dolayı iflasa tabidir. Nitekim Türk Ticaret Kanunu m. 18’de “*Tacir, her türlü borcu için iflasa tabidir.*” denilerek bu durum açıkça ifade edilmiştir. Borç, tacirin (borçlunun) ticarete başlamasından önceki döneme ait bir adi borç olsa bile, bu borçtan dolayı da tacirin iflası istenebilir.

İflas isteme bakımından adi ve ticari alacaklar arasında bir fark olmadığı gibi, amme alacakları ile özel hukuktan doğan alacaklar arasında da bir fark yoktur. Bu bakımdan amme alacakları için de borçlunun iflası istenebilir.³⁴

²⁹ TMK. m. 636- ‘*Mevcudu borçlarını ödemeye yetmeyen terekenin tasfiyesi, sulh mahkemesince iflas hükümlerine göre yapılır.*’

³⁰ İİK. m. 178- ‘*İflasa tabi bir borçlu, aciz halinde bulunduğunu bildirerek yetkili mahkemeden iflasını isteyebilir.*’

³¹ Teminat alacağı kavramı, sözleşme, yasa hükmü veya mahkeme kararı ile borçlunun alacaklısına alacağın güvencesini teşkil etmek üzere para, taşınır veya taşınmaz rehni, devlet tahvili vs. gibi herhangi bir teminatı vermekle yükümlü olmasını ifade eder.

³² Altay, **Türk İflas Hukuku**, C.I, s.18; Ulukapı, **op. cit.**, s.187; Kuru, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, s.942.

³³ Ancak, rehinle temin edilmiş olan alacak bir kambiyo senedine bağlı ise, alacaklı, rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurmadan borçlunun kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takibini isteyebilir.

³⁴ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, s.942; Ulukapı, **op. cit.**, s.187.

6. İflas Yolları

İflasa tabi bir kişinin iflas ettirilebilmesi için takip edilmesi gereken yola iflas yolu denmektedir.³⁵ Alacaklının, borçlunun iflasına karar verilebilmesi için ticaret mahkemesine başvurması gerekir. Ancak bunun için, alacaklı, borçluya karşı takip yapmış ve kendisine iflas isteme yetkisini kazandırmış olmalıdır. Öte yandan, kanunda sayılan bazı hallerde, alacaklının borçlusu hakkında takip yapmaksızın doğrudan ticaret mahkemesine iflas davası açması da mümkündür.³⁶ Bu durumda takipsiz (doğrudan doğruya) iflas söz konusudur.

Buna göre, iflas yolları takipli iflas ve takipsiz (doğrudan doğruya) iflas olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Ayrıca takipli iflas da kendi içinde, genel iflas yolu ve kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu olmak üzere ikiye ayrılır.³⁷

Takipli iflas yolları olan genel iflas yolu ve kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu birbirine çok benzer. Her iki iflas yolunda da alacaklı önce icra dairesine başvurarak borçlusuna karşı iflas takibi başlatır ve icra dairesi borçluya bir iflas ödeme emri gönderir. Borçlu süresi içinde borcunu ifa etmezse, alacaklı ticaret mahkemesine başvurarak borçlunun iflasını ister.

Doğrudan doğruya iflas yolunda ise alacaklının borçluya karşı iflas davası açabilmesi için önce icra dairesinde bir iflas takibi yapmış olmasına gerek yoktur. Kanunda sayılı olan hallerle sınırlı kalmak kaydıyla, alacaklı doğrudan ticaret mahkemesine başvurarak borçlunun iflasını talep edebilir.³⁸ Bu yolda icra dairesine başvurmaya gerek kalmadan ticaret mahkemesinden iflas istenebildiği için doğrudan doğruya iflas yolu denilmektedir.

³⁵ Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.466.

³⁶ Timuçin Muşul, **İcra ve İflas Hukuku**, 3. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2008, s.1119.

³⁷ Ulukapı, **op. cit.**, s.192.

³⁸ Daha önce belirttiğimiz gibi İİK. m. 178'e göre, borçlu borçlarını ödemekten aciz olduğunu bildirerek kendi iflasını isteyebilir. Bu durumda borçlu icra dairesinde kendi aleyhine bir iflas takibinin yapması söz konusu olmadığı için doğrudan mahkemeden kendi iflasını isteyecektir. Dolayısıyla borçlunun kendi iflasını istemesi doğrudan doğruya iflas yolunun bir çeşididir.

7. İflasa Tabi Şahıslar

İflas takip yolunun tatbikinin mümkün olabilmesi için, takip yapılan kişinin iflasa tabi şahıslardan biri olması gerekmektedir.³⁹ Hukuk sistemimizde kural olarak sadece tacirler iflasa tabidir. Bununla beraber, İİK. m. 43/1 hükmü bu kuralı açıklamanın yanında, bu kuralın istisnalarını da belirtmiştir.⁴⁰

Buradan hareketle iflasa tabi kişileri, hem İİK. m. 43 hükmüne hem de TTK. sistemine göre üç gruba ayırarak incelemek gerekir. Bunlar sırasıyla, tacirler, tacir olmadıkları halde Türk Ticaret Kanunu gereğince tacirler hakkındaki hükümlere tabi olanlar ve tacir olmadıkları halde özel kanun hükümlerince iflasa tabi olanlardır.⁴¹

7.1. Tacirler

7.1.1. Gerçek Kişi Tacirler

7.1.1.1. Genel Olarak

Türk Ticaret Kanunu'nun 12. maddesine⁴² göre bir ticari işletmeyi⁴³ kısmen de olsa kendi adına işleten kimseye tacir denilmektedir.⁴⁴ Buna göre tacir sıfatının kazanılabilmesi için her şeyden önce bir ticari işletme mevcut olmalı ve bu işletme

³⁹ Borçlunun iflasa tabi şahıslardan olup olmadığını iflas davasına bakan ticaret mahkemesi kendiliğinden araştırmalıdır. Yakın zamana kadar tartışmalı olan bu husus, Yargıtay'ın kararları ile artık açıklığa kavuşmuştur. Buna göre, iflas davasının esaslı unsurlarından biri de, borçlunun iflasa tabi kişilerden olmasıdır. Dolayısıyla bu şart gerçekleşmeden, mahkeme iflasa karar veremez. Bkz.: Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.460.

⁴⁰ İİK. m. 43/1- '*İflas yolu ile takip, ancak Ticaret Kanunu gereğince tacir sayılan veya tacirler hakkındaki hükümlere tabi bulunanlar ile özel kanunlarına göre tacir olmadıkları halde iflasa tabi bulundukları bildirilen hakiki veya hükmi şahıslar hakkında yapılır. Şu kadar ki, alacaklı bu kimseler hakkında haciz yolu ile de takipte bulunabilir.*'

⁴¹ Baki Kuru, '*Türk Hukukunda İflasa Tabi Olan Şahıslar*', **Makaleler**, İstanbul: Arıkan Yayınevi, 2006, s.769-784; Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.456.

⁴² TTK. m. 12- '*(1) Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir. (2) Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır. (3) Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuku var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur.*'

⁴³ Esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan, faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmeye ticari işletme denir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Sabih Arkan, **Ticari İşletme Hukuku**, 10. Baskı, Ankara: T. İş Bankası Vakfı, 2014, s.25-39.

⁴⁴ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özkes, **op. cit.**, s.615.

kısmen de olsa belli bir kişi adına işletilmelidir. Bu iki koşulun gerçekleşmesi ilgili kişinin tacir sıfatı kazanması bakımından gerekli ve yeterlidir.⁴⁵

Bununla beraber TTK.'nın 12. maddesinin 2. fıkrasına göre, bir gerçek kişi fiilen işletmeye başlamamış olsa bile, bir ticari işletme kurup açtığını sirküler, gazete, radyo, televizyon ve sair ilan vasıtaları ile halka bildirmişse ya da ticaret siciline kaydettirip bunu ilan etmişse, tacir sayılmaktadır. Ayrıca, TTK.'nın 12. maddesinin 3. fıkrasına göre bir ticari işletme açmış gibi ister kendi adına ister adi şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken varsayılmayan diğer herhangi bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse de iyi niyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur.

7.1.1.2. Özel Durumlar

7.1.1.2.1. Küçük ve Kısıtlılar

Bir ticari işletmeyi küçük veya kısıtlı adına işleten veli ya da vasi tacir sayılmaz. Tacir sıfatı, küçük veya kısıtlıya aittir.⁴⁶ Fakat tacir sıfatından kaynaklanan hukuki sorumluluğun küçük veya kısıtlıya, cezai sorumluluğun ise veli veya vasiye ait olacağı ifade edilmiştir.⁴⁷ Dolayısıyla yasal temsilci tarafından adına ticari işletme işletilen küçük, tacir olarak iflas ederse, hileli veya taksirli iflas halinde öngörülen cezanın veli (ya da vasi) hakkında uygulanacağı belirtilmiştir.⁴⁸ Nitekim ticari işletmeyi fiili olarak idare eden ve işleten kişi veli (ya da vasi) olduğu için cezai sorumluluğun da onun üzerinde olması gerekir.⁴⁹ Zira hiç kimse başkasının kusurlu hareketinden dolayı cezalandırılmaz.

⁴⁵ Arkan, **op. cit.**, s.113; Reha Poroy, Hamdi Yasaman, **Ticari İşletme Hukuku**, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 14. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012, s.127.

⁴⁶ TTK. m. 13- '*Küçük ve kısıtlılara ait ticari işletmeyi bunların adına işleten yasal temsilci, tacir sayılmaz. Tacir sıfatı, temsil edilene aittir. Ancak, yasal temsilci ceza hükümlerinin uygulanması yönünden tacir gibi sorumlu olur.*'

⁴⁷ Arkan, **op. cit.**, s.116; Poroy, Yasaman, **op. cit.**, s.129; Sami Karahan, **Ticari İşletme Hukuku**, Güncellenmiş 26. Baskı, Konya: Mimoza Yayınları, 2014, s.88.

⁴⁸ Arkan, **op. cit.**, s.116; Karahan, **op. cit.**, s.88; Poroy, Yasaman, **op. cit.**, s.129.

⁴⁹ '*Küçük ve mahcurlara ait ticari işletmeyi bunların adına işleten veli ve vasi tacir sayılmaz. Tacir sıfatı temsil edilene aittir. Şu kadar ki, kanuni mümessil ceza hükümleri bakımından tacir gibi mesul olur.*' Bkz.: Yarg. 2.HD., 22.03.2004, E. 2004/2052, K. 2004/3461. (Bkz.: Poroy, Yasaman, **op. cit.**, s.129)

7.1.1.2.2. Hakkında Ticaret Yapma Yasağı Bulunan Kişiler ve Ticaretle Uğraşması İzne Tabi Kişiler

Yaptıkları işlerin niteliği, meslekleri ve kişisel halleri sebebiyle yasal veya yargısal bir yasağı çiğneyerek ya da başka bir kişinin iznine, resmi makamların ruhsatına gerek olup da bu izin ya da ruhsat almadan ticari işletme işleten kişiler, TTK. m.14/1 gereğince tacir sayılırlar.⁵⁰ Örneğin, Devlet Memurları Kanunu m. 28'e göre devlet memurları ticaretle uğraşamazlar. Fakat buna rağmen ticaretle uğraşan memurlar tacir sayılırlar. Buna benzer olarak, 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkındaki Kanuna göre eczacılık mesleğinin icra edilebilmesi için Sağlık Bakanlığı'ndan ruhsat alınması gereklidir. Fakat ruhsat alınmadan eczane işletilmesi halinde de, işleten tacir sayılır.

Bütün bu hallerde, yasağa veya izne aykırı olarak bir ticari işletme işletilirse, kişi tacir sıfatını kazanır ve ayrıca yasağa veya izne aykırılığın doğurduğu hukuki, cezai ve disipline ilişkin sorumluluk saklıdır. Dolayısıyla bu kişilerin de hileli ya da taksirli iflas suçunun faili olmaları açısından kanunen bir engel mevcut değildir. Bu kişiler, aslında ticaret yapmalarının yasak olduğunu, dolayısıyla gerçekleştirdikleri hileli ya da taksirli hareketler nedeniyle tacir olarak sorumlu olmadıklarını öne sürerek cezai bir kovuşturmadan muaf tutulamayacaklardır.

7.1.2. Tüzel Kişi Tacirler

7.1.2.1. Genel Olarak

TTK. m. 16'da, ticaret şirketleri, amacına varmak için ticari işletme işleten vakıflar, dernekler ve kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşların tacir sayılacağı hükme bağlanmıştır.

⁵⁰ TTK. m. 14- "(1) Kişisel durumları ya da yaptığı işlerin niteliği nedeniyle yahut meslek ve görevleri dolayısıyla, kanundan veya bir yargı kararından doğan bir yasağa aykırı bir şekilde ya da başka bir kişinin veya resmî bir makamın iznine gerek olmasına rağmen izin veya onay almadan bir ticari işletmeyi işleten kişi de tacir sayılır."

7.1.2.2. Ticaret Şirketleri

Ticaret şirketleri ister şahıs şirketi⁵¹ ister sermaye şirketi⁵² olsun tacir sayılırlar ve iflasa tabidirler. Ticaret şirketleri TTK.'nda sayılmış olup, bunlar; kollektif, komandit⁵³, anonim, limited ve kooperatif şirketlerinden ibarettir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, dernekler belli bir amacı gerçekleştirmek için kurulur. Bu amacı gerçekleştirmek için, dernek bir ticari işletme işletmek durumunda kalabilir. Amacına yönelik ticari işletme işleten dernekler de TTK. m. 16/1 hükmü gereği tacir sayılırlar ve dolayısıyla iflasa tabidirler.⁵⁴ Örneğin, yoksullara yardım amacıyla kurulan bir dernek, gerekli mali kaynağı sağlamak için bir restoran (ticari işletme) işletebilir. Bu durumda dernek tacir sayılacak ve iflasa tabi olacaktır.

Bununla beraber, kamu tüzel kişileri tarafından kurulan teşekkül ve müesseseler de kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümleri çerçevesinde idare edilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere, devlet, vilayet, belediye gibi kamu tüzel kişileri tarafından kurulmuşlar ise tacir sayılırlar ve iflasa tabi olmaktadır.⁵⁵ Belirtilen şartlardan birinin gerçekleşmesi tacir sayılmak için gerekli ve yeterli olup, varlığı ilgili kurum ya da kuruluşun kuruluş kanunu veya ana statüsüne bakılarak tespit olunacaktır. Örneğin, İSKİ, TCDD, İSPARK, Halk Ekmek gibi işletmeler bu anlamda tacir sayılan işletmelerdir.⁵⁶

⁵¹ Şahıs şirketleri, sermaye şirketlerinin aksine, kişi niteliğinin ağır bastığı ve ortaklar arasında yakın ilişkinin bulunduğu ve sorumluluğun sermaye ile sınırlı olmadığı şirketlerdir. Bkz.: Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, s.641. TTK. m. 124'de *"Bu Kanunda, kollektif ile komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirketi sayılır."* denmektedir. Kanun hükmünde de ifade edildiği üzere şahıs şirketleri, kollektif ve komandit şirketlerdir.

⁵² Sermaye şirketleri ise kişilerden çok sermaye niteliğinin ağır bastığı, ortaklar arasında ilişkilerin son derece gevşek olduğu şirketlerdir, şirketlerde sorumluluk sermaye ile sınırlıdır. Bkz.: Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, s.603. TTK. m. 124'de ifade edildiği (bkz.: dn. 51) gibi anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler sermaye şirketleridir.

⁵³ Komandit şirketlerin adi komandit ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket olmak üzere iki türü vardır.

⁵⁴ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özkes, **op. cit.**, s.616; Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.457; Ulukapı, **op. cit.**, s.182; Arkan, **op. cit.**, s.121; Poroy, Yasaman, **op. cit.**, s.133; Karahan, **op. cit.**, s.91.

⁵⁵ Fakat 16.05.2006 tarihli 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu m. 35'e göre Sosyal Güvenlik Kurumu malları, alacakları, banka hesapları devlet malı hükmünde olup haczi ya da iflası söz konusu değildir.

⁵⁶ Karahan, **op. cit.**, s.92.

7.2. Tacir Olmadıkları Halde Türk Ticaret Kanunu Gereğince Tacirler Hakkındaki Hükümlere Tabi Olanlar

Bazı kişiler aslında tacir olmadıkları halde tacirler hakkında hükümlere tabi olmaktadır. Bu nedenle bu kişilerin de iflası mümkündür.

Daha önce ifade edildiği gibi TTK.'nın 12. maddesinin 3. fıkrası gereğince ister kendi adına ister hukuken var sayılmayan şirket adına ortak sıfatıyla ticari işletme açmış gibi işlem yapanlar, iyi niyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olurlar. Dolayısıyla bu kişilerin iflasları da iyi niyetli üçüncü kişiler tarafından istenebilir. TTK. m. 12/3'de öngörülen sonucun doğabilmesi için, üçüncü kişilerin gerçek durumu bilmemesi ya da bilecek durumda olmaması gerekir.

Ayrıca TTK. m. 1064-1087 hükümleriyle düzenlenmiş olan donatma iştirakinin⁵⁷ de tüzel kişiliği bulunmamakla ve tacir olmamakla birlikte, TTK. m. 17⁵⁸ ve TTK. m.1084⁵⁹'e göre tacirler hakkındaki hükümlere tabi olacağı ve iflasının istenebileceği düzenlenmiştir.⁶⁰

7.3. Tacir Olmadıkları Halde Özel Kanun Hükümlerince İflasa Tabi Olanlar

7.3.1. Ticareti Terkedenler

Ticareti terkeden eski tacir, İİK. m. 44/2 hükmü gereğince ticareti terk ettiğinin ilanından itibaren⁶¹ bir yıl süreyle iflasa tabi olmaya devam eder. Kanun bu hükümle ticareti terkeden tacirlerin kötü niyetli davranışları ile alacaklılarını zarara

⁵⁷ Donatma iştiraki, birden çok kişinin paylı mülkiyet şeklinde malik oldukları bir gemiyi, menfaat sağlamak amacıyla aralarında yapmış oldukları sözleşme gereğince hepsi adına ve hesabına suda kullanmalarıdır.

⁵⁸ TTK. m. 17- *“Tacire ilişkin hükümler donatma iştirakine de aynen uygulanır.”*

⁵⁹ TTK. m. 1084- *“Donatma iştiraki hakkında iflasın açılmasıyla da iştirak sona erer.”*

⁶⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz.: İbrahim Özbay, *“Donatma İştirakinin İflası”*, EÜHFD, C.12, 2008, S.1–2, s.157-198.

⁶¹ Ticareti terk etmesine rağmen bunu kanuna uygun olarak ilan etmeyen kişilerin tacir sıfatı devam edecek ve bir yıl geçmiş olsa dahi iflas yoluyla takip edilmeleri mümkün olacaktır. Zira İİK. m. 44- *“Ticareti terk eden bir tacir 15 gün içinde keyfiyeti kayıtlı bulunduğu ticaret siciline bildirmeye ve bütün aktif ve pasifi ile alacaklılarının isim ve adreslerini gösteren bir mal beyanında bulunmaya mecburdur. Keyfiyet ticaret sicili memurluğunca ticaret sicili ilanlarının yayımlandığı gazetede ve alacaklıların bulunduğu yerlerde de mütat ve münasip vasıtalarla ilan olunur. İlan masraflarını ödemeyen tacir beyanda bulunmamış sayılır.”* hükmünü ihdas ederek ticareti terkeden tacirlere bir yükümlülük yüklemiştir.

uğratmasını engellemek istemiş ve ayrıca ticareti terk üzerine yapılacak işlemleri düzenlemiştir.⁶² Tacirin ticari işletmeyi kendi adına işletmekten vazgeçmesi, işletmeyi dağıtması veya kapatması, işletmeyi başkasına devretmesi halinde de İİK. m. 44 hükmü uygulanacaktır.

7.3.2. Kollektif ve Komandit Şirket Ortakları

Kollektif ve komandit şirketler, ticaret şirketlerindendir. Bu itibarla tacir sıfatı, bu şirketlerin ortaklarına değil doğrudan doğruya şirketin kendisine aittir.

Ancak TTK. m. 238, m. 240 ve m. 317 gereğince, kollektif ve komandit şirket ortakları, şirket borçlarından dolayı iflasa tabidirler. Esasen, bu kişilerin, şirket ortakları olmaları sebebiyle tacir sıfatları bulunmaz yani eğer ayrıca tacir sıfatları yoksa kişisel borçları nedeniyle haklarında iflas hükümleri uygulanamaz. Bir başka deyişle, tacir sıfatı taşımayan şirket ortakları, ortak sıfatıyla yalnızca şirket borçlarından dolayı iflasa tabi olmaktadır.⁶³

7.3.3. Bankacılık Kanunu Gereği İflası İstenebilecek Kişiler

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 110. maddesine göre, bir bankanın yöneticileri ve denetçileri Kanun'a aykırı karar ve işlemleriyle bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına veya fona⁶⁴ devredilmesine sebep olmaları halinde, bankaya verdikleri zararlar sınırlı olmak kaydıyla bu kişilerin şahsi sorumlulukları bulunmaktadır. Bu bakımdan fon kurulu kararına istinaden ve fonun talebi üzerine bu kişilerin şahsen iflaslarına mahkemece karar verilebilir. Bu karar ve işlemler bankanın hakim ortaklarına⁶⁵ menfaat temin etme amacıyla yapıldığı takdirde, menfaat temin eden ortaklar hakkında da temin ettikleri menfaat üzerinden uygulanır.

7.3.4. Terekenin İflası

İflasla tabi şahıs hakkında iflas yoluyla takip yapıldıktan sonra, bu şahsın ölmesi durumunda alacaklı isterse terekeye karşı iflas yolu ile takibe devam edebilir

⁶² Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.617.

⁶³ **Ibid.**

⁶⁴ Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu

⁶⁵ Bir şirketi doğrudan ya da dolaylı olarak tek başına veya birlikte kontrol eden gerçek veya tüzel kişiye hakim ortak denir. Bkz.: Arkan, **op. cit.**, s.134.

(İİK. m. 53/2). Fakat bunun için terekenin henüz taksim edilmemiş ya da resmi tasfiyeye tabi tutulmamış veya mirasçılar arasında aile şirketi emvali kurulmamış olmalıdır.

Eğer bu üç olumsuz şarttan herhangi biri yoksa borçlunun sağlığında başlamış olan iflas takibine (ya da iflas davası açılmış ise iflas davasına) terekeye karşı devam edilebilir. Bu halde mahkeme, murisin borçlu olduğuna karar verir ve bu borç depo kararına rağmen ödenmezse, terekenin iflasına karar verir. Bu iflas sadece tereke hakkındadır ve burada iflas masasına girecek olan mallar terekedeki mallardır.

7.3.5. Sermaye Piyasası Kanunu Gereği İflası İstenebilecek Kişiler

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 97 ve 98. maddelerinde çeşitli iflas halleri düzenlenmiştir.⁶⁶ Sermaye Piyasası Kurulu, sermaye piyasası kurumlarının iflası veya tedrici tasfiyeye girmesi durumunda sorumlulularını tespit edilmiş bulunmak kaydıyla, doğrudan veya dolaylı yüzde onundan fazla paya sahip ortaklarının, görevden ayrılmış veya görevde bulunan, yönetim kurulu üyelerinin ve imzaya yetkili yöneticilerinin, portföy yönetim şirketi yöneticilerinin ve konut finansmanı fonları ile varlık finansmanı fonlarının fon kurulu üyelerinin şahsen iflaslarını isteyebilir.

7.3.6. Konkordato Akdi Tasdik Olunmayan ya da Konkordato Mühleti Kaldırılan Borçlu

Son olarak aslında iflasa tabi olmayan bir borçlu, konkordato talebinde bulunur ve kendisine konkordato mühleti verilirse, bu aşamadan sonra salt bu hal iflasa tabi olma sonucunu doğurmaz. Fakat, konkordato tasdik olunmaz veya mühlet kaldırılırsa, alacaklıların talebi ile borçlu hakkında iflas hükümleri uygulanabilir.⁶⁷

⁶⁶ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.619.

⁶⁷ İİK. m. 301- *“Konkordato tasdik olunmaz yahut mühlet kaldırılırsa, borçlu iflâsa tâbi kişilerden olmasa bile, alacaklılardan birinin 300 üncü maddeye göre yapılacak ilândan itibaren on gün içinde vuku bulacak talebi üzerine borçlunun derhâl iflâsına karar verilir.”*

8. İflas Prosedürü

8.1. Takipli İflas

8.1.1. Genel İflas Yolu

Yukarıda da kısaca açıklandığı gibi takipli iflas ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki olan genel iflas yolunda, alacaklı öncelikle icra dairesine başvurarak iflas takip yoluna başvurduğunu belirtmelidir. Ardından icra dairesi bir iflas ödeme emri düzenleyerek, borçluya gönderir. Borçlu, ödeme emrinin kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde ödeme emrine itiraz edebilir. Eğer borçlu yedi gün içinde ödeme emrine itiraz etmezse, ödeme emri kesinleşir. Ödeme emrine itiraz etmeyen borçlu, borcunu ve iflas takibinin harç ve giderlerini öderse iflas takibi son bulur, eğer ödemezse, alacaklı ticaret mahkemesinden borçluya karşı iflas davası açabilir.⁶⁸ Mahkeme iflas talebini, alacaklının alacak iddiasını araştırmaksızın usul bakımından inceleyerek bir karara varacaktır. Yani mahkeme, bu davada alacaklının gerçekten alacaklı olup olmadığını incelemeyecek, borcu mevcut kabul edecek ve yalnız usul bakımından (ödeme emrine itiraz edilip edilmediği ve edilmişse borcun ödenip ödenmediği) inceleme yapacaktır.

Fakat borçlu ödeme emrine itiraz etmiş ve takip durmuşsa, bu durumda alacaklı ticaret mahkemesine başvurarak hem itirazın kaldırılmasını hem de iflas kararının verilmesini talep edecektir. Bu halde, yani borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi üzerine açılan iflas davasında, ticaret mahkemesi, normal bir alacak davasında olduğu gibi tarafların iddia ve savunmalarını genel hükümlere göre inceleyecek ve borçlunun gerçekten borçlu olup olmadığını araştıracaktır. Bu inceleme sonucunda ticaret mahkemesi borcun varlığını tesbit eder ve borçlunun itirazlarını yerinde bulmazsa itirazın kaldırılmasına karar verir ve iflas takibi kesinleşir. Bu durumda İİK. m. 166 gereği iflas talebinin ilanı ve duruşmanın ertelenmesi gerekmektedir. Yapılan ilan üzerine davaya müdahalede veya itirazda bulunan olmazsa yahut yapılan itirazlar yerinde görülmezse ticaret mahkemesi depo kararı verir. Depo kararı ile mahkeme borçluya yedi gün içinde borcunu ödemesini veya o miktar kadarını mahkeme veznesine yatırmasını aksi takdirde ilk oturumda iflasına karar verileceğini

⁶⁸ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özkes, **op. cit.**, s.633; Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.468. Borçlunun iflas ödeme emrine itiraz etmemiş olması halinde alacaklı, ödeme emrinin tebliğinden itibaren “bir yıl içinde” ticaret mahkemesine başvurarak borçlunun iflasını isteyebilir.

ihbar eder. Böylece depo kararı ile, borçluya borcunu ödemesi için son bir imkan daha tanınmaktadır. Eğer borçlu bu yedi gün içinde borcu ödemez veya depo etmezse, ticaret mahkemesi borçlunun iflasına karar verir.⁶⁹ Borçlunun iflasına mahkemece karar verildiği an, iflas açılmış ve borçlu “müflis” sıfatını almış olur.

8.1.2. Kambiyo Senetlerine Mahsus Takip Yolu

Takipli iflas yolunun diğer bir çeşidi olan kambiyo senedine mahsus iflas yolunda ise, alacağı bir kambiyo senedine dayanan alacaklı, genel iflas yolunda olduğu gibi icra müdüründen borçluya ödeme emri göndermesi ister. Şartları yerinde gören icra müdürü⁷⁰, borçluya bir ödeme gönderir. Borçlunun itiraz süresi genel iflas yolundan farklı olarak yedi gün değil beş gündür. Borçlu itiraz veya itirazın sebebine göre şikayet yoluna da gidebilir.

Borçlu beş gün içinde itiraz etmemiş veya şikayette bulunmamış ise yapılan iflas takibi kesinleşir. Bunun üzerine alacaklı, borçlunun süresi içinde itiraz ve şikayette bulunmadığını belirterek ticaret mahkemesine iflas davası açar. Burada da genel iflas yolunda olduğu gibi, mahkeme, borcun esası hakkında bir incelemeye girmez, borçlunun beş gün içinde itiraz veya şikayette bulunmadığını ve böylece kesinleşen ödeme emrine rağmen borcunu ödemediğini tespit etmekle yetinir ve iflas takibini ilan eder.

Eğer borçlu, beş gün içinde ödeme emrine itiraz veya şikayette bulunmuşsa, alacaklı ticaret mahkemesine başvurarak itiraz veya şikayetin kaldırılmasını ve iflas kararı verilmesini talep eder. Bu durumda da genel iflas yolunda olduğu gibi mahkeme normal bir alacak davası gibi tarafların iddia ve savunmalarını genel hükümlere göre inceleyerek borçlunun gerçekten borçlu olup olmadığına karar verecek ve buna göre itirazın (veya şikayetin) kaldırılıp iflasın ilanına ya da bunun aksi yönündeki hükme karar verecektir.

Esasen genel iflas yolu ve kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu birbirine benzemekle birlikte, kambiyo senedine mahsus iflas yolu ile takip, genel iflastan

⁶⁹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.638; Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.474.

⁷⁰ İcra müdürünün, senedin kambiyo senedi olduğunu, kambiyo senedi ise vadesinin gelip gelmediğini incelemesi ve senedin bu şartları taşıması durumunda borçluya ödeme emri göndermesi gerekir.

farklı olarak, ticaret hayatında önem taşıyan bir belgeye dayandığı için itiraz sürelerinin daha kısa olması, icra müdürünün kambiyo senedini ve bu senedin vadesinin gelip gelmediğini inceleme mecburiyetinde olması (İİK. m. 171/1) gibi farklı düzenlemeler içermektedir.⁷¹

8.2. Takipsiz İflas

Takipsiz iflas veya doğrudan doğruya iflas olarak adlandırılan bu yolda, alacaklının borçluya karşı iflas talebinde bulunabilmesi ve iflas davası açabilmesi için öncelikle bir takip yapmasına gerek yoktur. Alacaklı belirli sebeplerin bulunması halinde, doğrudan ticaret mahkemesine başvurarak borçlunun iflasını isteyebilir.

Kanun, genel iflas ve kambiyo senetlerine mahsus iflas yollarında olduğu gibi borçluya karşı bir iflas takibi yapılmasının ardından iflas davasının açılmasını, alacaklılar bakımından tehlike oluşturacağının veya borçlunun iflas takibine rağmen borcunu ödemeyeceğinin önceden kuvvetle muhtemel bulunduğu bazı halleri doğrudan doğruya iflas sebebi olarak düzenlemiştir.

İİK. m. 177’de bu haller sayılmıştır.⁷² Bundan başka bazı özel hükümlerde de doğrudan doğruya iflas sebepleri kabul edilmiştir.⁷³ Bunun yanı sıra İİK. m. 178 gereği⁷⁴, belirli sebeplerin varlığı halinde borçlu da ticaret mahkemesinden kendi

⁷¹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.643; Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.484.

⁷² İİK. m. 177- ‘‘Aşağıdaki hallerde alacaklı evvelce takibe hacet kalmaksızın iflasa tabi borçlunun iflasını isteyebilir.

1 - Borçlunun malum yerleşim yeri olmaz, taahhütlerinden kurtulmak maksadiyle kaçır, alacaklıların haklarını ihlal elen hileli muamelelerde bulunur veya bunlara teşebbüs eder yahut haciz yoluyla yapılan takip sırasında mallarını saklarsa;

2 - Borçlu ödemelerini tatil eylemiş bulunursa;

3 - 301 inci maddedeki hal varsa;

4 - İlama müstenit alacak icra emriyle istenildiği halde ödenmemişse Türkiye’de bir yerleşim yeri veya mümessili bulunan borçlu dinlenmek için kısa bir müddette mahkemeye çağırılır.’’

⁷³ Örneğin bkz.: İİK. m.179, TTK. m. 238/2, TTK. m. 240.

⁷⁴ İİK. m. 178- ‘‘İflasa tabi bir borçlu, aciz halinde bulunduğunu bildirerek yetkili mahkemeden iflasını isteyebilir. Borçlu, bu halde bütün aktif ve pasifi ile alacaklılarının isim ve adreslerini gösteren mal beyanını iflas talebine eklemek zorundadır. Bu belge mahkemeye ibraz edilmedikçe iflasa karar verilemez.

İflas talebi 166 ncı maddenin ikinci fıkrasındaki usulle ilan edilir. Alacaklılar iflas talebinin ilanından itibaren onbeş gün içinde davaya müdahale veya itiraz ederek, borçlunun iflas talebini, hakkındaki takipleri ertelemek ve borçlarını ödemeyi geciktirmek için yaptığını ileri sürerek mahkemeden talebin reddini isteyebilirler.

İflasa tabi bir borçlu aleyhine alacaklılardan birinin haciz yolu ile takibi neticesinde yapılan haciz borçlunun yarı mevcudunun elinden çıkmasına sebep olup da kalanı muaccel ve vadesi bir sene içinde hülül edecek diğer borçlarını ödemeye yetiştirmiyorsa borçlu derhal aczini bildirerek iflasını istemeye mecburdur.’’

iflasını isteyebilir. Bu sebeplerin niteliğine göre, borçlu bazen kendi iflasını isteyip istememekte serbestken, bazen kendi iflasını istemek zorundadır.

9. İflasın Sonuçları

Ticaret mahkemesinin iflas kararını verdiği anda iflas açılmış olur ve borçlu müflis sıfatını alır. İflasın açılmasının gerek müflis gerek müflisin alacaklıları açısından bazı hukuki sonuçları vardır. Bahse konu sonuçlar, iflasın açılma anı ile birlikte doğar, kararın kesinleşmesi, kanun yollarının tüketilip tüketilmemesi yahut kararın tefhim ya da tebliğ edilmesinin bir önemi yoktur.

Bir borçlu hakkında iflas kararının verilmesiyle borçlu ve alacaklıları hakkında gerçekleşen bu sonuçlar özel hukuk bakımından gerçekleşen bir takım sonuçlardır ve genellikle İİK. 'nda düzenlenmiştir. Bundan başka maddi hukukla ilgili kanunlarda da (TMK., BK., TTK.) iflasa ilişkin bir takım özel hükümler vardır.

Ayrıca, iflasın kamu hukuku (ceza hukuku) bakımından bazı hukuki sonuçları vardır ki çalışmamızın esas konusunu bu teşkil etmektedir. İleride bunlar ayrıntılı olarak inceleneceği için burada sadece iflasın özel hukuk açısından müflis ve alacaklılar bakımından hukuki sonuçları kısaca ele alınacaktır.

9.1. İflasın Borçlu Bakımından Hukuki Sonuçları

Bir borçlu hakkında iflasın açılması ile borçlunun hukuki durumunda bir takım değişiklikler meydana gelir. Bunlar İİK. m. 184 ile 194. maddeleri arasında ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bunlar kısaca;

İflas masasının teşkili (İİK. m. 184): Öncelikle iflasın açılması ile, müflisin bütün mal ve hakları kendiliğinden bir topluluk teşkil eder ve iflas masasını oluşturur.⁷⁵ Yani iflasın açılmasıyla borçlunun taşınır ve taşınmaz malları, parası, alacakları, paylı ve elbirliği mülkiyet payları, intifa hakkı, taksim edilmemiş bir mirastaki payı, fikir ve sanat eserleri üzerindeki mali hakları iflas masasına geçerek ve özel bir mal topluluğu haline gelmektedir.⁷⁶ Ayrıca İİK. 'nun 185. maddesinde borçlunun rehinli mallarının ve 186. maddesinde ise borçlunun

⁷⁵ Buradaki masa, "topluluk" manasına gelmektedir.

⁷⁶ Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.506.

hacizli malların masaya gireceği ifade edilmektedir. Bununla beraber belirtmek gerekir ki müflisin, iflas masasına girecek olan mal, alacak ve hakları haczedilebilir olanlardır. Bu sebeple gerek İİK. m. 82 gerek diğer özel kanun hükümlerince haczi kabil olmayan mal ve haklar iflas masasına girmez. Kısmen haczi kabil olanlar (İİK. m. 83) ise haczi kabil olduğu ölçüde masaya girecektir.

Müflisin tasarruf yetkisi (İİK. m. 191): İkinci olarak, borçlu iflas etmekle medeni haklardan yararlanma ve onları kullanma ehliyetini kaybetmemekte fakat iflasın açılmasıyla iflas masasını oluşturan tüm mal ve hakları üzerinde tasarruf yetkisi sınırlanmış olmaktadır. Zira iflasın amacı, masaya giren tüm mal ve hakların tasfiye edilmesi ve elde edilen para ile alacaklıların tatmin edilmesidir. Müflis masa malları satılincaya kadar onların maliki olarak kalmaktadır fakat müflisin masa malları mevcudunu azaltıcı tasarruflarda bulunmasını engellemek amacıyla iflas masasını oluşturan tüm mal ve hakları üzerinde tasarruf yetkisi iflas idaresine geçmektedir. İflas idaresi kanuni mümessil sıfatıyla bu tasarruf yetkisini kullanır. Bununla beraber müflisin tasarruf yetkisinin kısıtlanmış olması, müflisin, iflas masasına giren mal ve haklara ilişkin davaları takip etme yetkisini de etkilemektedir. Çünkü iflas masasına giren mal ve haklar ile ilgili davalar hakkında takip yetkisi artık müflise değil iflas idaresine aittir. İİK. m. 191-194. maddeleri iflasın müflisin tasarruf yetkisine etkisini ayrıntılı olarak düzenlemiştir.

9.2. İflasın Alacaklar Bakımından Hukuki Sonuçları

İflasın açılmasıyla sadece müflis hakkında bir takım hukuki sonuçlar meydana gelmemekte, müflisin alacaklıları bakımından da bazı değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Buradaki alacaklılar, iflas açıldığı anda müflise karşı hukuken mevcut alacakları olan alacaklılardır. Bu alacaklar muaccel (vadesiz), müeaccel (vadeli), geciktirici şarta bağlı ya da belirsiz bir vadeye bağlı veya konusu paradan başka bir şey olan alacaklar olabilir.⁷⁷ İflasta müflisin haczedilebilen bütün malvarlığı, bütün borçlarının ödenmesine tahsis edileceğinden ve bu yapılırken de bütün iflas alacaklılarının eşit işlem görmeleri gerektiğinden, kanun, bunu sağlamak için iflasın

⁷⁷ Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.488.

açılması ile iflas alacaklılarının hukuki durumlarında değişiklik olacağını öngörmektedir.

İşte bu sonuçlar, “Alacaklıların Hakları Üzerine İflasın Tesirleri” başlığı altında İİK.’nin 195-207. maddelerinde düzenlenmiştir. Bunlar sırasıyla;

Müflisin borçlarının muaccel hale gelmesi (İİK. m. 195): İflasın açılması borçlunun tüm malvarlığının tasfiyeye tabi tutularak, bütün alacaklılarının eşitlik ilkesi içinde tatmin edilmesini gerektirdiğinden, iflasın açılması ile henüz vadesi gelmemiş olan alacaklar da, iflas kararı ile birlikte talep edilebilir hale gelir. Bu kural sadece borçlunun taşınmaz mallarının rehni ile garanti altına alınmış alacaklar bakımından geçerli değildir.

Faizlerin işlemeye devam etmesi (İİK. m. 196): İflas kararı ile müflisin borçlarına faiz işlemesi durmaz. İflasın açılması ile birlikte iflas masasına yazdırılabilecek olan alacaklar için faiz işlemeye devam eder. Masaya kaydedilen alacaklar için uygulanacak faiz oranı kanuni faiz oranıdır. Ancak rehinli alacaklara uygulanacak faiz oranı iflasın açılmasından önce geçerli olan ve rehin senedinde kararlaştırılan faiz oranıdır.

Şarta Bağlı olan alacakların durumu (İİK. m. 197): Alacağı taliki bir şarta veya belirsiz bir vadeye bağlı bulunan alacaklılar da alacaklarını iflas masasına kaydettirebilirler. Tasfiye sonunda bu alacaklar için de pay ayrılır fakat ayrılan bu para ilgili alacaklıya ancak şartın gerçekleşmesi veya belirsiz olan vadenin gelmesi halinde ödenir.

Konusu para olmayan alacakların para alacağına çevrilmesi (İİK. m. 198): Müflisin tüm borçları para borcu olmayabilir. Bu nedenle para alacağı dışındaki alacaklar iflasın açılması ile birlikte konusu olan şeyin iflas tarihindeki değeri kadar para alacağına dönüşür ve masaya para alacağı olarak yazdırılır.

İflasta takas (İİK. m. 200- 201): Takas borcu sona erdirici sebeplerden biridir. Kural olarak iflasın açılmasının takas hakkı üzerinde bir etkisi yoktur. Yani, müflis borçludan, alacaklı olan kişilerin aynı zamanda müflise borçları da varsa bu borçlar kendilerinden talep edildiğinde bu kişiler bu borçlarını masaya ödemek yerine masaya alacak olarak yazdırdıkları alacaklarıyla takas edebilirler. Böylece borçlar karşılıklı olarak sona ermiş olur. Fakat bu imkanın iflasta

alacaklılar arasındaki eşitliği bozmaması ve kötüye kullanılmaması için iflasta takas imkanı sınırlandırılmıştır.⁷⁸

Müflisin Kefil olduğu borçların durumu (İİK. m. 202): Müflisin kefil olduğu borçlar vadeleri gelmese de alacak olarak masaya kaydedilir. Zira, iflasın açılmasıyla müflisin bütün borçları muaccel hale gelmektedir. İflas masası da, kefalet borcu sebebiyle ödediği para oranında alacaklısına ödediği para oranında, kefalet alacaklısının yerine geçer.

Müşterek borçluların aynı zamanda iflası hali (İİK. m. 203): Bir borcu birlikte taahhüt edenler aynı zamanda iflas eder, yani bu kişilerin iflas tasfiyeleri aynı zamana denk gelirse, alacaklılar alacaklarının tamamını müflislerden her birinin masasından isteyebilirler. Bu durumda masalarda toplanan garame paylarının toplamı alacak miktarını aşarsa fazla olan kısım kendisine düşen borç miktarından fazla ödemede bulunmuş olan müflisin masasına intikal ettirilir.

Müflisin birlikte borçlu olanlardan birinin borcu kısmen ödenmiş olması (İİK. m. 204): Alacaklılar, müflisle birlikte borçlu olan diğer kişiden alacaklarının bir kısmını almış ise müşterek borçlunun müflise rücu hakkı olsun olmasın, alacağın tamamı masaya kaydolunur. İflas masasına kayıt hakkı alacaklı ve müşterek borçluya aittir. Alacaklı, iflas masası tarafından yapılan dağıtım sonunda, masaya yazdırdığı tüm alacağa düşen paydan alacağının daha önce tahsil edemediği kısmını alır, geriye kalan paradan müşterek borçluya daha önce alacaklıya yaptığı ödeme için asıl borçluya rücu hakkı olduğu miktarda düşen pay verilir. Artan para olursa, bu miktar masaya iade edilir.⁷⁹

Kollektif şirket ve ortaklarının iflası (İİK. m. 205): Bir kollektif şirket ile ortaklarından birisinin iflas tasfiyeleri, aynı zamana denk gelirse şirket alacakları bütün alacaklarını şirket iflas masası yanında ortağın masasına da

⁷⁸ İİK. m. 200- ‘‘Alacaklı alacağını müflisin kendinde olan alacağı ile takas edebilir. Aşağıdaki hallerde takas yapılamaz.

1 – Müflisin borçlusu iflas açıldıktan sonra müflisin alacaklısı olursa;

2 – Müflisin alacaklısı iflas açıldıktan sonra müflisin veya masanın borçlusu olursa;

3 – Alacaklının alacağı hamile muharer bir senede müstenit ise.

(Değişik: 29/6/1956 - 6763/42 md.) Anonim, limited ve kooperatif şirketlerin iflasları halinde esas mukavele gereğince verilmesi lazımgelen hisse senedi bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımları veya konması taahhüt edilen ve fakat konmamış olan sermayeler bu şirketlerin borçlariyle takas edilemez’’

⁷⁹ Ulukapı, **op. cit.**, s.235.

kaydettirebilir. Alacaklılar öncelikle şirket masasından pay alırlar ve bu masadan alamadıkları kısmı iflas etmiş ortağın masasından isteyebilirler.⁸⁰

Adi ve rehinli alacaklıların sırası (İİK. m. 206-207): Kanun koyucu iflas tasfiyesi sonunda alacakların ödenme sırası bakımından ikili bir ayrıma gitmiştir. Rehinle temin edilmiş alacaklara, diğerlerine göre bir öncelik tanınmıştır. Rehinli alacaklar dışındaki tüm alacaklar adi alacak niteliğindedir. Adi alacaklar da kendi içinde imtiyazlı ve imtiyazsız alacaklar olarak ikiye ayrılır. İflas idaresi hazırlayacağı sıra cetvelinde İİK. 206 ve 207. maddelerindeki esasları dikkate almak zorundadır.

⁸⁰ **Ibid.**, s. 236.

II- CEZA HUKUKUNUN EKONOMİK HAYATA MÜDAHALESİ VE İFLAS SUÇLARININ BİR EKONOMİK SUÇ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Ceza Hukuku ve Ekonomik Hayat

1.1. Genel Olarak

Günümüzde toplumsal hayatın en önemli unsurlarından birisi de kuşkusuz ekonomik faaliyetlerdir.⁸¹ İnsanların yaşaması ve yaşamlarını devam ettirebilmesi için bazı ihtiyaçları vardır. İlk çağlardan itibaren insanlar bu ihtiyaçlarını karşılamak üzere örgütlenerek çeşitli ekonomik faaliyetlerde bulunmuşlardır. Çağlar ilerleyip yeni üretim teknikleri ve yeni ekonomik faaliyetler ortaya çıktıkça, ekonominin önemi giderek artmıştır.

Ekonomiyi kısaca, “insanların yaşayabilmek için üretme, ürettiklerini bölüşme biçimlerinin ve bu faaliyetlerden doğan ilişkilerin bütünü”⁸² ya da “insanların sınırsız tüketim isteklerinin sınırlı kaynaklarla en iyi şekilde nasıl tatmin edilebileceğini inceleyen sosyal bir bilim dalı”⁸³ olarak tanımlayabiliriz. Burdan hareketle, bir toplum düzeninde yaşayan insanların varlığını sürdürebilmesi için yapmak zorunda oldukları üretim, mübadele, bölüşüm, tüketim gibi ekonomik faaliyetler ekonomi biliminin konusunu oluşturmaktadır.⁸⁴ Yani ekonomi bilimi, genel bir biçimde, sürekli olarak değişen ve sayısı her geçen gün artan insan ihtiyaçlarının giderilebilmesi için üretilen mal ve hizmetler ile bunların mübadelesi ve ayrıca bu faaliyetlerden doğan gelir paylarının bölüşülmesini konu almaktadır.⁸⁵

⁸¹ Bu konuda Avni Zarakolu’nun da dediği gibi, insanoğlu toplumsal bir hayat sürmeyip bir Robinson Cruose hayatı yaşasaydı ekonomi bilimi de doğmayacaktı. Bkz.: Avni Zarakolu, **Temel Ekonomi Sistemleri Bilgisi**, Ankara: Sevinç Matbaası, 1978, s.2.

⁸² http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.54de053d08f284.42852470 (Erişim Tarihi: 17.11.2014)

⁸³ Tümay Ertek, **Mikroekonomi Teorisi**, İstanbul: Beta Yayınları, 2009, s.1-3.

⁸⁴ Naci Kepkep, **Ekonomi Konusunda Temel Bilgiler**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1987, s.10.

⁸⁵ Besim Üstünel, **Ekonominin Temelleri**, İstanbul: Dünya Yayınları, 2000, s.11-32.

Kaynakların sayılı ve kıt olmasına rağmen gün geçtikçe insan ihtiyaçlarının artması ekonomi bilimini daha da önemli kılmaktadır.⁸⁶ Zaten, kıt kaynakların yönetiminde etkili ve geçerli kuralların araştırılması ve kıtlığa karşı mücadelede doğru ilke ve koşulların saptanması ihtiyacı ekonomi biliminin doğmasına yol açmıştır. Bu anlamda, ekonomi bilimini kıtlığa karşı açılmış sistemli bir mücadele olarak da tanımlamak mümkündür.⁸⁷

Yukarıdaki tanımlarda da belirttiğimiz gibi toplum ihtiyaçlarının giderilmesi, mal ve hizmetlerin değişimi, elde edilen payların bölüşülmesi ve kıtlığa karşı mücadele verilmesi belli bir sistem çerçevesinde yürütülmektedir. Sistem kavramı ise, genellikle birbirine uygun ve bağlı prensiplerin, esasların ya da unsurların bilimsel bir bütün oluşturacak biçimde birleşmeleri olarak tanımlanmaktadır.⁸⁸ Görüldüğü gibi ekonomi kavramı ile sistem kavramı birbirlerinden çok farklı tanımlanmakta ve birbirleriyle ilgisi olmayan iki farklı amacın açıklanması için kullanılmaktadır. Ancak birbirlerinden farklı biçimde tanımlanan bu iki kavramın birlikte kullanılmasıyla oluşan “ekonomik sistem” kavramı ise tek bir tanımlamaya konu olmakta ve genellikle, bir ekonomik toplum içinde üretim ve tüketim veya mal ve hizmetler ile ihtiyaçlar arasındaki dengesizlikten kaynaklanan sorunların çözümlenmesi amacıyla benimsenen ve uygulama alanı bulan kurumların oluşturduğu bir bütün veya bir ekonomik organizasyon olarak ifade edilmektedir.⁸⁹ Bunun yanı sıra ekonomik sistem kavramını, kısaca, eldeki mevcut olanaklarla kişinin gereksinimlerini tatmin etmek için oluşturulmuş örgütlenme biçimi şeklinde tanımlamak da mümkündür.⁹⁰

Toplumsal faaliyetlerden hareket edersek, devlet, ekonomik işleyişi (üretim, dağıtım, tüketim, planlama, fiyat) düzenlemek için bazı müdahalelerde bulunur. Bu müdahalenin türü ve derecesi devletten devlete değişiklik gösterebilmekte ve farklı amaçlar taşıyabilmektedir. Daha açık ifadeyle, ekonomik sistemler birbirlerinden

⁸⁶ James D. Gwartney, Richard L. Stroup, **Temel Ekonomi**, Çev. Yıldırım Arsan, Ankara: Liberte Yayınları, 1999, s.8

⁸⁷ Üstünel, **op. cit.**, s.11.

⁸⁸ Erol Zeytinoğlu, **Ekonomik Sistemler**, İstanbul: İTİA Ekonomi Fakültesi Yayınları, 1991, s.1.

⁸⁹ Zeytinoğlu, **op. cit.**, s.2.

⁹⁰ Cahit Talas, **Ekonomik Sistemler**, Ankara: S Yayınları, 1980, s.6.

çeşitli faktörlerden dolayı ayrılmakta ve bu ayrılma sebebiyle çeşitli ekonomik sistemlerden söz edilmektedir.⁹¹

Sonuç olarak ise söz konusu ekonomik sistemlerin öngördüğü örgütlenme ve organizasyon biçimleri ve bunların ortaya koyduğu hukuk kuralları ise ‘‘ekonomi hukuku’’ kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

1.2. Ekonomi Hukuku

Esasen ekonomik hayatın hukuka uygun olarak ve bir düzen içinde işlemesi beklenir fakat her türlü toplumsal faaliyette olduğu gibi ekonomik faaliyetlerde de hukuka aykırılıklar meydana gelebilir. Dolayısıyla yaşamı kurallar çerçevesinde düzenlemeye çalışan hukukun⁹², yaşamın temelini oluşturan maddi gereksinimlerin elde ediliş, değiş-tokuş ve tüketimini ele alan ekonomi ile olan iç içeliği son derece doğaldır.⁹³ Bu nedenle her ülkede ve her tür ekonomide devlet çeşitli gerekçelerle ekonomiye, ekonomik ya da hukuki enstrümanlarla müdahale eder.⁹⁴ Devletin ekonomik hayata giderek artan boyutlarda müdahale etmesiyle ekonomi hukuku adı altında yeni bir hukuk dalı ortaya çıkmıştır. Kavramsal olarak ilk kez 20. yüzyılda ortaya çıkan ekonomi hukuku, hukuk disiplinleri arasında oldukça yeni bir daldır.⁹⁵

⁹¹ Ekonomik sistemleri birbirinden farklı kılan unsurlar başlıca iki ana başlık altında toplanmaktadır. Bunlardan ilki, üretim araçlarında yani sermaye faktöründeki mülkiyet, diğeri ise ekonomik faaliyetlerin yapıldığı hukuki çerçevedir. Bu anlamda üretim araçlarında yani sermaye faktöründe özel mülkiyetin geçerli olduğu ve ekonomik faaliyetlerin, yalnızca ekonomik kanunların oluşturduğu ve devlet müdahalesi ile devletin herhangi bir ekonomik rolünün bulunmadığı sisteme liberalizm sistemi denilmektedir. Üretim araçlarında yani sermaye faktöründe özel mülkiyetin geçerli olduğu fakat ekonomik faaliyetlerin hem ekonomik kanunların hem de devletin ekonomiye müdahalesini belirleyen suni ve iradi nitelikteki kanunların birlikte oluşturdukları bir hukuki çerçeve içerisinde yapıldığı sisteme kapitalizm sistemi denilmektedir. Üretim araçlarında yani sermaye faktöründe özel mülkiyetin geçerli olmadığı ve mülkiyet hakkının yalnızca kamuya ait bulunduğu ve bu nedenle ekonomik faaliyetlerin, kamu veya kamusal nitelikteki kuruluşları düzenleyen bir hukuki çerçeve içerisinde kamu tarafından yapıldığı sisteme ise sosyalizm sistemi denmektedir. Bkz.; Zeytinoğlu, **op. cit.**, s.19-20.

⁹² Vecdi Aral, **Hukuk ve Hukuk Bilimi Üzerine**, 7. Baskı, İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2012, s.14.

⁹³ C. Murat Baykal, ‘‘Hukuk-Ekonomi İlişkisi ve Ekonomi Hukuku Üzerine’’, **Ankara Barosu Dergisi**, Y.66, S.4, 2008, s.77.

⁹⁴ Gerçekten, devletin ekonomiye müdahalesinin olmadığı ekonomik düzen yoktur. Devlet doğrudan ya da dolaylı yollarla ekonomik hayatta rol almaktadır. Çağdaş hukuk sistemlerinde devletin yanında uluslararası kimlikli birlik ve toplulukların da ekonomik hayatta müdahalelerde bulunduğu söylenebilir.

⁹⁵ Ekonomi hukuku terimi Türk hukuk literatüründe ilk olarak 1980’lerde kullanılmaya başlamış ve kullanımı uzun süre teorik boyutta çalışmalarla sınırlı kalmıştır. Ancak, son yıllarda dikkat çekici bir hızla çeşitli üniversitelerde ekonomi hukuku yüksek lisans programları açılmış ve böylece ekonomi hukuku terimi uygulama alanında da yaygınlaşmıştır. Bkz.; Önder Perçin, ‘‘Ekonomi Hukuku: Hukukun Sınıflandırılmasında Paradigma Kayması’’, **AÜHFD**, C.59, 2010, s.277-307. Bununla beraber, Kemal Çevik, ülkemizde ekonomi hukuku ile ilgili ilk incelemenin Hirsch tarafından

Bununla beraber daha önceleri de ekonomiye yön veren bir takım normlar bulunmakta, özellikle de 17. ve 18. yüzyıllarda ‘‘merkantilist anlayışa’’⁹⁶ uygun ekonomik düzenlemeler dikkat çekmekteydi. Fakat o zaman için, söz konusu ekonomik düzenlemeleri bağımsız bir hukuk disiplini olarak kabul etmek mümkün değildi.

Ayrıca, yaşanan tüm gelişim ve değişimlere rağmen, günümüzde de ekonomi hukukunun istenilen ölçülerde bir sistematığı ve politikası oluşmuş değildir. Bu durum ister istemez ekonomi hukukunun tanımını tartışmalı hale getirmektedir.⁹⁷ Gerçekten de ekonomik faaliyetlerin çok geniş bir alanda gerçekleşmesi ve her geçen gün yeni ekonomik ilişkilerin doğması, doğal olarak bu denli geniş bir sahayı düzenleyen ekonomi hukukunun herkes tarafından kabul edilen bir sistematığının ve tanımının oluşmasını güçleştirmektedir.

Bunun yanı sıra unutulmamalıdır ki, bağımsız⁹⁸ nitelikteki bir hukuk disiplininin söz edebilmek için, onu diğerlerinden ayıran bir takım koşullara da ihtiyaç vardır. Ekonomi hukukunun daha iyi açıklanabilmesi için ayrıca bu koşullara da kısaca değinmekte fayda vardır. Bu koşullar sırasıyla, sınırlandırılmış bir konu, belirli bir metod ve kendine özgü amaçtır.⁹⁹

İlk olarak ekonomi hukuku konu olarak devlet ile ekonomik düzen arasındaki hukuksal ilişkiyi ele almaktadır. Buradan hareketle diyebiliriz ki, ekonomi hukuku

yapıldığını belirtmiştir. Yazara göre, Hirsch ‘‘Devletçilik ve Ticaret Hukuku’’ adlı makalesinde ekonomi hukukunu da değinmiş ve kavramı ortaya koymaya çalışmıştır. Bkz.: Kemal Çevik, **Ekonomi Hukuku**, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1986, s.V. (Ernst E. Hirsch’in ‘‘Devletçilik ve Ticaret Hukuku’’ adlı makalesi için bkz.: **İÜHFEM**, C.45, S.1-4, 1979-1981, s.1-14.)

⁹⁶ Yeni çağda uygulanan ve amacı, ülkedeki doğal kaynakları arttırmak ve ulusu zenginleştirmek için gereken önlemleri almayı öngören ekonomi politikası. Bkz.; Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, s.905.

⁹⁷ Bu belirsizlik hakkında Turgut Tan şu düşünceleri dile getirmiştir: ‘‘*Ekonomik hukukun klasik hukuk dalları yanında yeni bir hukuk dalı mı olduğu, yoksa çeşitli hukuk dallarındaki incelemelere yeni bir bakış açısı veya yöntem mi getirdiği, başka bir deyimle eski hukuk tekniklerinin endüstriyel toplum gereklerine uyarak geçirdikleri değişimler mi, yoksa yeni prensipler etrafında tutarlı biçimde örgütlenmiş bağımsız kurallar bütünü mü olduğu sorunları hala kesin cevaplarını bulamamışlardır.*’’ Bkz.; Turgut Tan, ‘‘Ekonomik Hukuku ve Ekonomik Kamu Hukuku’’, **Amme İdaresi Dergisi**, C.5, S.1, 1972, s.16.

⁹⁸ Bununla beraber ifade etmek gerekir ki doktrinde ekonomi hukukunun bağımsız bir hukuk dalı olmadığını savunan yazarlar da vardır. Örneğin Turgut Tan, ekonomi hukukundan anlaşılması gerekenin, ekonomi ve hukuk ilişkisinin, hukuksal kurum, ilke ve yöntemlerde yaptığı değişimi veya ekonomik hayatın düzenlenmesi işlevinin ortaya çıkardığı yeni kurum ve ilkelerin incelenmesi olduğunu belirtmiştir. Bkz.: Turgut Tan, **Ekonomik Kamu Hukuku**, Ankara: TODAİE Yayınları, 1984, s.15.

⁹⁹ Selami Mahmutoglu, **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2003, s.26.

tüm ekonomik düzene ilişkin üretim, tüketim, mübadele gibi temel meseleleri ve bunların idare edilme yöntemlerini konu edinmekte, bu kapsamda genel çözümler üretme amacı taşımaktadır.¹⁰⁰ Görülüyor ki, bu hukuk disiplinindeki ilişkinin tarafları bireyler değil, devlet ile ekonomik yapıdır.

Belirli bir metoda sahip olma koşuluna gelince, belirtmek gerekir ki ekonomi hukuku gerek tarihsel gerek uygulama açısından kendine özgü metod sorunlarıyla karşılaşmaktadır. Ekonomi bilimi ile ilgili kavramların yorumlanması, ekonomi hukukunun düzene koyduğu sahanın genişliği ve değişebilirliği metodik açıdan sorun teşkil etmektedir. Fakat her halükarda ekonomi hukukunun belirli bir metoda sahip olduğu belirtilmelidir. Bununla beraber bu metodlar ülkelere, ekonomik konjonktüre, siyasal tercihlere göre değişim gösterebilir.¹⁰¹

Son olarak, ekonomi hukukunun kendine özgü amaç koşulunun, çağdaş demokratik sistemlerde mevcut olan adalet ölçüsünü dikkate alarak, bireysel özgürlükleri ve kamusal çıkarları gözeterek, sosyal eşitliğin sağlanmasını hedeflediğini söyleyebiliriz. Dolayısıyla ekonomi hukukunun bu kapsamda çözümler ortaya koyması gerekmektedir.¹⁰²

Nihayet, ana hatlarıyla açıklamak gerekirse, ekonomi hukuku, ekonomiye yön veren yürürlükteki yasalar ve bu alana ilişkin olarak alınan önlemlerin bir bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu yasa ve önlemlerle üretim, tüketim, bölüşüm ilişkileri devletçe belirlenmekte dolayısıyla ekonomik işleyiş düzenlenmektedir. Bu sebeple, ekonomi hukuku tüm olarak ekonomik hayatın düzenlenmesi ve yönetilmesi ile ilgilidir. Kısaca, ülke ekonomisinin işleyişini bir bütün olarak kurala bağlayan hukuksal alana ekonomi hukuku denilmektedir.

Bu açıklamaların yanında şu da belirtilmelidir ki; ekonomi hukuku diğer disiplinlerin (aile hukuku, miras hukuku, borçlar hukuku) aksine münferit bir alanın öngördüğü ilişkileri esas almamakta, karmaşık ve giderek çoğalan bir faaliyet alanını konu almaktadır. Dolayısıyla ekonomi hukukunun içeriğine ve sistemine ilişkin belirsizliği -bir dereceye kadar- kabul etmekte bir sakınca olmadığı görüşü savunulabilir.

¹⁰⁰ Mahmutoglu, **op. cit.**, s.27.

¹⁰¹ Mahmutoglu, **op. cit.**, s.27.

¹⁰² **Ibid.**

1.3. Ekonomi Ceza Hukuku

Genel manada, devletin ekonomik hayata müdahalesi, belirttiğimiz gibi ekonomi hukukunun konusunu oluşturmaktadır. Bu müdahaleyi biraz daha daraltarak, devletin ekonomik hayata ceza hukuku yoluyla müdahalesini ele alırsak, bu sefer karşımıza ekonomi ceza hukuku çıkmaktadır.

Diğer bazı hukuk dalları gibi ekonomi hukuku da düzenlediği esasların işlerlik kazanabilmesi için ceza yaptırımına gerek duymuştur. Bu tür hukuk dallarıyla ilişkili ceza hukuku kolu, ilgili hukuk dalının adıyla anılır.¹⁰³ Örneğin, basılmış eserlerle ilgili ceza sorumluluğunu düzenleyen ceza hukuku koluna ‘‘Basın Ceza Hukuku’’¹⁰⁴, vergi hukukunun koyduğu ceza hükümlerini konu alan ceza hukukuna da ‘‘Vergi Ceza Hukuku’’¹⁰⁵ adı verilmektedir.

Ancak ceza yaptırımı gerektiren her hukuk alanı için ayrı bir ceza hukuku mevcut değildir. Bağımsız bir hukuk dalı haline gelen disiplinler için bu ifadenin kullanılması gerekir.¹⁰⁶ Örneğin, ceza yaptırımı içeren trafik düzenlemesi bağımsız bir hukuk disiplini özelliği taşımadığı için ayrı bir ‘‘trafik ceza hukukundan’’ söz edilemez.¹⁰⁷ Bununla beraber, çalışmamızın konusunu oluşturan ve iflas suçlarını düzenleyen hükümler için de ‘‘iflas ceza hukuku’’ demek doğru olmayacaktır. Zira iflas suçları mevzuatımızda hüküm sayısı ve kapsamı itibarıyla sınırlı bir yer kaplamaktadır ve ayrıca ‘‘iflas ceza hukuku’’ olarak ifade etmeye gerek yoktur.¹⁰⁸

Buna göre, ekonomi ceza hukuku, en basit şekliyle, ekonomik olaylarla ilgili ceza hukuku olarak tanımlanabilir. Bir başka deyişle, ekonomi hukukunun kurallarına aykırı hareketlerden doğan suçları ve bu suçlara karşı ceza hukukuna özgü yaptırımları öngören hukuk normları bütünü ekonomi ceza hukukunu

¹⁰³ Kayıhan İçel, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul: Beta Yayınları, 2014, s.52.

¹⁰⁴ Kayıhan İçel, **Kitle İletişim Hukuku**, 10. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2013, s.263.

¹⁰⁵ Nihal Saban, **Vergi Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2009, s.211; Nurettin Bilici, **Vergi Hukuku**, 28. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2012, s.86.

¹⁰⁶ Kayıhan İçel, Süheyl Donay, **Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku, Genel Kısım**, 1. Kitap, 5. Bası, İstanbul: Beta Yayınları, 2006, s.23.

¹⁰⁷ İçel, Donay, **op. cit.**, s.23.

¹⁰⁸ Fakat Alman ceza hukukunda iflas suçlarını bir bütün olarak inceleyen disiplini ifade etmek için iflas ceza hukuku yani ‘‘*konkursstrafrecht*’’ terimi kullanılmaktadır. Bkz. Pınar Bacaksız, **TCK.’nda Yeralan İflas Suçları**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2011, s.61.

oluşturmaktadır. Bu anlamda ekonomi ceza hukukunu, genel ceza hukukundan ayıran özellik, suçun ekonomi hukuku kurallarına aykırılıktan doğmasıdır.¹⁰⁹

Ayrıca ekonomi ceza hukuku da genel ceza hukuku gibi iki ana kısımdan oluşmaktadır. İlk olarak suç ve buna uygulanacak yaptırımlar hakkındaki temel ve ortak özelliklerin (kanunilik, geçmişe uygulama yasağı, kıyas yasağı gibi) ele alındığı genel kısım, ikinci olarak ekonomik suçların incelendiği özel kısım bulunmaktadır.

Bu kapsamda her ülke mevzuatında ceza kanunu ya da özel kanunlar içinde bu tür hükümler yer almaktadır. Örneğin, TCK.’nda “*Ekonomik, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar*” başlığı altında ayrı bir bölüm düzenlenmiş, aynı şekilde FSEK., İİK., VUK. gibi kanunlarda da özel suç tiplerine yer verilmiştir.

Bununla beraber, kuşkusuz ekonomik hayatın en önemli aktörleri ticari işletmeler ve ticaret şirketleridir. Normal olan, ekonomik hayat içindeki bu aktörlerin faaliyetlerinin devam etmesi olsa da, bu faaliyetler farklı nedenlerle sona erebilir. Bu nedenlerden bir tanesi de iflastır.¹¹⁰ Tıpkı iflas gibi çalışmamızın konusunu oluşturan iflas suçları da ekonomik hayat içinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Ayrıca iflas suçları diğer ekonomik suçlara kıyasla daha kapsamlı ve geniş bir ekonomik tahribat meydana getirmektedir. İflas, müflisin alacaklıları ve çalışanları yanında ekonomik düzene ve kredi güvenine de ciddi manada zarar vermektedir. Dolayısıyla iflas ve iflas suçlarının ekonomik hayat içindeki önemi gereği kanun koyucu bu kapsamda hükümler ihdas etmiş ve iflas kurumunu ve bu kurumun işlerliğini sağlamak için iflas suçlarını düzenlemiştir.

1.3.1. Ekonomi Ceza Hukukunun Düzenlenmesi

Yukarıda belirttiğimiz gibi ekonomi ceza hukukunu, genel ceza hukuku gibi, genel kısım ve özel kısım olarak ayrı ayrı ele almakta yarar vardır. Diğer birtakım özel ceza kanunlarında olduğu gibi ekonomi ceza hukukunun genel kısmı konusunda

¹⁰⁹ Selman Dursun, **Ekonomik Suçlar ve Bankacılık Suçları Bağlamında Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2006, s.44.

¹¹⁰ Türkiye’de 2013 yılında 17.400, 2014 yılında 15.300 şirket iflas etmiştir. 2015 yılında ise yaşanan iflas sayısında %2’lik bir düşüş yaşanarak 14.500 olması öngörülmektedir. Bkz. Euler Hermes-Küresel İflaslar Raporu, Ekonomik Görünüm No:1207, 2014. (<http://www.eulerhermes.com.tr/tr/basinodasi/Lists/mediacenter-documents/Kuresel-Iflaslar-Raporu.pdf> Erişim Tarihi: 17.03.2015)

da daha çok genel ceza kanunundaki hükümlerin uygulanması kabul edilmekte, bununla beraber bazı hallerde özel ceza kanunlarında¹¹¹ veya ceza hükümleri içeren kanunlarda¹¹² genel kısma ait hükümler yer almaktadır.

Görüldüğü gibi, özel ceza kanunları bazen düzenledikleri suçlarla ilgili TCK.'nun genel hükümlerindeki düzenlemelerden farklı hükümler öngörebilir.¹¹³ Ayrıca, TCK. m. 5 ‘ ‘ *Bu Kanunun genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır.* ’ ’ hükmü önem arz etmektedir. Söz konusu kanun maddesine göre TCK.'nun genel hükümleri özel ceza kanunları ve ceza hükümleri içeren kanunlardaki suçlar hakkında da uygulanır. Bu hükümle, birçok ekonomik suçun düzenlendiği özel ceza kanunlarında veya ceza hükümleri içeren kanunlarda, genel kısımla ilgili farklı hükümlerin uygulanmasının¹¹⁴ önüne geçilmeye çalışılmış ve ülkedeki ceza hukuku uygulamaları bakımından birliği tesis

¹¹¹ Örneğin, 1632 Sayılı Askeri Ceza Kanunu, düzenlediği suçlar yönünden özel ceza kanunudur. Söz konusu Kanun, ek madde 8’de ‘ ‘5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun genel hükümleri bu kanunda yer verilen suçlar hakkında da uygulanır. Ancak bu Kanunun ferî askeri cezalara ve cezaların ertelenmesine ilişkin hükümleri ile zamanaşımına ilişkin 49. maddesinin (A) bendi hükümleri saklıdır. ’ ’ hükmüyle, TCK. düzenlenen genel hükümlerden ayrılmıştır. Ayrıca şu da belirtilmelidir ki, özel ceza kanunlarını tek bir yasada toplamak ve dolayısıyla tek bir ceza yasası yapmak fonksiyonel bakımdan isabetli olmadığı belirtilmiştir. Aksi takdirde binlerce maddeli, kullanılması ve anlaşılması zor, çelişkiye açık, çok kapsamlı bir yasa ortaya çıkardı. Bununla beraber ceza hukukundaki bazı konuların zamanla değişime uğraması ve güncelleme zorunluluğu ortadadır. Bu hallerde gündemde sürekli ceza kanunu değişikliği olması ona karşı duyulan saygı ve itibarı zedeleyici bir etki doğurabilir.

¹¹² Örneğin, 765 sayılı TCK. yürürlüğü zamanında hileli iflas suçunun unsurlarının gösterildiği İİK. m. 311’in son fıkrasında ‘ ‘Türk Ceza Kanununun iştirak hükümleri dışında kalsa dahi, müflisin aktifini azaltmak maksadiyle ona ait taşınır ve taşınmaz malları kısmen veya tamamen saklıyan veya kaçıran ve muvazaa ile temellük eden veya bu hususlarda yataklık veya tavassut eden veya iflas masasına müracaat ile kısmen veya tamamen asılsız alacaklarını kaydettiren veya müflisin tediye kabiliyetini azaltmak maksadiyle kendi adına veya müstear adla ticari faaliyetlere giren kimseler hakkında dahi aynı cezalar uygulanır. ’ ’ denilmekte ve 765 sayılı TCK.’nda genel hükümler bahsinde ele alınan iştirak kurumuna özel bir düzenleme getirilmekteydi.

¹¹³ Bu durum uygulamada sadelik ve yeknesaklık açısından sorun teşkil etmektedir.

¹¹⁴ Ancak 5237 sayılı TCK.’nun yasalaşması ve yürürlüğe girmesiyle beraber mevzuattaki bütün özel ceza kanunlarını, yeni TCK.’nun genel hükümlerine uygun değişiklik yapmanın olanak dahilinde olmaması sebebiyle, bir anda tüm bu mevzuatın ilga edilecek olması kaygı uyandırmış ve 11.05.2005 tarih ve 5349 sayılı Kanunla 5252 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna geçici madde eklenerek; ‘ ‘Diğer kanunların, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’na aykırı hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapıncıya ve en geç 31 Aralık 2006 tarihine kadar uygulanır. ’ ’ hükmüne yer verilmiştir. Daha sonra bu hüküm 06.12.2006 tarih ve 5560 sayılı Kanun’la yeniden düzenlenmiş ve ‘ ‘31 Aralık 2006” tarihi ‘ ‘31 Aralık 2008” olarak değiştirilmiştir. Bu sebeple 31 Aralık 2008 tarihine kadar özel kanunlarda yapılan değişiklikler, TCK.’nun genel hükümlerine aykırı olup olmadığı bakılmaksızın uygulama imkanı kazanırlar fakat 31 Aralık 2008’e kadar herhangi bir düzenleme yapılmamışsa bu durumda artık TCK. m. 5 hükmü gereğince TCK. genel hükümleri uygulanır. Bkz: Yarg. 7. CD., 23.02.2009 tarih ve 14317/2264 sayılı içtihadı. (Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Ahmet Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Ankara: Adalet Yayınları, 2014, s.112)

etmek istenmiştir.¹¹⁵ Böylece özel ceza kanunlarında veya ceza içeren kanunlarda genel ilkelere ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmasa dahi TCK.'nun genel hükümleri bu kanunlar bakımından da geçerli olacaktır.

Bununla beraber, ifade edildiği gibi, özel ceza kanunları bazı hallerde genel ilkelere ilişkin bazı düzenlemeler getirebilmektedir. Özellikle şikayet süresi, ceza zamanaşımı, teşebbüs, iştirak gibi konularda TCK.'nun genel hükümlerinden ayrılan hükümler düzenlenmektedir. Bu hallerde özel-genel hüküm ilişkisi ile karşılaşmış olur ve özel hükümlerin önceliği ilkesi uyarınca özel hüküm uygulanır.¹¹⁶

Ekonomi ceza hukukunun özel kısmı ise iki farklı yönde gelişme göstermiştir. Öncelikle genel ceza kanunlarında yer alan klasik suçlardan, ekonomik suçluluk konusunda da faydalanarak, bu hükümleri yeni ekonomik suç tiplerine de uygulama yolu izlenmiştir. Örneğin ülkemizde uzun yıllar, karşılıksız çek keşide etme suçu konusunda TCK.'nun dolandırıcılığa ilişkin hükümleri tatbik edilmiştir.¹¹⁷ Yine bu kapsamda ekonomik suçları genel ceza kanunlarına dahil etme yoluna gidilmiştir.

¹¹⁵ TCK. m. 5 gerekçesinde, “Özel ceza kanunlarında ve ceza içeren kanunlarda suç tanımlarına yer verilmesinin yanı sıra, çoğu zaman örneğin teşebbüs, iştirak ve ictima gibi konularda da bu Kanunda benimsenen ilkelere çelişen hükümlere yer verilmektedir. Böylece, ceza kanununda benimsenen genel kurallara aykırı uygulamaların yolu açılmakta ve temel ilkeler dolanılmaktadır. Tüm bu sakıncaların önüne geçebilmek bakımından, ayrıca hukuk uygulamasında birliği sağlamak ve hukuk güvenliğini sağlamak için; diğer kanunlarda sadece özel suç tanımlarına yer verilmesi ve bu suçlarla ilgili yaptırımların belirlenmesi ile yetinilmelidir. Buna karşılık, suç ve yaptırımlarla ilgili olarak bu kanunda belirlenen genel ilkelerin, özel kanunlarda tanımlanan suçlar açısından da uygulanmasının temin edilmesi gerekmektedir. Aksi yöndeki düzenlemelerin hukuk devleti ve eşitlik ilkelerine aykırılık oluşturması nedeniyle Hükümet Tasarısındaki madde metni değiştirilmiştir.” açıklamasına yer verilmiştir. Bkz.: Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Ahmet Caner Yenidünya, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, 15. Bası, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014, s.28.

¹¹⁶ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Ahmet Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Bası, Ankara: Adalet Yayınları, 2014, s.114; İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 10. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2014, s.88-96; İçel, **Genel Hükümler**, s.122.

¹¹⁷ Somay Tümerkan, “Ceza Hukuku Uygulamasının Büyük Sorunu: Karşılıksız Çek”, **Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan**, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1999, s.669. Daha sonra 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunun kabulü ve ardından 20.12.2009 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5941 sayılı Çek Kanunu ile sözü edilen durum sona ermiş ve 5941 sayılı Çek Kanunu hükümleri tatbik edilmeye başlanmıştır. Zaten Çek Kanunu m. 1 “Bu Kanunun amacı, çek defterlerinin içeriklerine, çek düzenlenmesine, kullanımına, çek hamillerinin korunmalarına ve kayıt dışı ekonominin denetim altına alınması önlemlerine katkıda bulunmaya ilişkin esaslar ile çekin karşılıksız çıkması ve belirlenen diğer yükümlülüklerle aykırılık hâllerinde ilgililer hakkında uygulanacak yaptırımları belirlemektir. Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler uygulanır.” hükmü ile bu düzenlemeye işaret etmektedir.

Fakat bu konuda daha çok başvurulmuş yöntem, ekonomik suçların ceza hükümleri içeren kanunlarda düzenlenmesidir.¹¹⁸ Bu usulün eleştirisi olarak, ceza kanunundaki hükümlerin, ekonomi mevzuatında bulunan ceza hükümleriyle karşılanmak istenen amaca cevap verdiği, söz konusu hükümlerin yeterli olmaması durumunda da bu eksikliği tamamlamaya engel bir halin olmadığı düşünülebilir. Buna karşın ilgili özel kanunlarda ayrıca ceza hükümlerine yer vermek yoluyla düzenleme yapılması uygulama bakımından daha faydalı ve lüzumlu olduğu da ifade edilmiştir. Zira ekonomik mevzuattaki bir eylemin karmaşık ve muğlak yapısı sebebiyle eylemin genel ceza kanunu kapsamına girip girmediğinin anlaşılmasının zor olması, yahut bu konuda bir tereddütün doğması uygulama açısından sorun teşkil edebilecektir.¹¹⁹ Bununla beraber ekonomi hayatının belirli bir alanını düzenleyen kanunun, düzenlemiş olduğu alanla ilgili suç sayılan eylemlere de ayrıca yer vermesi, söz konusu alan ile alakalı düzenleyici hükümler ve ceza yaptırımını öngören hükümleri bir arada toplamasının daha faydalı olacağı ileri sürülmüştür.¹²⁰

Ekonomi ceza hukukunun özel kısmı ile ilgili bir diğer sorun ise ‘‘suçların tasnifi¹²¹’’ meselesidir. Genel ceza hukukunun özel kısmı içinde tartışmalı¹²² olan bu

¹¹⁸ Sahir Erman, **Özel Kanunlar Açısından Ticari Ceza Hukuku**, C.I, Genel Kısım, 3. Bası, İstanbul: İ.Ü. Basım ve Film Merkezi, 1992, s.29.

¹¹⁹ Dursun, **Ekonomik Suçlar**, s.46.

¹²⁰ Buna karşılık, ekonomik suçların bu şekilde özel kanunlarda düzenlenmesinin, ekonomi ceza hukukuna ait kaynakların parçalanmasına ve dağılmasına sebebiyet verdiği, bu durumun yasama ve uygulama tekniği açısından sorun oluşturacağı da savunulmuştur.. Bkz: Erman, **Özel Kanunlar Açısından Ticari Ceza**, s.40-41.

¹²¹ Ayrıntılı bilgi için bkz.; Nevzat Toroslu, **Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu**, Ankara: AÜHF Yayını, 1970.

¹²² Bu konuda Hafızoğulları ve Güngör ‘‘5237 sayılı TCK., 765 sayılı TCK’den farklı olarak suçları ‘‘İkinci Kitap Özel Hükümler’’ başlığı altında, önce dört ‘‘kısım’’ olarak tasnif etmiştir. Birinci Kısımda ‘‘Uluslararası Suçlara’’, İkinci Kısımda ‘‘Kişilere Karşı Suçlara’’, Üçüncü Kısımda ‘‘Topluma Karşı Suçlara’’ ve Dördüncü Kısımda ‘‘Mille ve Devlete Karşı Suçlara’’ ve ‘‘Son Hükümlere’’ yer vermiştir. Kuşkusuz suçların önce genel bir tasnifi yapıldıktan sonra her bir genel tasnif içinde alt tasniflere yer verilebilir. Ancak bunun yapılabilmesi için, suçların ilk başta yapılan genel tasnifinin kendi içinde tutarlı olması gerekir. Biz kanunun yaptığı suçların bu dördü genel tasnifinin, yerinde olmadığını düşünüyoruz. Suçların kanunda dört ana gruba ayrılması kuramsal ve pratik olarak, özellikle münferit hükümlerin yorumunda bir yarar sağlamamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, Kanunun ‘‘Uluslararası Suçlar’’ dediği suçlar, aslında kişiye karşı suçların bir alt kategorisi olarak düşünülmelidir. Çeşitli tezahürleri ile kişinin bağımsız bir kategori olarak cezai himayenin konusu yapıldığında, kategorinin ismi ‘‘Kişilere Karşı Suçlar’’ değil Kişiyi Karşı Suçlar olmalıdır. Türk Medeni Kanunu’nda ‘‘kişiler’’ yoktur, ‘‘kişi’’ vardır. Bütün suçların topluma, dolayısıyla onun siyasal tezahürü olan devlete karşı işlenmesi dolayısıyla, suçların bir kısmının ‘‘Topluma Karşı Suçlar’’ olarak tasnif edilmesinin doğru olduğunu düşünüyoruz. Eğer ‘‘Kamu’’ ile toplum aynı değil ise bu suçların Kamuya karşı suçlar olması gerekmektedir. Fransız Ceza Kanunu’ndan alındığı izlenimi uyandırmakla birlikte, devlet denen kamu tüzel kişinin çıkarlarını himaye etmesinin sağlanması bakımından söz konusu suçların, ‘‘Mille ve Devlete Karşı Suçlar’’ olarak ile ifade edilmiş olmasının isabetli olmadığını düşünüyoruz. Bunun sadece ‘‘Devlete Karşı Suçlar’’ olarak ifade edilmesi sanırız daha doğru olur. Kanunda suçun hukuki konusu esas alınarak

mesale, suç tiplerinin düzensiz ve gelişigüzel bir yığın olarak değil, belirli bir sistem ve düzen içinde tasarlanmaları gerektiği hususuna işaret etmektedir. Gerçekten de, suç tiplerinin birbirleriyle olan yakınlığı ve ilişkisi dikkate alınarak sistemleştirilmeleri gerekmektedir. Ayrıca bu sistemleştirmenin hangi kritere göre yapılacağı konusunda fikir birliği bulunmamakla beraber, “hukuksal değer, hukuki konu” ölçütü tercih edilmektedir.¹²³ Bu bağlamda genel ceza hukukunun özel kısmının düzenlendiği TCK.’nın kitap, kısım, bölüm şeklinde belli bir sistematik ile oluşturulduğu belirtilebilir. Ancak aynı şeyi, ekonomi ceza hukuku için söylemek pek mümkün değildir. Zira bu alandaki suçlar, ilgili kanundaki düzenleyici hükümlerin ardından genellikle son bölümde cezai hükümler veya yaptırım hukuku¹²⁴ başlığı altında toplanmakta, ilk bölümlerdeki düzenleyici hükümler için suç oluşturan eylemler sırasıyla düzenlenerek, yine sırayla bu ilk bölümlerdeki hükümlere atıf yapılmakta ve birbiriyle ilgisi ve yakınlığı olmamasına rağmen ard arda ceza hükümlerine yer verilmektedir. Bu şekilde düzenleyici hükümler ve bu düzenleyici hükümlere aykırı eylemden dolayı ihdas edilen ceza hükümleri, ayrı ayrı bölümlerde yer almakta, ceza hükümlerinin anlaşılması son derece zorlaşmaktadır.¹²⁵ Ayrıca suçu tarif eden hüküm ile cezayı tayin eden hüküm iki parçaya bölünmüş olmakta, kanunun anlaşılabilirliği oldukça güçleşmektedir. Bununla beraber atıf yapılan hükümlerin cezai nitelik taşıyamamaları ya da başka bir ifadeyle cezai hüküm olarak değil de düzenleyici hüküm olarak öngörülmüş olmaları suçun içeriğini tespit etmekte sorunlara sebebiyet vermektedir. Oysa ceza yaptırımını öngören hükümlerin

yapılmış bilinçli bir tasnife rastlanmamaktadır. Suçların tasnifi rastlantısaldır. Bu durum münferit hükümlerin yorumunu zorlaştırmakta, hatta keyfileştirmektedir. Birçok suçun tanımının eksik, yetersiz, hatta yanlış olduğu gözlenmektedir. Tarihi kanun koyucunun yorumda yol açtığı keyfilik batağına düşülmeden, bu sorunun giderilmesi ancak hâkimin, kanun koyucunun yerine geçmeye kalkışmadan 765 sayılı kanun zamanında oluşmuş olan doktrin ve uygulamayı göz ardı etmemesi ile sağlanabilir.” düşüncesini dile getirmişlerdir. Bkz.; Zeki Hafizoğulları, Devrim Güngör, “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, **TBB Dergisi**, S.69, 2007, s.30.

¹²³ Yener Ünver, **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003, s.800.

¹²⁴ Örneğin, İcra ve İflas Kanunu düzenleyici hükümlerinin ardından on üçüncü bapta “*taksiratlî iflas halleri*” ve “*hileli iflas halleri*”ne yer vererek bu suç tiplerini ihdas etmişti. Ayrıca yine aynı kanun, on altıncı bapta da “*Cezai hükümler*” başlığı altında diğer suç tiplerini düzenlemiştir. Yine aynı şekilde 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanmasına, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasına, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemekle beraber son hükümlerden bir önceki kısmı oluşturan Ondördüncü Kısımda “*Yaptırımlar, Soruşturma ve Kovuşturma Usulleri*” başlığı altında özel ceza hükümlerine yer vermiştir. Son bölümde yer alan ceza hükümleri baştaki düzenleyici hükümlere yollama yaparak bu hükümlere aykırı davranılması halinde öngörülen cezalara yer vermiştir.

¹²⁵ Erman, **Özel Kanunlar Açısından Ticari Ceza**, s.42.

açık ve net olması, bu hükümler düzenlenirken dikkatli ve itinalı bir dil kullanılması gerekir.¹²⁶

1.3.2. Ekonomi Ceza Hukuku ve Suç Politikasının Genel İlkeleri

Daha önce de belirttiğimiz gibi ekonomi hukuku düzenlediği esasların işlerlik kazanabilmesi için ceza hukukunun yardımına başvurmaktadır. Bununla beraber, ceza hukuku suç ve suçlulukla mücadele ederken bazı ilkeleri dikkate almak zorundadır. Aksi takdirde ceza hukukunun amacı olan bireylerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve güvence altına almak yerine, tam aksi sonuç elde edilerek, baskıcı ve totaliter bir yapı oluşturulmuş olur. Bu halde ekonomi hukuku, ceza hukukunun yardımına başvuruyorsa, bu hukukun kurallarını ve ana ilkelerini kabul etmek durumundadır. Zira bir hukuk dalı ceza hukukundan yardım istemekle, en azından yardım istediği alan itibarıyla, kendi özerkliğini kaybeder ve söz konusu alan ceza hukukunun bir dalı haline gelmiş olur. Bu sebeple ekonomi ceza hukuku, ceza hukukunun bir alt dalı olarak kabul edilmeli ve ceza hukukuna ait genel ilkelere uygun bir biçimde yorumlanmalı ve uygulanmalıdır.¹²⁷ Bunlar ise suç politikası ve ceza hukuku tarafından benimsenmiş olan temel ilkelerdir.

Genel itibarıyla suç politikası¹²⁸, ceza hukukunun toplumu ve bireyi koruma vazifesini yerine getirebilmesi için hangi esaslar içinde düzenlenmesi gerektiği sorunu ile ilgilidir.¹²⁹ Bu sorunu çözümlmek amacıyla, suç politikası, suçun sebepleri, devletin suçla mücadele ederken bir araç olarak kullandığı önleyici

¹²⁶ Söylemek gerekir ki geliş güzel yapılan ceza hükümleri ve anlamı belirsiz olan düzenleyici hükümlere yapılan atıflar suçta ve cezada kanunilik ilkesine de aykırılık oluşturabilir. TCK m. 2'ye göre *"Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz."* Maddeki *"açıkça"* sözcüğü, belirlilik ilkesi ile kıyas yasağına işaret etmektedir. Belirlilik ilkesi gereği kanunda yer alan suç tanımlarının ve buna karşı uygulanacak ceza yaptırımının açık ve seçik olması gerekir. Bireyler hangi eylemlerin suç teşkil ettiğini ve bunlara karşı öngörülen cezaları kanun metninden açık bir şekilde anlayabilmelidirler. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.93-111; İçel, **Genel Hükümler**, s.89-115; Ezgi Aygün Eşitli, *"Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi"*, **TBB Dergisi**, S.104, 2013, s.234-237.

¹²⁷ Erman, **Özel Kanunlar Açısından Ticari Ceza**, s.26.

¹²⁸ Suç politikası bilimi, Avrupa'da Aydınlanma çağında başlamış ve bilhassa 19. yüzyılda ilerleme kaydetmiştir. Bu konuda 1870'li yıllarda Lombroso'nun kaleme aldığı *"Suç İşleyen İnsan"* adlı eserin teşvik edici etkisi önemlidir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz.: Mehmet Emin Artuk, *"Ceza Kanunun Suç Siyaseti Açısından Değerlendirilmesi"*, **Ceza Hukuku Dergisi**, Y.1, S.2, Aralık 2006, s.9-18.

¹²⁹ İçel, **Genel Hükümler**, s.81

tedbirler¹³⁰ ile ceza ve güvenlik tedbirleri üzerinde durur. Bu nedenle ekonomik düzenin ceza hukuku bağlamında korunması ve ekonomik düzeni ihlal edenlerin karşılaşacağı yaptırımlar, suç politikası kapsamı içindedir. Dolayısıyla suç politikası ve ceza hukukuna hakim olan hukuk devleti, kusur, hümanizm ve ceza hukukunun son çare olması (ultima ratio) ilkeleri, ekonomi ceza hukuku açısından da bağlayıcıdır. Fakat söz konusu ilkelerin ekonomi ceza hukuku bakımından gerek doktrinde gerekse uygulamada farklı anlaşılmalrı ve uygulanmaları söz konusu olduğu için bahsi geçen ilkelere ekonomik suçlar bağlamında kısaca değinmek faydalı olacaktır.

1.3.2.1. Hukuk Devleti İlkesi

Hukuk devleti ilkesi Anayasa'nın 2. maddesinde¹³¹ “*Cumhuriyetin nitelikleri*” arasında zikredilmiştir. İşlemlerinde hukuk kurallarına bağlı olan ve vatandaşlarına hukuki güvence temin eden devlete “hukuk devleti” denmektedir.¹³²

Kişi hak ve hürriyetlerine en çok müdahalede bulunan hukuk dallarından biri olan ceza hukukunun, topluma ve kişilere karşı kötüye kullanılmaması için hukuk devletine ihtiyaç bulunmaktadır. Bu nedenle hukuk devleti en fazla ceza hukuku alanında kendini göstermektedir. Özgürlükçü ve demokratik sistemlerde tüm devlet işlemlerinde göz önünde bulundurulanan bu ilkenin, ceza hukuku bakımından biri şekli diğeri maddi olmak üzere iki anlamı vardır.¹³³

Şekli anlamda hukuk devleti ilkesi, devletin bireylere hukuk vasıtasıyla sağladığı güvenceleri ifade etmektedir.¹³⁴ Bir kimsenin işlediği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaması yani suçta ve cezada kanunilik ilkesi, bu ilkenin zorunlu sonucunu meydana getiren ceza sorumluluğunu ağırlaştıran hükümlerin geçmişe etkili olmayacağı yani geçmişe

¹³⁰ Buna karşın suç siyasetinin önleyici tedbirleri kapsamadığı, bu tedbirlerin devletin diğeri görevlerinin bir gereği olarak yerine getirilmesi düşüncesi de belirtilmiştir. Bkz.: Alıntıl原因: Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.6. Aktaran: H. Donnedieu De Vabres, **La Politique Criminelle des Etats Autoritaires**, Paris, 1938, s.4.

¹³¹ Anayasa m. 2 -“*Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.*”

¹³² Kemal Gözler, **Türk Anayasa Hukuku Dersleri**, 16. Bası, Bursa: Ekin Yayınevi, 2014, s.82; Ergun Özbudun, **Türk Anayasa Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 14. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2013, s.123.

¹³³ İçel, **Genel Hükümler**, s.83; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.7.

¹³⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.7.

uygulama yasağı, bir ceza hükmünün kıyas yoluyla benzer olaylara uygulanamayacağı yani kıyas yasağı ve son olarak ceza hükümlerinin açık, belirli ve anlaşılır olması yani belirlilik ilkesi, şekli anlamda hukuk devleti ilkesinin gerekleridir.¹³⁵ Maddi anlamda hukuk devleti ilkesinden ise, devletin hukuka bağlılığını gerçekleştirebilmesi için ceza hukukunun içerik bakımından nasıl düzenlenmesi gerektiği anlaşılır.¹³⁶

Bununla beraber bu başlık altında değinilmesi gereken bir diğer konu ise, yürütme organının düzenleyici işlemleriyle suç yaratmasıdır. Bu konu hakkında doktrinde bir fikir birliği bulunmadığı gibi Anayasa Mahkemesi kararlarında da istikrar bulunmamaktadır. Öncelikle, Anayasa m. 38’de¹³⁷ bu konuya ilişkin bir düzenleme yer almaktadır. Söz konusu hükme göre cezaların ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerinin ancak kanunla konulabileceği belirtilmiştir. Buradaki kanun ifadesinden ise, Anayasanın diğer maddeleri de dikkate alındığında, yasama organı tarafından usulüne uygun olarak çıkarılan kanunların kastedildiği ortadadır.¹³⁸ Bu nedenle yürütme organının düzenleyici işlemleriyle suç yaratmasının nedeni olarak gösterilen yasama organının yavaş çalışması gerekçesi hukuki dayanaktan yoksundur.¹³⁹

Anayasa Mahkemesi 28.03.1963 tarihinde, 1567 sayılı ‘‘Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki Kanun’’na ilişkin olarak verdiği kararda¹⁴⁰ ekonomik hayattaki gelişmelerin hızlı düzenleme yapma ihtiyacı doğurması nedeniyle yürütme organının düzenleyici işlemleriyle suç yaratmasını hukuka aykırı bulmamıştır.¹⁴¹

¹³⁵ İçel, **Genel Hükümler**, s.83.

¹³⁶ Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 9. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2013, s.65; Mahmut Koca, İlhan Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2013, s.45.

¹³⁷ Anayasa m. 38 – ‘‘Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Suç ve ceza zamanasımı ile ceza mahkumiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır. Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.’’

¹³⁸ Zira Anayasa m. 87’de ‘‘Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak...’’ hükmüne yer verilmiştir. Bu nedenle Anayasa’da geçen kanun ifadesi yasama organının tasarrufuna işaret etmektedir.

¹³⁹ Dursun, **Ekonomik Suçlar**, s.56.

¹⁴⁰ AYM, 28.03.1963, E.1963/4, K.1963/71 (AMKD, Ankara, 1964, S.1, s.165.)

¹⁴¹ Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki Kanun’un kanunsuz suç olmaz ilkesine aykırı olduğu için Anayasa Mahkemesine başvuru 3. maddesi şu şekildedir: ‘‘Bakanlar Kurulunca 1 inci maddeye göre alınan kararlara aykırı hareket eden veya bu kararlardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmeyen gerçek ve tüzel kişiler beşmilyon liradan ellimilyon liraya kadar ağır para cezasıyla

Hükmü kanunilik açısından inceleyen Mahkeme şu neticeye varmıştır:

“Şüphesiz yasama organı kanun yapma yetkisini başka ellere bırakamaz. Bu prensip Anayasa’nın 5. maddesinde açıklanmıştır. Yasama organı, herhangi bir sahayı Anayasaya uygun olması şartı ile düzenleyebilir. Bu düzenlemede bütün ihtimalleri göz önünde bulundurarak teferruata ait hükümleri de tespit etme yetkisini haiz ise de; zamanın gereklerine göre sık sık tedbirler alınmasına veya alınan tedbirlerin kaldırılmasına ve yerine göre tekrar konulmasına lüzum görülen hallerde, yasama organının yapısı bakımından ağır işlemesi ve günlük olayları izleyerek zamanında tedbirler almasının güçlüğü karşısında esaslı hükümleri tespit ettikten sonra ihtisasa ve idare tekniğine taalluk eden hususların düzenlenmesi için Hükümeti görevlendirmesi de, yasama yetkisini kullanmaktan başka şey değildir. Şu hale göre; bu durumu yasama yetkisinin yürütme organına bırakıldığı anlamına almak doğru olmaz.”

Fakat Anayasa Mahkemesinin bu kararına rağmen, belirtilmelidir ki, kanunilik ilkesi gereğince suç olarak düzenlenen fiilin içeriği kanundan anlaşılır. Fiilin içeriğinin idarenin düzenleyici işlemleriyle doldurulması düşünülemez. Zaten, TCK. 2. maddesinin 2. fıkrası *“İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz.”* diyerek bu hususu açıkça belirtmiştir. Sonuç olarak suç teşkil eden fiil için öngörülen yaptırımın kanunda yer almasının sonucu değiştirmeyeceği ortadadır.¹⁴²

AYM’nin yakın zamanda Markalar Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’ye ilişkin olarak verdiği kararda¹⁴³ ise düzenleyici işlem ile suç yaratmayı Anayasaya aykırı bulmuştur. Söz konusu kararnamenin 9, 61 ve 61/A maddeleri ceza hükümlerine yer vermektedir. Bu hükümlerin kanunilik ilkesine aykırı oldukları gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi’ne başvurulmuştur. Karara konu KHK.’da; suç tipinin içeriği KHK.’da, yaptırımı ise kanunda yer almaktaydı. Anayasa Mahkemesi

cezalandırılırlar. Ancak, karara aykırı fiil 1 inci maddede yazılı kıymetlerin izinsiz olarak yurttan çıkarılması veya yurda sokulması mahiyetinde ise eşya ve kıymetlerin rayiç bedeli kadar, teşebbüs halinde bu bedelin yarısı kadar ağır para cezasına hükmolunur. Yakalanan eşya ve kıymetler, fiil teşebbüs derecesinde kalsa dahi, müsadere olunur. Yakalanamadığı için müsadere edilemeyen eşya ve kıymetlerin rayiç bedeli kadar ağır para cezasına hükmolunur.”

¹⁴² Doktrinde bu şekilde suç yaratılmasına olanak tanıyan yasalara ‘‘açık, beyaz veya kör ceza kanunları’’ denilmektedir. Bu tür düzenlemeler suçta ve cezada kanunilik ilkesi bakımından sadece ‘‘cezada kanunilik’’ ilkesine bağlı kalmakta, yürütme organına kanunla sınırlarını çizdiği ve cezasını belirlediği konular hakkında suç ihdas etme imkanı sağlamaktadır. Bkz.: Öztekin Tosun, ‘‘Yürütme Organlarının Koyduğu Kaidelere Aykırılıkların Cezalandırılması’’, **İÜHF**M, C.28, S.2, 1962, s.349-367.

¹⁴³ AYM, 02.03.2004, E. 2002/92, K. 2004/25, (www.kazanci.com.tr Erişim Tarihi:5.12.2014)

buna rağmen söz konusu hükümleri kanunilik ilkesine aykırı bulmuş ve şu gerekçeyle iptal etmiştir:

“Yasakoyucu, ceza hukuku alanında yetkisini kullanırken toplumda belli eylemlerin suç sayılıp sayılmaması, suç sayıldıkları takdirde hangi çeşit ve ölçülerde ceza yaptırımları ile karşılanmaları gerektiği ve hangi hal ve hareketlerin ağırlaştırıcı veya hafifletici neden olarak kabul edileceği konularında takdir yetkisine sahiptir. Ancak bu alandaki takdir yetkisi sınırsız olmayıp yasakoyucu, Anayasa'ya ve ceza hukukunun temel ilkeleriyle bağlıdır.

Anayasa'nın 38. maddesinde, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik önlemlerinin ancak Kanunla konulacağı belirtilmiş, 91. maddesinin ilk fıkrasında da, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Bakanlar Kurulu'na Kanun Hükmünde Kararname çıkarma yetkisi verebileceği, ancak sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasa'nın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevlerin Kanun Hükmünde Kararname'lerle düzenlenemeyeceği öngörülmüştür.

556 sayılı KHK'nin itiraz konusu 9. ve 61. maddelerinde belirtilen eylemlere, 5194 sayılı Yasa ile değiştirilen 61/A maddesinde ceza yaptırımı öngörülmektedir. Suç ve cezalara ilişkin esasları düzenleyen 38. madde Anayasa'nın ikinci kısmının ikinci bölümünde yer aldığından bu konudaki düzenlemelerin Kanun Hükmünde Kararname ile yapılması olanaklı olmadığı gibi, bu eylemlere ceza öngören maddenin yasayla düzenlemesi de bu sonucu değiştirmez.

Bu nedenle, itiraz konusu 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 9. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarının (b) bentleriyle 61. maddesinin anılan bentler yönünden incelenen (a) bendiyle (c) bendi Anayasa'nın 38. ve 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir.”

Görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesi de kanunilik ilkesi konusunda oldukça hassas davranmış ve hızlı müdahale gerektiren konularda bile idarenin suç ihdas etme yetkisi olmadığını altını çizmiştir.¹⁴⁴

¹⁴⁴Ayrıca belirttiğimiz gibi, TCK. m. 2 “(1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz. (2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza

1.3.2.2. Kusur İlkesi

Ceza hukukunun bir diğer temel prensibi kusur ilkesidir. Ceza yalnızca toplum kurallarına aykırılık teşkil eden kusurlu hareketin sahibine uygulanabilir. Kişinin meydana gelen netice bakımından kusuru yoksa sorumluluğundan da bahsedilemez.¹⁴⁵ Bu ilke kusursuz kişiye ceza verilmesini yasakladığı gibi, kişiye kusurundan daha ağır bir cezanın uygulanmasının da önüne geçer. Ayrıca kusur ilkesi hem netice sorumluluğunu hem de üçüncü kişinin fiilinden sorumluluğu ortadan kaldırmıştır. TCK.'nın 20. maddesinde¹⁴⁶ bu prensibe işaret edilmiştir.

Kişinin bir suçtan sorumlu tutulabilmesi için, hareketi ile netice arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Ancak tek başına bu bağ yeterli değildir. Günümüz ceza hukukunda netice sorumluluğu değil kusur sorumluluğu esası geçerlidir. Kasta ya da taksire dayanan kusurun varlığı aranmadan, neticeye yönelik illi değer taşıdığından bahisle bir hareketi cezalandırmak çağdaş ceza hukuku prensiplerine aykırıdır.¹⁴⁷ Bununla beraber kişinin hiçbir hareketinin bulunmaması veya hareketi ile netice arasında bir nedensellik bağı olmamasına rağmen sorumlu tutulduğu, başkasının eyleminden sorumluluk da kusur ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Dolayısıyla, yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu ilke ekonomi ceza hukuku için de bağlayıcıdır.

1.3.2.3. Hümanizm İlkesi

Bu ilke, suç işleyen kişiye uygulanacak yaptırımların ve bu yaptırımların infaz şeklinin kişiyi sosyalleştirmesini ve topluma yeniden kazandırılmasını hedefler.¹⁴⁸

konulamaz.''hükümünü düzenlemektedir. Bu hüküm, idarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza yaratamayacağını açıkça ortaya koymuştur. Fakat kanun koyucu aynı tavrı kabahatler bakımından sergilememektedir. Kabahatler Kanunu m. 4'te yaptırımı kanunda yer almak kaydıyla idarenin düzenleyici işlemleriyle kabahat yaratabileceği hükme bağlanmıştır. İdari para cezalarının bazen kişilerin ekonomik açıdan mahvına yol açacak derecede yüksek olabildiği malumdur. Dolayısıyla böyle bir durumda idareye kabahat yaratma yetkisinin verilmesi eleştirilmektedir. Bkz.: Veli Özer Özbek, "Ticari Ceza Hukukuna Hakim Olan Ceza Hukuku İlkeleri ve Markalar Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Yapılan Değişikliklerin Söz konusu İlkeler Çerçevesinde Değerlendirilmesi", **Ceza Hukuku Dergisi**, Y.4, S.9, Nisan 2009, s.27.

¹⁴⁵ İçel, **Genel Hükümler**, s.82; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.12.

¹⁴⁶ TCK. m. 20''(1)Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz. (2)Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır.''

¹⁴⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.12.

¹⁴⁸ İçel, **Genel Hükümler**, s.85; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.13.

Bu bakımdan cezaların insan onuru ile bağdaşır nitelikte olması ve kişiyi yasal kısıtlamalar hariç başka bir kötülüğe uğratmaması gerekir.¹⁴⁹

Söz konusu ilke bu anlamıyla ekonomi ceza hukuku ve ekonomik suçlara uygulanan yaptırımların infazı bakımından da geçerlidir. Bununla beraber ekonomik suçlar ve bu suçlara verilecek cezalar bağlamında bir takım farklı fikirler de ortaya atılmıştır. Bu noktada teorik esaslar bir kenara bırakılarak, ekonomik suçlara uygulanan yaptırımlar bakımından faydacı bir yol izlenmektedir. Bu konuda suçluya daha çok ekonomik açıdan olumsuz sonuç doğuracak yaptırımlar öngörülmekte ve failin ekonomik suçlulukla elde ettiği kazancın onun elinden alınması amaçlanmaktadır.

Yukarıda değinilen ifadenin sonucu olarak, özellikle Avrupa ülkelerinde uygulanmaya başlanan “ekonomik suça ekonomik yaptırım” ilkesi son yıllarda oldukça dikkat çekmiş¹⁵⁰ ve kabul görmüştür.¹⁵¹ Bu anlayışa göre failin işlediği suç ile elde edeceği yarar, maruz kalacağı yaptırımdan daha çok maliyetli olduğu müddetçe fail suç işlemeye devam eder. Dolayısıyla devlete düşen görev, ekonomik suçlar için öngörülen cezaları olabildiğince “pahalı” hale getirmektir.

Ekonomik suça ekonomik ceza anlayışını modern ceza hukukunun bir parçası olarak gören yazarlar kadar bu anlayışı eleştiren yazarlar da bulunmaktadır.¹⁵² Bu yazarlara göre ekonomik suça ekonomik yaptırım fikrinin istisnasız şekilde kabulü ile ekonomik suçlar işleyerek ciddi zararlara yol açan kişiler bir miktar para ödeyerek kurtulacaklar¹⁵³ ve aynı fiilleri işlemeye devam edeceklerdir. Ayrıca ekonomik cezaların enflasyon karşısında yetersizliği, ekonomik suçların önemli bir kısmının organize suçluluk şeklinde işlenmesi, bu fiillerle ekonomik önlemlerle mücadele

¹⁴⁹ İçel, **Genel Hükümler**, s.85; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.13.

¹⁵⁰ İçel, Donay, **op. cit.**, s.11.

¹⁵¹ Mahmutoglu, **op. cit.**, s.40.

¹⁵² Örneğin, Özgenç, ‘*Ekonomik suça ekonomik ceza formülü, ceza hukuku biliminin kabul ettiği kural değildir. ‘Ekonomik suça ekonomik ceza’ tekerlemesine, hiç bir ceza hukukçusu taraftar değildir*’ diyerek ekonomik suça ekonomik ceza ilkesine karşı çıkmaktadır. Bkz.: İzzet Özgenç, “Yeni Türk Ceza Kanununun İhale Sürecinde İşlenen Suçlara İlişkin Düzenlemeleri”, **TOBB Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu 30 Nisan- 1 Mayıs 2005**, Yayın No:2005/25, Ankara, Ekim 2005. s.76.

¹⁵³ Bu durumda para cezalarında öncelikle yukarı sınır olmamalı ve ekonomik suçla sağlanan menfaati engelleyecek oranda düzenleme yapılmalıdır. Aksi halde yukarı sınırı belirli para cezalarında, hakim bu sınırla bağlı kalmakta, cezayı en üst sınırdan vermiş olsa dahi bu ceza ekonomik suçtan elde edilen menfaate kıyasla önemsiz olmaktadır. Ayrıca henüz ekonomik suç işlemeyen kişiler için, mevcut bulunan üst sınır menfaat sağlayacağı miktardan az ise bu durum suça teşvik edici mahiyette olacaktır.

etmenin mümkün olmadığı fikrini kuvvetlendirmektedir.¹⁵⁴ Sonuç olarak, ekonomik suça ekonomik ceza anlayışı bir ilke olarak kabul edilmemeli, diğer suçlarda olduğu gibi ceza hukuku yaptırımları dikkate alınarak asli ceza-feri ceza olarak hürriyeti bağlayıcı yaptırımlara da yer verilmelidir.¹⁵⁵

1.3.2.4. Ceza Hukukunun Son Çare Olması İlkesi

Ceza hukuku yaptırımları ister ceza ister güvenlik tedbiri niteliğinde olsun, kişi hak ve özgürlüklerine önemli ve sert müdahalelerde bulunur. Bu nedenle devlet, toplumsal değerlere aykırılık teşkil eden davranışları başka çarelerle engelleyebiliyorsa, ceza hukuku yaptırımlarını değil, öncelikle o çareleri tercih etmelidir.¹⁵⁶ Yani toplumsal düzenin sağlanması bakımından diğer araçlar ve çareler yetersiz kaldığı ve ceza yaptırımına başvurmanın kaçınılmaz olduğu hallerde devlet ceza hukukundan yararlanacaktır.

Söz konusu ilke doğal olarak ekonomi ceza hukuku açısından da geçerlidir. Ekonomi düzeninin korunması konusunda öncelikle ekonomik tedbirler, finansal kontrol mekanizmaları, sıkı sözleşme normları öngörülmesi, bu araçların yetersiz kaldığı düşünülüyor ve bir yaptırıma yer verilmek isteniyorsa son yaptırım aracı olarak cezaya başvurulmalıdır. Zira ekonomik suçlarla mücadelede en etkin silah yine ekonomik tedbirlerdir ve cezaya son çare olarak başvurulmalıdır.¹⁵⁷

Bu ilke kapsamında, ekonomi ceza hukuku, ekonomik koşullarda meydana gelen değişiklikleri yakından takip etmeli ve kanunlarda gerekli düzenlemeleri yapmak suretiyle yeni koşullara uygun ceza normları oluşturmalıdır.

¹⁵⁴ Mahmutoglu, **op. cit.**, s.41; Özbek, **Ceza Hukuku Dergisi**, s.26.

¹⁵⁵ Mahmutoglu, **op. cit.**, s. 41.

¹⁵⁶ İçel, **Genel Hükümler**, s.49; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.16.

¹⁵⁷ Sahir Erman, **Ekonomik Suçların Tesbitinde Suç Siyaseti**, İstanbul, 1984, s.45. Bu konuda, Erman, şu düşünceleri ifade etmiştir: “ Ne var ki, bu tedbirlerin alınması ve meyvelerini vermesi masraflı ve zahmetli yoldur. Bilgi, sabır, devamlılık ve istikrar ister. Cezaları arttırmak ise masrafsız, kolay ve çabuk yoldur ve kanun koyucular, çok kere bu ikinci yolu seçerler. Ancak her kolay, zahmetsiz, çabuk iş gibi, bu yol da umulan neticeyi vermez. Ünlü cezacı Ferri’nin bir teklifini hatırlatmakta fayda görürüz: geçen yüzyılın sonlarında Roma’daki Sen Piyer Kilisesinin önündeki geniş meydanı çevreleyen sık sütunlar altında geceleri fuhuş yapıldığı için, büyük bir polis kuvveti seferber edilmişti. İkide bir baskınlar düzenlenir, ertesi günü gazetelere de bol malzeme sağlanırdı. Ferri, polisin, mahkemenin ve cezaevlerinin başa çıkamadığı bu olayla mücadele için bu sütunları ve meydanı geceleri aydınlatmanın yeterli olacağını söylemiş, belediye de bu tedbiri almış ve böylece Sen Piyer meydanı fuhuş yuvası olmaktan kurtulmuştur.” Bkz.: Erman, **Suç Siyaseti**, s.45.

2. Ekonomik Suçlar ve İflas Suçları

2.1. Genel Olarak

Eski çağlardan bu yana devletler ekonomik hayat içinde bir şekilde yer almışlar, gücün kötüye kullanılmasına ceza hukuku yoluyla müdahale etme gereği duymuşlardır. Örneğin klasik Roma hukukunda tahıl kaynaklarının korunması için ceza hukukuna başvurulmuş, keza demir ve silah ihracı yasaklanmış ve bu kuralı ihlal edenler için cezalar öngörülmüştü.¹⁵⁸ Devletin ekonomik hayata müdahalesi ortaçağ boyunca da artarak devam etmiş ve genellikle temel tüketim maddelerinin korunmasına dair ceza yaptırımlar düzenlenmiştir.¹⁵⁹

Ekonomi ceza hukukunun en önemli aktörlerinden olan şirketlerin ortaya çıkışı ile ekonomi ceza hukukunda ciddi gelişmeler meydana gelmiştir. Bu da sömürgecilğe paralel olarak 17. yüzyıla rastlamaktadır. Bu yüzyılda kurulan Fransız, İngiliz ve Hollanda sömürgeleri uzun süre devlet karşısında kontrolsüz ve müstakil bir güç konumunda kalmışlardır. Şirketlerin ekonomik güçlerini kullanarak kendilerine çok büyük imtiyazlar tanınmasını sağlamaya çalışmaları karşısında ilk önce İngiltere’de 1720 tarihinde ‘‘Bubble Act’’ (Sabun Köpüğü Kanunu) başlıklı bir kanun yapılmıştır. Bu kanunla sınırlı sorumlu şirketlerin faaliyetlerine son verilerek sadece güçlü yapısı olan şirketlerin ayakta kalabileceği bir sistem kurulmuştur. Böylece halkın küçük şirketler tarafından dolandırılmasının da önüne geçilmeye çalışılmıştır.¹⁶⁰

Kapitalizmin giderek gelişmesi neticesinde büyük şirketlerin ortaya çıkması ve bu şirketlerin piyasayı diledikleri gibi yönlendirmeleri devletin ekonomik hayata ceza hukukuyla müdahalesini yine zorunlu hale getirmiştir. 19. yüzyılın sonunda Avrupa’da şirketlere ilişkin kanunlar yapılmaya başlanmıştır.¹⁶¹

¹⁵⁸ Erman, **Özel Kanunlar Açısından Ticari Ceza**, s.3.

¹⁵⁹ **Ibid.**

¹⁶⁰ Fakat bu düzenleme, sağlam şirketlerin egemenlikleri ve tekelci yapıları güçlendirilmiştir. Bkz.Erman, **Özel Kanunlar Açısından Ticari Ceza**, s.4.

¹⁶¹ 1857 yılında Fransa’da hazırlanan Hileli Tröstler Kanunu ve 1856 tarihli Komandit Şirketler Kanunu ile 1862 yılında İngiltere’de yapılan Şirketler Kanunu bu kapsamdadır. Almanya’da da 1871 İmparatorluk Ceza Kanunu’nda ekonomik hayatı düzenleyen hükümlere rastlanmaktadır. Bkz.: Erman, **Ticari Ceza Hukuku**, s.19.

20. yüzyılın ilk yarısında gerçekleşen dünya savaşları ve özellikle 1930'lu yıllarda yaşanan büyük ekonomi bunalımı ile ekonomik suç kavramından bahsedilmeye başlanmıştır.¹⁶² Bununla beraber 20. yüzyılın ikinci yarısında, bir taraftan dünyanın ve özellikle avrupanın siyasi haritası yeniden çizilirken diğer yandan bir takım toplumsal değerler değişime uğramış, teknolojide büyük bir ilerleme kaydeden insanlık, manevi değerlerin gerileyip maddi değerlerin ön plana çıkmasına şahit olmuştur.¹⁶³ Bu durum şüphesiz ki ekonomi ve hukuk üzerinde de tesirini göstermiş, devletin ekonomi alanına ilişkin müdahalesi, özellikle ekonomik suç kavramının önem kazanmasıyla giderek artmıştır.

2.2. Beyaz Yaka Suçluluğu

Ekonomik suç kavramı özellikle ‘‘beyaz yaka suçluluğu’’ (*white collar criminality*) kavramı ile bağlantılıdır. Beyaz yaka suçluluğu, ekonomik suçların ortaya konulmasında önemli katkılarda bulunmuştur. Bu bakımdan ekonomik suç ile iflas suçları arasındaki ilişkiye değinmeden önce, beyaz yaka suçluluğu kavramı, bu suçluluğun nedenleri, etkileri, soruşturma ve kovuşturma usulü ve nihayet bu kavrama getirilen eleştiriler hakkında bazı açıklamaların yapılması gerekmektedir.

Beyaz yaka suçluluğu terimi ilk defa, Amerikan kriminolog Edwin H. Sutherland tarafından yayınlanan bir makalede ele alınmış ve sistematik olarak incelenmiştir.¹⁶⁴ Sutherland’a göre beyaz yaka suçluları, mesleki prestiji olan, toplum içerisinde saygın ve önemli bir konuma sahip kişilerden oluşmakta ve bu kişiler toplumun kendilerine tanıdığı güveni kötüye kullanmaktadırlar. Sutherland bu kavramı daha çok fail üzerinden açıklayarak, saygın ve yüksek sosyal statü sahibi kişilerin mesleklerini icra ederken işledikleri suçlar olarak tarif etmiştir.¹⁶⁵ Yapılan tanımlama dikkate alınırsa, beyaz yaka suçluluğundan söz edebilmek için öncelikle failin yüksek sosyal statüye sahip olması ve ikinci olarak suçun mesleki faaliyet sahasında işlenmesi gerekmektedir. Örneğin bir dolandırıcılık suçu toplumda saygınlığı olmayan bir kişi tarafından işlendiğinde beyaz yaka suçu niteliğine sahip değil iken, aynı dolandırıcılık suçunun toplumda saygınlık kazanmış bir emlakçı

¹⁶² Dursun, **Ekonomik Suçlar**, s. 27.

¹⁶³ Erman, **Suç Siyaseti**, s.1.

¹⁶⁴ Bu makale, Sutherland tarafından Amerikan Sosyoloji Derneğinde 1939 yılında sunulmuş ve Amerikan Sosyoloji Dergisi, C.5, S.1, Şubat 1940, s.1-12’de yayınlanmıştır.

¹⁶⁵ Edwin H. Sutherland, ‘‘White Collar Criminality’’, **American Sociological Review**, Vol.5, No.1, February, 1940, s. 4.

tarafından bir gayrimenkulün satışı sırasında işlenmesi halinde, bu suç beyaz yaka suçları kapsamında kabul edilecektir.¹⁶⁶

Sutherland, beyaz yaka suçluluğunun nedenlerini konusunda da açıklamalarda bulunmuş, suçun yoksulluk veya yoksullukla bağlantılı psikopatik ve sosyopatik koşullardan ileri geldiğine dair klasik görüşleri kabul etmemiştir.¹⁶⁷ Ona göre beyaz yaka suçlarının failleri, psikolojik sorunları olan, zeka geriliği görülen, ailevi problemler yaşayan, duygusal açıdan zayıflık çeken, toplumsal hayatta başarısız olan kişilerden değil, aksine zeki, başarılı, toplumda saygınlık kazanmış, prestijli kişilerden oluşmaktadır.¹⁶⁸ Sutherland, beyaz yaka suçlarının, daha önce bu suçu gerçekleştirenlerden doğrudan ya da dolaylı yollarla öğrenildiğini ve bu sebeple kanuna uygun davranış biçiminden uzaklaşıldığını daha sonra suçun ortaya çıktığını iddia etmiştir.¹⁶⁹

Beyaz yaka suçlarının etkileri ise maddi ve manevi olmak üzere iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Maddi etkiler kapsamında, bu suçlardan kaynaklanan finansal kayıpların diğer suçlara göre bir hayli yüksek olduğu ifade edilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde beyaz yaka suçlarında söz konusu olan para miktarının, mülkiyete yönelik adi suçlarda söz konusu olan miktardan kırk kat daha fazla olduğu hesaplanmıştır.¹⁷⁰ Ayrıca beyaz yaka suçlarının maddi zararı kadar manevi zararı üzerinde de durulmuştur. Bu suçların güven ihlalinin kaynaklandığı için toplumdaki genel ahlakı bozduğu, güvensizlik duygusu yarattığı ve sosyal düzensizliği¹⁷¹ arttırdığı iddia edilmiştir.¹⁷²

Bununla beraber beyaz yaka suçlarının muhakeme aşamasında bazı sorunlar söz konusu olabilmektedir. Bu suçlar oldukça yaygın şekilde işlendiği halde, polis raporlarında ve resmi istatistiklerde ¹⁷³ bunlara ilişkin bir veri yer

¹⁶⁶ Harry Elmer Barnes, Negley K. Teeters, **New Horizons in Criminology; The American Crime Problem**, New York, Prentice Hall, 1949, s.44.

¹⁶⁷ Sutherland, **op. cit.**, s.2.

¹⁶⁸ Sutherland, **op. cit.**, s.10

¹⁶⁹ Sutherland, **op. cit.**, s.11

¹⁷⁰ Antohny Giddens, **Sosyoloji**, Yayına Hazırlayan: Cemal Güzel, İstanbul, Kırmızı Yayınları, 2008, s.873.

¹⁷¹ Sosyal düzensizlik ise suçluluğun oluşmasının en önemli nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bkz.: R. Füsün Sokullu Akıncı, **Kriminoloji**, 3. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2002, s.140.

¹⁷² Dursun, **Ekonomik Suçlar**, s. 31.

¹⁷³ Suç ve suçluların, istatistiklerde yer almayıp gizli kalmasına “suçta siyah sayılar” adı verilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Sokullu Akıncı, **op. cit.**, s.73-84.

almamaktadır.¹⁷⁴ Ayrıca bu tip suçlar bünyesinde şiddet ögesi barındırmaması nedeniyle kamuoyu tarafından fazla tepki ile karşılaşmamaktadır. Şiddet suçları mağdur ve toplum üzerinde dikkat çeken bir etki yarattığı için tepkiyle karşılanırken, beyaz yaka suçları genel itibarıyla ön plana çıkmamaktadır. Ayrıca bu suçların hileli yollarla topluma zarar vermesi ve verdiği zararın kişisel olarak açık ve belirli şekilde ortaya çıkmayıp, toplumun geneline dağılarak tesir ediyor olması tepkiyi zayıflatan bir diğer unsurdur. Bununla beraber toplumda yaşayan hemen her bireyin maddi değerlere karşı benzer duygular beslediği ve şiddet içeren suçlara kıyasla beyaz yaka suçlarını daha az kınanması gereken suçlar olarak kabul ettiği belirtilmiştir.

Beyaz yaka suçlarının resmi istatistiklerde daha az yer almasının bir diğer nedeni, bu suçların ortaya çıkarılması ve kovuşturulması aşamasında yaşanan zorluklardır. Zira bu suçlar, başarılı ve saygın kimseler tarafından işlenmekte, şüphe çekmeyen biçimde gerçekleşmekte, hileli metodlarla saklanmaktadır. Ayrıca kovuşturma için yeterli delilin elde edilememesi, tüzel kişilerin suçun içinde yer alması bu suçların tesbitini ve muhakemesini zorlaştırmaktadır.¹⁷⁵

Beyaz yaka suçları kavramı kabul gördüğü kadar eleştirilere de maruz kalmıştır. Özellikle beyaz yaka suçlarının fail kriteri üzerinden açıklanarak, yüksek sosyal statüdeki kişilerin eylemleriyle sınırlandırılması kabul görmemiştir.¹⁷⁶ Zira belli bir statü sahibi ya da belli bir mesleği icra eden kişilerin işlediği eylemlerin beyaz yaka suçu olabileceği kabulü¹⁷⁷, bu kavramı anlaşılmasını ve içeriğinin tesbit edilmesini son derece güçleştirecektir. Böyle bir sınıfa ya da meslek grubuna¹⁷⁸

¹⁷⁴ Edwin H. Sutherland, Donald R. Cressey, **Principles of Criminology**, Fifth Edition, Chicago: Philadelphia J.B. Lippincott Company, 1955, s.40; Timur Demirbaş, **Kriminoloji**, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, Ankara: Seçkin Yayınları, 2014, s.284.

¹⁷⁵ Sutherland, Cressey, **op. cit.**, s. 40.

¹⁷⁶ Bununla beraber Sutherland'ın beyaz yaka suçluluğu konusunda ileri sürdüğü üst sosyo-ekonomik sınıfa ait, zengin, akıllı, güvenilir fail profili, suçun sadece psikolojik ya da ailevi sorunları olan kişilere veya alt sosyo-ekonomik sınıfa özgü bir olgu olarak kabul edilmemesi açısından önemlidir.

¹⁷⁷ Beyaz yaka suçluluğu ve mesleki suçluluk karşılaştırması hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Kristy Holtfreter, "Is occupational fraud typical white-collar crime? A comparison of individual and organizational characteristics", **Journal of Criminal Justice**, Vol.33, 2005, s. 353-365.

¹⁷⁸ Sadece belli bir meslek grubuna ait faaliyet alanında oluşan suçlar bakımından esasen "mesleki suç" (*occupational crime*) terimini kullanmak daha doğru olacaktır. Bkz.: Earl R. Quinney, "The Study of White Collar Crime: Toward A Reorientation in Theory and Research", **Journal of Criminal Law and Criminology**, Vol.55, June 1964, s. 210.

mensup kişilerin işlediği bütün suçları tek çatı altında toplamak¹⁷⁹ suçun türü ve sınıflandırılması bakımından faydalı bir sonuç doğurmayacaktır.

2.3. Ekonomik Suç Kavramı

Ekonomik suç kavramının ise herkes tarafından kabul edilen, açık bir tanımı bulunmamaktadır.¹⁸⁰ Şunu da ifade etmeliyiz ki, doktrinde ‘‘mali suçlar’’, ‘‘ticari suçlar’’ ve ‘‘ekonomik suçlar’’ kavramı çoğu zaman aynı anlamda kullanılmaktadır. Mali suçlar kavramından aslında devletin mali nitelikteki düzenlemelerine aykırılıklar (vergi suçları, para ve kıymetli evrak suçları gibi) anlaşılmaktadır. Ticari suç kavramı ise ticari işletmeler ve ticari hayatla ilgili aykırılıkları ifade etmektedir.¹⁸¹ Bu nedenle ekonomik suçlar, genel olarak ekonomik düzenini koruyan hükümleri ihlal ettiği için, mali suçlar ve ticari suçları da kapsamaktadır.

Görüldüğü gibi ekonomik suç kavramı aslında belli bir suç tipinin adı olmayıp, belli suç tiplerini açıklamak üzere kullanılan bir üst kavram niteliğine sahiptir. Dolayısıyla ekonomik suçun kesin bir tanımını yapılamamış, bu konu değişik açılardan ele alınarak farklı açıklamalar ortaya koyulmuştur.¹⁸²

Bu bakımdan iflas suçlarının bir ekonomik suç olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sonucuna varmak için öncelikle ekonomik suç kavramının daha anlaşılır olarak ifade edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla ekonomik suçların hangi açılardan ele alındığının kısaca izah edilmesi gerekmektedir.

2.3.1. Fail Açısından Ekonomik Suçlar

Ekonomik suçları tanımlamak için kullanılan en temel kriterlerden birisi fail kriteridir. Yukarıda açıklamaya çalıştığımız beyaz yaka suçu da esasen bu kriterden yola çıkmaktadır. Özellikle kapitalist ekonominin beraberinde getirdiği rekabette

¹⁷⁹ Hatta, Klaus Tiedemann bu terime ilişkin eleştirisinde beyaz yaka suçları şeklinde bir kategori oluşturmanın ‘‘kızıl saçlı insanların işledikleri suçlar’’ gibi bir kategoriye kabul etmekten farksız olduğunu ifade etmektedir. Bkz.: Pınar Bacaksız, **TCK.’nda Yeralan İflas Suçları**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2011, s.5.

¹⁸⁰ Alper Güvel, ‘‘Ekonomik Suçlar: Tanım, Türleri ve Ölçütleri’’, **TOBB Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu 30 Nisan- 1 Mayıs 2005**, Yayın No:2005/25, Ankara, Ekim 2005, s.29.

¹⁸¹ Erman, ticari işletme ile ilgili bütün ceza hükümlerinin ticari suçlar başlığı altında toplanması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz.: Erman, **Ticari Ceza Hukuku**, s.1.

¹⁸² Şehnaz Cin Şensoy, ‘‘Ekonomik Suç Kavramı ve Ekonomik Suçların Kriminolojik Özellikleri’’, **Çetin Özek’e Armağan**, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004, s.832.

sınır tanımama, başarıya ulaşmak için kullanılan her yolu mübah görme ve mümkün olan en hızlı şekilde en büyük servete ulaşma düşünceleri ekonomik hayatın içinde bulunanları suça eğilimli kılmaktadır.¹⁸³ Buna göre ekonomik suç işleyen kişilerin en önemli özelliği bu kişilerin ekonomik hayatta faaliyette bulunan kişiler olması ve mesleğe ilişkin tecrübelerini kullanmalarıdır.

Fail ile doğrudan ilişki kuran bu yaklaşım, suçluluğun toplumun alt tabakalarına ait bir olgu olmadığını aksine ekonomik anlamda durumu iyi olanlar ve üst sosyal sınıf içinde de sıkça görüldüğünü ve bu davranışların sosyal açıdan büyük zararlara yol açtığını belirtmiştir. Üst sınıfa ait fail ve mesleki faaliyet ile bağlantılı olarak suçun işlendiği olgusunu ileri süren bu kriter literatürde yankı uyandırmış ve genişletilmiş olsa dahi ekonomik suç kavramını spesifik olarak açıklayamamaktadır. Bu nedenle failden yola çıkarak yapılan tanımlamaların belirsizliği ve failin tek başına ekonomik suçun özel bir vasfını ortaya koyamaması nedeniyle eleştirilmiştir.

2.3.2. Kovuşturma Açısından Ekonomik Suçlar

Bu bakış açısı, ekonomik suçları, ceza yargılaması aşamasında karşılaştığı sorunlardan hareketle ele almaktadır. Bu görüşe göre, ekonomik faaliyetlerin genişliği bu sahada meydana gelen suçların tespitini ve yargılamasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle söz konusu suçların sağlıklı bir biçimde soruşturulması ve kovuşturulması için bu faaliyetlere katılanların özel bir takım bilgilere sahip olması gerekir. Ancak ihtisaslaşma ve yargılama faaliyetlerine katılanların uzmanlığı sayesinde bu suçlarla etkin mücadele mümkündür.

Karşılaşılan bu zorluklar nedeniyle, ekonomik suçları diğerlerinden ayırma yoluna gidilmiştir. Bu görüşe göre ekonomik suçluluk, bu suçluluğun önlenmesi için yapılması gerekenler açısından ele alınmalıdır.¹⁸⁴

Fakat ekonomik suç kavramının, son derece basit bir biçimde, yalnızca suçluluğu önleme taktikleri ve ihtisaslaşma üzerinden ele alınması eleştiriyi açıktır.

¹⁸³ Bu noktada Tosun'un şu görüşü dikkat çekicidir; “Mesleği icabı günün birinde ferdleri ölmeğe sevkedecek bir asker nasıl sert ve ciddi hareket etmek itiyadını kazanıyorsa, tüccar ve işadamları da meslekleri icabı kazanç temin etmek itiyadını kazanmaktadırlar, en çok kazanan en iyi iş adamı ve tüccar olarak kabul edilmektedir.” Bkz.: Öztekin Tosun, “Türkiyede İktisadi Suçlar”, **İÜHFİM**, C.26, S.1-4, 1960, s.14.

¹⁸⁴ Mahmutoglu, **op. cit.**, s.32.

İlk olarak, suçluluğu önlemenin ve ihtisaslaşma gerekliliğinin sadece ekonomik suçlara özgü olarak ele alınması doğru değildir. Zira başka birçok suç tipi için de söz konusu gerekliliklere ihtiyaç vardır.¹⁸⁵ Bununla beraber ekonomik suçların soruşturulma ve kovuşturulması kadar, bu eylem modellerinin açıklanması ve fail özelliklerinin ortaya konulması da önem taşımaktadır. Bu nedele suçluluğa ilişkin inceleme sadece son aşama olan yargılama safhasında değil, baştan sona değin ayrıntılı olarak ele alınmalıdır. Dolayısıyla ekonomik suçları sadece kovuşturma aşamasında taşıdığı özellikler bakımından ele almak ekonomik suçları tam olarak ortaya koymaktan uzaktır.

2.3.3. Korunan Hukuki Değer Açısından Ekonomik Suçlar

Bu düşünceye göre belli bir fail tipi ya da suçun yargılama aşamasında gösterdiği özellikler ekonomik yapıyı ihlale uğratan davranışları izah etmeye elverişli değildir. Zira ekonomik yapı çok boyutlu bir nitelik taşır ve sınırlı bir açıdan ele alınması kavramı açıklamaya ve geliştirmeye olanak tanımamaktadır. Söz konusu kavramın açıklanabilmesi ve ileriye dönük geliştirilebilmesi için ekonomik suçların sonucuna yönelik bir bakış açısı gerekmektedir. Bu noktada ekonomik sahada devletin düzenleyici hükümler tahsis etmesiyle korunan hukuksal yararı ve hukuksal yararın ihlal edilmesiyle nasıl bir haksızlığın ortaya çıktığı hususu ele alınmalıdır.¹⁸⁶

Daha önce açıklandığı gibi, ekonomi hukuku ekonomiye yön veren yasaların ve bu alana ilişkin alınan önlemlerin bütünüdür. Devlet söz konusu yasa ve önemlerle toplumdaki üretim, tüketim, bölüşüm, değişim ilişkilerini düzenlemekte, yani ülkedeki ekonomik yapının işleyişini temin etmek üzere ortaya bir mevzuat koymaktadır. Böylece ekonomik düzeni bozan, çalışma hayatını zarar uğratan, ekonomik kurumları tahrip eden, toplumsal ilişkilerdeki güveni sarsan fiiller ceza hukuku yaptırımıyla karşılanır. Buradan hareketle ekonomik alandaki suçluluğu oluşturan bu fiiller kamusal yaşamın bütününe yöneliktir. Başka bir deyişle, ekonomik suçlar kapsamında korunan hukuki yarar bireysel nitelikte değil, kamusal niteliktedir.

¹⁸⁵ **Ibid.**

¹⁸⁶ **Ibid.**, s.33.

Gerçekten bireysel nitelikteki ihlaller ekonomik ilişkiden kaynaklansa ve ekonomik amaçlarla işlense dahi prensip olarak ekonomik suçun temel unsuru olarak görülmemelidir.¹⁸⁷ Zira işlenen birçok suçta, özellikle de zarar suçlarında ekonomik bir zarar mevcuttur. Hatta bireysel malvarlığına ilişkin suçların hemen hemen hepsinde bir ekonomik zarar meydana gelmektedir. O halde ekonomik açıdan meydana gelen zararı ekonomik suçların bir kriteri olarak kabul edersek, ekonomik suçların kapsamı belirlenemeyecek derecede genişleyecektir. Bu bakımdan ekonomik suç kavramı ekonomi hukukunun öngördüğü düzenleme açısından ele alınmalıdır.¹⁸⁸ Öyleyse bir ekonomik düzenin devam edebilmesi için korunması gereken temel unsurlar dikkate alınarak bir açıklama geliştirilmelidir.

Sonuç olarak korunan hukuksal yarar bakış açısı dikkate alınarak, ekonomik suç kavramı, ‘ekonomik faaliyetlerin düzenli işleyişi şeklindeki genel ekonomik faydayı ve bu hukuksal değeri koruma altına alan hukuk kurallarını ihlal eden davranışlardır’ şeklinde tanımlanabilir.¹⁸⁹

2.4. İflas Suçları Kavramı

Ekonomik hayat içinde aslolan ekonomik faaliyetlerin devamı olsa da bazı durumlarda iflasın meydana gelmesi söz konusu olmaktadır. İflas olayları çok sık olarak gerçekleşmese de, iflas eden şirketlerin ve tacirlerin parasal tutarlarının büyüklüğü ve ekonomik hayat içinde önemleri dolayısıyla iflas ülke ekonomisi üzerinde ciddi etki doğurmaktadır. Örneğin, dünyanın en büyük enerji şirketlerinden biri olan Enron’un hileli yöntemlerle borçlarının gizlenmesi ve ardından şirketin iflası bu bakımdan önemli sonuçlar meydana getirmiştir. 2001 yılının sonlarına doğru başlayan ve 2002 yılının ortalarına kadar devam eden Enron’un çöküş süreci, deyim yerindeyse, dışarıdan sağlam görünen temelsiz bir binanın hızlı ve kontrolden çıkmış çöküşünü andırmıştır. Faaliyette bulunduğu sırada ABD’nin yedinci büyük şirketi

¹⁸⁷ Ancak bireysel malvarlığına ilişkin bazı suçlar sıklıkla işleniyorsa ve işlenmesindeki bu yoğunluk ekonomik düzenin bütünlüğü açısından zarar doğuruyorsa, bu suç tiplerinin ekonomik suçlar içerisinde değerlendirilmesi gerekir. Bkz.: Mahmutoğlu, **op. cit.**, s.3.

¹⁸⁸ Doktrinde ekonomik suç en geniş anlamda, ekonomik amaçlarla gerçekleştirilen hukuka aykırı eylemler şeklinde ifade edilmiştir. Fakat bu tanım belirttiğimiz gibi ekonomik suçların kapsamını belirlenemeyecek derecede genişletecektir. Bkz.: Erdal Türkkkan, ‘‘Türkiye’de ve Dünyada Ekonomik Suçlar’’, **TOBB Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu 30 Nisan- 1 Mayıs 2005**, Yayın No:2005/25, Ankara, Ekim 2005, s.35.

¹⁸⁹ Berrin Akbulut, ‘‘Kamuya Gerekli Şeylerin Yoksunluğuna Neden Olma Suçu’’, **Ceza Hukuku Dergisi**, Y.9, S.25, 2014, s.9.

konumunda olan ve yeni ekonominin simgelerinden biri olarak görülen Enron'un çöküşünün aniden meydana gelmesi, ilgili kamuoyu ve özellikle menfaat sahipleri açısından beklenmeyen bir sonuçtur. Kuruluşundan 2001 yılına kadar olan yaklaşık 16 yıllık dönem zarfında, aktiflerini 10 milyar dolardan 63.4 milyar dolara çıkaran Enron'un yükselişi gibi çöküşü de çok hızlı yaşanmış ve o ana kadar ABD'de kaydedilen en büyük şirket iflası olarak tarihe geçmiştir. Enron olayının ABD ekonomisine maliyeti 64 milyar dolar olarak tahmin edilmiş ve bu büyük olayın ABD milli gelirini, izleyen iki yıllık süreçte % 0.67 azalttığı hesaplanmıştır. Üretim kaybı 35 milyar dolar olmuş, ABD'de 4.500 kişi işsiz kalmıştır.¹⁹⁰ Görüldüğü gibi iflas eden şirketin mali büyüklüğü ile orantılı olarak iflasın ülke ekonomisi üzerinde çok ciddi etkileri olmaktadır.

Hatta, dünya çapında faaliyet gösteren bir şirketin iflası, yalnız bulunduğu ülke ekonomisini değil, o şirketle ekonomik ilişkisi olan tüm dünya ülkelerini etkileyebilir.¹⁹¹ Günümüzde öyle ortaklıklar vardır ki, hemen hemen bütün dünya ülkelerinde faaliyet göstermekte ya da birçok ülkeyle ekonomik işbirliği yahut ilişki yürütmektedirler. Böylesi büyük şirketlerin iflası halinde meydana gelecek ekonomik tahribat oldukça büyük olacaktır.¹⁹²

İflas kurumunun bu önemi karşısında, kanun koyucu bu süreçte yaşanabilecek hukuka aykırılıkları ceza hukukuyla önlemeye çalışmıştır. İflâs suçları da iflâs sürecindeki ve iflasa neden olan ekonomik faaliyetlerdeki hukuka aykırılıkları ceza hukuku yoluyla yaptırıma bağlayan normları ifade etmektedir. Bu tanımdan yola çıkılarak, iflas suçlarının dar anlamda iflas suçları ve geniş anlamda iflas suçları olmak üzere ikiye ayrılması da söz konusu olabilir. Dar anlamda iflas suçları sadece ceza kanunları içinde yer alan suç tiplerini ifade eder. Buna göre Türk hukuku bakımından TCK. m. 161 ve m. 162 hükümleri dar anlamda iflas suçunu teşkil eder. Geniş anlamda iflas suçları ise bir işletmenin ekonomik olarak krize girmesi ve iflas tehlikesi yaşaması esnasında ve bu kriz (iflas tehlikesi) ile bağlantılı olarak işlenen fiilleri ifade eder. Bu anlamda dolandırıcılık, sosyal sigorta yolsuzluğu, belgede

¹⁹⁰ Beth Arnold, Paul de Lange, 'Enron: an examination of agency problems', **Critical Perspectives on Accounting**, Vol.15, Issue:6-7, 2004, s.751.

¹⁹¹ Ejder Yılmaz, 'İflasın Kamu Hukuku Bakımından Sonuçları ve Müflisin Saygınlığını Yeniden Kazanması', **Makaleler**, C.1, Ankara: Yetkin Yayınları, 2014, s.135.

¹⁹² Yılmaz, **Makaleler**, C.I, s.136.

sahtecilik, zimmet, güveni kötüye kullanma, vergi kaçakçılığı gibi fiiller bu kapsamda değerlendirilebilir.¹⁹³ Biz ise dar anlamda iflas suçlarını yani TCK. m. 161 ve m. 162 ile düzenlenen hileli iflas ve taksirli iflas suçlarını incelemeye çalışacağız.

Görüldüğü gibi, iflas, ülke ekonomisini yani kamuyu ilgilendirdiği için, iflasa sadece özel hukuk bakımından bazı hüküm ve sonuçlar bağlamakla kalınmamış, aynı zamanda kamu hukukunu ilgilendiren bazı neticeleri de meydana getireceği öngörülmüştür. Bu nedenle iflasa kamu hukuku bakımından bir takım sonuçlar bağlanmıştır. İflas, doğurduğu kamu hukuku sonuçları bakımından, adi iflas, hileli iflas ve taksirli iflas olmak üzere üçe ayrılmaktadır.¹⁹⁴

Adi iflas, hileli ya da kusurlu hareketler neticesinde meydana gelmez, diğer bir deyişle müflisin kusuruna veya hilesine dayanmayan iflastır ve bu nedenle bir suç teşkil etmez.¹⁹⁵ Burada iflasa müflisin kusuru ya da hilesi değil, ticari ve ekonomik koşullar, olağan üstü durumlar, doğal afetler, kötü yönetim ve organizasyon gibi sebepler neden olmaktadır.¹⁹⁶ Ticaret mahkemesi iflasa karar verdiği bütün hallerde, başlangıçta iflas adi iflastır.¹⁹⁷ Ticaret mahkemesinin iflas kararından sonra, ceza mahkemesi müflisi taksirli veya hileli iflas suçlarından dolayı cezalandırırsa, o zaman adi iflas, taksirli veya hileli iflasa dönüşmüş olur.¹⁹⁸ Daha sonra da değinileceği gibi iflasın kusurlu ya da hileli olup olmadığını ceza mahkemesinin kendiliğinden tesbiti ise çok zordur. Bu bakımdan müflisin kusurlu ya da hileli hareketleri olduğu konusunda bilgi sahibi olan alacaklılar, iflas tasfiyesini gerçekleştiren görevliler veya durumdan haberdar olan diğer kişiler bu durumu Cumhuriyet Savcılığına bildirmelidirler.¹⁹⁹

¹⁹³ Bacaksız, **op. cit.**, s.61.

¹⁹⁴ Yılmaz, **Makaleler**, C.I, s.136.

¹⁹⁵ Sümer Altay, **Türk İflas Hukuku**, C.II, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004, s.1209.

¹⁹⁶ Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.608.

¹⁹⁷ Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.608; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.716; Ulukapı, **op. cit.**, s.275.

¹⁹⁸ Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.608; Yılmaz, **Makaleler**, C.I, s.136; Faruk Erem, ‘‘Hileli ve Taksirli İflas’’, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65 inci Yaş Armağanı**, Ankara, 1988, s.642.

¹⁹⁹ Bu bakımdan iflas tasfiyesini yapan iflas idaresi (veya iflas dairesi) müflisin işlemlerini en yakından inceleyen merciidir. Eğer iflas idaresi müflisin kusurlu ya da hileli bir şekilde iflas ettiği kanısına varırsa bunu derhal Cumhuriyet Savcılığına bildirmelidir. TCK. m. 279 ‘‘(1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.’’ hükmü suçu bildirmemenin yaptırımını düzenlemiştir.

Sonuç olarak iflas etmek kendi başına bir suç oluşturmamakta fakat kusura ya da hileye dayanması durumunda ceza hukukuyla karşılanmaktadır.²⁰⁰ Borçlunun malvarlığı alacaklıları bakımından bir güvence oluşturmaktadır, bu güvenceyi ortadan kaldıracak, azaltacak veya güvence bakımından alacaklılar arasındaki eşitliği bozacak eylemlerin ceza hukuku bakımından suç oluşturması gayet tabiidir.²⁰¹ Ayrıca kusur ve hileye dayanan hareketlerle iflas etmek alacaklıların menfaatini aşan ve ülke ekonomisi ile kredi emniyetini zarara uğratan bir haldir.²⁰²

2.5. İflas Suçlarının Ekonomik Suç Olarak Değerlendirilmesi

Hileli ve taksirli iflas suçları ceza hukuku yanı sıra ekonomik açıdan da ele alınması gereken bir takım sonuçlar doğurur. Çağımızda büyük önem kazanmış olan ekonomik suçların işlenmesi bakımından başvuru yöntemlerinden birisi de iflas suçlarıdır.²⁰³ Hileli ve taksirli iflas suçları devletin ekonomi düzeniyle doğrudan ilgilidir ve ekonomi üzerinde ciddi etkiler doğurmaktadır. Öncelikle ekonomik faaliyetler için zaruri olan kredi emniyetini zedeleyen iflas suçları, ekonomik hayatta güvensizlik yaratmakta ve ekonominin kendine özgü işleyişine zarar vermektedir.²⁰⁴ Zira iflas suçlarının ihdasıyla, müflisin alacaklılarının malvarlığı yanı sıra devletin ekonomik düzeni ve kredi güveni de korunmak istenmiştir. Dolayısıyla ekonomik suçların korunmak istenen hukuki değer açısından değerlendirilmesi bağlamında iflas suçları aynı zamanda ekonomik bir suç teşkil etmektedir.²⁰⁵

²⁰⁰ Erem, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı**, s.641; Yılmaz, **Makaleler**, C.I, s.136; Kuru, Arslan, Yılmaz, **op. cit.**, s.608.

²⁰¹ Erem, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı**, s.641.

²⁰² Erem, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı**, s.641.

²⁰³ Sulhi Dönmezer, **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 15. Baskı

İstanbul: Beta Yayınları, 1998, s. 416.

²⁰⁴ Hakan Kızılarıslan, **Hileli ve Taksirli İflas Suçları**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2006, s. 39.

²⁰⁵ Sabri Şakir Ansay, **Hukuk İcra ve İflas Usulleri**, 2. Baskı, Ankara, 1949, s. 347. Bununla beraber, hileli iflas suçu geniş anlamda sahtekarlık suçları arasında sayılabilir. Zira hileli iflas suçunda hileli tasarruflarla alacaklıların güvencesi mahiyetinde olan malvarlığını azaltma ve şahsi bir takım menfaatler elde etme söz konusudur. Ayrıca hileli iflas suçu bir çeşit nitelikli dolandırıcılık olarak da görülebilir. Zira alacaklıları zarar sokmak amacıyla bir takım hileli ve kasıtlı hareketler mevcuttur. Fakat sadece kusura dayanan taksirli iflas suçu için aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Bkz.: Sahir Erman, "Devletin Ekonomik İtibarını Sarsma-Açığa Atılan İmzanın Kötüye Kullanılması-Hileli Taksirli İflas", **İTO Ekonomik Suçlar ve Ceza Kanunu Öntasarısı Sempozyumu**, 17-18 Nisan 1987, s.30.

Ayrıca, Avrupa Konseyi tarafından ekonomik suçları incelemek üzere kurulan komisyon, 12.02.1981 tarihli raporunda iflas suçlarını ekonomik suç olarak kabul etmiştir.²⁰⁶ Bunun yanı sıra, Avrupa hukuk alanı çerçevesinde Avrupa Birliği'nin mali çıkarlarının ceza hukuku aracılığıyla korunması konusunda temel ilkeleri ortaya koyan Corpus Juris'i²⁰⁷ tamamlamak amacıyla kaleme alınan ve doktrinel bir çalışma olan Ekonomik Suçlar Hakkındaki Avrupa Ceza Kanunu (Euro-Suçlar) Tasarısı'nın 23 ila 58 maddeleri arasında çok sayıda ekonomik suça yer verilmiş ve bu ekonomik suçlar arasında şirket malvarlığının hileli yönetimi ve iflası da içine alan cezalandırılabilir borcunu ödeyemezlik haline de yer verilmiştir.²⁰⁸

2.6. Bir Ekonomik Suç Olarak İflas Suçlarının Özellikleri

Ekonomik suçların özelliklerinin ortaya konulması, bu suçların daha iyi anlaşılabilmesi ve diğer suçlardan ayrılabilmesi için kolaylık sağlayacaktır.

İlk olarak ekonomik suçlar çok mağdurlu suçlardır.²⁰⁹ Ekonomik suçlar ekonomik düzen içinde işlenir ve bu düzenin ihlalinden doğan zarar belirli kişilere değil toplumun geneline yansımaktadır. Mala karşı işlenen suçlarla karşılaştırıldığında bu durum daha anlaşılır olacaktır. Örneğin bir hırsızlık, dolandırıcılık yada mala zarar verme suçunda malvarlığında eksilme meydana gelen kişi mağdur olduğu halde, bu çalışmanın da konusunu oluşturan hileli iflas suçu işlendiğinde çok sayıdaki alacaklı ile beraber ekonomik işletme ya da şirketin çalışanları da bu durumdan etkilenecek ve ayrıca ekonomiye duyulan güven zedeleneyecektir. Dolayısıyla (geniş anlamda) mağdurun ve suçtan zarar görenlerin sayısı artacaktır. Bu fiillerin ekonomik düzenin bütününe de zarar verdiği düşünüldüğünde ekonomik suçların yarattığı mağduriyet daha net biçimde ortaya çıkacaktır.

²⁰⁶ Kızılarıslan, **op. cit.**, s.21.

²⁰⁷ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz.: Serap Keskin, Hamide Zafer, Ümit Kocasakal, **Avrupa Birliği'nin Mali Çıkarlarının Korunmasına İlişkin Ceza Hukuku Kuralları (Corpus Juris)**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2001.

²⁰⁸ Jean Pradel, "Ekonomik Suçlar Hakkındaki Avrupa Ceza Kanunu (Euro-Suçlar) Tasarısının Genel Sunumu", Çev. Zeynel T. Kangal, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Gülören Tekinalp'e Armağan**, İstanbul, Y.23, S.1-2, 2003, s. 939-942.

²⁰⁹ Bacaksız, **op. cit.**, s.26.

İkinci olarak, ekonomik suçlarda şiddet ögesi genellikle bulunmaz.²¹⁰ Ekonomik suçlar, yağma, kasten yaralama, cinsel saldırı gibi klasik suçların çoğunda mevcut olan şiddet ögesini içermemektedir. Buraya kadar sıklıkla sözünü ettiğimiz gibi ekonomik suçlar genellikle faile duyulan güvenin ve failin sahip olduğu mesleki bilginin kötüye kullanılması ile işlenir.²¹¹

Ayrıca ekonomik suçlar ciddi boyutta ekonomik zararlar meydana getirmektedir.²¹² Ekonomik suçlar sadece ticaret hayatına ilişkin gibi görünseler de bu suçlar devlet maliyesine de ciddi zarar verir. Örneğin hileli iflas eden kişi alacaklılarını mağdur ettiği gibi vergi yükümlülüğünü de gerektiği gibi yerine getirmeyerek devlet maliyesine ciddi zararlar vermektedir. Oysa normal bir hırsızlık suçunda, suçun mağduru zarardan etkilenen taraftır, fakat bu zarar devletin ekonomik çıkarlarına yahut toplumun bütününe ilişkin bir zarar teşkil etmemektedir.

Bunun yanında ekonomik suçlar ekonomik hayatın araçları kötüye kullanılarak işlenir.²¹³ Ekonomi ceza hukukuna konu olan fiillerin işleniş şekilleri dikkate alındığında bu fiillerin ekonomik hayatın araçları kötüye kullanılarak işlendiği görülür. Bunlara ticari defterler, bilanço, muhasebe veya hesap hileleri, kredi kartı ve diğer ödeme araçları verilebilir. Daha önce ifade edildiği gibi ekonomik hayatın araçları kötüye kullanılarak işlenen ve büyük zarar meydana getirdiği için dikkat çeken dikkate değer bir olay Amerika'da yaşanmıştır. Amerika'da 2000 yılında ENRON şirketinin milyarlarca dolar değerinde bilanço sahteciliği yaparak hileli iflâs etmesi Amerikan ekonomi tarihinde yeretmiştir.

Son olarak ekonomik suçlar ekonomik hayata duyulan güveni sarsmaktadır. Ticaret hayatının suistimal edilmesinin en önemli neticesi toplumdaki güvenin sarsılmasıdır. Şüphesiz ki ekonomik faaliyetlerin devamı bakımından ekonomi düzenine duyulan güven büyük bir önem ifade etmektedir. Ekonomik hayata karşı var olan güvenin sarsılması ilehem bireysel olarak pazara katılan kişilerin hem kurumsal şirketlerin ekonomik faaliyetleri negatif yönde etkilenmektedir.²¹⁴

²¹⁰ Cin-Şensoy, **op. cit.**, s.832.

²¹¹ Bacaksız, **op. cit.**, s.29.

²¹² Erman, **Ticari Ceza Hukuku**, s.2; Cin-Şensoy, **op.cit.**, s.832.

²¹³ Bacaksız, **op. cit.**, s.27.

²¹⁴ Erman, **Ticari Ceza Hukuku**, s.2; Cin-Şensoy, **op. cit.**, s.832.

III. HİLELİ VE TAKSİRLİ İFLAS SUÇLARININ TARİHÇESİ, YABANCI HUKUK SİSTEMLERİ İLE TÜRK HUKUKUNDAKİ YERİ VE BENZER SUÇLAR

1. İflas Suçlarının Tarihçesi

1.1. Batı Hukuku

İflas takibiyle ilgili ilk düzenlemelerin kökeni (temel pek çok hukuki kurumda olduğu gibi) Roma hukukuna dayanır. Hatta iflasın İngilizce'deki karşılığı olan “*bankruptcy*” ve Almanca'daki karşılığı olan “*bankrott*” kelimesinin Latince'deki “*bancus ructus*” kökeninden geldiği ifade edilmiştir. “*Bancus ructus*” ise kırık masa anlamına gelmekte olup, borcunu ödeyemeyen tacirin pazar, panayır gibi ticaret yerlerindeki para (kasa) masasının kırılması geleneğinden ortaya çıkmıştır.²¹⁵

Roma hukukunda, bugünkü anlamda icra ve iflas takibi olarak ikili bir ayrım olmamakla beraber, iflas takibine benzeyen bazı hukuki kurumlar bulunmaktaydı.²¹⁶ İlk olarak, iflas takibine benzeyen bir kurum olan “*mission in bona debitoris*” ile alacaklı ya da alacaklılar, *praetor*'un emri ile borçlunun mallarına el koyarlar ve böylece borçlunun malvarlığının azalmasının önüne geçme yetkisi kazanırlardı.²¹⁷

Ayrıca “*mission in possessionem*” müessesinin iflasın menşei olduğu ileri sürülmüştür ki, bu kurum taahhütlerini yerine getirmeyen borçlunun mallarının *majistra* tarafından alacaklıların zilyetliğine tevdi edilmesini sağlamaktaydı.²¹⁸ Lex

²¹⁵ Stephanie Wickowski, **Bankruptcy Crimes**, Third Edition, Washington DC: Beard Books, 2007, s.5; Bilge Umar, **İcra İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi**, İzmir: İstiklal Matbaası, 1973, s.15.

²¹⁶ Nevhis Deren Yıldırım, “İflasın Hukuki Mahiyeti”, **İÜHF**, C.54, S.1-4, 1994, s.331.

²¹⁷ Yıldırım, **İÜHF**, s. 331. Ayrıca bugünkü anlamda iflas kurumuna tekabül eden uygulamanın Roma'da “*venditio bonorum*” olduğu ve mallar üzerindeki cebri icranın ilk tezahür şekli olarak ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Bkz.: İlhan Postacıoğlu, **İflas Hukuku İlkeleri**, C.I, İstanbul: Sulhi Garan Matbaası, 1978, s.5; George Mousourakis, **A Legal History of Rome**, First Edition, New York: Routledge, 2007, s.74.

²¹⁸ Burhan Gürdoğan, **İflas Hukuku Dersleri İflas Konkordato İptal Davaları**, Ankara: Ajans-Türk Matbaası, 1966, s.1.

Julia'da da "cessio bonorum" adlı bir kurum bulunmakta ve bu kurum borçlunun mallarının hepsini alacaklılara bırakmak suretiyle borcundan ve şerefsiz olmaktan kurtulmasına imkan vermektedir.²¹⁹

Daha sonra özellikle İtalyan şehir devletleri iflası özel hukuk kapsamında ele almışlar ve bu kapsamda hukuki düzenlemeler yapmışlardır. 15 Mart 1231'de Padova'da, ilk iflas kanunlarından biri yürürlüğe girmiştir.²²⁰

Ortaçağda gelişen iktisadi hayata bağlı olarak mal ve borç ilişkilerinin korunmasına ilgili düzenlemeler artarak devam etmiştir. 1543 yılında VIII. Henry zamanında İngiltere'de ve 1548 yılında Augsburg İmparatorluğu'nda iflasa ilişkin düzenlemeler yapılmış, suç oluşturan ve suç oluşturmeyen iflas halleri birbirinden ayrılmıştır.²²¹ 17. yüzyılın başlarında ağır bir suç türü olarak görülmeyen ve daha çok para cezası yaptırımıyla karşılanan iflas suçları hakkında zamanla görüş değişmiş ve 18. yüzyılda bazı hallerde idam cezası dahi uygulanmaya başlanmıştır.²²² Bununla beraber, 1794 tarihli Prusya Kanunu'nda hileli iflas suçunun yanı sıra borçlunun aşırı harcamaları, aldığı krediyi israf etmesi gibi fiiller yaptırım altına alınmış ve taksirli iflas hali de düzenlenmiştir.²²³

19. yüzyılda Avrupa hukukunda özellikle Fransız Kanunları'nın etkisi görülmektedir. 1807 yılında kanunlaşan Fransız Code de Commerce, iflas suçları açısından değerlendirilmesi gereken bir takım düzenlemeler getirmiştir.²²⁴ Bu kanun ile hafif, basit ve hileli iflas ayrımı yapılmış ve iflas suçlarının failinin sadece tacir

²¹⁹ Yıldırım, **İÜHFM**, s. 332. Bu dönemde ortaya çıkan ve Romalı hukukçuların dehasını gösteren borçlunun şahsı ile mallarının ayırt edilmesi düşüncesi günümüzde de hala geçerli olan "alacakların alacaklılar arasında eşitlikle tasfiyesi" ilkesinin doğmasına yol açmıştır. Bkz.: Yıldırım, **İÜHFM**, s.332.

²²⁰ Bu konuda şu var ki, söz konusu iflas kanununun düzenlenmesinde Fernando Bulhom'un büyük çabaları olduğu ifade edilmektedir. Padova'da yaşayan ve Portekizli bir göçmen olan Fernando Bulhom, toplum nezdinde manevi ve sosyal bir lider olarak görülüyordu. Borçlu kişinin iflas etmesiyle hapse girmemesi fakat malvarlığını borçlulara terketmesi gerektiğini savunan Belhom, Padova'lı hakimlerle yaptığı ısrarlı görüşmeler neticesinde böyle bir düzenleme yapılmasını sağlamıştır. 15 Mart 1231'de kabul edilen iflas kanunundan sonra 3 ay daha yaşayan ve ardından hayatını kaybeden Fernando Bulhom, Papa Gregory IX tarafından aziz ilan edilmiştir ve Padovalı Aziz Antonio olarak tanınmaktadır. Bkz.: Wickowski, **op. cit.**, s.5.

²²¹ Wickowski, **op. cit.**, s.5.

²²² Wickowski, bu dönemde iflas suçları için idam cezası öngörülmeyle birlikte uygulama açısından nadiren gerçekleşen bir durum olduğunu ifade etmiş ve 18. yüzyılda İngiltere'de iflas suçu nedeniyle yaklaşık 6 kişinin idam edildiğini belirtmiştir. Bkz.: Wickowski, **op. cit.**, s.5.

²²³ Kamil Yıldırım, **Hileli İflas Suçu**, İstanbul: Alkım Yayınevi, 2000, s.6.

²²⁴ Necmeddin M. Berkin, **Alman İflas Hukuku**, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1957, s.10.

olacağı düzenlenmiştir. Hileli iflas suçu ile bugünkü anlamda hileli tasarruflarla malvarlığını azaltan kişiler cezalandırılmaktadır.²²⁵

Fransız Code de Commerce'den etkilenen Prusya Ceza Kanunu da 1851 yılında aynı şekilde iflas suçlarına yer vermiş ve borçlarını ifa etmeyen borçluların, mallarını saklamaları, uzaklaştırmaları, borç ikrarında bulunmaları, ticari kayıtlarında gerçeğe aykırı değişiklikler yapmaları gibi halleri hileli iflas suçu olarak düzenlemiştir. Büyük miktarlara ulaşan harcamalar yapmak, borçları aktifinden fazla olmasına rağmen mallarını değerinden daha az bedelle satmak fiilleri ise basit iflas suçu kapsamında değerlendirilmiştir.²²⁶

Amerika'da ise iflasa ilişkin düzenlemelerin yapılması, ilk olarak 1787 yılında Amerikan Anayasasının yapımı ile tartışılmaya başlanmıştır. Bu konuya ilişkin yasama meclisine teklif verilmesine ve genel bir fikir birliği oluşmasına rağmen bu düzenleme kanunlaşmamış, ardından 1800 yılında ise iflasa ilişkin hükümler Anayasa'ya dahil edilmiştir.²²⁷

1.2. İslam Hukuku

İslam hukukunda adi, taksiratl ve hileli iflas olarak üç çeşit iflas hali bulunmaktadır. Kişi kusuru bulunmaksızın ticari hayatta kabul gören bir takım ekonomik koşullar, ticari şartların kendisi bakımından elverişsizliği ya da doğal afetler nedeniyle iflas ederse adi müflis sayılmakta ve buna karşı İslam hukukunda herhangi bir ceza öngörülmemektedir. Hatta adi müflise devlet hazinesi olan beytülmalдан yardım edilmekte ve borçları ödenmektedir.²²⁸ Böylece kusuru ya da kastı olmayan müflisin tekrar ekonomik hayata dönmesi teşvik edilmektedir.

Eğer kişi kusuru dahilinde ya da içki, kumar gibi dinen mübah olmayan yani haram işlerde borçlanmak, harcamalarında israfa dalmak ya da ticari hayatta tedbirsiz davranmak gibi sebeplerle iflas etmişse taksirli müflis sayılmaktadır. Taksirli müflisin borçları, beytülmalдан ödenmeyeceği gibi, ona kamu hukuku bakımından

²²⁵ Yıldırım, **Hileli İflas**, s. 6.

²²⁶ Yıldırım, **Hileli İflas**, s.7.

²²⁷ Wickowski, **op. cit.**, s.6.

²²⁸ Fahrettin Atar, **İslam İcra İflas Hukuku**, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1990, s.437.

tazir cezaları çerçevesinde bazı mahrumiyetler yüklenmektedir.²²⁹ Tazir, kaynaklarda kendisiyle ilgili ceza kuralı konmamış suçlar hakkında uygulanacak iyileştirici, caydırıcı, terbiye edici tedbirler ve had cezası dışında kalan cezalar olarak tanımlanmıştır.²³⁰ Bu nedenle taksirli iflas suçu için bir ceza öngörülmemiş olup, hakim veya idarecenin takdirine bırakılmış durumdadır.²³¹

Kişi iflasından önce veya sonra alacaklılarını zarar sokmak maksadıyla hileli tasarruflarda bulunursa, bu durumda hileli müflis sayılmaktadır. Bu konuda İslam hukuku hakkında değerlendirme yapmak adına ayrıca Mecelle-i Ahkam-ı Adliye'yi incelemekte yarar vardır. Mecelle'nin 999. maddesi hileli muamelelerde bulunulması (örneğin; muvazaalı satış, muvazaalı bağış, hukuka aykırı borç ikrarı gibi) sebebiyle iflas etme hallerini, hileli iflas kapsamında saymıştır.²³² Bu şekilde iflas edenlerin ise yine Mecelle'nin 964. maddesi gereği ticaretten ve sanat icrasından men edilmeleri gerektiği düzenlenmiştir.²³³ Ayrıca hileli müflislerin, borçlarını ödeyinceye kadar (belli bir müddeti olmaksızın) hapsedilmeleri, eğer bu kişilerin herhangi bir malvarlığı yoksa serbest bırakılmaları gerektiği ifade edilmiştir.²³⁴

Sonuç olarak, İslam hukukunda adi müflise karşı herhangi bir yaptırım öngörülmemiş fakat taksirli ve hileli müflisin beytülmalından yardım almamakla beraber tazir cezalarıyla cezalandırılması gerektiği düzenlenmiştir. Taksirli ve hileli müflise karşı uygulanan bu cezalar ise hapis ve (veya) ticaretten men edilme şeklinde uygulanmıştır.²³⁵

²²⁹ Atar, **op. cit.**, s.438.

²³⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s. 67; M. Akif Aydın, **Türk Hukuk Tarihi**, 6. Baskı, İstanbul: Hars Yayıncılık, 2007, s.220.

²³¹ İslam ceza hukukunda bir takım suçlar (hırsızlık, zina, yol kesme gibi) ve bunlara karşı hangi cezaların verileceği belirtilmiş, fakat bu suçlar dışında kalan fiillere ve suçlara ise değinilmemiş ve dolayısıyla hangi cezaların verileceği de saptanmamıştır. Bu bakımdan günlük hayatta rastlanan fiillerin suç sayılıp sayılmayacağı ve eğer suç sayılacaklarsa haklarında nasıl bir yaptırım uygulanacağı devlet başkanına ve yargıçlara bırakılmıştır. Bu durum İslam hukukunun yasal sistemi yanında tamamen takdiri ve hatta keyfi bir ceza sisteminin doğmasına yol açmıştır. Bkz.: Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.67.

²³² Atar, **op. cit.**, s.438; Ali Himmet Berki, **Açıklamalı Mecelle (Mecelle-i Ahkam-ı Adliye)**, İstanbul: Hikmet Yayınları, 1978, s.195.

²³³ Atar, **op. cit.**, s.438; Berki, **op. cit.**, s.189.

²³⁴ Atar, **op. cit.**, s.438.

²³⁵ **Ibid.**

1.3. Türk Hukuku

Osmanlı hukukunda, Tanzimat öncesi ve sonrasında icra işlemlerinin şeriat çerçevesinde basit bir şekilde gerçekleştirildiği, Mecelle hükümlerinin tatbik edildiği ve bu işlerin kadılar veya yüksek idari memurlar tarafından görüldüğü bilinmektedir.²³⁶ Dolayısıyla o dönemde Osmanlı hukukunda, iflas hukukuna dair özel olarak herhangi bir düzenleme mevcut değildi.²³⁷

1850 yılında ise, Fransa'nın 1807 tarihli Ticaret Kanunu'ndan tercüme edilen Kanunname-i Ticaret ile iflasa ilişkin bir mevzuat Osmanlı hukuk sistemine geçmiş oldu.²³⁸ Dolayısıyla Kanunname-i Ticaret'in yürürlüğe girmesine kadar yani 1850'ye kadar Türkiye'de iflas yolu ile takip diye bir usul esasen bulunmuyordu.²³⁹ Kanunname-i Ticaret'in 147 ila 315 arasındaki hükümleri iflas hukukunu düzenliyordu.²⁴⁰

1858 tarihli Osmanlı Kanunname-i Hümayun'unun 231. maddesi ise “*Ticaret Kanunu'nda ahval-ı muharrer olduğu üzere hileli müflis olanlar ve Kanun-i Ticaret hükmünce bunlara şerik-i töhmet oldukları tebeyyün edenler muvakkat kürek cezasıyla mücazat olurlar*” hükmünü getirmiş ve hileli müflislerin cezalandırılacağını belirtmiştir. Yine aynı Kanunun 232. maddesi “*adi iflas ile mütehhem olanlar, yani teseyyüb ile iflasa çıkanlar, bir aydan iki seneye kadar hapis olunurlar*” diyerek taksirli iflas suçunu düzenlemiştir. Her ne kadar söz konusu madde metninde adi iflas dense dahi bunu taksirli iflas olarak anlamak gerekir zira “*teseyyüb*” kelimesi üşenme, kayıtsızlık, tembellik gibi anlamlara gelmekte²⁴¹, dolayısıyla bu hüküm esasen taksirli iflas suçunu düzenlemiş bulunmaktadır.

²³⁶ Saim Üstündağ, **İcra ve İflas Kanununun Dünü ve Bugünü**, İstanbul, 1990, s.5; Ansay, **op. cit.**, s.3; Umar, **op. cit.**, s.82.

²³⁷ Üstündağ, **İcra ve İflas Kanunun Dünü ve Bugünü**, s.5.

²³⁸ Üstündağ, **İcra ve İflas Kanunun Dünü ve Bugünü**, s.5.

²³⁹ Umar, **op. cit.**, s. 83. Bununla beraber Tanzimattan önce Divan-ı Deavi Nezareti kurulmuş, mahkemelerce verilen ilamların icrası için bu Nezarete memur atanmış daha sonra 1295/1296 (hicri) yıllarında 70 maddeden oluşan İlamat-ı Hukukiyenin Suret-i İcrasına Dair Muvakkat Kanun kabul edilmişti. Fakat bunlar iflas hukukuna dair hükümleri ihtiva etmiyordu. Bkz.: Ansay, **İcra ve İflas Kanunun Dünü ve Bugünü**, s.3-5.

²⁴⁰ Umar, **op. cit.**, s.83.

²⁴¹ Mutçalı, **op. cit.**, s.421.

1 Mart 1926'da kabul edilen ve 5237 sayılı TCK.'nın yürürlüğe girdiği tarih olan 1 Haziran 2005'e kadar geçerli olan 765 sayılı TCK.'nın onuncu babında "Mal Aleyhine Cürümler" başlığı altında "Dolandırıcılık ve İflas" alt başlığı altında 506. maddede taksiratlı iflas ve 507. maddede hileli iflas suçları düzenlenmişti. Zaman içerisinde 765 sayılı TCK.'nın ihtiyaçlara cevap vermediği ve yeni bir kanuna gerek duyulduğu belirtilmiş ve bu kapsamda çeşitli kanun tasarıları yapılmıştır. Bunlardan biri olan ve Dönmezer Tasarısı olarak bilinen 2001 yılında hazırlanan tasarıda da söz konusu suçlar dolanlı ve taksirli iflas başlığı altında düzenlenmişti. Tasarının 224. maddesinde "*Dolanlı müflisler hakkında üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir. Taksirli müflisler hakkında iki aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.*" şeklinde iki suç tipine tek madde içinde yer veren tasarı, 765 sayılı TCK.'nda olduğu gibi sadece bu suçların yaptırımlarını öngörmüştü.²⁴²

2003 tarihli TCK. tasarısında ise söz konusu suçlar 234. maddede "*Dolanlı müflisler hakkında üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir. Taksirli müflisler hakkında iki aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.*" şeklinde düzenlenmişti ve esasen 2001 yılında hazırlanan tasarıyla aynıydı.

2004 yılında hazırlanan ve Köylü tasarısı olarak bilinen tasarı ise hileli iflas suçunu 163. maddede, 5237 sayılı TCK.'ya benzer bir biçimde düzenlenmişti. Buna göre, hileli iflas, (m.163) "*Malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Hileli iflasın varlığı için,*

a) *alacaklıların alacaklılarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi, veyadeğerinin azalmasına neden olunması,*

b) *malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarının ortaya çıkmasını önlemek için ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesi veya yok edilmesi,*

c) *gerçekte bir borç ilişkisi olmadığı halde, böyle bir ilişki mevcutmuş gibi, borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi,*

²⁴² David Gottlieb, Ayşe Nuhoglu, Bob Oliphant, Feridun Yenisey, **Ceza Hukukunun Güncel Kaynakları: Artvin Konferansı**, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, 2004, s. 204.

d) gerçeğe aykırı muhasebe kayıtlarıyla veya sahte bilanço tanzimiyle aktifin olduğundan az gösterilmesi gerekir” şeklinde tasarıda yer almaktaydı.

Yine taksirli iflas suçu ise 5237 sayılı TCK. ile benzer şekilde “Taksirli İflas” başlığı altında 164. maddede “ *Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet veren kişi, iflasa karar verilmiş olması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*” şeklinde düzenlenmişti.²⁴³

2. Yabancı Hukuk Düzenleri

2.1. Alman Hukuku

1851 tarihli Prusya Ceza Kanunu m. 259’da, malvarlığını azaltan, gizleyen, uydurma borçlar veya hukuki işlemler ikrar eden, usulüne uygun olarak ticari defterlerini tutmayan ve ödemelerini tatil eden tacirlerin hileli iflas sebebiyle cezalandırılmalarını öngörüyordu. ²⁴⁴ Yine aynı Kanun’un 261. maddesinde malvarlığı borçlarını karşılamamasına rağmen mallarını değerinin altında satan, kumar ve gereksiz harcamaları ile malvarlığını aşırı azaltan tacirler ile ilgili düzenlemeler mevcuttu. 1851 tarihli Prusya Ceza Kanunu’nda yer alan iflas suçlarına ilişkin hükümler (m. 259 ve m. 261) önemli değişiklikler yapılmaksızın 1871 tarihli İmparatorluk Ceza Kanunu’na alınmıştı.²⁴⁵

01.10.1879 tarihinde yürürlüğe giren Alman İflas Kanunu ise iflas suçlarına ilişkin hükümleri de (hileli iflas m. 239, taksirli iflas m. 240, ödeme aczi içinde bulunan borçlunun bir alacaklısını diğerlerine nazaran kayırması m. 241) bünyesinde barındırıyordu. Böylece söz konusu suçlar Ceza Kanunu’ndan çıkarılarak Alman İflas Kanunu’na alınmış oldu.²⁴⁶

²⁴³ Gottlieb, Nuhoglu, Oliphant, Yenisey, **op. cit.**, s. 204.

²⁴⁴ Timuçin Muşul, **İflas Suçları: Taksiratlı ve Hileli İflas Suçları ile Diğer İflas Suçları**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1998, s.5.

²⁴⁵ Alıntılanan: Muşul, **İflas Suçları**, s.5. Aktaran: Klaus Tiedemann, **Konkurs- Strafrecht**, Berlin, 1985, s.16.

²⁴⁶ Alıntılanan: Muşul, **İflas Suçları**, s.6. Aktaran: Franz Mentzel, Georg Kuhn, **Konkursordnung: Kommentar**, 8. Auflage, München, 1976, s. 828.

Daha sonra Alman hukukunda iflas suçlarını düzenleyen hükümler bakımından yapılan reform olan 1. WİKG²⁴⁷, iflas suçlarına karşı daha etkili mücadele amacı taşıyordu. O zamana kadar Almanya’da gerçekleşen iflasların %50’si iflas suçları şüphesi taşımakta fakat bu iflaslardan sadece %4’ü mahkumiyet kararı ile sonuçlanmaktaydı.²⁴⁸ Bu nedenle, kanun koyucu, yeni bir düzenleme yapmak gereğini duydu ve 1. WİKG ile iflas suçları tekrar düzenlenerek Alman Ceza Kanunu’na eklendi ve 01.09.1976 yılında yürürlüğe girdi.²⁴⁹

Böylece 29.07.1976 tarihli 1. WİKG ile iflas suçlarına ilişkin hükümler İflas Kanunundan çıkarılarak yeni bir düzenlemeyle tekrar Ceza Kanununa alınmış oldu. Bugün halen iflas suçları Alman Ceza Kanununun 24. bölümünde “İflas Suçları” başlığı altında m. 283-283d arasında yer almaktadır.²⁵⁰

Buna göre 283. maddede, kişinin aşırı borçlandığı durumda ve aciz haline düşme tehlikesi altında iken gerçekleştirdiği çeşitli hareketler yaptırım altına alınmıştır. Bu maddenin birinci fıkrasının birinci bendinde, iflasın açılması halinde iflas masasına ait olacak malvarlığı parçalarını kaçırmayı, gizlemesi veya tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özene aykırı bir biçimde tahrip etmesi, bozması ve yok etmesi; ikinci bendinde tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı şekilde çeşitli spekülatif hareketlere girişmesi veya oyun ya da bahis yoluyla aşırı harcamalarda bulunması; üçüncü bendinde kredi kullanarak edindiği malları değerinin çok altında satması veya başkalarına vermesi; dördüncü bendinde bunlar üzerinde başkalarının hakkı olduğu izlenimi doğurması veya olmayan hakları kabul etmesi; beşinci bendinde tutması gereken defterleri malvarlığını tutmaması veya anlaşılması zor biçimde tutması veya değiştirmesi; altıncı bendinde saklamakla yükümlü olduğu defter veya belgelerle ilgili hileli hareketlerde bulunması; yedinci bendinde malvarlığı durumunun anlaşılmasını zorlaştıracak şekilde bilanço düzenlemesi yahut bunlar üzerinde hileli hareketler bulunması ve ekonomik kurallara aykırı bir biçimde gerçek iş durumunu gizlemesi

²⁴⁷ Erstes Gesetz zur Bekämpfung der Wirtschaftskriminalität (İktisadi Suçluluğun Önlenmesi Hakkında 1. Kanun)

²⁴⁸ Muşul, **İflas Suçları**, s.6.

²⁴⁹ Muşul, **İflas Suçları**, s.7; Hans Heinrich Jeschek, **Alman Ceza Hukukuna Giriş**, Çev.: Feridun Yenisey, 2. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2007, s.6.

²⁵⁰ Feridun Yenisey, Gottfried Plagemann, **15 Mayıs 1871 tarihli Alman Ceza Kanunu**, İstanbul: Beta Yayınları, 2009, s. 364- 371; Hans-Heinrich Jescheck, **Alman Ceza Hukukuna Giriş**, İstanbul: Beta Yayınları, 2007, s.109; Kayıhan İçel, Yener Ünver, Hakan Hakeri, **Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Yasaları**, Yenilenmiş 8. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2012, s.187.

halinde kişinin beş yıla kadar hapis veya adli para cezasına çarptırılacağı düzenlenmiştir.²⁵¹

283. maddenin ikinci fıkrasında, her kim birinci fıkra tanımlanan fiilleri işleyerek failin aşırı şekilde borçlanması veya aciz haline düşmesine sebep olursa aynı şekilde cezalandırılır denilmiş; üçüncü fıkrasında ise bu suça teşebbüsün cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Dördüncü fıkra ise birinci ve ikinci fıkradaki hallerde, failin taksirli davranmasının yaptırımını düzenlemektedir. Maddenin beşinci fıkrasında da ilk fıkranın çeşitli bentlerinin taksirli halinin yaptırımını düzenlemektedir.

283/a maddesinde hileli iflasın çok ağır hali, 283/b’de defter tutma yükümlüğünün ihlali, 283/c’de alacaklıları kayırma, 283/d’de ise borçluları kayırmak şeklindeki tasarruflar yaptırım altına alınmaktadır.^{252 253}

2.2. Avusturya Hukuku

1 Ocak 1975 tarihinde Yeni Avusturya Ceza Kanunu 1852'den beri yürürlükte bulunmuş olan Ceza Kanunu’nun yerini almıştır. Yapılan reformda Ceza Hukukundan beklenen görevler hakkındaki dünya görüşünün değişmesi gözönünde tutulmuştur.²⁵⁴

1975 tarihli Avusturya Ceza Kanunu’nun özel kısmının 125 ile 168. maddeleri arasında düzenlenen ‘‘Başkasının Malvarlığına Aleyhine Suçlar’’ başlığı altında, 156. maddede hileli iflas suçu düzenlenmiştir.²⁵⁵ Avusturya Ceza Kanunu’nun 156. maddesinde, malvarlığını gerçekten veya sadece görünüşte azaltarak alacaklılarından

²⁵¹ Yenisey, Plagemann, **op. cit.**, s.364-371.

²⁵² Yenisey, Plagemann, **op. cit.**, s.364-372.

²⁵³ Bununla beraber Almanya’da 1.1.1999 tarihinde Aciz Kanunu’nun (*Insolvenzordnung*) yürürlüğe girişiyle beraber Alman hukukunda iflas kurumuna ilişkin bir değişim yaşanmıştır. Aciz Kanunu ile eyaletlerde iki ayrı kanun olarak uygulanmakta olan 1877 tarihli İflas Kanunu ve 1935 tarihli Konkordato Kanunu ile 1991 tarihinden sonra Doğu ve Batı Almanyanın birleşmesiyle uygulanmaya başlanan Külli Takip Kanunu yürürlükten kalkmış ve tüm Federal Almanya Cumhuriyeti sınırları içinde uygulanacak olan yeknesak aciz hukuku meydana getirilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Seyithan Deliduman, "Yeni Alman Aciz Kanununun Genel Hükümleri", **AÜEHFD**, C.4, S.1-2, 2000, s.618.

²⁵⁴ Manfred Burgstaller, ‘‘Yeni Avusturya Ceza Kanunu ve Uygulamadaki Etkileri’’, Çev, Feridun Yenisey, **İÜHFM**, C.48, S.1-4, 1982-1983, s.473.

²⁵⁵ İçel, Ünver, Hakeri, **op. cit.**, s.187.

en azından birinin zararına hareket edip, böylece alacaklının alacağını tamamen veya kısmen alamamasına hile ile sebebiyet veren borçlu cezalandırılmaktadır.

156. maddedeki düzenleme, “(1)Her kim bir malvarlığı ögesini gizler, yok eder, devreder ya da malvarlığı ögesine bir zarar verirse, var olmayan bir bağlayıcılık uydurur ve iddia ederse ya da başka bir malvarlığını gerçekte veya görünürde eksiltir ve bu suretle de alacaklılarının veya en azından bunlardan birinin alacağını engeller ya da azaltır ise, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2)Fiiliyle 50.000 avro üzerinde bir zarara sebep olan kişi, bir yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır”şeklindedir.²⁵⁶

Aynı Kanun’un, 157. maddesinde ise iflasla ilişkisi olmayan, genel olarak alacaklılara zarar verme kastının cezalandırıldığını görmekteyiz. Maddede “Her kim, borçlular arasında bir anlaşma olmaksızın, bir borçlunun malvarlığının bir ögesini gizler, yok eder, devreder veya zarar verir ya da borçlunun malvarlığına karşı var olmayan bir hakkı geçerli kılar ve bu yolla da alacaklıların ya da en azından bunlardan birinin alacağı engeller ya da azaltılırsa, aynı şekilde cezalandırılır” denilmektedir.²⁵⁷

Kanun’un 159. maddesinde ise, “Alacaklı çıkarlarını ağır taksirle zedeleme” adında düzenlenen bir suç tipi mevcuttur. Madde toplam beş bentten oluşmakta olup, birinci bentte ağır taksirle, sağgörsüz (*kridatrachtig*²⁵⁸) davranış sebebiyle (ki bu davranışlar maddenin beşinci bendinde sayılmıştır) ödemede güçsüzlüğe sebep olursa bir yıla kadar hapisle cezalandırılacağı ifade edilmiştir.

159. maddenin beşinci bendine göre, “1) bir malvarlığının önemli bir ögesini bozan, kullanılmaz hale getiren, savuran, hediye eden ya da önemli bir ögesine zarar veren,

²⁵⁶ Johannes Wessels, Thomas Hillenkamp, ‘Avusturya Ceza Kanunundaki Başkasının Malvarlığına Karşı Suçlar’, Çev. Gülsün Ayhan Aygörmöz, **Prof. Dr. Eric Hilgendorf’a Armağan: Malvarlığına Karşı Suçlar ve Ekonomik Suçluluk**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2009, s.233.

²⁵⁷ Wessels, Hillenkamp, **op. cit.**, s.234.

²⁵⁸ Bu kavramın doğrudan çevirisi “iflasa gebe” olup, iflasın gerçekleşeceğine vurgu yapan bir sıfattır. Her ne kadar, iflasa gebe hareketlerde bulunmak, Kanun’daki kullanıma uygun düşecek olsa da, kavramın, Türk Ticaret Hukukunda düzenlenmiş olan, tacirin, basiretli davranma yükümlülüğü konularını içermesi ve Türkçe anlatıma daha uygun olacağı gerekçesiyle “sağgörsüz” olarak çevrilmesi uygun görülmüştür. Bkz.: Wessels, Hillenkamp, **op. cit.**, s. 233, dn. 41.

2) kendisinin alışılmış iktisadi işletmense dahil olmayan, olağanüstü bir cesaretle girişilen bir iş faaliyeti, bir oyun veya bahis yoluyla, ölçüsü aşan bir tutarı savuran,

3) aşırı, kendi mal varlığı ilişkileri ya da iktisadi verimlilik yeteneği ile belirgin bir şekilde çelişki harcamalar yapan,

4) iş defterleri ya da mesleki kayıtların tutulmasını ihmal eden ya da, bunların tutulmasını, kendi gerçek malvarlığı, mali ve kar durumu hakkında, geleceğe ilişkin bir bakışı esaslı bir şekilde zorlaştıracak şekilde tutan, ya da kendisine böyle bir bakışı kazandıracak olan, başka uygun ve gerekli denetleme önlemlerini ihmal eden ya da

5) düzenlenmesi yükümlülüğü bulunan mali yıl hesaplarının kapanışının yapılmasını ihmal eden ya da buna benzer bir şekilde veya kendi gerçek parasal, mali ve kar durumunu hakkında geleceğe ilişkin bir bakışı esaslı bir şekilde ağırlaştıracak kadar geciktirerek düzenleyen kişinin hareketleri'' sağgörsüz olarak nitelendirilmiştir.

160. maddede ticarethanenin yediemin altına alınması, denkleştirme ya da iflas işlemleri sırasında hileli işlemlere başvurma eylemleri yaptırım altına alınmış olup ardından 161. maddede yönetici çalışanın sorumluluğuna ilişkin ortak hükümler düzenlenmiştir ki burada tüzel kişilerle ilgili sorumluluklar da ifade edilmektedir. Yine kanunun 165/a, 166 ve 167. maddelerinde de etkin pişmanlık ve aile çevresinde işlenen suçlara ilişkin hükümler yaptırım altına alınmıştır.²⁵⁹

2.3. İsviçre Hukuku

İflas suçları, 21 Aralık 1937 tarihli İsviçre Ceza Kanunu'nun özel hükümler başlıklı ikinci kitabının, "Malvarlığına Karşı Suçlar" başlıklı ikinci bölümünde yer almaktadır. Bu suçlar, "İflas ve İcra Suç veya Kabahatleri" ana başlığı altında, 163 ve 171 arasındaki maddelerde düzenlenmiştir.

İsviçre Ceza Kanunu'nun malvarlığına karşı işlenen suçları düzenleyen hükümleri ile sahtekarlık suçuna ilişkin hükümleri 01.01.1995 tarihinde yeniden

²⁵⁹ Wessels, Hillenkamp, **op. cit.**, s. 239.

düzenlenmiş, mevcut hükümler sistematik ve içerik olarak değiştirilmiş ve bilişim suçları (*computerdelikte*) denilen yeni suç türleri oluşturulmuştur.²⁶⁰

Bu değişikliğin ardından, İsviçre Ceza Kanunu'nun 163. maddesinde "Hileli iflas ve hacze karşı hile", 164. maddesinde "Alacaklılarının zararına varlık azaltma", 165. maddesinde "Kötü yönetim", 166. maddesinde "Hesapları düzgün tutmada hata", 167. maddesinde "Usulsüz bir biçimde alacaklılar arasında tercih yapma", 168. maddesinde "İcra takiplerinde yalancı şahitliğe teşvik", 169. maddesinde "El konulan malları yok etme" 170. maddesinde ise "Konkordatoya karşı hile" suçlarına yer verilmiştir.²⁶¹

Konumuz açısından Kanun'un 163, 164 ve 165. maddelerini incelemekte yarar vardır. Zira Kanun'un 163. maddesi "Hileli iflas ve hacze karşı hile" başlığını taşımakta olup, borçlunun gerçek olmayan bir biçimde alacaklılarının zararına malvarlığını azaltması, özellikle de malvarlığını satması veya gizlemesi, aslında mevcut olmayan borçlar oluşturması, hayali borç taleplerini geçerli kabul etmesi halinde, ona karşı iflas işlemlerinin başlaması şartıyla beş yıldan fazla olmayacak hapis veya para cezasıyla cezalandırılacağı şeklindedir. Maddenin ikinci fıkrasında ise aynı koşullara tabi bir üçüncü şahsın da alacaklıların zararına yukarıdaki eylemleri gerçekleştirmesi halinde cezalandırılacağını ve bu cezanın yine beş yılı aşmayan hapis veya para cezası şeklinde olacağı ifade edilmiştir. Bu bakımdan İsviçre Ceza Kanunu hileli iflas suçu için daha genel ifadeler kullanmış ve maddenin kullanım alanını genişletmiştir.²⁶²

Kanun'un 164. maddesi "Alacaklıların zararına malvarlığını azaltma" başlığı altında malvarlığı değerlerini hasara uğratmak, imha etmek, değerden düşürmek, kullanılamaz hale getirmek gibi fiiller yaptırım altına alınmış ve bunlara karşı da beş yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Kanun'un 165. maddesi ise "Kötü yönetim" başlığını taşımakta olup borçlunun hadsiz veya hesapsız harcama yapması, faaliyetlerinde spekülatif hareketlerde bulunması gibi taksirli iflas hallerine benzer düzenlemeler içermektedir.²⁶³

²⁶⁰ Muşul, **İflas Suçları**, s. 4.

²⁶¹ Muşul, **İflas Suçları**, s.10; <http://www.admin.ch/ch/e/rs/3/311.0.en.pdf> (Erişim Tarihi: 07.12.2014)

²⁶² Erman, **İTO Ekonomik Suçlar ve Ceza Kanunu Öntasarısı Sempozyumu**, s.35.

²⁶³ <http://www.admin.ch/ch/e/rs/3/311.0.en.pdf> (Erişim Tarihi: 07.12.2014)

2.4. Fransız Hukuku

Fransa’da 16. yüzyıla kadar her iflasın hileli olduğu kabul edilirken²⁶⁴, 1582 yılında III. Henry’nin çıkardığı bir emirname ile hileli ve hileli olmayan iflas ayrımı yapılmıştır.²⁶⁵

1810 yılında kabul edilen Fransız Ceza Kanunu ile ise bugünkü anlamda taksirli iflas ve hileli iflas suçları düzenlenmiş, bu suçların tanım ve unsurları Fransız Ticaret Kanunu’nda gösterilmiş, Fransız Ceza Kanunu’nda sadece söz konusu suçların cezası belirtilmiştir.²⁶⁶ Ancak 20 Mayıs 1955 tarihli bir kararname ile iflâsa ilişkin suçlar yeniden düzenlenmiş ve 181 maddeden oluşan bu kararname ile Ticaret Kanunu’nun hükümleri ilga edilmiş, daha sonra 23 Aralık 1958 tarihli bir başka emirname, bu kararname hükümlerini tekrar Ticaret Kanunu bünyesine ilave etmiştir.²⁶⁷

Günümüzde ise, Fransız Ceza Kanunu’nun 314. maddesinin çeşitli fıkralarında hileli iflas suçu yaptırım altına alınmıştır.²⁶⁸ Fransız Ceza Kanunu’nun 314. maddesinin 7. fıkrası *“Borçlunun, borcunu tespit eden bir yargı kararı verilmeden önce, malvarlığının aktiflerini azaltmak veya pasiflerini arttırmak, gelirlerinin bir kısmını veya tamamını azaltmak veya gizlemek, mülklerinin bazılarını gizlemek suretiyle, ceza mahkemesi tarafından verilmiş olan malvarlığına ilişkin bir mahkumiyet kararının veya özel hukuk mahkemesi tarafından verilmiş olan haksız fiile ilişkin bir kararın infazından kaçınmak amacıyla iflasını düzenlemesi veya ağırlaştırması halinde, kişi 3 yıl hapis cezası ve 45.000 Euro para cezasına çarptırılır. Bir tüzel kişiliğin fiili veya hukuki yöneticisi olarak, bu tüzel kişiliğin iflasını, ceza mahkemesi tarafından verilmiş olan malvarlığına ilişkin bir mahkumiyet kararının veya özel hukuk mahkemesi tarafından verilmiş olan haksız fiile ilişkin bir kararın getireceği mali yükümlülüklerden kaçınmasını sağlamak*

²⁶⁴ Dönmezer, **Mala Karşı Cürümler**, s.416.

²⁶⁵ Kızılarıslan, **op. cit.**, s.42.

²⁶⁶ Erman, **İTO Ekonomik Suçlar ve Ceza Kanunu Öntasarısı Sempozyumu**, s.34.

²⁶⁷ Erman, **İTO Ekonomik Suçlar ve Ceza Kanunu Öntasarısı Sempozyumu**, s.34.

²⁶⁸ İçel, Ünver, Hakeri, **op. cit.**, s.187.

*amacıyla, yukarıdaki paragrafta tanımlanmış olan şekillerde düzenleyen veya ağırlaştıran kişi aynı şekilde cezalandırılır.” şeklindedir.*²⁶⁹

Yine aynı maddenin 8 inci fıkrası ise “*Mahkeme, 314/7. maddede tanımlanmış olan suça iştirak eden olarak mahkum olan kişinin, failin kaçınmak istediği mahkumiyet kararının getirdiği mali yükümlülükleri, ivazsız veya yüksek fiyata alınmış olan mülklerin fon ve piyasa değeri ile sınırlı olmak koşuluyla, ayrı ayrı yerine getirmesine karar verebilir*” şeklinde düzenlenmiştir.²⁷⁰

2.5. Hırvat Hukuku

21 Ekim 1997 tarihinde kabul edilen ve 1 Ocak 1998 tarihinde yürürlüğe giren Hırvatistan Ceza Kanunu’nun “Ödeme ve İş İlişkilerinin Güvenliğine Karşı Suçlar” başlıklı yirmi birinci kısmında yer alan madde 282’de iflasa sebebiyet verme, madde 283’de ise iflas işlemlerinde usulsüzlük fiilleri suç olarak düzenlemiştir.

282. maddede iflasa sebebiyet verme olarak cezalandırılan fiil, borçlunun iflas durumunu bilerek, gelecekte iflas masasına girecek malları azaltmak amacıyla, aşırı harcamalarda bulunması, malları değerinin oldukça altında elinden çıkarması, aşırı savurgan bir biçimde kredi alması veya vermesi, iflas etmiş bir kimse ile iş yapması veya işinin gerektirdiğine aykırı bir biçimde malvarlığını azaltması halleri yaptırım altına alınmış ve bu fiillerin altı aydan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir. 283. maddede düzenlenen suç tipinde ise, iflas işlemlerinde usulsüzlük teşkil edecek çeşitli fiiller yaptırım altına alınmış ve para cezası ya da bir yılı geçmeyen hapis cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir.²⁷¹

²⁶⁹ <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes;http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719&dateTexte=20060701> (Erişim Tarihi: 12.12.2014)

²⁷⁰ <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes;http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719&dateTexte=20060701> (Erişim Tarihi: 12.12.2014)

²⁷¹ Criminal Code: The Official Gazette of the Republic of Croatia “Narodne novine”(hereinafter: NN) No. 110 of October 21, 1997 (entered into force on January 1, 1998) [https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl-nat.nsf/0/ce67fea60a8e402fc1257163002a6ea9/\\$FILE/Criminal%20Code%20Croatia%20ENG.pdf](https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl-nat.nsf/0/ce67fea60a8e402fc1257163002a6ea9/$FILE/Criminal%20Code%20Croatia%20ENG.pdf) (Erişim Tarihi: 15.12.2014)

2.6. İsveç Hukuku

1962’de kabul edilen ve 1 Ocak 1965’te yürürlüğe giren İsveç Ceza Kanunu’nun, suç tiplerinin düzenlendiği ikinci bölümünde, “Alacaklılara Karşı Suçlar”ın yer aldığı on birinci kısmın birinci bölümünde, iflas suçlarına ilişkin çeşitli düzenlemeler mevcuttur. Bu bölümün üçüncü paragrafında, iflas etmiş olan veya iflas etme tehlikesi içinde bulunan borçlunun, mallarını saklaması, var olmayan borçları varmış gibi sunması, savurgan ve ihtiyatsız davranması veya hatalı bilgiler vermesi fiilleri, alacaklılara karşı sahtekarlık olarak kabul edilmiş ve iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılması gerektiği öngörülmüştür. Aynı bölümün dördüncü paragrafında diğer alacaklıların haklarına zarar verecek şekilde bazı alacaklıları kayırma fiilleri yaptırım altına alınmış, bu fiillerin de iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir.²⁷²

2.7. Rus Hukuku

1996 tarihli Rusya Federasyonu Ceza Kanunu’nun, suç tiplerinin düzenlendiği ikinci kısmın, sekizinci bölümünde ekonomik alandaki suçlar düzenlenmiştir. Bu bölümde, “Ekonomik Faaliyet Alanında İşlenen Suçlar” başlıklı yirmi ikinci kısmın, 195. maddesinde “İflas halinde hukuka aykırı hareketler”, 196. maddesinde “Kasıtlı İflas” ve 197. maddesinde “Kurgusal (uydurma) iflas” suçları düzenlenmiştir.²⁷³

195. maddede düzenlenen suçla, genel olarak iflas halinde veya iflas beklentisi içinde olan işadamları yahut borçlu bir şirketin yöneticisi tarafından işlenen, malvarlığının ve bu mallara ait yükümlülüklerin gizlenmesi, bu kişilerin mülkiyetindeki malları başkalarına transferi, malların devredilmesi yahut tahrip edilmesi, ekonomik faaliyete ilişkin muhasebe ve diğer kayıtların yok edilmesi, gizlenmesi hareketlerinin “oldukça büyük zarara” yol açması fiilleri cezalandırılmaktadır. 196. maddede ayrı bir suç olarak kasıtlı iflas suçu düzenlenmiştir. Buna göre bir işadamı yahut kar amacı güden bir kuruluşun yönetici veya sahibi tarafından kendileri yahut başkalarının yararına olarak kasıtlı olarak bir

²⁷² The Swedish Penal Code, <http://www.government.se/sb/d/574/a/27777> (Erişim Tarihi: 20.12.2014)

²⁷³ İçel, Ünver, Hakeri, **op. cit.**, s.187.

iflas durumu oluşturmaları yaptırım altına alınmıştır. Ancak bunun için bu hareketler neticesinde ‘‘büyük ölçekli hasar veya önemli sonuçlar’’ oluşmalıdır. 197. maddede düzenlenen kurgusal ya da varsayımsal iflas olarak tanımlayabileceğimiz suç tipinde ise kar amacı güden bir kuruluşun sahibi veya yöneticisi veya münferit olarak bir işadımı tarafından bilerek yanlış açıklamalarda bulunulması söz konusudur. Bu açıklamaların, failin, borç ödemeleri bakımından alacaklıları aldatmaya yönelik zaman kazanma ve buna benzer şekilde olması gerekmektedir.²⁷⁴

2.8. Kanada Hukuku

1985 tarihli İflas ve Ödemededen Acizlik Yasası’nın (*Loi sur la faillite et l’insolvabilité*) ‘‘Suçlar’’ başlıklı sekizinci kısmının 198 ve 199. maddelerinde ayrıntılı olarak iflas suçları düzenlenmiştir.

Buna göre, 198. maddenin birinci fıkrasında, müflisin, iflastan önce veya sonra malvarlığı üzerinde çeşitli hileli hareketlere yönelmesi, bu kanun uyarınca yapılan bir incelemede sorulan sorulara cevap vermeyi reddetmesi, muhasebe işlemlerinde veya açıklamalarında bilerek yanlış bilgi vermesi veya bu işlemleri bilerek ihmal etmesi, iflas olayının başlamasından bir yıl önce veya bir yıl sonraki süreç içerisinde, malları ve işleri ile ilgili defter ve belgeleri gizlemesi, yok etmesi, gerçeğe aykırı şekilde bozması, tahrif etmesi, elden çıkarması gibi fiilleri suç olarak düzenlenmiş ve 5.000 dolar para cezası ya da bir yılı geçmeyen hapis cezası yahut 10.000 dolar ve üç yılı geçmeyen hapis cezası ile cezalandırılmaları öngörülmüştür. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise müflisin mahkemenin vermiş olduğu görevlere uymaması suç olarak düzenlenmiş ve bu suça karşı da yine ilk fıkradaki yaptırımlar öngörülmüştür. 199. madde ise ‘‘ibra edilmemiş müflis’’ başlığını taşımakta olup, özel bir iflas suçunu düzenlemektedir.²⁷⁵

²⁷⁴ The Criminal Code of The Russian Federation (Adopted by the State Duma on May 24, 1996 Adopted by the Federation Council on June 5, 1996 Federal Law No. 64-FZ of June 13, 1996 on the Enforcement of the Criminal Code of the Russian Federation), <http://www.russian-criminal-code.com/PartII/SectionVIII/Chapter22.html> (Erişim Tarihi: 20.12.2014)

²⁷⁵ Bankruptcy and Insolvency Act (R.S.C., 1985, c. B-3) <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-46/FullText.html> (Erişim Tarihi: 22.12.2014)

2.9. Amerikan Hukuku

İflas suçları, Birleşik Devletlet Kanunu'nun on sekizinci başlığını taşıyan "Ceza ve Ceza Muhakemesi" adı altında, "Suçlar" kısmının dokuzuncu bölümünde "İflas" başlığı altında 151-157. maddeler arasında düzenlenmiştir.²⁷⁶

151. madde tanım başlığını taşımakta olup, maddede borçlu (*debtor*) ifadesinin Birleşik Devletler Kanunu'nun on birinci başlığı altında düzenlenen İflas Kanunu ile ilişkili olduğu vurgulanmaktadır. 152. madde "malvarlığın gizlenmesi, yalan yere yemin ve rüşvet" fiillerini düzenlemektedir. Bu fiiller dokuz bent halinde ayrıntılı olarak ve on birinci başlıkta yer verilen İflas Kanunu'na atıfta bulunularak düzenlenmiştir. Bundan başka, 153. maddede "zimmet", 154. maddede "iflas işlemleri ile ilgili olarak görevlilerin usulsüz davranışları", 155. maddede "iflasla ilgili olarak hukuka aykırı şekilde ücret anlaşmaları yapmak", 156. maddede "iflasla ilişkin kural ve kanunlara uymada bilerek ihmal göstermek", 157. maddede "hileli iflas" suçları düzenlenmiştir.

2.10. İspanyol Hukuku

İspanyol Ceza Kanunu'nda iflas suçları, "Malvarlığına ve Sosyo-Ekonomik Düzene Karşı Suçlar" başlığı altındaki yedinci bölümde "Cezalandırılabilir İflas" adı altında madde 257 ile 261 arasında düzenlenmiştir. Bu maddelerde de müflisin alacaklıları aleyhine malvarlığını kaçırmaması veya azaltması, yükümlülükleri veya borçlarından kurtulmak için bilerek iflasa sebebiyet vermesi gibi fiiller yaptırım altına alınmış ve 1 yıldan 4 yıla kadar hapis cezası ve ayrıca para cezası ile cezalandırılmaları öngörülmüştür.²⁷⁷

2.11. Macar Hukuku

13 Temmuz 2012 yürürlüğe giren yeni Macaristan Ceza Kanunu, kırk birinci bölümde "Ekonomik ve İş Hayatına İlişkin Suçlar" başlığı altında "Hileli İflas" adını taşıyan 404. paragrafta hileli iflas suçunu düzenlemiştir. Söz konusu maddede göre hileli iflas suçunun faili ancak tacirler olabilmektedir. Tacirin, iflasla ilişkili

²⁷⁶ <http://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1&edition=prelim> (Erişim Tarihi: 22.12.2014)

²⁷⁷ <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (Erişim Tarihi: 22.12.2014)

olarak, varlıklarını gizlemesi, saklaması, zarar vermesi, kullanılamaz hale getirmesi veya diğer yollarla alacaklılarını zarara uğratması yaptırım altına alınmıştır. Bununla beraber 405. madde borçlarından kaçınmak amacıyla malvarlığını gizleme suçunu düzenlemiştir.

2.12. Sırp Hukuku

2005 yılında kabul edilen ve 2009 ile 2012 yılında bazı değişikliklere uğrayan Sırbistan Ceza Kanunu, basit iflas ve hileli iflas olarak ikili ayrıma giderek madde 235’de basit iflas suçuna, madde 236’da ise hileli iflas suçuna yer vermiştir.

Madde 235’de, genel olarak, bağış, aşırı borçlanma, orantısız yükümlülükleri üstlenerek ödemede aciz duruma düşme, tedbirsiz sözleşmeler yaparak varlıkları kötü yönetme, işlerinde göstermesi gereken dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranma gibi nedenlerden dolayı iflas halini düzenlemiş ve yaptırım altına alınmıştır. Görüldüğü gibi bu madde ile esasen taksirli iflas hali yaptırım altına alınmış olmaktadır.

Hileli iflas halini düzenleyen madde 236 ise borçlarını ödememek amacıyla hayali borç ikrarında bulunan, aktiflerini gizleyen veya aktiflerini piyasa şartlarının altında değere elinden çıkaran, ticari defterleri üzerinde değişiklikler yaparak varlıklarını gizleyen kişilere karşı yaptırım öngörmüştür.²⁷⁸

2.13. Bulgar Hukuku

Bulgar Ceza Kanunu, ‘‘Ekonomiye Karşı Suçlar’’ adını verdiği altıncı bölümün ‘‘Alacaklılara Karşı Suçlar’’ başlıklı ikinci kısmında iflas suçlarına yer vermiştir. Söz konusu Kanun’un 227. maddesi sekiz bent halinde iflas suçunun hangi fiillerle meydana geleceğini düzenlemiş ayrıca devamında da ağırlaştırıcı sebepler belirtilmiştir. Bununla beraber Bulgar Ceza Kanunu iflas suçunu düzenlediği 227. maddede iflas suçunun failinin tacir olacağını da hükme bağlamıştır.

Yine diğer ülke ceza kanunlarında olduğu gibi müflis, iflas haliyle ilişkili olarak malvarlığını gizlerse, tahrip ederse, zarar verirse ya da haksız yere devrederse

²⁷⁸ <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes> (Erişim Tarihi: 23.12.2014)

veya ticari defter ya da belgelerini tahrip ederse, gizlerse yahut değiştirirse iflas suçu gerçekleşecektir.²⁷⁹

2.14. İngiliz Hukuku

İngiliz hukukunda iflas suçlarıyla ilgili düzenleme 1914 tarihli *Bankrupter Act*'de yer almaktadır.²⁸⁰ *Bankrupter Act*'e göre, iflas suçu faili olabilmek için tacir olmak şartı aranmamakta, tacir olmayan kişilerin de hileli veya taksiratlı müflis sayılabileceği kabul edilmektedir.²⁸¹

3. Türk Hukukunda Hileli İflas ve Taksirli İflas Suçları

Hileli iflas ve taksirli iflas suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ikinci kitabının ikinci kısmındaki "Kişilere Karşı Suçlar" başlığı altında bulunan "Malvarlığına Karşı Suçlar" başlıklı onuncu bölümde m. 161 ve m. 162'de düzenlenmiştir.

T.C.K.'nın 161. maddesinde hileli iflas suçu;

"(1) Malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Hileli iflasın varlığı için;

a) Alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması,

b) Malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarının ortaya çıkmasını önlemek için ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesi veya yok edilmesi,

c) Gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı halde, sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi, borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi,

d) Gerçeğe aykırı muhasebe kayıtlarıyla veya sahte bilanço tanzimiyle aktifin olduğundan az gösterilmesi, gerekir." şeklinde düzenlenmiştir.

²⁷⁹ http://www.mvr.bg/nr/rdonlyres/330B548F-7504-433a-Be65-5686B7d7FCBB/0/04_Penal_Code_en.pdf (Erişim Tarihi: 23.12.2014)

²⁸⁰ Kızılarıslan, **op. cit.**, s.46.

²⁸¹ **Ibid.**

Görüldüğü gibi madde metni tek fıkradan oluşmakla birlikte, madde içerisinde hileli iflas suçunun yaptırımı belirtilmiş ve dört bent halinde hileli iflas suçunu oluşturan hareketler sayılmıştır.

TCK.'nın 162. maddesinde ise taksirli iflas suçu;

“(1) Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet veren kişi, iflasa karar verilmiş olması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” hükmüyle düzenlenmiş ve yaptırım altına alınmıştır.

Söz konusu suçlar, 1 Haziran 2005 tarihi öncesinde 765 sayılı TCK.'nın “Mal Aleyhine Cürümler” başlıklı onuncu babının, “Dolandırıcılık ve İflas” başlıklı üçüncü faslında²⁸², 506. maddesinde²⁸³ hileli iflas suçu ve 507. maddesinde²⁸⁴ taksirli iflas suçu biçiminde düzenlenmiş, fakat yalnızca suça uygulanacak yaptırım madde metninde belirtilmiş, suçun maddi unsurları ise, İİK.'nin 310²⁸⁵ ve 311²⁸⁶ maddelerinde gösterilmişti.

²⁸² 765 sayılı TCK.'nda hem hileli iflas ve hem taksirli iflas dolandırıcılık başlığı altında düzenlenmişti. Hileli iflasın dolandırıcılık sayılması mümkün olsa dahi sadece kusura dayanan taksirli iflasın dolandırıcılığa benzeyen tarafı bulunmamaktaydı. Bkz.: Erem, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı**, s.642.

²⁸³ 765 sayılı TCK. m. 506- “Hileli müflisler hakkında iki seneden beş seneye kadar ağır hapis cezası verilir.”

²⁸⁴ 765 sayılı TCK. m. 507- “Taksiratlı müflisler bir aydan iki seneye kadar hapsedilir.”

²⁸⁵ İİK. m. 310 – “Aşağıdaki hallerden biri kendisinde bulunan müflis taksiratlı sayılır ve Türk Ceza Kanununa göre cezalandırılır:

- 1 – Zıyanları için makul sebepler gösteremezse;
- 2 – Evinin masrafları haddin fazlasına;
- 3 – Kumar yahut mücerret baht oyunlarında ve borsa muamelelerinde külliyetli para sarfetmişse;
- 4 – Borcunun, mevcudu ile alacağından çok olduğunu bildiği halde bu vaziyetinden haberleri olmayan kimselerden ehemmiyetli miktarda veresiye mal satın yahut borç para almış ise;
- 5 – (Değişik: 29/6/1956-6763/42 md.) Ticaret Kanununun 66 ncı maddesinin birinci fıkrasının 1 ila 3 üncü bentlerinde sayılan defterleri hiç veya kanunun emrettiği şekilde tutmamış ise;
- 6 – Mevcudu ile alacağından çok fazla mebalîğ için senetler imza etmiş ise;
- 7 – (Değişik: 18/2/1965 - 538/128 md.) İflas takibi sırasında mahkeme, iflas idaresi veya iflas dairesi tarafından çağrıldığı halde makbul bir mazeret olmaksızın gelmemiş ise
- 8 – İşlerini terkederek kaçmış ise;
- 9 – Evvelki bir konkordato şartlarını ifa etmeden yeniden iflasına hükmolunmuş ise;
- 10 – 178 inci maddenin son fıkrası hükmüne riayet etmeyip bir sene içinde iflası vuku bulmuşsa.”

²⁸⁶ İİK. m. 311 – “İflasından evvel veya sonra alacaklılarını zarara sokmak kasdiyle ve hususiyle aşağıdaki suretlerle hileli muamelelerde bulunan kimse hileli müflis sayılır ve Türk Ceza Kanununa göre cezalandırılır:

1. Alacaklıların müşterek rehini makamında olan mallarını tamamen veya kısmen kaçırmak, gizli veya tahrip ederse;
2. Alacaklıların zararına olarak hakikata aykırı makbuzlar verir veya yazı ile borç ikrar ederse;
3. Muvazaalı satışlar, muameleler yahut bağışlamalar yaparsa;

Burada üzerinde durulması gereken husus ise, İİK. m. 310 ve m. 311 hükümlerinin hala yürürlükte olup olmadığı konusudur. 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanunun 12/1-b hükmüyle 765 sayılı TCK. bütün ek ve değişiklikleriyle beraber yürürlükten kaldırılmıştır. Dolayısıyla hileli iflas ve taksirli iflas suçunun yaptırımının düzenlendiği 765 sayılı TCK. m. 506 ve m. 507 hükümlerinin yürürlükten kalktığı konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Fakat söz konusu suçların maddi unsurlarının yer aldığı İİK. m. 310 ve m. 311 hükümlerinin yürürlükten kaldırıldığı konusunda ise bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bu durum doktrinde bir takım fikir ayrılıklarının doğmasına neden olmuştur.²⁸⁷ Zira bazı hukukçular 5237 sayılı TCK. düzenlemesi ile İİK. m. 310 ve m. 311'in yürürlükten kalkmadığını, (765 sayılı TCK.'nda olduğu gibi) söz konusu suçların yaptırımlarının TCK.'nda, tanım ve unsurlarının ise İİK.'nda olmak üzere karma bir şekilde düzenlendiğini belirtmişlerdir.²⁸⁸ Bununla beraber 5237 sayılı TCK. ile ilga edilen kanunlar veya kanun hükümlerine ilişkin bir düzenlemenin mevcut olmadığı, İİK.'nda düzenlenen hileli ve taksirli iflas suçlarının TCK.'na göre daha kapsamlı ve ayrıntılı olarak ele alındığı, dolayısıyla İİK.'nda bulunan düzenlemelerin (m. 310 ve

4. Evlenme mukavelesinde hakikaten getirilmemiş bir çeyizi getirilmiş gibi tanır ve karı da bu mukaveleyi kocasının alacaklılarına karşı istimale kalkışır;

5. Hakikata aykırı borç ikrar etmek yahut muvazaalı muameleler ve mukaveleler yapmak suretiyle alacaklılarını zarara sokarsa;

6. Borcu mevcudu ile alacağından ziyade olduğunu bildiği halde ehemmiyetli kıymeti haiz ticari mallarını yahut fabrikasının mahsullerini hem satış gününün piyasasından, hem de malolduğu veya satın alındığı kıymetten pek aşağı bir fiyatla satmak suretiyle mevcudunu israf ederse;

7. Konkordato mukavelesi haricinde alacaklıya hususi menfaatler temin ederse;

8. Hakikate aykırı muhasebe ve sahte bilançolarla aktifini hakikatte olduğundan fazla veya noksan gösterirse. (Değişik: 6/6/1985-3222/38 md.) Bir numaralı bentte yazılı malların kıymetine göre Türk Ceza Kanununun 522 nci maddesi tatbik olunur.

Bir numaralı bentte yazılı suçları yapanlar müflisin evi halkından kimseler ise müflis gibi cezalandırılırlar.

Türk Ceza Kanununun iştirak hükümleri dışında kalsa dahi, müflisin aktifini azaltmak maksadiyle ona ait taşınır ve taşınmaz malları kısmen veya tamamen saklıyan veya kaçıran ve muvaza ile temellük eden veya bu hususlarda yataklık veya tavassut eden veya iflas masasına müracaat ile kısmen veya tamamen asılsız alacaklarını kaydettiren veya müflisin tediye kabiliyetini azaltmak maksadiyle kendi adına veya müstear adla ticari faaliyetlere giren kimseler hakkında dahi aynı cezalar uygulanır.”

²⁸⁷ Uyar, 5237 sayılı TCK. m. 161 ve m. 162 düzenirken, aynı suçların İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmiş olduğunun unutulduğunu ifade etmiştir. Bkz.: Talih Uyar, ‘Taksiratlı (Taksirli) ve Hileli İflas’, **DEÜHFD**, C.9, Özel S., 2009, s.942. Bu düşüncenin yanı sıra, Ermenek, iflas suçlarına ilişkin bu sorunun, TCK. ile İİK. arasındaki “yeni tarihli kanun-eski tarihli kanun” ilişkisine bakılarak çözümlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bkz.: İbrahim Ermenek, **İflasın Ertelenmesi**, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2010, s.41.

²⁸⁸ Kızılarşan, **op. cit.**, s.27.

m. 311) ilga edilmiş olmadığı ve ceza yargılaması sırasında suç teşkil eden fiilleri saptarken İİK. hükümlerine göre hareket edilmesi gerektiği de ifade edilmiştir.²⁸⁹

Buna karşın, doktrinde ağırlıklı olarak, 5237 sayılı TCK.'nda yer alan yeni düzenlemeler (m. 161 ve m. 162) ile, İİK.'nda yer alan ve taksirli iflas ile hileli iflas suçlarının unsurlarını ve tanımlarını belirtip yaptırım konusunda TCK.'na atıf yapan İİK. m. 310 ve m. 311 hükümlerinin zımnen ilga edilmiş olduğu ileri sürülmüştür.²⁹⁰

Gerçekten de, TCK.'nun m. 161'de yer verdiği hileli iflas suçu ve m. 162'de düzenlediği taksirli iflas suçu ile İİK.'nun ilgili maddelerinin zımnen yürürlükten kalktığı kabul edilmelidir. Yasa koyucu, karşılaştırmalı hukuk açısından, yeni sistemde, hem iflas suçlarının maddi unsurlarını hem de bu suçlara karşı uygulanacak yaptırımları ceza kanununda düzenleme yöntemini seçmiştir.²⁹¹ Böylece, yasa koyucu, başka bir kanuna atıfta bulunmak suretiyle suçun unsurlarını belirleme yönteminden vazgeçmiştir.²⁹² Zira Adalet Komisyonu raporunda; *‘‘Hangi fiillerin suç oluşturduğunun kanunda açık bir şekilde belirlenmesi gerekir. Bu düşüncenin bir sonucu olarak, ancak bir kanuni tanımda belirlenen muayyen fiiller, ceza yaptırımını gerekli kılabilir. Bu bakımdan, belirli bir kanuna yollamada bulunmak suretiyle soyut olarak bu kanuna aykırı davranışların ceza yaptırımına bağlanması, suçta kanunilik ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Suç tanımlarının redaksiyonunda, bu ilkeye bağlı kalmaya büyük özen gösterilmiştir. Örneğin, Hükümet Tasarısında, 765 sayılı*

²⁸⁹ Saim Üstündağ, ‘‘Hileli İflas Suçları Ne Zaman Tamamlanmış Olur ve Böylece Bu Suçlarda Zamanaşımı Süresi Ne Zaman İşlemeye Başlar?’’, **Yargı Dünyası**, S.118, Ekim 2005, s.18.

²⁹⁰ İzzet Özgenç, ‘‘İflas Suçları’’, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, C.II, Ankara: Yetkin Yayınları, 2009, s.338; Sedat Bakıcı, **5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri**, C.I, Ankara: Adalet Yayınevi, 2008, s.865; Veli Özer Özbek, **Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı**, C.II, Ankara: Seçkin Yayınları, 2008, s.1299; Mahmut Coşkun, **İcra İflas Suçları**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2014, s.185; Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç, **Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C.IV, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014, s.5265; Mustafa Artuç, **Malvarlığına Karşı Suçlar**, Ankara: Kartal Yayınevi, 2007, s.483; Süheyl Donay, **Türk Ceza Kanunu Şerhi**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2007, s.248; Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özkes, **op. cit.**, s.716; Mustafa Artuç, Raif Bıkmaz, **İcra İflas Suçları**, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014, s.9; Behiye Akar Kazancı, ‘‘Hileli ve Taksirli İflas Suçları’’, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S.9, Aralık, 2006, s.152; Talih Uyar, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.XIII, 2. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2010, s.20836; Sinan Esen, **Malvarlığına Karşı Suçlar-Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2007, s.394-401; Remzi Gündüz, **Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar**, Ankara: Bilge Yayınevi, 2012, s.722; Nazif Kaçak, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.II, Ankara: Seçkin Yayınları, 2006, s.2126; Süheyl Donay, Mahmut Kaşıkçı, **En Son Değişiklikler Açıklamalı ve Karşılaştırmalı Türk Ceza Kanunu**, İstanbul: Beta Yayınları, 2005, s.242; Mahmut Coşkun, **Açıklamalı İçtihatlı İcra İflas Kanunu**, C.III, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2010, s.3453.

²⁹¹ Kazancı, **op. cit.**, s.152.

²⁹² Mahmut Koca, ‘‘5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar’’, **İşletme ve Maliye Bilimleri Dergisi**, S.5, Ocak 2005, s.87.

Türk Ceza Kanununda olduğu gibi, dolanlı (hileli) ve taksirli iflas suçlarının sadece yaptırımı belirlenmiştir (madde 224). Buna karşılık, hangi fiil ve davranışların bu suçları oluşturacağı konusunda herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Bu konuda, 9.6.1932 tarihli, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 310 ve 311. maddelerinde yapılan düzenlemelere yollamada bulunulmuştur. Komisyonumuzda yapılan çalışmalarda, ceza hukukunun güvence fonksiyonlarından birini oluşturan belirlilik ilkesinin gereği olarak, hileli ve taksirli iflas suçlarını hangi fiil ve davranışların oluşturduğu açık ve seçik bir şekilde belirlenmiştir.’’ şeklinde açıklamada bulunulmuştur.²⁹³ Görüldüğü gibi, kanun koyucu, bilinçli olarak ve iradesi dahilinde söz konusu suçları mevcut haliyle düzenlemiş ve belirlilik ilkesini göz önünde bulundurarak söz konusu suçların hem hangi fiillerle gerçekleşeceğini hem de buna karşılık hangi yaptırımın uygulanacağını göstermiştir. 5237 sayılı TCK. ile suçun maddi unsurunun ve suçun cezasının, belirlilik ilkesi gereği ceza kanununda düzenlenmesi yolu seçilmiş ve bu hususta başka bir kanuna yollama yapma sisteminden vazgeçilmiştir.²⁹⁴

Uygulamada ise Cumhuriyet Savcıları hileli ve taksirli iflas suçlarına ilişkin iddianameleri TCK. m. 161 ve m. 162’ye göre hazırlamakta ve yargılamada yine TCK.’ndaki bu hükümlere göre somut olayda söz konusu suç unsurlarının gerçekleşip gerçekleşmediği tespit edilmektedir. Yargıtay ilgili Ceza Dairesince de temyiz incelemesi iddianameye göre sanığa isnad edilen suçun oluşup oluşmadığı konusunda yapılmaktadır. Fakat 5237 sayılı TCK.’nun yürürlüğe girdiği 2005’den günümüze kadar Yargıtay’ca verilmiş hiçbir kararda TCK. m. 161 ve m. 162 maddeleri yanında İİK. m. 310 ve m. 311’in yürürlükte olup olmadığı tartışılmamıştır. Esasen yukarıda belirttiğimiz sebepler dolayısıyla İİK. m. 310 ve m. 311’in yürürlükten kalktığı kabul edilmelidir fakat Yargıtay’ın bu konuda tereddütleri giderme bakımından, görüşünü açıkça ortaya koyması faydalı olacaktır.²⁹⁵

Ayrıca, 5237 sayılı TCK.’nun hileli ve taksirli iflas suçlarını tamamen karşılamaktan uzak olması ya da söz konusu suçların kapsamlı ve ayrıntılı olarak düzenlenmemiş olması TCK.’na yapılan bir eleştiri olarak kabul edilebilir ve

²⁹³ Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Dönem 22, Yasama Yılı 2, TBMM S. Sayı 664.

²⁹⁴ Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5265.

²⁹⁵ Uyar, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.XIII, s.20836.

değerlendirilebilir. Fakat böyle eksik ve hatalı bir düzenlemenin yapılmış olduğu gerekçesiyle, kanun koyucunun TCK. hükümleri yanı sıra ilgili İİK. hükümlerinin de uygulanması yönünde bir iradesinin var olduğunu varsaymak kabul edilmemelidir.²⁹⁶

Sonuç olarak 5237 sayılı TCK. m. 161 ve m. 162 hükmü ile İİK. m. 310 ve m. 311 hükümlerinin zımnen yürürlükten kaldırıldığı kabul edilmeli ve 1 Haziran 2005 tarihinden sonra işlenen iflas suçlarıyla ilgili 5237 sayılı TCK. hükümlerinin uygulanması gereklidir.²⁹⁷

Fakat belirtmek gerekir ki, İİK. m. 310 ve m. 311 hükümlerinden ve bu hükümlere ilişkin zengin yargı kararlarından, 5237 sayılı TCK.’nun bu konudaki hükümlerinin uygulanması ve anlamlandırılması sırasında faydalanılmalıdır. Zira böylece, yıllarca uygulanmış olan İİK.’nun söz konusu hükümleri ve bu hükümlere ilişkin çok sayıdaki yargı kararı ve içtihat da anlamsız ve bir köşede bırakılmış olmayacaktır.²⁹⁸

4. Hileli İflas ve Taksirli İflas Suçlarına Benzeyen Bazı Suçlar

4.1. Alacaklısını Zarara Sokmak Kastiyle Mevcudunu Eksiltme Suçu (İİK. m. 331)

İcra ve İflas Kanunu’nun 331. maddesi; *“Haciz yolu ile takip talebinden sonra veya bu talepten önceki iki yıl içinde borçlu; alacaklısını zarara sokmak maksadıyla, mallarını veya bunlardan bir kısmını mülkünden çıkararak, telef ederek veya kıymetten düşürerek hakiki surette yahut gizleyerek muvazaa yoluyla başkasının uhdesine geçirerek veya asıl olmayan borçlar ikrar ederek mevcudunu suni surette eksiltirse, aleyhine aciz belgesi aldığı veya alacaklı alacağını alamadığını ispat ettiği takdirde, altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.*

²⁹⁶ İİK.’nin 311. maddesi hileli iflas teşkil eden halleri 8 bent halinde belirtmiş olmasına rağmen, 5237 sayılı TCK. düzenlemesinde bu haller 4 bent olarak belirtilmiştir. Ancak, bu 4 bendin İİK. m. 311 maddesindeki düzenlemeyi tamamen karşıladığı söylenebilir. Bu bakımdan 5237 sayılı TCK. ile iflas suçlarına ilişkin eksik ve kapsamı dar bir düzenleme yapılmış değildir. Hatta TCK.’nin 162. maddesinde ise taksirli iflas suçu; *“(1) Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet veren kişi, iflasa karar verilmiş olması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”* hükmüyle düzenlenmiş ve İİK. m. 310 gibi taksirli iflas suçunu meydana getiren halleri sınırlı olarak saymamış ve maddenin uygulama alanını genişletilmiştir.

²⁹⁷ Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s. 5265; Kazancı, **op. cit.**, s.158.

²⁹⁸ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.716.

İflas takibinden veya doğrudan doğruya iflas hallerinde iflas talebinden önce birinci fıkradaki fiilleri işleyen borçlu hakkında da bu fiiller başka bir suç oluştursa dahi bu hükümler uygulanır.

Konkordato mühleti veya iflasın ertelenmesi talebinden önceki iki yıl içinde ya da konkordato mühleti talebi veya iflasın ertelenmesi süresinden sonra birinci fıkradaki fiilleri işleyen borçlu hakkında da bu hükümler uygulanır.

Taşınmaz rehni kapsamında bulunan eklentinin rehin alacaklısına zarar vermek kastı ile taşınmaz dışına çıkarılması halinde, eklentinin zilyedi iki yıldan dört yıla kadar hapis ve bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

Bu suçlar alacaklının şikâyeti üzerine takip olunur” şeklinde düzenlenmiştir.

Görüldüğü gibi İİK. m. 331 ile iki suç birden düzenlenmiştir, bunlardan ilki borçlunun mevcudunu azaltması suçu, ikincisi ise taşınmaz rehni kapsamında bulunan eklentinin rehin alacaklısına zarar vermek kastı ile taşınmaz dışına çıkarılması suçudur.²⁹⁹

Maddenin ikinci fıkrasında “İflas takibinden veya doğrudan doğruya iflas hallerinde iflas talebinden önce birinci fıkradaki fiilleri işleyen borçlu hakkında da bu fiiller başka bir suç oluştursa dahi bu hükümler uygulanır” denilmekle bu suç açısından özel bir içtima düzenlemesi meydana getirilmiştir. Maddenin bu fıkrasına göre maddede düzenlenen seçimlik hareketlerden, “mallarını veya bunlardan bir kısmını mülkünden çıkarması”, “ telef etme veya kıymette düşürerek hakiki surette gizleme”, “mallarını, muvazaa yoluyla başkasının uhdesine geçirmesi”, “asıl olmayan borçlar ikrar ederek malları suni olarak eksiltmesi” hallerinden birisi, TCK.’nın 161. maddesinde düzenlenen seçimlik hareketlerden biriyle aynı olduğu takdirde, örneğin TCK.’nın 161. maddesinin ilk fıkrasında düzenlenen alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması, gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı halde, sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi, borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi, gibi fiiller olduğu takdirde, maddeye göre hileli iflas suçundan değil özel içtima kuralı gereğince İİK.nun 331. maddesinden dolayı sorumlu tutulma gündeme gelecektir.

²⁹⁹ Çoşkun, **İcra İflas Suçları**, s.19

Yine aynı şekilde İİK.'nın 331. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Konkordato mühleti veya iflasın ertelenmesi talebinden önceki iki yıl içinde ya da konkordato mühleti talebi veya iflasın ertelenmesi süresinden sonra birinci fıkradaki fiilleri işleyen borçlu hakkında da bu hükümler uygulanır*” denilmektedir. Dolayısıyla yukarıda ifade edildiği gibi, 331. maddenin üçüncü fıkrasının uygulanma şartları olduğu takdirde, artık TCK.'nın 161. maddesi değil, bu hüküm tatbik edilmelidir.

Ayrıca İİK. 331. maddede düzenlenen suç, şikayete tabi bir suçtur.³⁰⁰ Şikayet hakkı ise alacaklılara aittir. Bu bakımdan, bu suç, takibi resen yapılan hileli ve taksirli iflas suçlarından ayrılmaktadır. Bununla beraber İİK.'nın 346. maddesi hükümlerince “*icra mahkemesinin görevine giren bu işler diğer mahkemelerde görülen ceza davaları ile birleştirilemez*”. Dolayısıyla bu suç açısından görevli mahkeme icra takibinin yapıldığı yerdeki icra ceza mahkemesidir. Bu anlamda söz konusu suç yetkili ve görevli mahkeme açısından da, hileli ve taksirli iflas suçlarından ayrılmaktadır.

Ayrıca İİK. m. 331 ile düzenlenen alacaklısını zarara sokmak kastıyla mevcudunu eksiltme suçunun faili, madde metninden de açıkça anlaşılacağı üzere, alacaklısına zarar vermek amacıyla mevcudunu azaltan borçludur.³⁰¹ Bu bakımdan söz konusu suç, hileli ve taksirli iflas suçlarında olduğu gibi özgü suç olarak düzenlenmemiştir.

4.2. Aczine Kendi Fiiliyle Sebebiyet Verme veya Vaziyetinin Fenalığını Bilerek Ağırlaştırma Suçu (İİK. m. 332)

İcra ve İflas Kanunu'nun 332. maddesi; “*Haciz yolu ile takip talebinden sonra veya bu talepten önceki iki yıl içinde borçlu, adet üzere tecviz edilemeyecek bir hiffetle hareket ederek veya haddinden ziyade masraflar yaparak yahut cüretli talih oyunlarına veya basiretsizce spekülasyonlara girişerek yahut işlerinde ağır ihmallerde bulunarak aczine kendi fiili ile sebebiyet verir yahut vaziyetinin fenalığını bildiği halde o gibi hareketlerle bu fenalığı ağırlaştırırsa, aleyhine aciz belgesi*

³⁰⁰ İİK. m. 331'de tarif edilen fiillerden dolayı şikayet hakkı, fiilin öğrenildiği tarihten itibaren üç ay ve her halde fiilin işlendiği tarihten itibaren bir yıl geçmesiyle düşer (İİK. m. 357).

³⁰¹ Hasan Özkan, **Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Davaları ve Tatbikatı**, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2004, s. 1329.

istihsal edildiği veya alacaklı alacağını istifa edemediğini ispat ettiği takdirde, onbeş günden altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Konkordato mühleti talebinden önceki iki yıl içinde birinci fıkradaki fiilleri işleyen borçlu hakkında da bu hükümler uygulanır.

Bu suç alacaklının şikâyeti üzerine takip olunur. Borçluyu fazla borç altına girmeye veya talih oyunu ile spekülasyonlarda bulunmaya sevk etmiş yahut ağır faiz almak suretiyle zaaftan istifade etmiş olan alacaklıların şikâyet hakkı yoktur.” şeklinde düzenlenmiştir.

Suçun faili, borç ilişkisinin borçlu tarafıdır. Madde metninde sayılan fiiller ile kendi aczine neden olan veya bilerek durumunu ağırlaştıran borçlu, bu suçun faili konumundadır. Bu bakımdan İİK. m 332 ile düzenlenen suç, hileli ve taksirli iflas suçlarında olduğu gibi özgü suç değildir.

Mevcut maddeye göre borçlunun cezalandırılabilmesi için, borçlunun suç sayılan hareketlerini alacaklıyı zarara sokmak kastıyla yapması şart değildir. Yani suç genel kast ya da taksirle işlenebilir.³⁰² Ancak, alacaklının borçlu hakkında şikayette bulunabilmesi için zarar görmüş olması gerekmektedir.³⁰³

Ayrıca maddede yaptırım altına alınan seçimlik hareketler, ileride taksirli iflas suçu için örnek olarak belirtilecek hareketlere benzerlik göstermektedir. Taksirli iflas suçunda, borçlu hakkında iflas kararı verilmesi bir objektif cezalandırma şartı iken, bu suç açısından da alacaklı hakkında aciz belgesinin verilmesi ya da alacaklının alacağını alamadığını ispat etmesi bir cezalandırma şartıdır. Fakat takip usulü, görevli ve yetkili mahkeme gibi hususlar iki suçun birbirinden farklı yönlerini oluşturmaktadır. Zira söz konusu suç hem şikayete tabidir hem bu suç için yetkili ve görevli mahkeme icra takibinin yapıldığı yerdeki icra ceza mahkemesidir.

Maddede yaptırım altına alınan taksirli hareketlerin haciz yolu ile takip talebinden sonra veya bu talepten önceki iki yıl içinde ya da konkordato mühleti talebinden önceki iki yıl içinde yapılması öngörülmüştür. Oysa taksirli iflas (ya da hileli iflas) suçunda böyle bir süre sınırlaması mevcut değildir.

³⁰² Coşkun, **İcra İflas Suçları**, s.61; Kaçak, **İcra ve İflas Suçları**, s.113.

³⁰³ Kaçak, **İcra ve İflas Suçları**, s.113.

Ayrıca iflasa tabi bir borçlunun, aczine kendi fiilleriyle sebep olması veya durumunu alacaklıların aleyhine bilerek kötüleştirilmesi halinde ikili bir değerlendirme yapılmalı, failin bu eylemleri aynı zamanda hileli veya taksirli iflas suçlarını gerçekleştiriyorsa fail, farklı neviden fikri içtima hükümlerince işlemiş olduğu fillerden cezası en ağır olan suç ile cezalandırılmalıdır.

4.3. Yöneticinin Ticari İşletme Borcunu Ödememe Suçu (İİK. m. 333/a)

İcra ve İflas Kanunu'na 17.03.2003 tarih ve 4949 Sayılı Kanun'un 90. maddesi ile eklenmiş ve daha sonra, 31.05.2005 tarih ve 5358 Sayılı Kanun'un 4. maddesi ile değişiklik yapılmış olan 333/a. maddesi; *“Ticaret şirketlerinde hukuken veya fiilen yönetim yetkisine sahip olanların alacaklıları zarara uğratmak kastıyla ticarî işletmenin borçlarını kısmen veya tamamen ödemeyerek alacaklıları zarara soktukları takdirde, bu işlem ve eylemlerin başka bir suç oluşturmaması hâlinde, alacaklının şikâyeti üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.*

Birinci fıkradaki suç taksirle işlendiği takdirde, alacaklının şikâyeti üzerine, fail hakkında zararın ağırlığına göre ikibin güne kadar adli para cezasına hükmolunur” şeklindedir.

Madde ile bir ticari işletmede yöneticinin sorumluluğu düzenlenmiştir.³⁰⁴ Buna göre, bir ticari işletmede hukuken veya fiilen yönetim yetkisine sahip bulunan kişilerin alacaklıları kasten zarara sokmaları suç olarak düzenlenmiştir.³⁰⁵ Alacaklıları zarara uğratmaktan maksat, ticari işletmenin borçlarını kısmen veya tamamen ödememektir. Aynı zamanda suçun taksirle, yani tedbirsizlik, dikkatsizlik, meslek ve sanatta acemilik suretiyle işlenmesi mümkündür.³⁰⁶ Bu durumda faile sadece adli para cezası öngörülmüştür.

Bu suç tipi, çalışmamızda ele aldığımız hileli iflas ve taksirli iflas suçları gibi gerek kasten gerekse de taksirle işlenebilen bir suç olup, yalnızca ticaret şirketlerinde

³⁰⁴ Coşkun, **İcra İflas Suçları**, s. 74.

³⁰⁵ Ali Parlar, Aynur Parlar, **Açıklamalı İçtihatlı İcra ve İflas Suçları**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2004, s. 32.

³⁰⁶ Talih, Uyar, ‘5358 Sayılı ve 31.5.2005 Tarihli İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Getirdiği Yenilikler’, **TBB Dergisi**, S.59, Temmuz-Ağustos 2005, s. 317.

hukuken ve fiilen yönetim yetkisine sahip olan kişiler tarafından işlenebildiği için bir özgü suç niteliği taşımaktadır.³⁰⁷

Ayrıca hileli iflas suçunda failde alacaklılara zarar verme kastının olması yeterli iken bu suç bakımından alacaklıları zarara uğratmak kastıyla hareket etmek yetmemekte, suçun oluşması için alacaklıların zarara uğratılması gerekmektedir. Yine daha önce değindiğimiz suçlar (İİK. m. 331, İİK. m. 332) gibi bu suç da hileli ve taksirli iflas suçundan takibat biçimi yönünden ayrılmaktadır. Hileli ve taksirli iflas suçları resen kovuşturulurken, bu suç tipinin soruşturulması ve kovuşturulması şikayete tabidir. Suçun taksirli işleniş biçiminin yaptırımının adli para cezası olmasının, ekonomik ceza hukuku kapsamında daha önce değindiğimiz prensiplerden biri olan ekonomik suça ekonomik yaptırım prensibine uygun olduğu söylenebilir.³⁰⁸

Bununla beraber, yöneticinin ticari işletme borcunu ödememesi suçu, hileli ve taksirli iflas suçuna benzerlik gösterse de madde de yer alan *“bu işlem ve eylemlerin başka bir suç oluşturmaması hâlinde”* bu hükümlerin uygulanabileceği şeklindeki düzenleme nedeniyle, maddede yer alan fiillerden alacaklıları zarara sokma eylemi eğer hileli ya da taksirli iflas suçlarında yaptırım altına alınan bir fiil ise veya bu eylem başka bir suçu (örneğin İİK. m. 331) oluşturuyor ise bu takdirde artık bu hüküm uygulanmayacak, hileli ya da taksirli iflas suçuna veya meydana gelen diğer suça ilişkin hükümlerin tatbik edilmesi gerekecektir.³⁰⁹

4.4. Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırmada Yetkili Kimseleri Hataya Düşürme ya da Konkordato veya Yeniden Yapılandırma Koşullarına Uymama Suçu (İİK. m. 334)

İcra ve İflas Kanunu’nun, 12.02.2004 tarih ve 5092 Sayılı Kanun’un 9. maddesi ile 31.05.2005 tarih ve 5358 Sayılı Kanun’un 5. maddesi ile değişik 334. maddesi, *“Konkordato mühleti elde etmek veya konkordato veya sermaye şirketleri ile kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma projesini tasdik ettirmek*

³⁰⁷ Kaçak, **İcra ve İflas Suçları**, s. 123; Coşkun, **İcra İflas Suçları**, s. 74. Bir ticari işletmede kimlerin hukuken yönetim yetkisine sahip olacağı “ticaret sicil kayıtlarına” göre belirlenecektir. Maddede kanun koyucu, bilinçli bir tercih ile, hukuken ve fiilen yönetim yetkisini elinde bulunduranları hiçbir ayrıma tabi tutmamıştır. Böylece, uygulamada, bazı ticari işletmelerde, hukuki yetkilinin rızası ile veya rızası dışında fiilen ticari işletmeyi yöneten şahıslar da bu suçun faili olabileceklerdir. Bkz.: Coşkun, **İcra İflas Suçları**, s. 74.

³⁰⁸ Kaçak, **İcra ve İflas Suçları**, s. 123.

³⁰⁹ Bkz.: Yarg., 16. HD., 30.01.2007, E. 2007/5420, K. 2007/95 (Coşkun, **İcra İflas Suçları**, s. 84.)

için hileli tutum ve davranışlarıyla malî durumu hakkında alacaklıları, komiseri, ara dönem denetçisini veya yetkili memuru hataya düşürmek veya konkordato projesine ya da sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması projesine uymamak yoluyla kasten zarara sebebiyet veren borçlu, ilgilinin şikâyeti üzerine altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” şeklinde hüküm altına alınmıştır.

İİK.’nın 310. maddesinin 9. bendinde “*Evvelki bir konkordato şartlarını ifa etmeden yeniden iflasa hükmolunma hali*” bir hileli iflas durumu olarak düzenlenmekteydi. Bu anlamda İİK.’nın 334. maddesindeki sayılan hareketlerin yapılması sonucu borçlu iflas ederse artık bu madde değil, hileli iflas suçu gündeme gelmekteydi. Fakat şuanki mevcut hüküm olan TCK.’nın 161. maddesinde bu duruma (İİK. m. 334 kapsamındaki fiillere) karşılık gelen bir düzenleme yer almamaktadır. Zira belirlilik ilkesi gereğince yalnızca maddede zikredilen haller, hileli iflas suçunu oluşturabilir. Bu bakımdan İİK. m. 334 ile yaptırım altına alınan fiiller TCK.’nın 161. maddesinin ilk fıkrasında sayılan “*Alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması*” seçimlik hareketine uyduğu ölçüde uygulanabilecektir. Fakat bu hareketlerin TCK. m. 161’e uygunluğu kıyasa yol açacak şekilde geniş yorumlanmamalıdır.³¹⁰

4.5. Sermaye Şirketinin İflasını İstememek Suçu (İİK.m.345/a)

İcra ve İflas Kanunu’nun, 18.02.1965 tarih ve 538 Sayılı Kanun’un 137. maddesi ile 31.05.2005 tarih ve 5358 Sayılı Kanun’un 16. maddesi ile değişik 345/a maddesi, “*İdare ve temsil ile görevlendirilmiş kimseler veya tasfiye memurları, 179 uncu maddeye göre şirketin mevcudunun borçlarını karşılamadığını bildirerek şirketin iflasını istemezlerse, alacaklılardan birinin şikâyeti üzerine, on günden üç aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır*” şeklinde düzenlenmiştir.

TTK.’na göre sermaye şirketi olarak belirtilen anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile kooperatiflerin borca batık olması halinde bu şirketleri idare ve temsil eden gerçek şahısların bu durumu ticaret mahkemesine

³¹⁰ TCK. m. 2/3 - “*Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.*” Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz.: Soner Hamza Çetin, **Türk Ceza Hukukunda Yorum ve Kıyas**, Ankara: Bilge Yayınevi, 2014.

bildirerek doğrudan iflas talep etmek görevleridir.³¹¹ Bu görevlerini yerine getirmeyen kişiler ise bu madde düzenlenmiş olan suçu işlemiş olurlar.³¹² Bu bakımdan söz konusu suç da hileli iflas ve taksirli iflas suçları gibi özgü suç vasfı taşımaktadır.

Borca batıklık içinde olan şirket ya da kooperatifin, bu durumdayken normal faaliyetine devam etmesi halinde, vadesi henüz gelmemiş alacaklıların veya borca batık şirketin bu durumda olduğunu bilmeden ona borç verecek olanların hakları tehlikeye girebilir. Dolayısıyla, bu hükümle, bu gibi tehlikelerin önüne geçilmek istenmiştir.

Sermaye şirketleri ve kooperatifler için böyle bir özel iflas sebebi öngörülmesinin bir nedeni de, söz konusu şirket ve kooperatifler sorumluluğun sermaye ile sınırlı olmasıdır. Sermaye şirketi ve kooperatiftan alacaklı olan kişiler, şirket ya da kooperatif malvarlığından alacağını tahsil edemediği takdirde ortaklara başvuramazlar.

Bununla beraber, esasında bu maddede düzenlenen hal, 5237 sayılı TCK. kapsamında bir taksirli iflas hali teşkil edebilir. Zira iflas durumunda olunmasına rağmen bu durumun bildirilmemesi, alacaklıların, alacaklarını tehlike altına girmesine neden olmaktadır. Eğer iflasın istenmemesinin nedeni, TCK.'nın 161. maddesinde sayılan seçimlik hareketlerin gerçekleştirilmek istenmesi ise (örneğin, şahıs iflası gizlemekle malvarlığında bulunan ve esastan alacaklıların teminatı mahiyetinde bulunan malları kaçırmak veya gizlemek amacı taşıyorsa) bu halde artık hileli iflas suçu da söz konusu olabilecektir.

³¹¹ Gerektiği halde sermaye şirketinin iflasını istememek suçunun faili, sermaye şirketini idare ve temsile yetkili kişi veya kişilerdir. Buna göre, anonim şirketlerde; yönetim kurulu başkan ve üyeleri, müdürler ve murahhaslar, limited şirketlerde; müdürler, kooperatiflerde; yönetim kurulu başkan ve üyeleri, şirket tasfiye halinde ise, tasfiye memurları, sayılan şirketleri idare ve temsile yetkili kişiye bu suçun faili konumundadırlar. Bkz.: Mustafa Artuç, Raif Bıkmaz, **Açıklamalı-İçtihatlı İcra-İflas Suçları ve Yargılama Usulü**, Ankara, 2005, s. 538.

³¹² Coşkun, **İcra İflas Suçları**, s. 155.

4.6. Müflisin Mallarını İflas İdaresine Vermemek ve Müflisin Alacaklarını İflas İdaresine Bildirmemek Suçu (İİK.m.336)

İcra ve İflas Kanunu’nun, 31.05.2005 tarih ve 5358 Sayılı Kanun’un 6. maddesi ile değişik 336. maddesi, “*Müflisin mallarını ellerinde bulunduran veya müflise borçlu olan üçüncü şahıslar, iflasın açıldığına dair ilana muttali oldukları tarihten itibaren bir ay içinde makbul bir mazeret olmaksızın o malları iflas idaresi emrine vermezler veya borçlarını bildirmezlerse, doksan güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır*” şeklinde düzenlenmiştir.

Ticaret mahkemesi, iflas kararını verdiği anda iflas açılmış sayılır. Bu iflas kararında iflasın açıldığı gün ve saat açıkça belirtilir. İflasın açılması ile birlikte müflisin bütün malları nerede ve kimin elinde olursa olsun iflas masasına geçer.

İflas kararı verildikten sonra bu karar iflas dairesine bildirilir. İflas dairesi derhal bu kararı tapuya, ticaret sicil memurluğuna, gümrük ve posta idarelerine, mahalli ticaret odalarına, sanayi odalarına, borsalara ve diğer gerekli yerlere bildirmekle birlikte, ayrıca bu kararı ilan eder. İşte, bu ilan üzerine, İİK.’nin 336. maddesi hükmü uyarınca müflisin mallarını elinde bulunduran veya müflise borçlu olan üçüncü şahıslar iflasın açıldığına ilişkin ilanı öğrendikleri tarihten itibaren bir ay içerisinde o malları iflas dairesi emrine vermeye ve müflise olan borçlarını bildirmeye mecburdurlar.³¹³ Eğer bu kişiler, geçerli bir mazeret olmaksızın borçlarını bildirmezler ve mallarını iflas masası emrine vermezler ise, icra ceza mahkemesince adli para cezası ile cezalandırılabilirlerdir.

Söz konusu madde, TCK.’nin 161. maddesinin a bendinde sayılan “*Alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması*” şeklindeki hareket ile birlikte değerlendirilmelidir. Bu bentte, söz konusu hareketlerin, iflas kararından önce ya da sonra gerçekleştirilmesi halinde hileli iflas suçunun oluşacağı belirtilmiştir. Söz konusu suçun faili ise borçlu müflistir.

Oysa İİK.’nin 336. maddesindeki suçun faili müflis olmayıp, müflisin borçluları ya da müflisin mallarını elinde bulunduran üçüncü şahıslardır. İşte bu

³¹³ Talih Uyar, *İcra ve İflâs Hukukunda Suç Sayılan Fiiller*, Manisa: Şafak Yayınevi, 1987, s.50.

nedenle, İİK.'nın 336. maddesi, herkes tarafından işlenebilen bir suç olup, hileli iflas suçundan öncelikle bu özelliği nedeniyle ayrılır. Fakat, İİK.'nın 336. maddesinde belirtilen bu suçun işlenmesinde müflisin bir iştirakı var ise artık burada İİK.'nın 336. maddesinde düzenlenen suç değil, hileli iflas suçu gündeme gelecek, müflisin mallarını müflisle anlaşmalı bir biçimde vermeyen üçüncü şahıslar ya da müflisin borçluları ise azmettiren veya yardım eden sıfatıyla hileli iflas suçu nedeniyle sorumlu olacaktır.

4.7. Dolandırıcılık Suçu (TCK. m. 157)

TCK.'nın 157. maddesinde dolandırıcılık suçu *“Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası verilir”* şeklinde düzenlenmiştir.

Görüldüğü gibi madde metninde dolandırıcılık suçu tanımlanmıştır. Çok hareketli bir suç olan dolandırıcılık suçunun gerçekleşmesi için birden fazla fiilin olması gerekmektedir.

Dolandırıcılık suçu da hileli iflas ve taksirli iflas suçları gibi “Malvarlığına Karşı Suçlar” başlığı altında düzenlenmiştir ve kişilerin malvarlığına karşı işlenen bir suç niteliğindedir.³¹⁴ Daha önce de ifade ettiğimiz üzere hileli ve taksirli iflas suçları, 765 sayılı TCK.'nda “Dolandırıcılık ve İflas” başlığı altında düzenlenmişti. Bu anlamda hileli iflasın dolandırıcılık suçunun özel bir görünüş biçimi olduğu³¹⁵ ifade edilebilirse de çeşitli açılardan suç tipleri farklılaşmaktadır.

Öncelikle dolandırıcılık suçu, hileli hareketlerle başkasının zararına haksız menfaatin elde edildiği anda tamamlanır. Nitekim TCK.'nın 157. maddesinde de, *“onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağla-*

³¹⁴ Bununla beraber suç tipi ile malvarlığının yanı sıra irade özgürlüğünün de korunduğu ifade edilmiştir. Bkz.: Ahmet Gökçen, Murat Balcı, “Dolandırıcılık Suçu”, **MÜHF-HAD**, C.14, S.1-2, 2008, s. 5. Ayrıca Yargıtay da bu doğrultuda karar vermiştir; “(...) dolandırıcılık suçu, hile ve desiseler yaparak bir kişiyi hataya düşürüp onun veya başkasının zararına, kendisine veya bir başkasına haksız çıkar sağlamaktır. Bu suç iki konulu bir cürüm olup, mal varlığı yanında kişinin irade serbestisi ve rıza özgürlüğü de korunmaktadır. Çünkü, dolandırıcılık suçunda malın teslimi mağdurun rızası ile gerçekleşmekte, fakat bu teslim hile ve desise kullanılarak sakatlanmış, özgür olmayan bir iradeye dayanmaktadır”. (Bkz.: Yarg. CGK. 24.12.2002, E. 2002/6-306 E., K. 2002/441) Benzeri değerlendirmeler TCK. 157. maddesinin gerekçesinde de belirtilmiştir.

³¹⁵ Erem, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65 inci Yaş Armağanı**, s. 641.

mak" suçun oluşumu için yeterli görülmüştür. Bu haliyle dolandırıcılık, tehlike değil zarar suçu niteliği taşımaktadır. Yani dolandırıcılık suçunda mağdurdan yarar sağlanması, suçun neticesini oluşturmaktadır. Oysa hileli iflas suçunun oluşması için mağdurların herhangi bir zarara uğramaları şart değildir. Yalnızca eylemin yapılması ve zarar tehlikesinin doğmuş olması suçun oluşumu için yeterlidir.³¹⁶

Ayrıca, dolandırıcılık suçu bakımından fiilin gerçekleştiğinin kabulü için *"hileli davranışlarla bir kimseyi aldatma"* aranmaktadır. Görüldüğü gibi kanun koyucu hileli hareketlerin ne olduğunu açıkça ifade etmiş değildir. Bu sebeple dolandırıcılık serbest hareketli bir suç tipidir. Hileli hareketler; icrai olabileceği gibi hataya düşen karşı tarafı bilgilendirmek konusunda yükümlülüğünün bulunması şartıyla, ihmali de olabilir.³¹⁷ Fakat hileli iflas suçunun hangi fiillerle işlenebileceği kanunda sayılmıştır.

Bununla beraber dolandırıcılık suçunun faili herkes olabilir. Kanunda suçun faili bakımından bir özellik aranmamıştır. Fakat hileli ve taksirli iflas suçlarının faili sadece iflasa tabi şahıslar olabilir.³¹⁸

Nitelikli dolandırıcılık başlıklı TCK.'nın 158. maddesinin h bendinde dolandırıcılık suçunun, *"Tacir veya şirket yöneticisi olan ya da şirket adına hareket eden kişilerin ticari faaliyetleri sırasında; kooperatif yöneticilerinin kooperatifin faaliyeti kapsamında"* işlenmesi halinin nitelikli bir hal olduğu ifade edilmektedir. Bu bakımdan eğer hileli iflas suçu, bağımsız bir suç olarak tanımlanmamış olsaydı, 158. maddenin h bendindeki hükmün uygulanması söz konusu olabilirdi.

Taksirli iflas suçu ise, hileli iflasa nazaran dolandırıcılıktan daha açık bir şekilde ayrılmaktadır. Zira dolandırıcılık suçu kasten işlenebilen bir suçtur, bir başka deyişle fail gerçekleştirdiği davranışların hile teşkil ettiğini ve başka birini aldatıcı nitelikte olduğunu bilmelidir.³¹⁹ Fakat taksirli iflas suçu, bilindiği üzere taksirle işlenebilmektedir.

³¹⁶ Coşkun, **İcra İflas Suçları**, s. 186; Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.4735.

³¹⁷ Gökçen, Balcı, **MÜHF-HAD**, s.15.

³¹⁸ Özbek, **Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı**, C.II, s.1300.

³¹⁹ Gökçen, Balcı, **MÜHF-HAD**, s.45.

IV. HİLELİ İFLAS SUÇU (TCK. m. 161)

1. Genel Olarak

Hileli iflas suçu, 5237 sayılı TCK.'nın ‘‘Malvarlığına Karşı Suçlar’’ başlıklı onuncu bölümünde 161. maddede düzenlenmiştir. TCK. m. 161’e göre:

‘‘(1) Malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Hileli iflasın varlığı için;

- a) Alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması,*
- b) Malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarının ortaya çıkmasını önlemek için ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesi veya yok edilmesi,*
- c) Gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı halde, sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi, borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi,*
- d) Gerçeğe aykırı muhasebe kayıtlarıyla veya sahte bilanço tanzimiyle aktifin olduğundan az gösterilmesi, gerekir.’’*

Görüldüğü gibi madde metninde suçu meydana getiren hareketler seçimlik olarak gösterilmiş ve buna karşı öngörülen ceza belirtilmiştir. Maddede bentler halinde gösterilen hareketlerin hepsinin birlikte gerçekleşmesi gerekli olmayıp, bunlardan birinin gerçekleştirilmesi suçun oluşması bakımından yeterlidir. Ayrıca suçun oluşması için mağdurların herhangi bir zarara uğraması da gerekmez. Eylemin yapılmasıyla yalnızca zarar tehlikesinin doğmuş olması suçun oluşması için yeterlidir. Bununla beraber suç kasten işlenebilen bir suç olup, bu kast doğrudan ya da olası kast olabilir. Ayrıca, malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi bu tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde hileli iflas suçu gerçekleşecektir. Bu nedenle hileli iflas suçunun oluşabilmesi için

iflas kararının varlığı gereklidir. Bu hususların her biri aşağıda ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Daha önce de belirtildiği gibi TCK. “belirlilik ilkesi” gereği olarak, hileli iflas suçunu hangi fiil ve davranışların meydana getirdiğini ve suçun yaptırımının ne olduğunu m. 161 ile belirlemiş, eski Kanun’da olduğu gibi İİK.’na atıfta bulunma suretiyle suçun unsurlarını belirleme yönteminden vazgeçmiştir. Bu bakımdan 5237 sayılı TCK. m. 161 hükmü İİK. m. 311 hükmünü zımnen yürürlükten kaldırmış olup, 1 Haziran 2005 tarihinden sonra işlenen hileli iflas suçlarıyla ilgili 5237 sayılı TCK. hükümlerinin uygulanması gereklidir.³²⁰ Bu nedenle burada Türk Ceza Kanunu m. 161’de düzenlenen hüküm kapsamında hileli iflas suçu incelenecektir.

Ayrıca söz konusu suçun adının “hileli iflas” olması, dilbilgisi ve anlam bakımından hileli tasarruflar sonucu iflasın gerçekleşmiş olmasının suç olarak düzenlendiği izlenimi vermekte olup, iflas kararından sonraki hileli tasarrufların gerçekleştirilmesinin söz konusu suçu oluşturmasını anlam olarak tam karşılamamaktadır. Bu bakımdan TCK. m. 161’de düzenlenen suç için tercih edilen “hileli iflas” kavramı eleştirilmiş ve anlam bakımından eksik olduğu ifade edilmiştir.³²¹ Her ne kadar “hileli iflas” kavramı m. 161’de düzenlenen suçu dilbilgisi ve anlam olarak tam karşılamasa da, bu kavramsal sorun pratik olarak büyük bir önem ifade etmemektedir.

2. Korunan Hukuki Değer

Suçla korunan hukuki değer, işlenen fiille ihlal edilen hukuki varlık veya menfaati ifade etmektedir.³²² Her suçta, korunması amaçlanan bir hukuki değer vardır ve bu değer kanun koyucunun ilgili suç bakımından hareket noktasını teşkil

³²⁰ Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5265; Kazancı, **op. cit.**, s.158.

³²¹ Doğan, Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2005, s. 355.

³²² Suç teşkil eden fiilin ihlal ettiği hukuki değer ile suçun maddi unsurlarından birini oluşturan suçun konusu kavramları birbirine karıştırılmamalıdır. Suçun konusu hareketin yönelik olduğu ve suç tipinde belirtilen konudur. Örneğin kasten öldürme suçunda korunan hukuki değer bireylerin yaşama hakkıdır fakat suçun konusu ile eylemin yöneldiği şey belli bir kişinin yaşamıdır. Kasten yaralama suçunda korunan hukuki değer kişilerin vücut dokunulmazlığı iken suçun konusu ise kişinin vücududur. Bkz.: Özgenç, **Genel Hükümler**, s. 206; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s. 281; Ünver, **op. cit.**, s. 126. Ancak, Ünver, suçla korunan hukuki değer ile suçun konusunun farklı şeyler olduğunu belirtmekle birlikte şu açıklamada da bulunmuştur: “Bazen hukuksal değer ve hareketin objesi çakışır, aynı şey olurlar. Örneğin adam öldürme suçunda insanın yaşamı hem hukuksal değer hem de saldırının konusunu oluşturmaktadır.” Bkz.: Ünver, **op. cit.**, s.134.

etmektedir.³²³ Bu değerlere tecavüzün anlamı, kişinin işlediği fiille bu ideal değerleri tanımadığını ve bunlara karşı çıktığını göstermesidir.³²⁴

Bu bakımdan suç teşkil eden her fiil aynı zamanda bir hukuki değeri ihlal etmektedir. Bir hukuki değerle ilişkilendirilemeyen bir suçtan ve daha genel bir ifadeyle haksızlıktan söz edilemez.³²⁵ Suçu meydana getiren fiillerin işlenmesiyle hukuki değer veya değerler ihlal edilmektedir.³²⁶

Hileli iflas suçu ile birden fazla hukuki değer korunduğu söylenebilir, zira söz konusu suçun ihdası ile korunmak istenen hukuki değer konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Öncelikle hileli iflas halinde iflas eden borçlu, alacaklılarını zarara uğratmış veya zarara uğratma tehlikesiyle karşılaşmalarına neden olmuştur. Bu bakımdan söz konusu suç ile korunan hukuki değer alacaklıların hakları olduğu söylenebilir. Çünkü borçlunun malvarlığı alacaklıları bakımından bir güvence teşkil etmektedir ve borçlunun bu güvenceyi ortadan kaldıracak, azaltacak veya güvence bakımından alacaklılar arasındaki eşitliği bozacak muameleleri engellenmek istenmiştir.³²⁷

Bununla beraber, hileli iflas suçu ile korunan hukuki değer yalnızca alacaklı-borçlu ilişkisi bağlamında düşünülmemelidir. İflas suçlarının daha önce belirtildiği gibi bireysel menfaatleri korumakla birlikte bireyüstü menfaatleri korumak amacı da vardır. Zira iflas, borçlu ve alacaklıların yanı sıra, borçlunun çalışanlarını, ülke ekonomisini ve toplumsal yapıyı olumsuz etkilemekte, ticari hayatta olması gereken karşılıklı güvene ve kredi emniyetine zarar vermektedir.³²⁸ Örneğin kişinin hileli tasarruflarla iflasına sebebiyet vermesi, alacaklıların alacaklılarını tahsilini engellemekte, çalışanların işsiz kalmasına neden olmakta, ticari ilişkilerde hakim

³²³ Ünver, **op. cit.**, s.46.

³²⁴ Özgenç, **Genel Hükümler**, s.155.

³²⁵ Ünver, **op. cit.**, s.614.

³²⁶ Hukuki değer suçların tasnifinde başvurulacak bir ölçüt olma özelliğini de taşır. Mesela, kişinin şerefine ve haysiyetine karşı işlenen suçlar, kişinin malvarlığına karşı işlenen suçlar kendi aralarında düzenlemeye tabi tutulmuşlardır. Bkz.: Özgenç, **Genel Hükümler**, s.158.

³²⁷ Erem, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı**, s.641; Mustafa Oskay, Coşkun Koçak, Adnan Deynekli, Ayhan Doğan, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.V, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, s.6421.

³²⁸ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.339.

olan güveni zedelemekte, ülke ekonomisi ve hatta toplumsal yapıyı olumsuz yönde etkilemektedir.³²⁹

Bu bakımdan, hileli iflas suçunun ihdasıyla alacağına engel olunan veya zora sokulan alacaklıların (alacaklının) hakları ve ekonomik hayatın vazgeçilmez unsuru olan karşılıklı güven ve kredi emniyeti ile ülke ekonomisi korunmak istenmiştir.³³⁰

3. Hileli İflas Suçunun Unsurları

3.1. Maddi Unsurlar

3.1.1. Fiil

3.1.1.1. Genel Bilgiler

Bir suçun söz konusu olabilmesi için insandan sadır olan icrai veya ihmali bir fiilin olması gerekir.³³¹ Zira dış dünyada bir değişiklik meydana getirmeyen hareket bulunmadıkça bir suçun varlığı ileri sürülemez. Dolayısıyla dış dünyada bir hareketle belirmeyen, bir fiil olarak ortaya çıkmayan düşünce veya niyet ceza hukuku dışında kalır³³² ve herhangi bir suç teşkil etmez.³³³

Bir insan davranışı olmaksızın dış dünyada meydana gelen hadiseler de ceza hukuku kapsamında değildir zira tabiat olayları veya hayvan hareketleri de ceza hukuku ile ilişkili değildir.³³⁴ Sonuç olarak fiili, belli bir amaca yönelen kişinin irade

³²⁹ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.339; Kızıllarslan, **op. cit.**, s.38; Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5266.

³³⁰ Erem, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı**, s.641; Ayhan Önder, **Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1994, s.402; “*Borçlu olduğu kişilerin alacaklarını ödemekten kurtulmak isteyen bir tacirin hileli tasarruflarının cezalandırılması; alacaklıların, toplumun, ticari hayatın ve devletin yararını koruma adına da gereklidir.*” Bkz: Uyar, **DEÜHFD**, s.964; Ekonomi ceza hukukuyla korunan değer bireysel yararın ötesinde olan ihtiyaçlar olduğu tarihsel gelişim sürecinde de ileri sürülmüştür, Bkz: Ünver, **op. cit.**, s.1037; Ayrıca Kazancı’nın da belirttiği üzere, hileli iflas suçu ile korunan hukuki değer öncelikle alacaklıların (alacaklının) menfaati olarak kabul edilmiş olsaydı suçun öngördüğü yaptırım, borçluyu alacaklılarına olan borcunu ödetmeye yönelik zorlama şeklinde düzenlenmiş olurdu. Bkz.: Kazancı, **op. cit.**, s.153.

³³¹ Özgenç, **Genel Hükümler**, s.159; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.311; İçel, **Genel Hükümler**, s.237.

³³² Romalı hukukçuların deyişiyle “*Cogitationis poenam nemo patitur*” yani kimse düşüncesinden dolayı cezalandırılamaz.

³³³ Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, Genel Kısım, C.I, Yeniden Gözden Geçirilmiş 12. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 1997, s.366.

³³⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.213; İçel, **Genel Hükümler**, s.237.

ve isteği dahilinde dış dünyada değişiklik meydana getiren icrai veya ihmali bir insan davranışı olarak tarif edebiliriz.³³⁵

TCK. m. 161’de “(1) *Malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Hileli iflasın varlığı için;*

a) Alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması,

b) Malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarının ortaya çıkmasını önlemek için ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesi veya yok edilmesi,

c) Gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı halde, sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi, borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi,

d) Gerçeğe aykırı muhasebe kayıtlarıyla veya sahte bilanço tanzimiyle aktifin olduğundan az gösterilmesi, gerekir.” hükmünü getirerek hileli iflas suçu meydana getiren fiilleri düzenlemiştir.

Madde metninde belirtildiği üzere, hileli iflas suçu oluşturan hareket olarak ‘malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunmak’ düzenlenmiştir. Fakat malvarlığını eksiltmeye yönelik her türlü hileli tasarruf ile söz konusu suç oluşmayacaktır. Zira hileli tasarrufların neler olduğu dört bent halinde sınırlı sayıda (*numerus clausus*) sayılmak suretiyle belirtilmiştir.³³⁶ Kanun bu hileli tasarrufların neler olduğunu açıkça düzenleyerek bir belirsizliğe yer vermek istememiştir.

Dolayısıyla söz konusu suç seçimlik hareketli³³⁷ bir suç olarak düzenlenmiş olmaktadır.³³⁸ TCK. m. 161’de dört bent halinde sayılan hareketlerden herhangi birinin gerçekleşmesi halinde hileli iflas suçu meydana gelecektir.³³⁹

³³⁵ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.213.

³³⁶ Yani hileli iflas suçu “bağlı hareketli bir suç” olarak düzenlenmiştir. Söz konusu suç sadece madde metninde sayılan hareketlerle gerçekleştirilebilir. Diğer bir deyişle kanunda suç olarak düzenlenen neticenin yine kanunda tarif edilen hareketlerle gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bkz.: Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.I, s.373.

³³⁷ Ceza normunda bazen birden fazla hareket, birbirinden bağımsız olarak gösterilir ve bunlardan herhangi birinin gerçekleşmesi halinde suç meydana gelmiş olur. TCK.’nda seçimlik hareketli suçlara ilişkin birçok örnek verilebilir. Öncelikle belirttiğimiz gibi hileli iflas suçu bir seçimlik hareketli

3.1.1.2. Hileli Tasarruf Kavramı

Hileli iflas suçu açısından hileli tasarruf kavramından yola çıkılmakta ve hileli tasarruflarla malvarlığının eksiltilmesi suç olarak düzenlenmektedir. Fakat fail tarafından gerçekleştirilen fiil hileli olsa (yani muhatabını aldatma yeteneği taşısa) dahi TCK. m. 161’de sayılan hareketlerden biri değilse söz konusu suç oluşmayacaktır.

Hile kavramı ceza hukukumuzda özellikle dolandırıcılık suçu kapsamında ele alınmıştır ve ayrıntılı olarak incelenmiştir.³⁴⁰ Hilenin sözlükte anlamı; “birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere dalavere, desise, entrika”³⁴¹ şeklinde tarif edilmiştir.

Doktrinde tarafından ise hile, “mağduru hataya düşüren kurnazca hareketler”³⁴², “bir kimse üzerinde etki yaratan hataya düşürücü her türlü davranış”³⁴³, “objektif olarak hataya düşürücü ve başkasının tasavvuru üzerinde etki meydana getiren her türlü davranış”³⁴⁴ olarak tanımlanmıştır.

Hile kavramına ilişkin belirtilen fikirler ve doktrin tarafından ortaya konulan tanımlar TCK. m. 161’de düzenlenen hileli iflas suçunu anlamlandırmak bakımından faydalı olacaktır. Fakat mevcut hüküm (TCK. m. 161) hileli iflas suçunun hangi

suçtur. Ayrıca hakaret (TCK. m. 125), konut dokunulmazlığını ihlal (TCK. m. 116), mala zarar verme (TCK. m. 151) suçları da seçimlik hareketli suçlar örnek verilebilir. Söz konusu suçlarda madde metninde sayılan seçimlik hareketlerin hepsinin ya da birden fazlasının yapılması suçun da birden fazla olduğu anlamına gelmez. Ortada yine tek bir suç vardır fakat TCK. m. 61 hükmü göz önünde bulundurularak ceza üst sınırından tayin edilebilir. Bkz.: Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s. 232.

³³⁸ Bakıcı, **op. cit.**, s.867.

³³⁹ TCK. m. 161 düzenlemesi “hileli iflasın varlığı” lafzını tercih etmesi eleştirilmiştir. Zira bu lafza göre suçun oluşması için sayılan seçimlik hareketlerin hepsinin birlikte gerçekleşmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Kanun koyucu “hileli iflasın varlığı” ifadesi yerine “hileli tasarrufun varlığı” ifadesini kullanması anlam bütünlüğü açısından daha yerinde olacaktır. Bkz.: Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s. 4733; Sertaç Işıka, “Hileli İflas Suçu”, **İÜHF**, C.71, 2013, S.1, s.609, dn.7.

³⁴⁰ TCK. m. 157- “(1) Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası verilir.”

³⁴¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=1548 54 (Erişim Tarihi: 05.01.2015)

³⁴² Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2014, s.452.

³⁴³ Veli Özer Özbek, Nihat Kanbur, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010, s.685.

³⁴⁴ Durmuş Tezcan, M. Ruhan Erdem, R. Murat Önok, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Güncellenmiş 7. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, Ankara 2010, s.602.

hareketlerle meydana geleceğini belirtmiş olup, serbest hareketli bir suç olarak düzenlenmemiştir. Bu nedenle borçlunun malvarlığını eksiltmeye yönelik her türlü hileli tasarrufu hileli iflas suçunu meydana getirmez. Borçlu bir takım hileli tasarruflarla malvarlığını eksiltse bile, bu tasarruflar madde metninde sayılan seçimlik hareketlerden birini oluşturmuyorsa bu halde hileli iflas suçu meydana gelmez. Söz konusu suçun meydana gelebilmesi için malvarlığını eksiltmeye yönelik olan hileli tasarrufların, madde metninde dört bent olarak sayılan seçimlik hareketlerden en az birinin kapsamında olması gerekir. Bu bakımdan tekrar belirtelim ki maddede sayılan seçimlik hareketler (tasarruflar) sınırlı sayıda olup, kıyas veya genişletici yorum ile bu tasarruflar arttırılamaz ve niteliği değiştirilemez.

3.1.1.3. Seçimlik Hareketler

3.1.1.3.1. Alacaklıların, Alacaklarının Teminatı Mahiyetinde Olan Malların Kaçırılması, Gizlenmesi veya Değerinin Azalmasına Neden Olunması (TCK. m. 161/1-a)

TCK. m. 161’de hileli iflasın varlığı için seçimlik hareketler olarak gösterilen davranışlardan ilki, failin, alacaklılarının alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malları kaçırmayı, gizlemeyi veya değerinin azalmasına neden olmasıdır.³⁴⁵

İlk olarak söylemek gerekir ki, hileli tasarruf olarak nitelendirilen seçimlik hareketlerden ilki olan TCK. m. 161/1-a hükmü de kendi içinde seçimlik hareketler barındırmaktadır. Çünkü alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması hallerinden birinin gerçekleşmesi halinde hileli tasarruf da gerçekleşmiş olacaktır.³⁴⁶ Bu bakımdan m. 161/1-a bendi içinde sayılan seçimlik hareketleri de ayrı ayrı incelemek daha faydalı olacaktır.

Fakat bundan önce bu bentte sayılan hareketlerin konusunu belirtmek gereklidir. İflas kararı verildiğinde iflas masasına girecek olan tüm mallar, bu bentte sayılan hareketlerin konusunu oluşturmaktadır. Yani bu malların alacaklılar lehine rehnedilmiş ya da ipotek altına alınmış olması gerekmez. Zira borçlunun tüm

³⁴⁵ TCK. m. 161/1-a’da gösterilen fiiller 765 sayılı TCK. m. 506’nın atıf yaptığı İİK. m. 311/b.1’de yer almaktaydı. İİK. m. 311/b.1 - ‘‘Alacaklıların müşterek rehini makamında olan mallarını tamamen veya kısmen kaçıır, gizler veya tahrip ederse’’

³⁴⁶ Işıka, **op. cit.**, s.609.

malvarlığı alacaklı veya alacaklılar için bir güvence teşkil etmektedir.³⁴⁷ Fakat borçlunun haczedilebilir nitelikte olmayan malları³⁴⁸ ile iflas halinde iflas kararından sonra borçlunun şahsi emeği ile kazandığı mallar³⁴⁹ iflas masasına girmez, dolayısıyla bu mallar bu bentte sayılan seçimlik hareketler bakımından konu teşkil etmeyecektir. Sonuç olarak, iflas kararı verildiğinde iflas masasına dahil olacak olan mallar bu bentte sayılan seçimlik hareketlerin konusunu oluşturmaktadır.

3.1.1.3.1.1. Malların Kaçırılması

Hileli iflas suçunun ilk bendinde sayılan seçimlik hareketlerden biri malların kaçırılmasıdır. İflas masasına dahil olan yani alacaklıların alacaklarının güvencesini oluşturan malların bulunduğu yerden başka bir yere taşınması malların kaçırılması olarak ifade edilebilir. Yani borçlu haczedilebilir mallarını başka yere taşıyarak, alacaklılarının o mallara ulaşmasını engellemek istemektedir.

Malların kaçırılması sadece fiili anlamda ele alınmamalıdır. Borçlu hem fiili anlamda hem de hukuki anlamda bu hareketi gerçekleştirebilir.³⁵⁰ Örneğin, borçlu sahibi olduğu malları bilinmeyen bir depoya naklederek fiili anlamda mallarını kaçırabilir. Bunun yanı sıra, borçlunun, sahibi olduğu bir gayrimenkulü ya da bir arabayı muvazaalı şekilde başkasına devretmesi ya da değerinin altında satması halinde malın hukuki vasıtalarla kaçırılmasından söz edilir.³⁵¹ Bu noktada borçlunun yakınları ve aile fertleri ile girdiği ilişkiler önemlidir.³⁵² Zira genel itibarıyla

³⁴⁷ Postacıoğlu, **İflas Hukuku İlkeleri**, C.I, s.1.

³⁴⁸ Kural olarak, borçlunun malvarlığını teşkil eden mal, alacak ve hakları, alacaklıları için bir tür teminat teşkil eder. Bu nedenle alacaklıları tarafından borç için haczettirilebilirler. Ancak borçlunun ve ailesinin yaşaması ve ekonomik varlığını devam ettirebilmesi için (insani ve sosyal düşüncelerle) borçlunun bazı mal ve haklarının haczedilemeyeceği kabul edilmiştir. Bunlar İİK. m. 82 ve m. 83’de belirtilmiştir.

³⁴⁹ Müflisin iflas açıldıktan sonra çalışması ile elde ettiği ücret iflas masasına girmez, bu ücretin tamamı müflise ait olur. Çünkü, borçlu alacaklılarına karşı malvarlığı ile sorumlu olup, emek gücü ile sorumlu değildir. Müflis, iflastan sonra da yaşamak durumundadır. İflastan sonraki çalışma sonucunda elde edeceği ücret de iflas masasına dahil olacak olursa, müflis çalışmak istemez ve yaşaması için iflas masasının yardımına muhtaç olur.

³⁵⁰ Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5273; Bakıcı, **op. cit.**, s.868.

³⁵¹ “Borçlu sanığın, **mallarını maliyet değerinden ucuza satıp**, elde ettiği paraları borcuna yatırmamasının “hileli iflas eylemi” sayılır. Borcunun alacağından çok olduğunu bilerek, mallarını maliyet değerinden ucuza satıp elde ettiği parayı borcuna yatırmamak ve alacaklılarının zararına borç ikrarında bulunmak İcra ve İflas Kanunu m. 311 kapsamındaki hileli hareketlerdir.” Bkz.: Yarg. 6.CD, 26.09.1968, E. 1968/3796, K. 1968/4868 (Uyar, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.XIII, s.20867)

³⁵² “Resmi kayıtlarla maliki bulunduğu **menkul ve gayrimenkul mallarını alacaklılardan kaçırmak ve bu şekilde hareket etmek maksadiyle ve muvazaa yolu ile karısına devreden** sanık Halil İbrahim Yavaş ve adı geçen sanığın eylemlerine iştiraktan ayrıca sanık Sıdika Yavaş haklarında yapılan duruşma sonunda: Eylemleri usulen sabit olduğundan hareketlerine uyan **İcra İflas Kanunu’nun**

borçlunun iflasına yakın, yakınlarıyla ve aile fertleriyle yapmış olduğu hukuki işlemler muvazaalı işlem tehlikesi taşımaktadır.

Bununla beraber, borçlu, sahibi olduğu malları değerinde satabilir ve tasarrufta bulunabilir.³⁵³ Malın gerçek değerinde satılması malın kaçırılması kapsamında değerlendirilemez. Zira bu durumda mal ile malın satış bedeli yer değiştirmiş olacak, bu satış bedeli ise yine borçlunun malvarlığı içerisinde haczedilebilir nitelikte bir değer ifade edecektir. Dolayısıyla alacaklıların zararına borçlunun malvarlığında bir azalma gerçekleşmeyecektir. Borçlunun sattığı mallar gerçek değerinde olduğu ve satış bedeli borçlunun malvarlığına dahil olduğu halde malın kaçırılması gerçekleşmeyecektir.³⁵⁴

3.1.1.3.1.2. Malların Gizlenmesi

TCK. m. 161/1-a bendinde yer alan bir diğer seçimlik hareket malların gizlenmesidir. Gizlemek fiiliyle belirtilmek istenen, malların tamamının ya da herhangi bir bölümünün alacaklı yahut iflas masası tarafından fark edilmesini, görülmesini engelleyen her tür davranıştır. Diğer bir deyişle borçlu mallarının bir kısmından ya da tamamından, alacaklıların veya iflas idaresinin haberdar olmamasını istemektedir ve bu amaçla mallarını saklamaktadır.

Bu seçimlik hareket malları saklamak, ulaşılmasını engellemek benzeri icrai fiillerle yapılabileceği gibi iflas idaresine veya alacaklılara verilmesi gereken bir bilginin verilmemesi şeklinde ihmal suretiyle de gerçekleştirilebilir.³⁵⁵ Malların

311/1-son fıkraları ve TCK.nun 506 maddesi uyarınca sanıkların ikişer sene ağır hapislerine...’’ Yarg. 6. CD, 21.10.1967, E. 1967/4289, K. 1967/5869 (Uyar, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.XIII, s.20870)

³⁵³ Yargıtay, 765 sayılı TCK. yürürlük zamanında verdiği bir kararda, borçlunun sahibi olduğu gayrimenkulü gerçek değerinde damadına satmasını ‘‘malın kaçırılması’’ olarak değerlendirmiştir. Bkz.: Yarg. 6. CD., 21.10.1965, E. 1965/4289, K.1965/5869 (Vural Savaş, Sadık Mollamahmutoğlu, **Türk Ceza Kanunu’nun Yorumu**, Ankara: Seçkin Yayınları, 1999, s.5529)

³⁵⁴ ‘‘Hükme esas alınan ve 09.07.2008 tarihinde kesinleşen Ankara 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E. 2008/134, K. 2008/144 sayılı ilamda davaya konu taşınmazın **alacaklılardan mal kaçırmak kastıyla satıldığı** ve mahkemece de müflis Sutek A.Ş. ’ye ait taşınmazın belirtilen biçimde elden çıkarılıp şirket borçlarının ödenmesinde kullanılmasının önleildiğinin kabulü karşısında; sanıkların eylemlerinin suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı TCK. ’nun 506. maddesinde tanımlanan ‘‘hileli iflas’’ suçunu oluşturup...’’ Yarg. 11. CD., 12.05.2009, E. 2008/21942, K. 2008/6202 (Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5286)

³⁵⁵ Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5274. Örneğin Yargıtay vermiş olduğu bir kararda, müflisin sahibi olduğu araçları teslim etmediği ve yerlerini bildirmediğini, dolayısıyla TCK. m. 161/1-a seçimlik hareketin gerçekleştiğini belirtmiştir; ‘‘Sanığın yetkilisi olduğu ... Tic. Ltd. şirketinin iflas ettiği, **iflas masasınca şirketin mallarına el konulduğu ve sanığa şirket aktifi olarak gözüken araçların 30 gün içinde teslimi hususunda yapılan tebligata rağmen sanığın araçları teslim etmediği gibi yerlerini de**

bulunmaması için bir yerde saklanması, iflas idaresine yanlış ya da eksik bilgi verilmesi, mala sahip olunduğunun inkar edilmesi gibi haller malın gizlenmesine örnek olarak gösterilebilir.³⁵⁶

Ayrıca TCK. m. 161/1-a bendi kapsamında düzenlenen seçimlik hareketler olan malların kaçırılması ve malların gizlenmesi esasen birbirleriyle örtüşen kavramlardır. Malları kaçırmak aynı zamanda malları gizlemek hareketini de oluşturur. Malın bulunduğu yerden alınarak başka bir yere taşınması aslında alacaklıların mala ulaşmasını engelleyen bir amaç taşımaktadır. Dolayısıyla malları kaçırmak aynı zamanda malları gizlemek yani malları ele geçirilemeyecek şekilde saklamak olarak kabul edilebilir. Zaten “gizleme”, çoğu zaman kaçırma hareketinin doğal bir neticesini oluşturur. Bu anlamda genellikle kaçırma ile gizlenme eylemleri iç içedir. Her iki durumda da borçlu mallarının alacaklı tarafından bulunmasını engellemek istemektedir.

3.1.1.3.1.3. Malların Değerinin Azalmasına Neden Olunması

TCK. m. 161/1-a bendinde sayılan son seçimlik hareket malların değerinin azalmasına neden olunmasıdır. Borçlu, alacaklıların teminatı mahiyetinde olan malların, ekonomik değerinin azalmasına ya da tamamen yok olmasına yahut malı elden çıkarması gereken zamana kadar elden çıkarmayıp da malın bozulmasına neden olursa veya malı tahrip eder, bakımsız bırakır, malın değerli parçalarını sökerse hileli iflas suçunu gerçekleştirmiş olacaktır.

Malın mevcut ekonomik değerinden daha düşük değere düşmesine neden olunan her türlü hareket bu kapsamda değerlendirilebilir.³⁵⁷ Zira söz konusu malın niteliğine ve cinsine göre değerini azaltıcı fiiller birbirinden çok farklı şekillerde gerçekleştirilebilir. Örneğin borçlu son kullanma tarihi yaklaşan gıda maddelerini elinden çıkarmayarak gıdaların bozulmasına neden olabileceği gibi bakıma muhtaç olan bir malı bakımsız bırakarak değerinin azalmasını da sağlayabilir.

bildirmedişinin anlaşılması karşısında; eylemin , 5237 sayılı TCK.’nun 161/1-a maddesinde öngörülen “hileli iflas” suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delillerin takdir ve değerlendirmesinin...” Bkz.: Yarg. 15.CD., 26.06.2012, E. 2012/14777, K. 2012/39933 (Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5282)

³⁵⁶ Işıka, **op. cit.**, s.610; Bakıcı, **op. cit.**, s.868; Kazancı, **op. cit.**, s.161.

³⁵⁷ Muşul, **İflas Suçları**, s.108; Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5274; Bakıcı, **op. cit.**, s 868.

TCK. m. 161/1-a bendinde sayılan ve yukarıda tek tek açıklanmaya çalışılan her üç seçimlik hareketin de ortak özelliği hile içermeleridir, yani borçlu bu hareketlerle alacaklılardan ve iflas masasından bir takım bilgileri gizlemeye çalışmakta ve malvarlığına ilişkin gerçeklerin ortaya çıkmasını engellemek istemektedir.³⁵⁸

Son olarak, borçlunun kaçırdığı, gizlediği ya da değerinin azalmasına neden olduğu malların alacaklıların alacağına engel olacak mahiyette olması gerektiği ifade edilmiştir. Eğer borçlunun kaçırdığı, gizlediği ya da değerinin azalmasına neden olduğu mallar dışında kalan malvarlığı alacaklıların haklarını zaten gideriyorsa bu durumda söz konusu suçun oluşmayacağı ileri sürülmüştür.³⁵⁹ Bu yorum kanunun amacına uygun gözükmektedir.

Ayrıca Yargıtay da bir kararında bu konuya değinmiş ve *“Ankara İflas Dairesi Müdürlüğünün ihbarı üzerine iflasına karar verilen sanığın alacaklılarını zarara uğratmak kastıyla toplam beş yüz on milyon lira olan dokuz adet çek düzenlediği ve bu suretle de hileli iflas suçunu işlediği iddiasıyla hakkında kamu davası açılmıştır. Sanık suçu inkarla, istenen defterleri iflas idaresine verdiğini, işinin gereği olarak vadeli çek düzenlediğini ve söz konusu çekleri ilgili deftere işlediğini, tasfiyesi sürdürülen Başkent Limited Şirketinin borcu karşılayacak çok sayıda taşınmazı olduğunu savunmuştur. Öte yandan sanığın iflas tarihindeki malvarlığı alacak ve borçları diğer bir deyişle aktif ve pasifleri saptanmamıştır. Sanığın malvarlığının borcundan fazla olması ve alacaklıların alacaklarını tahsil etme olanağının bulunması halinde alacaklıların zarara uğramasından da söz edilemez.”*³⁶⁰ diyerek bu görüş doğrultusunda karar vermiştir.

³⁵⁸ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.341.

³⁵⁹ Bakıcı, **op. cit.**, s.871.

³⁶⁰ Yarg. CGK., 22.6.1992, E. 1992/6-173, K. 1992/197 (Oskay, Koçak, Deynekli, Doğan, **op. cit.**, s.6423)

3.1.1.3.2. Malvarlığını Kaçırmaya Yönelik Tasarruflarının Ortaya Çıkmasını Önlemek İçin Ticari Defter, Kayıt veya Belgelerin Gizlenmesi veya Yok Edilmesi (TCK. m. 161/1-b)

Kanun bu bent ile malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarının ortaya çıkmasını engellemek için ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesini veya yok edilmesini yaptırım altına almıştır.

Aslında bu durumda iflasa tabi gerçek veya tüzel kişinin ‘*alacaklıların teminatı mahiyetinde olan malları*’ kaçırılmış ya da gizlenmiştir. Kaçırılmış veya gizlenmiş olan bu malların ortaya çıkması engellenmek üzere iflasa tabi gerçek veya tüzel kişiye ait ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesi veya yok edilmesi de hileli iflas suçunun icra hareketlerini meydana getirmektedir.³⁶¹ Bu şekilde bir malvarlığı kaçırma tasarrufu olmayan borçlunun ticari defter, kayıt veya belgelerini gizlemesi veya yok etmesi hileli iflas suçunu oluşturmayacaktır.³⁶²

Bununla beraber, Türk Ticaret Kanunu’nun düzenlediği üzere, iflasa tabi gerçek ve tüzel kişi tacirler, ticari hayata ilişkin bir takım defterleri tutmakla yükümlü kılınmışlardır. Bu nedenle bu defterlerin tutulmamasının Türk Ticaret Kanunu’nda belirlenen bazı sonuçları vardır fakat hileli iflas suçu açısından önemli olan borçlunun malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarını gizlemek amacıyla söz konusu hareketlerden birini gerçekleştirmiş olmasıdır. Malvarlığı kaçırmaya yönelik tasarrufları olmayan tacirin ticari defter tutmaması yahut ticari defteri gizlemesi ya da yok etmesi hileli iflas suçu bakımından bir önem ifade etmemektedir.³⁶³

Borçlunun, malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarını gizlemek amacıyla, ticari faaliyetleri konusunda bilgi içeren ticari defter, belge veya kayıtları gizlemesiyle ya da yok etmesiyle söz konusu suç gerçekleşecektir. Defter, belge veya kayıtların saklanarak inceleme yapılmasının engellenmesi ya da yine defter, belge veya kayıtların bir kısmının veya tamamının yakılması, yırtılması, silinmesi, değiştirilmesi, okunamaz hale getirilmesi durumlarında bu bentte sayılan hareket meydana gelmiş olacak ve dolayısıyla söz konusu suç işlenmiş olacaktır. Görüldüğü

³⁶¹ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.341.

³⁶² Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5274.

³⁶³ Kazancı, **op. cit.**, s.161; Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.341; Işıka, **op. cit.**, s.611; Parlar, Hatipoğlu, **op. cit.**, s.2670.

gibi ticari defter, belge veya kayıtların gizlenmesinin ya da yok edilmesinin belli bir şekli yoktur. Yani bentte belirtilen gizleme veya yok etme neticesini gerçekleştirmeye elverişli her türlü hareketle bu suç meydana gelebilir.³⁶⁴

3.1.1.3.2.1. Ticari Defter

Ticari defter, tacirin ticari işletmesinin ekonomik ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen sonuçları belirlemek amacıyla tuttuğu defterdir.³⁶⁵ Tacirin defter tutması herşeyden önce kendisi bakımından yararlıdır zira bu şekilde işlerinin gelişimini takip edebilir ve işletmesini gerçek durumunu anlayabilir.³⁶⁶

Ticari defter tutma yükümlülüğü, TTK. m. 64'de *“(1) Her tacir, ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen neticeleri, bu Kanuna göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır. Defterler, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulur. İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesi defterlerden izlenebilmelidir.*

(2) Tacir, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin, fotokopi, karbonlu kopya, mikrofiş, bilgisayar kaydı veya benzer şekildeki bir kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamakla yükümlüdür.” hükmü ile düzenlenmiştir. Buna göre her tacir TTK. m. 64 hükümlerine uygun olarak ticari defter tutmakla yükümlüdür.

Ayrıca TTK. m. 64/3'de yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defterinden söz edilmiştir. Bununla beraber TTK. m. 64/4 hükmüne göre, pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri gibi işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan defterler de tutulması gerekli ticari defterlerdir.

³⁶⁴ Artuç, **op. cit.**, s.491,

³⁶⁵ Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, s.1392.

³⁶⁶ Tacirlerin ticari defter tutmalarını öngören ilk düzenleme 1673 yılında Fransız Emirnamesi ile yapılmıştır. Bu hükümler 1807 yılında Fransız Ticaret Kanununa girmiş, daha sonra 1850 yılında Kanunname-i Ticaret ile Türk Hukuku'na geçmiştir. Bkz.: Poroy, Yasaman, **op. cit.**, s.221.

Bunun yanı sıra, TTK. m. 64/3 hükmüyle verilen yetkiye dayanılarak çıkarılan ‘‘Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ’’³⁶⁷ ile her tacir gerçek veya tüzel kişi ayrımı yapılmaksızın yevmiye defteri, envanter defteri ve defteri kebir tutmakla yükümlü kılınmıştır. Yine aynı tebliğ, bunlara ek olarak, şahıs şirketlerinin, genel kurul toplantı ve müzakere defteri, anonim şirketlerin pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri, limited şirketlerin de pay defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri tutmak zorunda olduklarını düzenlemiştir.

Buna göre, TTK. ve Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ hükümleri uyarınca tutulması gerekli ticari defterlerin tamamının ya da bir kısmının, malvarlığını kaçırma tasarruflarının ortaya çıkmasını engellemek için gizlenmesi veya yok edilmesi halinde hileli iflas suçu gerçekleşecektir.

Yukarıda belirtilen ve TTK. ve Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ hükümlerince tutulması gerekli olan ticari defterler, tacirin ticari hayattaki malvarlığı hareketlerini, aktifini, pasifini belgeleyen ve izah eden bir nitelik taşımaktadır. Fakat TCK. m. 161/1-b bendinde sayılan ticari defterlerin sadece Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre tutulması gerekli ticari defterlerden ibaret olduğu düşünülmemelidir.³⁶⁸ Ticari defterlerle ilgili, TTK. ve Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ hükümleri bu konuda yol gösterici ve açıklayıcıdır fakat bağlayıcı değildir. Borçlu TTK. ya da Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ hükümleri uyarınca tutması gerekli defterler dışında bir takım başka defterler tutabilir ve bu defterlere ticari faaliyetleri veya işleriyle ilgili bir takım bilgileri kaydedebilir. Bu durumda TTK. ya da Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ hükümlerine göre tutulması zorunlu olunmayan defterler olsa dahi, bu defterlerin malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarrufların ortaya çıkmasını önlemek amacıyla gizlenmesi veya yok edilmesi halinde hileli iflas suçu oluşacaktır.

Ayrıca, borçlunun tutmak zorunda olduğu defterleri en başından beri hiç tutmaması halinde söz konusu suçun oluşup oluşmayacağı tartışmalıdır. TTK.’nın 64. maddesinin 3. fıkrasına göre tacirin tutmakla yükümlü olduğu defterlerin açılış onayları, kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce noter tarafından

³⁶⁷ RG, 19.12.2012, S. 28502

³⁶⁸ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.341.

yapılır. Bu nedenle bir tacirin bu defterleri tutmaya başlayıp başlamadığı ve bu defterlere sahip olup olmadığı noter kayıtlarından öğrenilebilecektir. Dolayısıyla tacirin defterlerinin açılış onayları ve ilgili işlemler noter kayıtlarında bulunmuyorsa, tacir bu defterleri en başından beri tutmamış demektir. Bu durumda, borçlunun, iflas gibi bir tehlikenin söz konusu olmadığı henüz ticari faaliyetinin başında malvarlığında hileli tasarrufa gitme amacının olmayacağı öngörülebilir. Ancak tacirin baştan beri bir şirket kurarak bir süre sonra hileli tasarruflarda bulunma amacının varlığı ortaya çıkarılabiliyorsa, kötü niyetli olan tacirin baştan beri hiç defter tutmaması hileli iflas suçunu oluşturabilecektir.³⁶⁹ Yargıtay vermiş olduğu bir kararda; *“İddianame içeriğine göre şirket defterlerinin tutulmaması nedeniyle hileli iflas suçunun işlendiği iddia edilmekte, sanığa isnat edilen eylemin defter tutmamak olduğu halde ve TCK'nın 161. maddesinde hileli iflasın varlığı için sayılan unsurlardan hangisinin olayda gerçekleştiğinin kararda açıkça belirlenmeden, ve gerekirse bilirkişi heyetinden bu husus yeniden sorularak açıklığa kavuşturulması gerektiği gözetilmeden, şirketin "O..." olan adının "R..." olarak değiştirilmesinin mahkemece hükme gerekçe olarak gösterilmesi bozmayı gerektirmiş”*³⁷⁰ diyerek sadece defter tutmamanın hileli iflas suçunu oluşturmayacağı ayrıca TCK. m. 161’de düzenlenen seçimlik hareketlerden birinin varlığının aranması gerektiği belirtilmiştir. Buna göre, iflas eden tacirin tutması gerekli defterleri tutmaması TTK. hükümlerine göre bir takım sonuçlar doğurabilir fakat hileli iflas suçunun gerçekleşmesi için TCK. m. 161’de sayılan hareketlerden birinin varlığı gerekmektedir.

3.1.1.3.2.2. Kayıt ve Belgeler

Belge, “olayları nakleden, içerdiği irade beyanları hukuken değer taşıyan ve muayyen kimse tarafından oluşturulan her türlü yazı” şeklinde tanımlanmaktadır.³⁷¹ Bir irade açıklamasının belge olarak kabul edilmesi için bazı niteliklere sahip olması gerektiği de doktrinde ifadeedilmektedir. Buna göre, belgenin yazılı olması, hukuken

³⁶⁹ Işıka, **op. cit.**, s.612.

³⁷⁰ Yarg. 15.CD., 8.12.2014, E. 2014/19565, K. 2014/20554 (www. kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 04.04.2015)

³⁷¹ Ahmet Gökçen, **Belgede Sahtecilik Suçları**, Gözden Geçirilmiş ve Yargıtay Kararları ile Zenginleştirilmiş 3. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s.44; Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, Ankara: Savaş Yayınevi, 2005, s.220.

anlamalı bir içeriğinin olması ve belgeyi düzenleyen belirlenebilir olması gerekmektedir.³⁷²

Ceza kanunumuz açısından belgeleri resmi belge, özel belge ve resmi belge hükmündeki belgeler olarak sınıflandırmak mümkündür. Resmi belge, TCK. m. 204 gerekçesinde ifade edildiği üzere bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlenen belgedir.³⁷³ Özel belge ise, resmi belge özelliklerini taşımayan her türlü belgeyi ifade etmektedir.³⁷⁴ 5237 sayılı TCK. m. 210'da resmi belge hükmünde belgeler sayılmıştır. Bu tip belgeler, esasen özel belgeler olup niteliği ve önemi gereğince sahtecilik suçunun konusu olması halinde resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanmaktadır.³⁷⁵

Kayıt kelimesi ise ‘‘bir hususun içine (üzerine) yazılabilmesi için gerekli muhasebe kayıtları, sözleşme, fatura gibi belgeler’’³⁷⁶, ‘‘bir yere mal ederek deftere geçirme’’³⁷⁷ veya ‘‘bir yazının, bir hesabın tarih, numara ve benzerinin veya kopyasının bir yerde yazılı bulunması’’³⁷⁸ olarak tanımlanmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalardan ve kanunun amacından yola çıkarak, borçlunun ticari faaliyetlerini açıklayıcı nitelikte olan muhasebe kayıtları, sözleşmeler, faturalar, makbuzlar, sevk irsaliyeleri, kambiyo senetleri, banka hesapları, elektronik kayıtları gibi her tür belge ve kayıt madde metninde belirtilen gizleme veya yok etme hareketinin konusunu oluşturabilir.

Ayrıca son olarak tekrar söylemek gerekir ki, TCK. m.161/1-b bendinde düzenlenen gizleme veya yok etme hareketlerinin, malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarrufların ortaya çıkmasını önlemek amacıyla gerçekleştirilmesi gereklidir.

³⁷² Gökçen, **op. cit.**, s.46; Hasan Tahsin Gökçen, ‘‘Özel Belgede Sahtecilik Suçu’’, **Ankara Barosu Dergisi**, S.68, 2010, s.211-217.

³⁷³ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, s.247.

³⁷⁴ Gökçen, **op. cit.**, s.72.

³⁷⁵ TCK. m. 210 - ‘‘(1) Özel belgede sahtecilik suçunun konusunun, emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname olması halinde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(2) Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur.’’

³⁷⁶ Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, s.367.

³⁷⁷ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.54f85e2c633ab8.76478060 (Erişim Tarihi: 05.01.2015)

³⁷⁸ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.54f85e2c633ab8.76478060 (Erişim Tarihi: 05.01.2015)

Dolayısıyla bu amacın dışında kalan başka bir amaçla ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesi veya yok edilmesi halinde söz konusu hileli iflas suçu gerçekleşmeyecektir. Örneğin borçlu sadece vergi kaçırmak amacıyla bahse konu defter veya belgeleri gizler, değiştirir ya da yok ederse bu yaptığı vergi mevzuatı kapsamında bir suç oluşturabilir fakat hileli iflas suçu oluşmayacaktır.

3.1.1.3.3. Gerçekte Bir Alacak ve Borç İlişkisi Olmadığı Halde, Sanki Böyle Bir İlişki Mevcutmuş Gibi, Borçların Artmasına Neden Olacak Şekilde Belge Düzenlenmesi (TCK.m.161/1-c)

Kanun koyucu bu düzenlemeyle, iflasa tabi gerçek veya tüzel kişinin borçlu olmadığı halde bir borç ilişkisi varmış gibi gerçeğe aykırı belge düzenlemesini engellemek istemiştir. Zira borçlu olmadığı halde sanki öyleymiş gibi belge düzenleyen borçlu, malvarlığının pasif kısmını olduğundan fazla göstermekte ve böylece alacaklılarının alacaklarını tam olarak tahsil etmelerinin önüne geçmekte ve hak kaybına neden olmaktadır.

Benzer hususlar İİK. m. 311’de üç farklı bent halinde ‘*alacaklıların zararına olarak hakikata aykırı makbuzlar verir veya yazı ile borç ikrar ederse*’, ‘*muvazaalı satışlar, muameleler yahut bağışlamalar yaparsa*’ ve ‘*hakikate aykırı borç ikrar etmek yahut muvazaalı muameleler ve mukaveleler yapmak suretiyle alacaklıları zarar sokarsa*’ biçiminde düzenlenmiştir.

İİK. m. 311’de üç bent olarak sayılan, birbirleriyle neredeyse örtüşen ve aynı anlamlara gelerek tekrar oluşturan ifadeler, genel bir biçimde ve hepsini kapsayacak şekilde 5237 sayılı TCK. m. 161/1-c bendinde yaptırım altına alınmıştır.³⁷⁹

TCK. m. 161/1-c bendinde sayılan hareketin yapılması ve dolayısıyla söz konusu suçun oluşması için borçlunun gerçekte bir alacak borç ilişkisi olmadığı halde sanki böyle bir ilişki varmış gibi bir belge düzenlemiş olması gerekir. Burada zorunlu unsur belgenin düzenlenmiş olmasıdır.³⁸⁰ Sözlü olarak yapılan anlaşmalar bu kapsamda değerlendirilemez. Ayrıca böyle bir belge düzenlenmesinin borçlunun borçlarının artmasına neden olması gerekir. Borçlunun borçlarını arttırmayan

³⁷⁹ Işıka, **op. cit.**, s.612; Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5275.

³⁸⁰ Artuç, **op. cit.**, s.491.

muvaazaalı akitler bu düzenlemenin kapsamına girmemektedir.³⁸¹ Bunun yanı sıra, bu sahte belgenin icraya konulması veya konulmaması suçun oluşumu açısından önemli değildir. Hileli biçimde, bentte sayılan amaçla gerçeği yansıtmayan böyle bir belgenin düzenlenmesi suçun oluşumu için yeterlidir.³⁸²

İlgili düzenlemeye örnek olarak, gerçekte var olmayan bir borç yaratmak için borçlunun hatır senedi düzenlemesi, çek keşide etmesi, bono düzenlemesi, borçlandırıcı sözleşme imzalaması gibi hareketler sayılabilir. Yargıtay'ın vermiş olduğu bir kararda da; *“Yapmış olduğu muvaazaalı borç ikrarlarıyla alacaklılarını zarara sokmak isteyen borçlunun bu eyleminin hileli iflas suçunu oluşturacağı...”* denilerek bu hususa işaret edilmiştir.³⁸³

Dikkat edilmelidir ki, bu durumda ayrıca sahte resmi ya da özel belge düzenlenmesi de söz konusudur. Borçlu borçlarını olduğundan fazla göstermek için gerçeğe aykırı olarak sahte belge düzenlemektedir. Bu nedenle hileli iflas suçuyla beraber resmi veya özel belgede sahtecilik suçu da gerçekleşecektir. TCK. m. 212 *“Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.”*³⁸⁴ hükmünü düzenlediği için gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı halde böyle bir ilişki mevcutmuş gibi borçlarının artmasına neden olacak şekilde belge düzenleyen borçlu hem hileli iflas suçundan hem de resmi veya özel belgede sahtecilik suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.³⁸⁵

³⁸¹ Artuç, **op. cit.**, s.491.

³⁸² Işıka, **op. cit.**, s.613.

³⁸³ Yarg. 6. CD., 15.06.1982, E. 1982/4248, K. 1982/4893 (Uyar, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.XIII, s.20861)

³⁸⁴ TCK m. 212 Gerekçesi– *“Madde metninde, sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacağı kabul edilmiştir. Örneğin, sahte belgenin kullanılması sureti ile bir kimse aldatılarak bir yarar elde edilmiş olabilir. Bu durumda, hem dolandırıcılık hem de resmi veya özel belgede sahtecilik suçlarına ait cezaların içtima suretiyle verilmesi gerekecektir. Keza, sahte belge düzenlemek suretiyle zimmetin gizlenmeye çalışılması hâlinde, hem zimmet suçundan hem de resmi belgede sahtecilik suçundan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacaktır.”* Bkz.: Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, s.253.

³⁸⁵ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.342.

3.1.1.3.4. Gerçeğe Aykırı Muhasebe Kayıtlarıyla veya Sahte Bilanço Tanzimiyle Aktifin Olduğundan Az Gösterilmesi (TCK. m. 161/1-d)

Tacirin gerçeğe aykırı muhasebe³⁸⁶ kayıtlarıyla veya sahte bilanço³⁸⁷ düzenlemek suretiyle malvarlığının aktif kısmını olduğundan az göstermesi TCK. m. 161/1-d fıkrası ile yaptırım altına alınmıştır.

Esasen muhasebe kayıtlarıyla ya da sahte bilanço düzenleyerek aktifin olduğundan az gösterilmesi TCK. m. 161/1-a bendi kapsamında ele aldığımız ‘*alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması*’ hareketine benzer nitelik taşımaktadır. Bahsedilen iki halde de borçlu alacaklılarının güvencesini oluşturan malvarlığının aktifini gerçeğe aykırı olarak eksiltmeye çalışmaktadır. TCK. m. 161/1-d bendinde belirtilen muhasebe kayıtlarıyla ya da sahte bilanço düzenleyerek aktifin olduğundan az gösterilmesi halinde de malların kaçırılması söz konusudur. Zira, borçlu, kaçırılmış veya gizlenmiş malvarlığının ortaya çıkmasını engellenmek amacıyla sahte bilanço veya muhasebe kaydı düzenlemektedir.³⁸⁸

Ayrıca bu seçimlik hareket, TCK. m. 161/1-c bendinde düzenlenmiş olan hareketin de aksi görünümüdür. Zira TCK.’nın 161. maddesinin c bendinde gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı halde sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi borçların yani pasifin artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi yaptırım altına alınmıştır. Burada (TCK. m. 161/1-d) ise pasifin olduğundan daha fazla gösterilmesi değil fakat aktifin yani alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malvarlığının olduğundan az gösterilmesi söz konusudur. Her iki halde de alacaklıların alacak haklarına tam olarak ulaşması engellenmek istenmektedir.

Yine bu husus İİK. m. 311/8 bendinde ‘*hakikate aykırı muhasebe ve sahte bilançolarla aktifini hakikatte olduğundan fazla veya noksan gösterirse*’ şeklinde, TCK. m. 161/1-d bendine benzer bir biçimde düzenlenmişti. Dikkat edilirse İİK.

³⁸⁶ Bir kurum veya kuruluşun hesaplarının tümüne muhasebe denir. Bkz.: Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, s.468.

³⁸⁷ İşletmenin belli bir tarihteki iktisadi ve mali durumunu yansıtan varlık ve kaynak yapısını gerçeğe uygun ve doğru biçimde gösteren tabloya bilanço denir. Bkz.: Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, s.99.

³⁸⁸ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.343.

hükmü aktifin olduğundan hem az hem de fazla gösterilmesini hileli iflas suçunu oluşturan hareket olarak düzenlemekteydi. TCK. m. 161/1-d hükmü ise sadece aktifin olduğundan az gösterilmesini hileli iflas suçunu oluşturan hareket olarak düzenlemiş dolayısıyla aktifin olduğundan fazla gösterilmesi ile hileli iflas suçunun oluşacağını kabul etmemiştir. Zaten borçlunun aktifini olduğundan fazla göstermesinin hileli iflas suçu kapsamında değerlendirilmesi İİK. m. 311 yürürlüğü zamanında eleştirilmiş ve bu nedenle TCK. ile düzenlenen yeni hüküm olumlu karşılanmıştır.³⁸⁹ Fakat borçlu aktifini olduğundan fazla göstererek ticari ilişkilerde bulunduğu kişilerden borç para, kredi, çek gibi menfaatler sağlıyorsa bu durum hileli iflas suçunu oluşturmayacak ancak TCK. m. 157³⁹⁰ hükümlerince dolandırıcılık suçu kapsamında değerlendirilebilecektir.³⁹¹

Ayrıca, yukarıda bir önceki seçimlik harekette açıklandığı üzere, m. 161/1-d bendi kapsamında hileli iflas suçunun işlenmesi durumunda TCK. m. 212 hükmü gereği belgede sahtecilik suçu da gerçekleşecektir. Zira burada da iflasa tabi gerçek veya tüzel kişinin malları veya alacakları sahte belge düzenlenmek suretiyle gizlenmiştir. Bu durumda da hem hileli iflas suçundan hem de resmi veya özel belgede sahtecilik suçundan gerçek içtima hükümleri doğrultusunda ayrı ayrı ceza verilecektir.

Sonuç olarak yukarıda açıklanmaya çalışılan ve TCK. m. 161'de dört bent halinde gösterilen hareketlerin hepsinde hileli davranışlarla alacaklıların aldatılmasına yönelik hareket edildiği görülmektedir. Ancak tekrar söylemek gerekir ki, maddede bentler halinde sayılan hareketlerin hepsinin birlikte aynı olayda gerçekleşmesi zorunlu değildir. Zira hileli iflas suçu seçimlik hareketli bir suçtur. Maddede dört bent halinde belirtilen hareketlerden birinin bulunması söz konusu suçun gerçekleşmesi için yeterlidir. Ayrıca suçun oluşması için mağdurların herhangi bir zarara uğraması da şart değildir. Maddede sayılan hareketlerin yapılmasıyla ve

³⁸⁹ Özgenç, **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2002, s.114; Kazancı, **op. cit.**, s.163; Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.343. Buna karşı, borçlunun aktifini olduğundan fazla göstererek de mallarını kaçırdığı ve hileli iflas suçunu oluşturduğu da savunulmuştur. Bu durumda gerçekte olmayan mallara karşı haciz imkanını kullanamayacak olan üçüncü kişiler zarara uğrayacaktır. Bu nedenle aktifin olduğundan fazla gösterilmesinin de hileli iflas suçunu gerçekleştirdiği ifade edilmiştir. Bkz.: Bakıcı, **op. cit.**, s.870.

³⁹⁰ TCK. m. 157- '*Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası verilir.*'

³⁹¹ Işıka, **op. cit.**, s.613.

zarar tehlikesinin doğmuş olmasıyla suç meydana gelmiş olur.³⁹² Bununla beraber, madde metninde belirtilen bu seçimlik hareketlerin, iflas kararından önce veya sonra yapılmış olmasının bir önemi yoktur. Her iki halde de hileli iflas suçu meydana gelecektir.

3.1.2. Netice

Netice, kendisine bağlı hukuki hükümler açısından önem taşıyan ve hareket tarafından meydana getirilmek veya engel olunmak suretiyle oluşturulan, dış dünyadaki değişikliktir.³⁹³

Hareketten doğmayan, hareketle arasında bağ bulunmayan neticenin hukuki açıdan önemi yoktur. Bununla beraber ceza hukuku bakımından dikkate alınacak netice de, kanuni tarifte yer alan, hukuki değer taşıyan dış alemdeki değişikliktir.³⁹⁴

Neticeye göre suçlar, sırf hareket suçları ve neticeli suçlar olarak ikiye ayrılabilir.³⁹⁵ Bir kısım suçlar sadece icrai veya ihmali hareketin yapılmasıyla tamamlanmış olur, diğer deyişle hareketin yapılmasıyla suç tipi ihlal edilmiş olur. Tamamlanmaları bakımından neticenin gerçekleşmesi gerekli olmayan bu tür suçlara sırf hareket suçları (neticesiz suçlar) denilmektedir.³⁹⁶

Buna karşın hareket ile neticenin, yer ve zaman ya da zaman ve nedensellik bağı bakımından birbirlerinden ayrılabilirdiği suçlara neticeli suçlar (maddi suçlar) denir.³⁹⁷ Neticeli suçlarda, suçun gerçekleşmesi için kanunda gösterilen neticenin de

³⁹² Artuk, **op. cit.**, s.492; Yaşar, Gökcan, Artuk, **op. cit.**, s.5276.

³⁹³ Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.I, s.380.

³⁹⁴ Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.I, s.380; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.247; İçel, **Genel Hükümler**, s. 257. ‘‘Mesela, birine ateş eden kimsenin hareketi, barutun ateşlenmesi, merminin namludan çıkması, hava tabakasının yer değiştirmesi, merminin mağdurun elbiselerinden içeri girmesi, vücuduna saplanması, mağdurun ölmesi, akrabalarının ızdıraba düşer olması, onların iktisaden perişan olmaları ve belki de intihar etmeleri sonuçlarını doğurur. Bu olaylar her biri, dış alemde bir değişiklik belirtir; yine bu olaylardan her biri ile failin hareketi arasında nedensellik bağı vardır. Fakat bu olaylardan ancak biri hukuken önemlidir ve suç tipinde tarif edilmiştir; bu da mağdurun ölmesinden ibarettir. Şu halde, hareketten doğan ve tabiatçı görüşle her biri ayrı bir netice sayılabilen bu olaylardan yalnız biri ‘netice’’ niteliğini alır, diğerleri bu sıfatı almaz.’’ Bkz.: Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.I, s.381.

³⁹⁵ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.247.

³⁹⁶ Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.I, s.382; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.247. Örneğin; suçu ihbar etmeme (TCK. m. 279), yalan tanıklık (TCK. m. 272), askeri yasak bölgelere girme (TCK. m. 332) sırf hareket suçlarıdır.

³⁹⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.247. Örneğin; kasten öldürme suçu (TCK. m. 81), mala zarar verme suçu (TCK. m. 151) neticeli suçlardır.

meydana gelmiş olması şarttır. Zira suçun tamamlanmış olması için yapılan hareketin kanundaki tarife uygun olması gerekir.³⁹⁸

Bu bakımdan TCK . m. 161’de düzenlenen hileli iflas suçunun sırf hareket suçu ya da neticeli suç olup olmadığı madde metninde belirlenen fiiller incelenerek belirlenebilir. Daha önce belirtildiği gibi hileli iflas suçu, madde metninde dört bent halinde sayılan fiillerden biriyle işlenebilen seçimlik hareketli bir suçtur.

TCK. m. 161’de hileli iflas suçunu meydana getiren hareketler dört bent halinde sırasıyla, m. 161/1-a bendinde “*Alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması*”, m. 161/1-b bendinde “*Malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarının ortaya çıkmasını önlemek için ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesi veya yok edilmesi*”, m. 161/1-c bendinde “*Gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı hâlde, sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi, borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi*” ve son olarak m. 161/1-d bendinde “*Gerçeğe aykırı muhasebe kayıtlarıyla veya sahte bilanço tanzimiyle aktifin olduğundan az gösterilmesi*” biçiminde belirtilmiş ve bu fiillerden önce ya da sonra iflas kararının verilmesi halinde söz konusu suçun gerçekleşeceği düzenlenmiştir.

Maddede sayılan hareketlerden sadece m. 161/1-a bendinde geçen “*malların değerinin azalmasına neden olma*” hareketi bakımından neticenin gerçekleşmesi önemlidir. Bu hareketin yapılarak suçun oluşması için malların değerini azaltıcı bir fiilin icra edilmesi ve sonucunda da malların değerinde bir azalma olması gerekmektedir. Mallarının değerini azaltmak için bir takım hareketler icra eden borçlu eğer malların değerini azaltmak neticesini gerçekleştirmezse ya da gönüllü olarak bundan vazgeçerse hileli iflas suçu tamamlanmış olmayacaktır. Bu nedenle m. 161/1-a bendinde sayılan “*malların değerinin azalmasına neden olma*” hareketi ile hileli iflas suçunun oluşabilmesi bakımından netice önem taşımaktadır. Bu halde “*malların değerinde azalma*” neticesinin gerçekleşmesi suçun oluşması bakımından şarttır. Yukardaki açıklamalar doğrultusunda m. 161/1-a bendinde sayılan söz konusu hareket bakımından hileli iflas suçu neticeli bir suç görünümündedir.

³⁹⁸ Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.I, s.382.

Bunun dışında TCK. m. 161’de sayılan hareketler için herhangi bir netice öngörülmemiştir. Sayılan hareketlerin gerçekleşmesi ile hileli iflas suçu da gerçekleşmiş olur. Bu bakımdan, hileli iflas suçunun meydana gelmesi için (m. 161/1-a bendindeki ‘malların değerinin azalmasına neden olma’ hareketi dışında) TCK. m. 161’de sayılan hareketlerin gerçekleştirilmesi yeterlidir.

Ayrıca daha sonra ayrıntılı olarak değinileceği gibi, iflasın gerçekleşmesi veya iflas kararının kesinleşmesi bu fiillerin neticesi değil, yalnızca bu fiilleri gerçekleştiren kişilerin cezalandırılabilmesi için, fiillerden bağımsız olarak gerçekleşmesi gereken objektif bir cezalandırma şartıdır.

3.1.2.1. Suçun İşlendiği Zaman

Hileli iflas suçunun oluşma zamanının, zamanaşımı süreleri ve TCK. m. 7³⁹⁹ hükmü açısından belirlenmesi gereklidir.⁴⁰⁰ Bu belirleme, hem suç işleyen kişi hakkında hangi kanunun hangi maddesinin uygulanacağı, hem zamanaşımının hangi tarihten başlatılacağı gibi pek çok sorunun çözümüne yardımcı olmakta, hem de isnat yeteneği veya af gibi kurumlar açısından önem arz etmektedir.⁴⁰¹ Bu itibarla, 5237 sayılı TCK. ile birlikte yürürlüğe giren 5271 sayılı CMK. m. 170’de⁴⁰², savcılık

³⁹⁹ TCK. m. 7- ‘‘(1) İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolünmüşse infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar.

(2) Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.

(3) (Değişik: 29/6/2005 – 5377/2 md.) Hapis cezasının ertelenmesi, koşullu salıverilme ve tekerrürle ilgili olanlar hariç; infaz rejimine ilişkin hükümler, derhal uygulanır.

(4) Geçici veya süreli kanunların, yürürlükte bulundukları süre içinde işlenmiş olan suçlar hakkında uygulanmasına devam edilir.’’

⁴⁰⁰ Kızılarıslan, **op. cit.**, s.87.

⁴⁰¹ Ali Hakan Evik, ‘‘Karar İncelemesi: Hileli İflas Suçunda Suçun İşlendiği Tarih’’, **Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.19, S.2, 2013, s.1093.

⁴⁰² CMK. m. 170- ‘‘(1) Kamu davasını açma görevi, Cumhuriyet savcısı tarafından yerine getirilir.

(2) Soruşturma evresi sonunda toplanan deliller, suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturuyorsa; Cumhuriyet savcısı, bir iddianame düzenler.

(3) Görevli ve yetkili mahkemeye hitaben düzenlenen iddianamede;

a) Şüphelinin kimliği,

b) Müdafii,

c) Maktul, mağdur veya suçtan zarar görenin kimliği,

d) Mağdurun veya suçtan zarar görenin vekili veya kanunî temsilcisi,

e) Açıklanmasında sakınca bulunmaması halinde ihbarda bulunan kişinin kimliği,

f) Şikâyetle bulunan kişinin kimliği,

g) Şikâyetin yapıldığı tarih,

h) Yüklenen suç ve uygulanması gereken kanun maddeleri,

tarafından hazırlanacak iddianamede “suçun işlendiği tarih” bulunması gereken zorunlu unsur olarak belirtilmiştir.

Suçun kanuni tarifinde “sırf hareket suçu” olarak tanımlanan suçlar bakımından icrai ya da ihmali fiilin gerçekleştirildiği anın suçun işlendiği an olduğu konusunda tereddüt bulunmamaktadır. Fakat suçun kanuni tarifinde suçun tamamlanabilmesi için hareketten ayrı bir neticenin arandığı suçlar bakımından suçun işlendiği zamanın hareketin icra anı mı yoksa neticenin gerçekleştiği an mı olduğu konusunda fikir birliği bulunmamaktadır.⁴⁰³ Ceza kanunumuzda bu mahiyette özel bir düzenleme bulunmamakta, doktrinin ise, genel itibarıyla, suçun işlendiği tarihin belirlenmesinde “hareketin yapıldığı zamanın” esas alınması yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.⁴⁰⁴

Hileli iflas suçunun gerçekleşme zamanı konusunda ise çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. İlk olarak, suçun işlendiği zamanın objektif cezalandırılabilme şartının (iflas kararının) gerçekleştiği zaman olduğu ifade edilmiştir.⁴⁰⁵ Aynı şekilde, iflas suçun objektif cezalandırılabilme şartı değil neticesi olarak kabul eden görüş de, iflas kararının verildiği zamanı (neticenin gerçekleştiği anı) suçun işlendiği zaman olarak kabul etmektedir.⁴⁰⁶ Bu durumda, ayrıca, suçun gerçekleşme anının, iflas kararının verildiği tarih mi yoksa iflas kararının kesinleştiği tarih mi olduğu konusunda da çeşitli görüşler mevcuttur.⁴⁰⁷

Fakat, daha önce belirtildiği ve Kanun’un gerekçesinde de açıkça ifade edildiği gibi hileli iflas suçu bakımından “iflas kararı” objektif cezalandırılabilme şartı

i) Yüklenen suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi,

j) Suçun delilleri,

k) Şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların süreleri, Gösterilir.

(4) İddianamede, yüklenen suçu oluşturan olaylar, mevcut delillerle ilişkilendirilerek açıklanır.

(5) İddianamenin sonuç kısmında, şüphelinin sadece aleyhine olan hususlar değil, lehine olan hususlar da ileri sürülür.

(6) İddianamenin sonuç kısmında, işlenen suç dolayısıyla ilgili kanunda öngörülen ceza ve güvenlik tedbirlerinden hangilerine hükmedilmesinin istendiği; suçun tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, ilgili tüzel kişi hakkında uygulanabilecek olan güvenlik tedbiri açıkça belirtilir.”

⁴⁰³ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.145.

⁴⁰⁴ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.145; Timur Demirbaş, **Genel Hükümler**, s.124; Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız, Tepe, **op. cit.**, s.132; Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2014, s.111.

⁴⁰⁵ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.355.

⁴⁰⁶ Kızıllarslan, **op. cit.**, s.88.

⁴⁰⁷ Uğur Alacakaptan, “Hileli İflas Suçunun İşlenme Zamanı ve Anılan Suçta Dava Zamanaşımının Başlangıcı”, **Prof. Dr. İrfan Baştuğ Armağanı**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2001, s.223.

niteliği taşımaktadır. Objektif cezalandırılabilme şartı ihtiva eden suç ise, unsurların gerçekleşmesiyle işlenmiş sayılır, yani suç şartın gerçekleştiği anda değil, unsurların tamamlandığı anda gerçekleşmiş sayılır.⁴⁰⁸ Suçun gerçekleştiği zaman cezalandırılabilmenin objektif koşuluna göre değil, unsurlarına göre tespit edilir.⁴⁰⁹ Zira Kanunu'muz objektif cezalandırılabilme şartı taşıyan suçların ne zaman işlendiğine dair özel bir düzenlemeye yer vermemiştir.⁴¹⁰ Bu suçlara ilişkin maddelerde ve madde gerekçelerinde suçun işlendiği tarih konusunda özel bir düzenlemeye yer verilmediği için genel kuraldan ayrılma gereği bulunmamaktadır.⁴¹¹

Zamanaşımının başlangıcını düzenleyen TCK. m. 66/6'da ise '' *Zamanaşımı, tamamlanmış suçlarda suçun işlendiği günden, teşebbüs halinde kalan suçlarda son hareketin yapıldığı günden, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği günden, çocuklara karşı üstsoy veya bunlar üzerinde hüküm ve nüfuzu olan kimseler tarafından işlenen suçlarda çocuğun onsekiz yaşını bitirdiği günden itibaren işlemeye başlar.*'' denilerek bazı suçlar için özel bir düzenlemeye gidilmiş fakat objektif cezalandırılabilme şartı ihtiva eden suçlar bakımından genel kuraldan farklı herhangi bir düzenleme öngörülmemiştir.

Bu sebeplerle hileli iflas suçunun işlendiği zaman olarak, kanun maddesinde tanımlanan hareketin yapıldığı zamanı esas almak gerekmektedir. Bu eylem, iflas kararı verildikten önce veya sonra yapılmış olsa da, suçun işlendiği tarih hareketin yapıldığı zamana göre tayin edilmelidir.⁴¹²

Sonuç olarak, hileli iflas suçu bakımından '*iflasa karar verilmiş olması*' objektif cezalandırılabilme şartıdır. Suçun işlenme tarihi ise '*malvarlığını eksiltmeye*

⁴⁰⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.541.

⁴⁰⁹ Zeynel T. Kangal, ''Cezalandırılabilmenin Objektif Koşulu'', **İÜHFM**, C.68, S.1-2, 2010, s.164.

⁴¹⁰ Örneğin, İtalyan Ceza Kanunu m. 158'de objektif cezalandırılabilme şartı ihtiva eden suçların hareketin yapıldığı tarihte değil, cezalandırılabilme şartının gerçekleştiği tarihte işlenmiş sayılacağını düzenlemiştir. Bkz.: <http://www.diritto.it/codici/articolo/4294099-codice-penale-decorrenza-del-termine-della-prescrizione> (Erişim Tarihi: 25.03.2015)

⁴¹¹ Ali H. Evik, **op. cit.**, s.1098.

⁴¹² Ali H. Evik, **op. cit.**, s.1097. Fakat ileride zamanaşımı başlığı altında da ifade edeceğimiz gibi, iflas kararından önce hileli tasarrufların gerçekleştirilmesiyle hileli iflas suçunun işlenmesi halinde, zamanaşımı süresi hareketin yani hileli tasarrufların yapıldığı anda değil, iflas kararının verildiği anda başlaması gerektiğini kabul etmek gerekir. Aksi takdirde hileli tasarrufun gerçekleştirildiği tarihi zamanaşımının başlangıç tarihi olarak kabul etmek, fiil dışında gerçekleşmesi beklenen iflas kararının belirsiz bir süre beklenmesine böylece zamanaşımı süresinin dolmasına ve bu nedenle de tamamlanmış bir suçun cezasız kalmasına neden olabilir.

yönelik hileli tasarruflarda bulunmak'' olarak gösterilen ve madde metninde sayılan seçimlik hareketlerden herhangi birinin yapıldığı tarihtir.

3.1.2.2. Suçun İşlendiği Yer

Yetkili mahkemenin tespiti bakımından suçun işlendiği yerin neresi olduğu önemlidir.⁴¹³ Hareketin yapıldığı yer ile neticenin meydana geldiği yerin aynı olduğu hallerde suçun işlendiği yerin tespiti kolaydır. Hareketin başka yerde yapılıp, neticenin başka yerde meydana geldiği hallerde ise suçun nerede işlenmiş sayılacağı konusunda fikir birliği bulunmamaktadır.⁴¹⁴ Ancak, 5237 sayılı TCK. ile bu konudaki tartışma son bulmuştur zira TCK. m. 8/1 hükmünde⁴¹⁵ hem hareketin yapıldığı hem de neticenin gerçekleştiği yer suçun işlendiği yer olarak kabul edilmektedir.⁴¹⁶

Hileli iflas suçu ise TCK. m. 161'de belirtilen seçimlik hareketlerin yapılmasıyla gerçekleşir. Yani söz konusu suçun gerçekleşmesi için kanuni tanımda bir neticenin gerçekleşmesi gerekliliği öngörülmemiştir.⁴¹⁷ Sayılan hareketlerin gerçekleşmesi ile hileli iflas suçu da gerçekleşmiş olur. Bu nedenle suçun işlendiği yerin saptanması için suçu gerçekleştiren hareketin nerede yapıldığı tespit edilmelidir.

Dolayısıyla hileli iflas suçunun işlendiği yerin tespiti için '*hileli tasarrufların*'' yapıldığı yeri esas almak gerekir. Bununla beraber hileli iflas suçu genellikle birden fazla hareket (hileli tasarruf) sonucu oluşmakta, hareketlerin sayısı tacirin ticari hacmi, alacaklıların sayısı, alacağın miktarı gibi birçok unsura göre değişiklik göstermektedir. Bu bakımdan suçun işlendiği yerin tespitinde hileli tasarrufların bu özellikleri dikkate alınmalıdır. Sonuç olarak, suçun hareket unsurunu oluşturan hileli hareketler nerede yapıldıysa suç orada işlenmiş sayılmalıdır.

⁴¹³ Centel, Zafer, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 11. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2014, s.541.

⁴¹⁴ Centel, Zafer, Çakmut, **Ceza Hukukuna Giriş**, s.146.

⁴¹⁵ TCK. m. 8/1- '*Türkiye'de işlenen suçlar hakkında Türk kanunları uygulanır. Fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi halinde suç, Türkiye'de işlenmiş sayılır.*'

⁴¹⁶ TCK. m. 8 hükmü ülkeler arası gerçekleşen mesafe suçlarında karma teoriyi yani hem hareketin yapıldığı yerin hem de neticenin meydana geldiği yerin suçun işlendiği yer olduğunu kabul etmiştir. Bu bakımdan TCK.'nun kabul ettiği bu teori ülke içinde gerçekleşen mesafe suçları için de kabul edilebilir. Bkz.: Centel, Zafer, **op. cit.**, s.542.

⁴¹⁷ Fakat daha önce ifade edildiği gibi, TCK. m. 161/1-a bendinde sayılan '*malların değerinin azalmasına neden olma*'' hareket ile hileli iflas suçunun oluşabilmesi bakımından netice önem taşımaktadır.

Belirtmek gerekir ki, yukarıda ifade ettiğimiz gibi, objektif cezalandırılabilme koşulu suçun unsurları dışında kalmaktadır. Dolayısıyla objektif cezalandırılabilme koşulu, suçun işlendiği tarihin tespitinde nasıl dikkate alınmıyorsa, suçun işlendiği yerin belirlenmesinde de dikkate alınmayacaktır.⁴¹⁸ Ayrıca CMK.'nda yetki kurallarının düzenlendiği birinci kitabın birinci kısmının dördüncü bölümünde objektif cezalandırılabilme şartına yer verilmemiştir. Sonuç olarak, suçun unsurları dışında olduğu kabul edilen ve CMK.'nda yetkiye ilişkin kurallar arasında yer verilmeyen objektif cezalandırılabilme koşuluna, suçun işlendiği yerin tespiti için başvurmak doğru olmayacaktır.

3.1.3. Nedensellik Bağı

Nedensellik bağlantısı, hareket ile netice arasındaki sebep sonuç ilişkisi anlamına gelmektedir.⁴¹⁹ Bununla beraber nedensellik bağının tespiti neticeli suçlarda önem teşkil eder. Zira kanunda düzenlenen tipe uygun hareketin gerçekleşmesiyle suçun oluştuğu sırf hareket suçlarında netice önem arzetmediği için nedensellik bağının da araştırılması gerekmez.⁴²⁰

Hileli iflas suçu ise, TCK. m. 161'de dört bent halinde düzenlenen hareketlerin yapılmasıyla gerçekleştiği, ayrıca oluşması gereken bir netice aranmadığı için sırf hareket suçudur. Dolayısıyla madde metninde herhangi bir netice belirtilmediği için, hareket ile netice arasındaki nedensellik bağının da araştırılması gerekmemektedir. Hileli iflas suçunun gerçekleşmesi için sayılan hareketlerin elbette bir (ya da birden fazla) neticesi meydana gelebilir. Fakat ceza hukuku meydana gelen neticelerin hepsini değil⁴²¹, sadece mevcut suç tarifinde belirtilen neticeyi inceler ve bununla hareket arasında nedensellik bağı kurmaya çalışır.⁴²²

Daha önce belirttiğimiz gibi TCK. m. 161'de sayılan hareketlerden sadece m. 161/1-a bendinde geçen "*malların değerinin azalmasına neden olma*" hareketi bakımından neticenin gerçekleşmesi önemlidir. Bu hareketin yapılarak suçun oluşması için malların değerini azaltıcı bir fiilin icra edilmesi ve sonucunda da

⁴¹⁸ Kangal, **İÜHFM**, s.164.

⁴¹⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.249.

⁴²⁰ **Ibid.**

⁴²¹ Bkz.: dn. 394.

⁴²² Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.249.

malların değerinde bir azalma olması gerekmektedir. Bu bakımdan nedensellik bağının tespiti yalnızca “*malların değerinin azalmasına neden olma*” hareketi bakımından önem arz etmektedir. Bu nedenle sadece TCK. m. 161/1-a bendinde geçen “*malların değerinin azalmasına neden olma*” hareketi bakımından hareket ile netice arasında nedensellik bağının incelenmesi gerekir. Yani borçlunun, malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarla, mallarının değerini azaltmaya yönelik bir takım hareketlerde bulunması gerekir ve bunun sonucu olarak mallarının değerinde bir azalma gerçekleşmiş olmalıdır. Dolayısıyla da bu hareket ve netice arasında bir bağ olmalı, yani borçlunun hareketleri neticesinde mallarının değerinde bir azalma gerçekleşmelidir.

Ayrıca belirtilmelidir ki, söz konusu suçun gerçekleşmesi için, borçlunun hileli tasarruflarının iflasa neden olması mecburiyetinin olup olmayacağı hususunda tartışmalar vardır. 5237 sayılı TCK.’nın 161. Maddesinde “*Malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi, bu hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*” denilmekte, iflasın hileli hareketler neticesinde gerçekleşmesi şeklinde bir şart aranmamaktadır. Ayrıca borçlu herhangi bir hileli tasarrufta bulunmayıp da ekonomik şartlar nedeniyle iflas ederse ve daha sonra malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunursa yine hileli iflas suçu meydana gelecektir. Dolayısıyla iflas kararı ile hileli muameleler arasında bir nedensellik bağının varlığına gerek yoktur. Hileli tasarrufların iflastan önce ya da sonra yapılmasının da suçun gerçekleşmesi bakımından bir önemi yoktur.⁴²³

3.1.4. Fail

Suç teşkil eden hareketi gerçekleştiren kişiye fail denir.⁴²⁴ Ceza hukuku bakımından hareket yeteneğine ancak insan sahip olduğu için, hayvan, eşya ya da hareket yeteneği bulunmayan ölü kimselerin⁴²⁵ fail olabilmesi mümkün değildir. Bu nedenle bir suçun faili ancak insan olabilir.

⁴²³ Muşul, **İflas Suçları**, s.91.

⁴²⁴ Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım**, C.II, Yeniden Gözden Geçirilmiş 11. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 1997, s.401.

⁴²⁵ 896 yılında papa olan Stefano VI, selefi Papa Formosso’nun cesedini mezardan çıkartmış, kendisine bir müdafî tayin etmiş ve usulüne uygun olarak bir mahkeme kurmuş hatta cesedinin susması ikrar kabul edilerek aleyhine delil olarak kullanılmış ve mahkum edilmiştir. Hüküm gereği

TCK.'nda fail genellikle "her kim", "kimse", "bir kimse" ya da "kişi" terimleri ile gösterilir ve bu tür suçlar herkes tarafından işlenebilir. Böylesi herhangi bir kişi tarafından işlenmesi mümkün olan suçlara "herkes tarafından işlenebilen suçlar" denilmektedir. Fakat bazı suçlar vardır ki, bunlar sadece özel bir yükümlülük altında bulunan ya da belli bir vasa sahip olan kişiler tarafından işlenebilir. Bu tür suçlara ise "özgü suçlar", "mahsus suçlar" adı verilmektedir.⁴²⁶

Bu kapsamda, hileli iflas suçu özgü suç niteliğine sahiptir.⁴²⁷ TCK. m. 161 gerekçesinde de "Bu suçun faili, iflâsa tabi bir borçlu yani, tacir olabilir. Ancak, bir tüzel kişinin tacir olması durumunda, tüzel kişiliğin organ veya temsilcisi olan, tüzel kişi adınatasarrufta bulunan gerçek kişiler de suç faili olabileceklerdir." denilmekle belirtildiği üzere, hileli iflas suçunun faili ancak iflasa tabi borçlu yani tacir olabilir. Bununla beraber, suçun failinin yalnızca tacir olduğunu söylemek doğru bir ifade olmayacaktır.⁴²⁸ Zira bir takım kimseler, TTK. veya bir takım özel kanunlar gereğince, tacir olmadıkları halde tacirler hakkında hükümlere tabi oldukları için iflasa tabidirler.

Ayrıca İİK. m. 43 "İflas yolu ile takip, ancak Ticaret Kanunu gereğince tacir sayılan veya tacirler hakkındaki hükümlere tabi bulunanlar ile özel kanunlarına göre tacir olmadıkları halde iflasa tabi bulundukları bildirilen hakiki veya hükmi şahıslar hakkında yapılır. Şu kadar ki, alacaklı bu kimseler hakkında haciz yolu ile de takipte bulunabilir." hükmünü düzenleyerek bu konuda TTK. hükümleri ile özel kanun hükümlerinin dikkate alınacağını belirtmiştir. Bu bakımdan hileli iflas suçu özgü bir suç olarak düzenlenmiş olup, bu suçun faili ancak iflasa tabi kişiler olabilir.

Çalışmamızın birinci bölümünde "İflasa tabi şahıslar"⁴²⁹ başlığı altında bu konu ayrıntılı olarak ele alınmış ve kimlerin iflasa tabi olduğu detaylı olarak ifade edilmiştir. Bu bakımdan burada, ceza hukukunda fail anlamında, konudan çok uzaklaşmamak ve tekrara düşmemek adına ilk bölümdeki gibi ayrıntılı olarak

Papa Formosso'nun başı ve takdis için kullandığı sağ elinin üç parmağı kesilmiş ve cesedi Tiber nehrine atılmıştır. Bkz.: Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.II, s.402.

⁴²⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.268.

⁴²⁷ Artuç, **op. cit.**, s.484; Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5266; Işıka, **op. cit.**, s.615; Parlar, Hatipoğlu, **op. cit.**, s.2660; Özbek, **Türk Ceza Kanununun Anlamı**, C.II, s.1300. Buna karşın hileli iflas suçunun özgü bir suç olarak düzenlenmediği ve herkes tarafından işlenebilen bir suç olduğu da ifade edilmiştir. Bkz.: Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.351.

⁴²⁸ Muşul, **İflas Suçları**, s.34.

⁴²⁹ Bkz.: s.10-17.

açıklamada bulunmayıp, TTK., İİK., ve diğer özel kanunlarda belirtilen iflasa tabi kişilerin kimler olduğu sayılmakla yetinilecektir.

3.1.4.1. Gerçek Kişiler Bakımından

Daha önce de belirtildiği gibi TTK. m. 12/1'ye göre bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişi tacir kabul edilmektedir ve dolayısıyla bu kişi iflasa tabidir. Bununla beraber, şirket ortaklarının fail sıfatını kazanıp kazanmamaları da, değişik ihtimallerde incelenmelidir. Ortakları sınırsız sorumlu olan şirketlerde, ortakların da iflas edebilmesi mümkündür. Buna göre, örneğin kollektif ve komandit şirket ortaklarının da, iflasına karar verilmiş olmak şartıyla, hileli iflas suçunun faili olabilmeleri mümkündür. Ancak, ortakların sınırlı sorumlu olduğu şirketlerde, örneğin anonim şirketlerde, ortaklar hakkında şirketten ayrı olarak şahsen iflas kararı verilmesi söz konusu olamaz. Bu nedenle, yalnızca şirket hakkında iflas kararı verilebilecek, fakat eğer ortaklar bu iflas kararından önce ya da sonra hileli tasarruflarda bulunmuşlarsa, ortaklar TCK. m. 161'de düzenlenen hileli iflas suçundan dolayı cezalandırılacaklardır.⁴³⁰

Ayrıca TTK. m. 12/2'de yer alan düzenlemede, bir ticari işletmeyi kurup açtığını halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kişini, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılacağı ve iflasa tabi olacağı ifade edilmiştir. Görüldüğü gibi iflasın istenebilmesi için tacirin ticaret siciline kayıtlı olması zorunlu değildir. Bu kayıt sadece kişinin tacir olduğuna dair bir karine teşkil etmektedir.⁴³¹

Tacir olmadıkları halde, ticari faaliyette bulunan kimseler, faaliyette bulunduğu iyi niyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olurlar. Zira TTK. m. 12/3 hükmü, *“gereği bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur.”* diyerek bu hususu düzenlemiştir. Esasen bu kişiler tacir değildir ve tacirlerin sahip

⁴³⁰ Kazancı, **op. cit.**, s.154.

⁴³¹ Işıka, **op. cit.**, s.615. Bu konuda bkz.: Yarg. 19. HD., 02.11.2000, E. 2000/5828, K. 2000/7383 (Vuran Seven, Can Göksoy, “Ticaret Şirketlerinde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C.80, 2006, S.6, s.2459)

olduğu hakları da kullanamazlar fakat iyi niyetli üçüncü kişiler, tacir gibi sorumlu olan bu kişiler hakkında iflas talebinde bulunabilirler.⁴³²

Ticaret yapmaktan men edilenlerin düzenlendiği TTK. m. 14/1'de, devlet memurları, hakimler, avukatlar, noterler gibi kişisel durumları ya da yaptığı işlerin niteliği nedeniyle yahut meslek ve görevleri dolayısıyla, kanundan veya bir yargı kararından doğan bir yasağa aykırı bir şekilde ya da başka bir kişinin veya resmi bir makamın iznine gerek olmasına rağmen izin veya onay almadan bir ticari işletmeyi işleten kişilerin de tacir sayılacağı ve iflasa tabi olacağı belirtilmiştir. Bu sayede kanunen men edilmiş olmalarına rağmen ticari faaliyetlerde bulunan kişilerin bu faaliyetlerden doğacak sorumlulukları da yüklenmeleri temin edilmiştir. Bununla beraber, bu kimseler iflasa tabi oldukları gibi ayrıca kanuna aykırı faaliyetleri dolayısıyla hukuki, cezai ve disiplin sorumlulukları da devam etmektedir.⁴³³

TTK. m. 17'de *“Tacire ilişkin hükümler donatma iştirakine de aynen uygulanır.”* hükmü düzenlenmiştir. Böylece donatma iştirakinin bir tüzel kişiliği olmamasına rağmen iştirakin ortaklarının tacir niteliğine sahip olması sağlanmıştır. Dolayısıyla tacirlere ilişkin hükümlere tabi olan donatma iştiraki hakkında iflas hükümleri uygulanabilecek ve donatma iştirakini oluşturan gerçek kişiler de iflasa tabi olacaklardır.

Ticari faaliyetlerine son veren tacirin, tacir olmasından kaynaklanan sorumluluklarının da ticari hayatı terk anında sonlanacağı kabul edilmemiş olup, İİK. m. 44/2'ye göre tacirin, ticareti terkinin ilanından itibaren bir yıl süreyle iflasa tabi olmaya devam edeceği düzenlenmiştir.

Ayrıca TTK.'nda küçük ve kısıtlılar adına ticari işletmeyi işleten yasal temsilcilerin de tacir gibi sorumlu olacağı düzenlenmiştir. Bununla beraber Bankacılık Kanunu'na göre, banka yöneticisi veya denetçilerinin kanuna aykırı karar ve işlemleri nedeniyle bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına veya fona devrine

⁴³² Timuçin Muşul, **İcra İflas Hukuku**, C.II, 5. Baskı, Ankara: Adalet Yayınları, 2013, s.1178.

⁴³³ TTK. m. 14 - *“(1) Kişisel durumları ya da yaptığı işlerin niteliği nedeniyle yahut meslek ve görevleri dolayısıyla, kanundan veya bir yargı kararından doğan bir yasağa aykırı bir şekilde ya da başka bir kişinin veya resmî bir makamın iznine gerek olmasına rağmen izin veya onay almadan bir ticari işletmeyi işleten kişi de tacir sayılır.*

(2) Birinci fıkraya aykırı hareketin doğurduğu hukuki, cezai ve disipline ilişkin sorumluluk saklıdır.”

ilişkin karar verilmesi halinde bankaya verdikleri zararlarla sınırlı olarak şahsen iflasa tabidirler.

Sonuç olarak hileli iflas suçunun faili olabilmek için iflasa tabi olmak gerekmektedir. Kimlerin iflasa tabi olduğu ise İcra ve İflas Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve özel kanun hükümleri dikkate alınarak saptanmalıdır. Yukarıda sayılan kişiler söz konusu kanunlar tarafından iflasa tabi kılınmışlardır ve dolayısıyla hileli iflas suçunun faili olabilirler.

3.1.4.2. Tüzel Kişiler Bakımından

Yukarıda ifade ettiğimiz üzere ancak insanlar suç faili olabilir. Tüzel kişinin fiil ehliyeti mevcut olmadığı ve belli bir amaca yönelik olarak hareket edemediği için tüzel kişiyi bir ceza normunun muhatabı olarak da kabul etmenin imkanı yoktur.⁴³⁴ 765 sayılı TCK. yürürlüğü zamanında bu konuda açık bir düzenleme bulunmamaktaydı. Bu sebeple tüzel kişilerin tek başlarına ya da kendilerini temsil eden gerçek kişiler yanında suç faili olup olamayacakları konusunda doktrinde de bir fikir birliği yoktu.⁴³⁵ Fakat 5237 sayılı TCK. ‘‘ceza sorumluluğunun şahsiliği’’ başlıklı 20. maddesinde ‘‘tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz.’’ denilerek bu tartışmalara son vermiştir. Bununla beraber TCK. m. 60’da tüzel kişiler hakkında uygulanacak güvenlik tedbirleri düzenlenmiştir.

Bu bakımdan TCK. m. 161’de düzenlenen hileli iflas suçunun faili iflasa tabi bir gerçek kişi ise esasen çözümlenmesi gereken bir sorun yoktur. Fakat ticari hayatta tüzel kişiliğe sahip şirketlerin de iflası mümkündür.

Nitekim TCK. m. 161 gerekçesinde bu husus dikkate alınmış ve ‘‘Bu suçun faili, iflasa tabi bir borçlu yani, tacir olabilir. Ancak, bir tüzel kişinin tacir olması durumunda, tüzel kişinin organ veya temsilcisi olan, tüzel kişi adına tasarrufta bulunan gerçek kişiler de suç faili olabileceklerdir.’’ denilmiştir.⁴³⁶ Bu nedenle, eğer tüzel kişiliğe sahip bir şirket iflas etmiş ve bu iflas TCK. m. 161’e göre hileli iflas

⁴³⁴ Özgenç, **Genel Hükümler**, s.189; Timur Demirbaş, **Genel Hükümler**, s.223.

⁴³⁵ Ali Hakan Evik, Vesile Sonay Evik, ‘‘İçeriden Öğrenenlerin Ticareti Suçu’’, **İÜHFM**, C.63, S.1-2, 2005, s.39; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.270; İçel, **Genel Hükümler**, s.252.

⁴³⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, s.205.

teşkil etmekte ise sorumluluk tüzel kişi organ veya temsilcisi olan, tüzel kişi adına tasarrufta bulunan gerçek kişiye ait olacaktır.⁴³⁷

3.1.5. Mağdur

Mağdur kelimesi ‘‘kadre uğramış kişi’’⁴³⁸, ‘‘haksızlığa uğramış kişi’’⁴³⁹ anlamına gelmektedir. Her suçta bir mağdur vardır. Suçun maddi unsurlarından biri olan mağdur, suçun konusunun ait olduğu kimsedir.⁴⁴⁰ Ayrıca suçun mağduru ancak gerçek kişiler olabilir, tüzel kişiler ise suçtan zarar gören konumunda olabilir. Dolayısıyla suçtan zarar gören ile mağdur her zaman aynı şey değildir. Suçtan zarar gören mağdura göre daha geniş bir anlam taşır.⁴⁴¹

Bu kapsamda hileli iflas suçunda mağdur, müflisin alacaklısı olup müflisin hileli hareketleri nedeniyle alacağını tahsil edemeyen ya da en azından alacağını tahsil edememe tehlikesiyle karşılaşan kişilerdir.⁴⁴² Zira hileli iflas suçunu işleyen borçlu, alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malvarlığını hileli tasarruflarla eksiltmeye çalışmaktadır. Bu nedenle alacaklıların alacak hakkı zarar görmekte ya da zarar görme tehlikesiyle karşılaşmaktadır.

Ayrıca korunan hukuki değer konusunda değinildiği gibi hileli iflas ile sadece müflisin alacalılıkları değil, çalışanlar, ülke ekonomisi ve toplumsal yapı olumsuz etkilenmekte, ticari hayatta olması gereken karşılıklı güven ve kredi emniyeti zarar görmektedir.⁴⁴³ Bu nedenle suçun mağdurunun ayrıca toplum (toplumu oluşturan tüm bireyler) ve devlet olduğu ifade edilmiştir.⁴⁴⁴ Ayrıca işlenen tüm suçlar toplumsal düzeni bozduğu ve genel menfaati ihlal ettiği için devletin ve toplumun doğal olarak mağdur olduğu da ifade edilmiştir.⁴⁴⁵

⁴³⁷ Kazancı, **op. cit.**, s.154.

⁴³⁸ Özgenç, **Genel Hükümler**, s.209.

⁴³⁹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.551efc8a008148.83492239 (Erişim Tarihi: 10.02.2015)

⁴⁴⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.283. Örneğin, hırsızlık suçunda suçun konusu çalınan eşya, mağdur ise çalınan bu eşyanın sahibidir.

⁴⁴¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s. 283; Özgenç, **Genel Hükümler**, s.209.

⁴⁴² Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.352; Artuç, **op. cit.**, s. 487; Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5268; Muşul, **İflas Suçları**, s.42; Bakıcı, **op. cit.**, s.867.

⁴⁴³ Uyar, **DEÜHFD**, s.964; Kazancı, **op. cit.**, s.153.

⁴⁴⁴ Kızıllarslan’a göre, hileli iflas suçunun mağduru öncelikle -her suçta olduğu gibi- devlettir. Bkz.: Kızıllarslan, **op. cit.**, s.79.

⁴⁴⁵ Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4. Bası, Ankara: Yetkin Yayınları, 2012, s.224; Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.II, s. Buna karşın, devletin suçun mağduru olabileceği

3.1.6. Konu

Hareketin yöneldiği kişi ya da şey suçun konusunu teşkil etmektedir.⁴⁴⁶ Konusuz bir suç düşünülemez. Bu bakımdan fail tarafından gerçekleştirilen hareket eşyaya⁴⁴⁷ veya bir şahsın fiziki bünyesine⁴⁴⁸ yönelir.⁴⁴⁹ Bununla beraber bir suçun konusu insanın maddi varlığı olabileceği gibi manevi varlığı da olabilir.⁴⁵⁰ Zira insan maddi cismi kadar maddi olmayan varlığı ile de gerçektir.⁴⁵¹

Hileli iflas suçu TCK.'nda malvarlığına karşı suçlar bölümünde düzenlenmiştir. Bu bakımdan söz konusu suçun konusunu malvarlığına ilişkin bir değer teşkil ettiği ortadadır. Ancak hileli iflas suçu özgü bir suç olarak düzenlendiği için bu suçun konusunu iflasa tabi gerçek veya tüzel kişilerin malvarlığı oluşturmaktadır.

Bununla beraber suçun konusunu oluşturan malvarlığından iflasa tabi kişilerin tüm malvarlığı değil, *‘alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan mallar’* anlaşılmalıdır.⁴⁵² İİK. m. 184'de düzenlendiği üzere⁴⁵³, alacakların ödenmesine tahsis olunmak için, iflas açıldığı zaman müflisin haczi kabil bütün malları ile iflasın kapanmasına kadar müflisin uhdesine geçen mallar iflas masasını teşkil etmektedir. Bu nedenle iflas açıldığı anda müflisin aktifini oluşturan ve haczedilebilir nitelikteki, taşınır ve taşınmaz malları, vadeli veya şarta bağlı alacakları, parası, bankalardaki mevduatları, hisse senetleri, paylı ve elbirliği mülkiyet hisseleri, intifa hakkı, miras payı, fikir ve sanat eserleri üzerindeki mali

görüşünün modern devlet anlayışı, hukuk devleti, çağdaş hukuksal değerler ile örtüşmediği ifade edilmiş ayrıca devleti bir hak süjesi olarak kabul etmenin eski anlayışın ürünü olduğu, hak süjesinin ancak bireyler olabileceği belirtilmiştir. Bkz.: Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.284; Özgenç, **Genel Hükümler**, s.211.

⁴⁴⁶ Yüksel Ersoy, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: İmaj Kitabevi, 2002, s.71; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.280.

⁴⁴⁷ Örneğin hırsızlık suçunda (TCK. m. 141) konu taşınır bir maldır, zimmet suçunda (TCK. m. 247) ise konuyu zimmete geçirilen mal oluşturur.

⁴⁴⁸ Örneğin kasten öldürme suçunda (TCK. m. 81) mağdurun vücudu suçun konusudur, aynı şekilde kasten yaralama suçunda da (TCK. m. 86) mağdurun vücudu suçun konusudur.

⁴⁴⁹ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler**, 3. Bası, Ankara: Seçkin Yayınları, 2006, s. 215.

⁴⁵⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.280.

⁴⁵¹ Örneğin hakaret suçunda (TCK. m. 125) konuyu hakaret edilen kişinin şerefi oluşturur.

⁴⁵² Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.340.

⁴⁵³ İİK. m. 184 - *‘İflas açıldığı zamanda müflisin haczi kabil bütün malları hangi yerde bulunursa bulunsun bir masa teşkil eder ve alacakların ödenmesine tahsis olunur. İflasın kapanmasına kadar müflisin uhdesine geçen mallar masaya girer.*

Müflis namına gelen mektuplar iflas idaresi tarafından açılır ve sair mevrudelerin de masaya gönderilmesi posta idaresine bildirilir.’’

hakları, kendisine ait rehinli malları, iflastan önce haczedilmiş olan mal ve hakları gibi tüm malvarlığı iflas masasını oluşturur ve iflas masasını oluşturan tüm malvarlığı aynı zamanda hileli iflas suçunun konusunu teşkil etmektedir.⁴⁵⁴

Ayrıca borçlunun pasifleri de hileli iflas suçunun konusunu oluşturabilir. Zira hileli iflas suçunun seçimlik hareketlerinden bazıları borçlunun pasifi üzerinde de gerçekleştirilebilir. Örneğin borçlu borçlarının (pasifinin) artmasına neden olacak şekilde belge düzenleyerek alacaklılarının alacaklarına kavuşmasını engelleyebilir.⁴⁵⁵ Bu durumda borçlu pasifi üzerinde gerçekleştirdiği bazı müdahaleler ile alacaklıların alacaklarına kavuşmasını engelleyerek hileli iflas suçunu işleyebilmektedir. Bu nedenle borçlunun pasifi de hileli iflas suçunun konusunu oluşturabilir.⁴⁵⁶

Sonuç olarak, kısaca, iflasa tabi gerçek veya tüzel kişilerin hem aktifi hem pasifi hileli iflas suçunun konusunu teşkil edebilir.⁴⁵⁷

Suçun işlenmesi suçun konusu üzerinde ya zarar ya da zarar tehlikesi meydana getirir. Bu bakımdan suç tipinde belirtilen hareketin yönelik olduğu konunun hareketten etkileniş derecesine ve şekline göre suçlar; tehlike suçları ve zarar suçları olarak ikiye ayrılır. Bu anlamda zarar suçlarında failin eylemi suçun konusunu zarara uğrattırken, tehlike suçlarında suçun konusu objektif olarak zarar görme tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır.⁴⁵⁸

Hileli iflas suçunu, fiilin suçun konusu üzerinde meydana getirdiği etki bakımından incelediğimizde, maddede düzenlenen seçimlik hareketleri ayrı ayrı ele almak gerekmektedir. TCK. m. 161’de yer alan ilk iki seçimlik hareket yani *“alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması”* ve *“malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarruflarının ortaya çıkmasını önlemek için ticari defter, kayıt veya belgelerin gizlenmesi veya yok edilmesi”* fiilleri zarar suçu niteliğindedir. Borçlunun bu hareketleri gerçekleştirmesi iflas masasını oluşturan ve alacaklıların teminatı mahiyetinde olan malvarlığının azalmasına dolayısıyla alacaklıların zarar uğramasına

⁴⁵⁴ Artuç, Gökcan, Yaşar, **op. cit.**, s.5269; Işıka, **op. cit.**, s.614; Bakıcı, **op. cit.**, s.867.

⁴⁵⁵ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.340; Işıka, **op. cit.**, s.614.

⁴⁵⁶ Işıka, **op. cit.**, s.614.

⁴⁵⁷ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.340.

⁴⁵⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.281; Özgenç, **Genel Hükümler**, s.207; Centel, Zafer, Çakmut, **Ceza Hukukuna Giriş**, s.249.

neden olmaktadır. Çünkü ilk seçimlik harekette mallar kaçırılmış, gizlenmiş veya değerinin azalmasına neden olunmuş, ikinci seçimlik harekette ise mallar zaten kaçırılmış veya gizlenmiş ve borçlu bu tasarruflarının ortaya çıkmasını önlemek için bir takım eylemlere girişmiştir.⁴⁵⁹

Ancak TCK. m. 161’de düzenlenen üçüncü ve dördüncü bentteki seçimlik hareketler yani *“gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı halde, sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi, borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi”* ve *“gerçeğe aykırı muhasebe kayıtlarıyla veya sahte bilanço tanzimiyle aktifin olduğundan az gösterilmesi”* fiilleri tehlike suçu niteliğindedir. Zira failin bu bentlerdeki hareketleri gerçekleştirmesi suçun oluşması için yeterlidir, bir zarar meydana gelmese dahi suç işlenmiş olacaktır.⁴⁶⁰

3.2. Manevi Unsur

Failin sorumlu tutulabilmesi için, ceza normunda yasaklanan fiili gerçekleştirmesi yeterli değildir, bununla beraber haksızlık meydana getiren bu fiil ile kişi arasında manevi bir bağ olmalıdır.⁴⁶¹ Bu bağ kurulmadan bir suçun meydana gelmesinden söz edilemez.

Bu anlamda bir suç kasten veya taksirle işlenebilir. Hileli iflas suçu ise ancak kasten işlenebilen suçtur. TCK. m. 21’de⁴⁶² de belirtildiği gibi, kast, failin fiili bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesidir. Bu nedenle hileli iflas suçunun oluşması için failin kanun maddesinde dört bent halinde sayılan seçimlik hareketlerin gerçekleşeceğini bilmesi ve bunu istemesi gerekir.

⁴⁵⁹ Işıka, **op. cit.**, s.614.

⁴⁶⁰ Işıka, **op. cit.**, s.614. Ayrıca tehlike suçları da kendi içinde soyut tehlike suçu ve somut tehlike suçu olarak ikiye ayrılmaktadır. Soyut tehlike suçlarında suçun kanuni tarifinde yer alan hareketin icra edilmesi yeterli olup, bunun dışında suçun konusu üzerinde gerçekten bir tehlikenin meydana gelip gelmediğinin araştırılmasına gerek yoktur. Somut tehlike suçlarında ise suçun kanuni tarifinde belirlenen hareketin icra edilmesi yanı sıra, bu hareketin suçun konusu üzerinde gerçekten bir tehlikeye sebebiyet verip vermediğinin tespiti gereklidir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz.: Vesile Sonay Daragenli, *“Tehlike Suçları”*, **Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan**, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1999, s.163-189.

⁴⁶¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.288; Özgenç, **Genel Hükümler**, s.227; Centel, Zafer, Çakmut, **Ceza Hukukuna Giriş**, s.337.

⁴⁶² TCK. m. 21/1- *“Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.”*

Fail, malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarını kasten gerçekleştirmelidir. Suçun düzenlendiği kanun maddesinde düzenlenen seçimlik hareketleri ayırarak incelersek, TCK. m. 161/1-a bendinde belirtilen eylemin gerçekleşmesi için failde alacaklıların teminatı mahiyetinde olduğunu bildiği malları bilerek ve isteyerek kaçırmayı, gizlemesi veya değerinin azalmasına neden olması, m. 161/1-b bendinde belirtilen şekilde, malvarlığını kaçırmaya yönelik tasarrufları gerçekleştirmesi ve bu tasarruflarının ortaya çıkmasını önlemek amacıyla ticari defter, kayıt veya belgeleri bilerek ve isteyerek gizlemesi veya yok etmesi, m. 161/1-c bendinde belirtildiği şekilde ise, gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığını bildiği halde sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi borçlarının artmasına neden olacak şekilde belge düzenlemeyi istemesi, m. 161/1-d bendinde belirtildiği şekilde de, muhasebe kayıtlarının veya sahte bilançoların gerçeğe aykırı olduğunu bilerek düzenleyip, aktifin olduğundan az gösterilmesini istemesi gerekir.⁴⁶³ Başka bir ifadeyle, failin, TCK. m. 161’de belirtilen fiilleri malvarlığını eksiltme kastıyla işlemesi gerekmektedir.

Ayrıca, kural olarak suçlar kasten işlenebilmekte olup, kast kavramı içine doğrudan kast ve olası kast girmektedir. TCK. m. 21/2 hükmü⁴⁶⁴ kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen fiili işlemesi halinde olası kast olacağını düzenlemiştir. Kasten işlenen suçlar olası kastla da işlenebilir, fakat suçun kanuni tanımında “bilerek”, “bilmesine rağmen”, bildiği halde” gibi ibarelere yer verildiyse, o suçun ancak doğrudan kastla işlenebileceği anlamına gelir. Hileli iflas suçunun tanımında bu tür bir ibare kullanılmadığı için suç doğrudan kast ya da olası kastla işlenebilir.

Belirtmek gerekir ki 765 sayılı TCK. döneminde hileli iflas suçunun oluşması için, İİK. m. 311 maddesinde “İflasından evvel veya sonra alacaklılarını zarara sokmak kasdiyle ve hususiyle aşağıdaki suretlerle hileli muamelelerde bulunan kimse hileli müflis sayılır ve Türk Ceza Kanununa göre cezalandırılır.” denilmekteydi. Bu bakımdan 765 sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde hileli iflas suçunun

⁴⁶³ Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5276.

⁴⁶⁴ TCK. m. 21/2- “Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır. Bu halde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur; diğer suçlarda ise temel ceza üçte birden yarısına kadar indirilir.”

gerçekleşmesi için özel kastın⁴⁶⁵ yani “alacaklıları zarara sokmak” amacına yönelik kastın varlığı gerekliydi.⁴⁶⁶ Fakat alacaklıları zarara sokmak kastının varlığını ispat oldukça zordu. Uygulamada, hileli iflas suçu isnadıyla açılan ceza davalarının bir kısmı, bu özel kastın varlığının ispat edilememesi nedeniyle sanığın beraatiyle⁴⁶⁷ sonuçlanıyordu.⁴⁶⁸ Bu nedenle 5237 sayılı TCK. ile suçun oluşması için failde alacaklılarını zarara sokma kastının olması zorunlu olmaması yerinde olmuştur.

Kısaca tekrar ifade etmek gerekirse, hileli iflas suçu kasten işlenebilen bir suç olup, bu kast doğrudan kast olabileceği gibi olası kast da olabilir. Failde bulunması gereken kast, malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarrufta bulunmayı isteme kastıdır.⁴⁶⁹

3.3. Hukuka Aykırılık

Hukuka aykırılık, işlenen ve kanundaki tarife uygun bulunan fiile, hukuk düzenince cevaz verilmemesi, bu fiilin mubah sayılmaması, sadece ceza hukuku ile değil, bütün hukuk düzeni ile çelişki ve çatışma halinde bulunması demektir.⁴⁷⁰

⁴⁶⁵ “Fail eylemini gerçekleştirirken yukarıda tanımlanan suç işleme kastının, yani eylemi bilerek ve isteyerek gerçekleştirmenin yanında buna öncül bir düşünceyle, bir güdüyle (motive) hareket edebilmektedir. İşte faili güdüleyen bu düşünce bazı suç tiplerinde açıkça belirtilmiştir. Buna Türk ceza hukuku öğretisinde “özel kast” denilmektedir. Söz konusu bu güdü yasal tanımda suçun bir unsuru olarak kabul edilen ve suç tipinde belirtilen neticeyi gerçekleştirmek için kişinin iç dünyasında oluşan ve failin suç oluşturan hareketini gerçekleştirmeye ve onu yönlendirmeye ilişkin bir etkidir. Bir başka deyişle, kasıt yasada suç tipi olarak tanımlı eylemin gerçekleştirilerek yasa maddesinin iradi olarak ihlal edilmesi; güdü ise, bu iradi davranışın nedenini açıklayan ruhsal nitelikteki geriplandır¹⁰⁶. Bu güdüye “saik” ya da “amaç” da denilmektedir.” Bkz.: Murat Volkan Dülger, “5237 Sayılı YTC’da Kastın Unsurları ve Türleri- Özellikle Olası Kastın Değerlendirilmesi”, **Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi**, Y.2, S.5, Nisan 2005, s.81.

⁴⁶⁶ Yılmaz Alasu, **Hukukumuzda İcra-İflas Suçları**, Ankara: Adil Yayınevi, 1998, s.854.

⁴⁶⁷ Örneğin Yargıtay bir kararında “fırcılıktan sonra market işletmeye başladığını ve fakat bu işi başaramadığını söyleyen sanığın, İcra ve İflas Kanununun 311.maddesinde hileli iflas suçunun manevi unsuru olarak öngörülen (...alacaklılarını zarara sokmak kastıyla...) hareketini gösteren delillerin nelerden ibaret olduğu karar yerinde açıklanıp tartışılmadan hükümlülüğüne karar verilmesini” bozma sebebi saymıştır. (Yarg. 6.CD., 01.05.1991, E. 1991/250, K. 1991/3412, Karar için bkz.: Parlar, Parlar, **op. cit.**, s.16)

⁴⁶⁸ Muşul, **İflas Suçları**, s.58. Hatta Muşul, henüz 1998’de eski Ceza Kanunu döneminde kaleme aldığı eserinde “alacaklıları zarara sokmak” özel kastının yeni bir düzenleme ile değiştirilmesi gerektiğini, Alman Hukukunda da olduğu gibi iflasa tabi bir borçlunun belirli nitelikteki fiil ve işlemleri kasten yapmasının suçun gerçekleşmesi için yeterli olacağını ifade etmiştir. Bu bakımdan, Muşul’un da savunduğu görüşe paralel olarak, 5237 sayılı TCK. m. 161 ile hileli iflas suçu bakımından özel kastın varlığının aranmasına gerek duyulmamıştır.

⁴⁶⁹ Coşkun, **İcra İflas Suçları**, s.186; Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5276; Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.358; Işıka, **op. cit.**, s. 618; Kazancı, **op.cit.**, s.163.

⁴⁷⁰ Nurullah Kunter, **Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi**, İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1949, s.111; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.369; Özgenç, **Genel Hükümler**, s.282; Centel, Zafer, Çakmut, **Ceza Hukukuna Giriş**, s.275.

Ceza Kanunu'nun suç olarak düzenlediği bir fiilin işlenmesine diğer bir kural (bu hüküm ceza kanununda ya da başka bir hukuk dalında⁴⁷¹ yer alabilir) izin veriyorsa, o fiilin hukuk düzeni tarafından yasaklanmadığı ve suç olmadığı sonucuna varılır.⁴⁷² Bu şekilde ceza normunun yasakladığı bir fiilin işlenmesine izin vererek, onun hukuka aykırı olmasının önüne geçen kurala "hukuka uygunluk sebebi" denir.⁴⁷³

Türk Ceza Kanunu, "*Ceza Sorumluluğunu Kaldıran ve Azaltan Nedenler*" başlıklı ikinci bölümünde hukuka uygunluk sebeplerini düzenlemiştir.⁴⁷⁴ TCK.'nunda hukuka uygunluk sebepleri olarak, kanun hükmünü yerine getirme⁴⁷⁵, amirin emrini uygulama⁴⁷⁶, meşru savunma⁴⁷⁷, zorunluluk hali⁴⁷⁸, hakkın icrası⁴⁷⁹ ve ilgilinin rızası⁴⁸⁰ yer almaktadır.⁴⁸¹

Hileli iflas suçu bakımından esasen bir hukuka uygunluk sebebi olmadığı belirtilmiştir.⁴⁸² Bununla beraber, hileli iflas suçu kapsamında yapılan eylemlerde mağdurun rızasının olması, eylemi hukuka uygun hale getireceği ifade edilmiştir.⁴⁸³

⁴⁷¹ 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu m. 267'de yer alan "*ana, baba, çocuklarını tedip hakkına maliktir*" hükmü buna örnek olarak verilebilir.

⁴⁷² Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.369.

⁴⁷³ Kunter, **op. cit.**, s.108.

⁴⁷⁴ 5237 sayılı Yasa'da hukuka aykırılığı ortadan kaldıran nedenlerin "*Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler*" başlığı altında düzenlenmesi eleştirilmiştir. Zira hukuka aykırılığı ortadan kaldıran nedenler ceza sorumluluğunu değil, hukuka aykırılığı ortadan kaldırır. Yani hukuka uygunluk sebepleri suçun oluşmasını engeller, doğal olarak suç oluşmadığı için ceza sorumluluğu da söz konusu olmayacaktır. O halde olmayan bir olgunun kalkmasından ya da azalmasından da bahsedilemez. Bkz.: **İstanbul Barosu-Türk Ceza Hukuku Derneği Toplantısı (10 Eylül 2004): Kurumsal Raporlar-Toplantılara Sunulan Raporlar-Bilimsel Raporlar**, İstanbul: İstanbul Barosu-Galatasaray Üniversitesi-Türk Ceza Hukuku Derneği Ortak Yayını, 2004, s. 126.

⁴⁷⁵ TCK. m. 24/1- "*Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.*"

⁴⁷⁶ TCK. m. 24/2- "*Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.*"

⁴⁷⁷ TCK. m. 25/1- "*Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.*"

⁴⁷⁸ TCK. m. 25/2- "*Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.*"

⁴⁷⁹ TCK. m. 26/1- "*Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez.*"

⁴⁸⁰ TCK. m. 26/2- "*Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez.*"

⁴⁸¹ Centel, Zafer, Çakmut, **Ceza Hukukuna Giriş**, s.288.

⁴⁸² Özbek, **Türk Ceza Kanununun Anlamı**, C.II, s.1303.

⁴⁸³ Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5277.

Ayrıca zorunluluk halinin varlığı halinde de söz konusu suçun oluşmayacağı ileri sürülmüştür.⁴⁸⁴

Bu bakımdan hileli iflas suçu açısından önem ifade eden ve doktrinde tartışılan hukuka uygunluk sebeplerini ayrıntılı olarak incelemek yararlı olacaktır.

3.3.1. İlgilinin Rızası

TCK. m. 26/2’de ‘‘Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez.’’ denilmiş ve ilgilinin rızası hukuka aykırılığı kaldıran bir neden olarak düzenlenmiştir. Esasen ilgilinin rızası 765 sayılı TCK.’nda hukuka uygunluk sebebi olarak düzenlenmiş değildi. Fakat mağdur razı olduğu takdirde, eylemin suç oluşturmayacağı kuralı hukukçular tarafından eskiden beri ileri sürülen bir düşünceydi.⁴⁸⁵

Bununla beraber ilgilinin rızasının bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edildiği durumlar, kural olarak, kullanılması kişinin şahsına bırakılmış haklardır.⁴⁸⁶ Kamusal nitelikte olan, devletin ve toplumun yararlarını ilgilendiren alanlarda, bireyin rızası aynı etkiyi göstermez.⁴⁸⁷ Kullanılacak hakkın kişinin kendisine bağlı olmayıp, devlet ve toplumun mağdur olduğu durumlarda kişinin yapılan eyleme rıza göstermesi ceza hukuku açısından önem ifade etmez.

Mağdurun rızasının geçerli bir hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilebilmesi için gerekli koşulları üç başlık altında toplanabilir. Bunlar, rızaya ehliyet, rıza açıklaması ve rızanın konusudur.⁴⁸⁸ Yani, rıza gösteren kişinin rıza açıklama yeteneğinin bulunması, rıza gösterme yeteneği bulunan kişinin çeşitli biçimlerde bu rızasını açıklamış olması ve rızasını açıklayan kişinin rıza konusu üzerinde özgür bir tasarrufta bulunma yetkisine sahip olması gerekir.⁴⁸⁹

Genel olarak, malvarlığına karşı işlenen suçlarda ilgilinin rızası hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilebileceği söylenebilir. Hileli iflas suçu bakımından

⁴⁸⁴ Muşul, **İflas Suçları**, s.54.

⁴⁸⁵ Ayhan Önder, **Ceza Hukuku Dersleri**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1992, s.256.

⁴⁸⁶ İçel, **Genel Hükümler**, s.354.

⁴⁸⁷ **Ibid.**

⁴⁸⁸ **Ibid.**, s.355.

⁴⁸⁹ Centel, Zafer, Çakmut, **Ceza Hukukuna Giriş**, s.313-315.

ilgilinin rızasının, söz konusu suçu hukuka aykırı hale getirip getirmeyeceği hususu suçla korunan hukuki değere bakılarak çözümlenmelidir.⁴⁹⁰ Daha önce de belirtildiği gibi hileli iflas suçunun düzenlenmesi esasen alacaklıların haklarını koruma amacı taşımakla beraber, ekonomik düzeni ve kredi güvenini koruma işlevi de görmektedir. Zira hileli iflas suçunun düzenlenmesiyle alacaklıların korunması aracılığıyla ticari hayattaki güven ilişkisi ve ülkenin ekonomik yapısının gözetilmesi de amaçlanmaktadır.

Bu açıdan borçlunun alacaklısı ya da alacaklılarının, borçlunun yaptığı hileli davranışlara rıza göstermesi, kendi alacaklılarına kavuşma bakımından feragat sayılabilir.⁴⁹¹ Fakat ekonomik yapı ve kredi güveninin korunması toplum yararınadır. Kanun koyucu, hileli iflas halini suç olarak düzenlerken sadece kişisel menfaati değil, aynı zamanda toplumsal menfaati de korumak istemiştir. Mağdur ancak tasarrufta bulunabileceği bir hakkının zarar görmesi ya da tehlikeyle karşı karşıya kalması kalmasına razı olabilir fakat başkalarının (toplumun) menfaatini de ihlal eden suçlar bakımından bireyin rızası göstermesi herhangi bir etki yaratmaz.⁴⁹² Dolayısıyla söz konusu suç bakımından mağdurun mutlak şekilde tasarruf edebileceği bir hak mevcut değildir. Bu nedenle ilgili kişi ya da kişilerin rızası ile fiil hukuka uygun hale gelmez.⁴⁹³

Sonuç olarak hileli iflas suçu açısından ilgilinin rızası bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilemez.⁴⁹⁴

3.3.2. Zorunluluk Hali

TCK.'nın 25. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan zorunluluk hali “*Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile*

⁴⁹⁰ Işıka, **op. cit.**, s.618.

⁴⁹¹ **Ibid.**

⁴⁹² Özgenç, **Genel Hükümler**, s.349; Centel, Zafet, Çakmut, **Ceza Hukukuna Giriş**, s.315; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s. 434; İçel, **Genel Hükümler**, s.358.

⁴⁹³ Buna karşın hileli iflas suçunda, yapılan işlemlerde mağdurun rızası olması eylemi hukuka uygun hale getireceği ifade edilmiştir. Bkz.: Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5277.

⁴⁹⁴ Muşul, **İflas Suçları**, s.55; Işıka, **op. cit.**, s.618.

ceza verilmez'' şeklinde düzenlenmiştir. Görüldüğü gibi, zorunluluk hali, bir kimsenin bilerek meydana getirmediği tehlikeden kendisini veya başkasını kurtarma zorunluluğu içinde tehlikeyi uzaklaştırmaya yetecek ölçüde olan ve ceza normunca tanımlanmış bir eylemde bulunması halidir.⁴⁹⁵ Zorda kalma durumundan işlenen suça ceza verilmemesinin nedeni insanların kendilerini koruma içgüdüleri sahip olmaları ve tehlikelere karşı kendilerini korumaktan vazgeçmelerinin istenemeyecek olmasıdır.⁴⁹⁶

Bu bakımdan, bazı hallerde, hileli iflas suçu için zorunluluk halinin söz konusu olabileceği ifade edilmiştir.⁴⁹⁷ Hileli iflas suçu bakımından, iflasa tabi borçlu, gerçekleştirmiş olduğu hileli tasarrufları zorunluluk hali içinde gerçekleştirmiş olmalı ki ceza sorumluluğundan kurtulabilsin.⁴⁹⁸

Bu noktada zorunluluk halinin *''tehlikeye bilerek neden olmama''*, *''başka şekilde kurtulma olanağının bulunmama''* ve *''orantılık''* koşulları önem arz etmektedir. Tehlikeye bilerek neden olmama koşulunu incelediğimizde, iflasa tabi borçlunun, iflas tehlikesine düşmesinde kendi gerçekleştirdiği davranışlarının etkisi olmaması gerekmektedir. Ancak iflas tehlikesine düşme hali, ticari işletmenin idare edilmesinden kaynaklanan bir tehlikedir. Bir işletmeyi işleten tacir ise basiretli davranarak ticari hayatın risklerini değerlendirebilme ve buna göre hareket etme becerisini gösterebilmelidir. Elbette ki iflas hali ticari hayatta karşılaşılabilen bir sonuç olarak kabul edilmekteyse de failin hileli tasarruflarda bulunarak iflasına neden olacak hareketlerde bulunması ile tehlikeye kendisinin sebep olduğunu söylemek gerekecektir.⁴⁹⁹

Tehlikeden başka şekilde kurtulma olanağının olmaması ise, iflasa tabi borçlunun, hileli tasarrufları gerçekleştirmek zorunda kalmadan iflas tehlikesinden kaçma imkanının mümkün olmasını ifade etmektedir. Borçlu, kendi ticari hayatını güvenceye almak uğruna alacaklılarının alacak haklarına zarar verme zorunluluğundan başkaca imkanlara başvuramayacak durumda olmalıdır, ayrıca bu koşulun dar olarak yorumlanması gerekir. İİK.'da iflas tehlikesine düşen borçlu

⁴⁹⁵ İçel, **Genel Hükümler**, s.328.

⁴⁹⁶ Centel, Zafer, Çakmut, **Ceza Hukukuna Giriş**, s.306; Veli Özer Özbek, Koray Doğan, *''Zorunluluk Halinin (TCK. m. 25/2) Hukuki Niteliği''*, **DEÜHFD**, C.9, 2007, S.2, s.200.

⁴⁹⁷ Muşul, **İflas Suçları**, s.56.

⁴⁹⁸ Işıka, **op. cit.**, s.619.

⁴⁹⁹ Işıka, **op. cit.**, s.619.

hakkında iflas ertelemesi gibi kurumların olduğunu dikkate aldığımızda, borçlunu bu imkanları kullanması değerlendirilmelidir.⁵⁰⁰

Orantılılık koşuluna baktığımızda ise korunacak hukuki değer ile feda edilmesi düşünülen değerlerin karşılaştırması yapılmalı ve buna göre korunmak istenen değer, feda edilen değerden daha üstün veya en azından eşit düzeyde olmalıdır. Hileli iflas suçu açısından baktığımızda gerek korunmak istenen değer gerekse feda edilen değer, biri borçlunun diğeri ise alacaklının olmak üzere malvarlığına ilişkin haklarıdır. Bu koşul bakımından zorunluluk hali uygulanabilir görülse de her somut olayın özelliklerine göre tehlikeye bilerek neden olmama ve başka türlü korunma imkanının bulunması koşulları zorunluluk halinin varlığı için detaylı biçimde araştırılmalıdır.

Sonuç olarak, hileli iflas suçu bakımından hukuka uygunluk sebebi olarak zorunluluk halinin varlığını kabul etmek pek mümkün görülmemektedir. Fakat yine de, yukarıda belirtilen şartlar her somut olay açısından ayrıca değerlendirilerek zorunluluk halinin varlığı veya yokluğu tespit edilmelidir.⁵⁰¹

4. Suçun Unsurları Dışında Kalan Haller

4.1. Şahsi Cezasızlık Sebepleri

Şahsi cezasızlık sebepleri, suçun icrası sırasında mevcut olan belirli kişisel özellikler, durumlar ya da ilişkilerin varlığı dolayısıyla haksızlık ve suç teşkil eden fiilden failin cezalandırılmaması veya cezasında indirim yapılması sonucunu doğuran hallerdir.⁵⁰² Şahsi cezasızlık sebebinin uygulanması için somut olayda fail tarafından bilinmesine lüzum yoktur.⁵⁰³

⁵⁰⁰ Işıka, **op. cit.**, s.619.

⁵⁰¹ Örneğin, bir tacir son derece acil ve hayati önem arzeden bir ameliyatın gerektirdiği masrafları karşılayabilmek için bir takım hileli tasarruflara girişerek alacaklıların teminatı mahiyetinde olan malvarlığından bazı malları kaçırmaya durumunda zorunluluk halinin varlığı kabul edilmelidir görüşü savunulmuştur. Bkz.: Muşul, **İflas Suçları**, s.56.

⁵⁰² Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s. 539. Ceza kanunlarında bazı hallerde failin cezalandırılmasından vazgeçme ya da cezasında indirim yapılmasına imkan verilmektedir. Örneğin TCK. m. 145’de ‘‘Hırsızlık suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek cezada indirim yapılabilir gibi, suçun işleniş şekli ve özellikleri de göz önünde bulundurularak, ceza vermekten de vazgeçilebilir.’’ denilmektedir. Bu gibi hallerde cezadan vazgeçilmesi ya da cezada indirim yapılması mahkemenin takdirine bırakılmıştır. Fakat bu halleri şahsi cezasızlık sebepleri ve cezayı kaldıran veya azaltan şahsi sebepler ile karıştırmamak gerekir. Zira bu tür şahsi sebeplerin varlığı halinde mahkemenin ceza vermemesi ya da cezada indirim yapması takdiri değil, zorunludur.

Şahsi cezasızlık sebebinin icra hareketlerinin gerçekleştirilmesi sırasında bulunması gereklidir. Bu şahsi sebeplerin sonradan kazanılmasının cezalandırılma, sonradan kaybedilmesinin cezalandırılmama üzerinde bir etkisi yoktur.⁵⁰⁴

Malvarlığına karşı işlenen suçlar bakımından TCK. m. 167’de şahsi cezasızlık hallerine yer verilmiştir. TCK. m. 167 hükmünde;

“(1) Yağma ve nitelikli yağma hariç, bu bölümde yer alan suçların;

a) Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin,

b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın,

c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin,

zararına olarak işlenmesi halinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Bu suçların, haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde; ilgili akraba hakkında şikayet üzerine verilecek ceza, yarısı oranında indirilir.” denilmektedir.

Madde metninde de anlaşıldığı üzere, yağma ve nitelikli yağma dışında kalan malvarlığına karşı suçlar bakımından şahsi cezasızlık ya da cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler düzenlenmiştir. Dolayısıyla TCK. m. 167’de düzenlenen hüküm hileli iflas suçunu kapsamına alan bir düzenlemedir.

Bu düzenlemenin hileli iflas suçu bakımından uygulama alanı bulması için iflas yoluyla takip yapan alacaklıların TCK. m. 167’de sayılan kişilerden oluşması gerekir.⁵⁰⁵ Buna göre failin alacaklıları yalnızca m. 167/1’de sayılan kişilerden

Bkz.: Zeynel T. Kangal, “Kişisel Cezasızlık Nedenleri ve Cezayı Kaldıran veya Azaltan Kişisel Nedenler”, **BÜHFD**, C.7, 2011, S.85-86, s. 44.

⁵⁰³ İzzet Özgenç, **Gazi Şerhi Genel Hükümler**, s.258.

⁵⁰⁴ Kangal, **BÜHFD**, s.45. Örneğin, hırsızlık suçunun faili suçun gerçekleşmesinden sonra mağdur ile evlenirse TCK. m. 167/1 hükmünden yararlanamaz.

⁵⁰⁵ Özbek, **Türk Ceza Kanununun Anlamı**, C.II, s.1304.

oluşmakta ise söz konusu suç nedeniyle kişiye ceza verilmeyecek, m. 167/2’de sayılan kişilerden oluşmakta ise kişinin cezasında indirim yapılacaktır. Ayrıca m. 167/2 fıkrasında “*şikayet üzerine verilecek ceza, yarısı oranında indirilir*” denilmiş olup, hileli iflas suçunun sadece bu fıkra da sayılan kişiler aleyhine işlenmesi durumunda suçun takibi şikayete bağlı olacağı düzenlenmiştir.

Eğer failin iflasına neden olan borçlar sadece m. 167’de sayılan kişilere değil, aynı zamanda başka kişilere de aitse burada fail şahsi cezasızlık sebebinden yararlanamayacaktır.⁵⁰⁶ Dolayısıyla, TCK. m. 167’nin hileli iflas suçu açısından uygulanabilmesi için failin tüm alacaklılarının hükümde sayılan yakınları olması gerekir ki bu durumun ortaya çıkma olasılığı bir hayli zayıftır.⁵⁰⁷

4.2. Cezayı Kaldıran veya Azaltan Şahsi Sebep Olarak Etkin Pişmanlık

Cezayı kaldıran ya da azaltan şahsi sebepler, suç tamamlandıktan sonra gerçekleşen hallerdir.⁵⁰⁸ Suçun işlenmesi esnasında kişinin cezalandırılmasını engelleyen herhangi bir durum mevcut değildir.⁵⁰⁹ Fakat suçun gerçekleşmesinden sonra meydana gelen bir takım haller nedeniyle kişi cezalandırılmamakta ya da cezasında indirim yapılmaktadır.⁵¹⁰

5237 sayılı TCK.’nın 168. maddesiyle mala karşı işlenen bazı suçlar tamamlandıktan fakat hüküm verilmeden önce failin pişmanlık göstererek mağdurun zararını gidermesi durumu etkin pişmanlık olarak düzenlenmiştir.⁵¹¹ TCK. m. 168’de “(1) *Hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflâs, taksirli iflâs suçları tamamlandıktan sonra ve fakat bu nedenle hakkında kovuşturma başlamadan önce, failin, azmettirenin veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisine kadarı indirilir.*

⁵⁰⁶ Ibid.

⁵⁰⁷ Bacaksız, **op. cit.**, s.128.

⁵⁰⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.540.

⁵⁰⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.540.

⁵¹⁰ Özgenç, **Gazi Şerhi Genel Hükümler**, s.264.

⁵¹¹ TCK.’nunda bazı diğer suçlar açısından da etkin pişmanlık hükümleri düzenlenmiştir. Örneğin, zimmet suçunda (TCK. m. 247), rüşvet suçunda (TCK. m. 254), yalan tanıklık suçunda (TCK. m. 274), iftira suçunda (TCK. m. 269) etkin pişmanlığa yer verilmiştir.

(2) *Etkin pişmanlığın kovuşturma başladıktan sonra ve fakat hüküm verilmezden önce gösterilmesi halinde, verilecek cezanın yarısına kadarı indirilir.*

(3) *Yağma suçundan dolayı etkin pişmanlık gösteren kişiye verilecek cezanın, birinci fıkraya giren hallerde yarısına, ikinci fıkraya giren hallerde üçte birine kadarı indirilir.*

(4) *Kısmen geri verme veya tazmin halinde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, ayrıca mağdurun rızası aranır.*

(5) *Karşılıksız yararlanma suçunda, fail, azmettiren veya yardım edenin pişmanlık göstererek mağdurun, kamunun veya özel hukuk tüzel kişisinin uğradığı zararı, soruşturma tamamlanmadan önce tamamen tazmin etmesi halinde kamu davası açılmaz; zararın hüküm verilinceye kadar tamamen tazmin edilmesi halinde ise, verilecek ceza üçte birine kadar indirilir. Ancak kişi, bu fıkra hükmünden iki defadan fazla yararlanamaz.”* denilmektedir.⁵¹²

Bu düzenlemenin sebebi, mağdurun suç nedeniyle uğramış olduğu zararın giderilmesidir. Kanun koyucu, failin cezalandırılmasının mağdur açısından zararını giderici bir etki doğurmaması nedeniyle ceza ile toplumda oluşan düzensizliğin giderilmesinin yanı sıra aynı zamanda mağdurun da kaybının ortadan kaldırılmasını sağlamak istemiştir.⁵¹³ Suç tamamlandıktan sonra suçtan geri dönüş mümkün değildir fakat failin pişmanlık duyarak gerçekleşen haksızlığın neticelerini mümkün olduğunca giderme olanağı vardır.⁵¹⁴ Bu nedenle maddede belirtilen suçlar bakımından etkin pişmanlık hükümlerine yer verilmiştir.

Görüldüğü gibi madde metninde sınırlı olarak sayılan suçlar bakımından etkin pişmanlık hükümleri uygulanacak olup, bu suçlar içinde hileli iflas ve taksirli iflas suçları da yer almaktadır. Bu suçlar bakımından, suç tamamlandıktan sonra ancak kovuşturma başlamadan önce veya kovuşturma başladıktan sonra fakat hüküm verilmeden önce failin veya suça iştirak edenlerin bizzat pişmanlık göstererek aynen

⁵¹² TCK.’nın 168. maddesinin 29.6.2005 tarihli ve 5377 sayılı kanunun 20. maddesiyle yapılan değişiklikten önceki halinde iflas suçları açısından, “cezanın indirilmesini gerektiren etkin pişmanlık” düzenlemesi mevcut değildi. Bkz.: Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, s.211, dn. 100.

⁵¹³ Hüseyin Eker, ‘Mala Karşı İşlenen Suçlarda Etkin Pişmanlık’, **TBB Dergisi**, 2012, S.100, s.367.

⁵¹⁴ Eker, **op. cit.**, s.367.

iade ya da tazmin etmek suretiyle mağdurun zararını gidermesi halinde etkin pişmanlık hükümleri uygulanabilecektir.

Hileli iflas suçu tamamlandıktan sonra, bu suçun faili, azmettireni veya yardım edeni tarafından etkin pişmanlık gösterilerek, mağdurun uğradığı zararın aynen geri verme ya da tazmin suretiyle tamamen giderilmesi halinde, bu gidermenin soruşturma ve kovuşturma süreci itibarıyla gerçekleştiği zamana göre etkin pişmanlık gösteren failin veya diğer suç ortaklarının cezasında belli oranda indirim yapılacaktır.

Buna göre, kovuşturma başlamadan önce yani soruşturma aşamasında etkin pişmanlık gösterilmesi halinde ilgili kişiye verilecek cezanın üçte ikisine kadarı indirilir (TCK. m. 168/1). Eğer kovuşturma başladıktan sonra fakat hüküm verilmeden etkin pişmanlık gösterilmesi halinde ise ilgili kişiye verilecek cezanın yarısına kadarı indirilir (TCK. m. 168/2).

Belirtmek gerekir ki madde metninde geçen ‘‘bizzat pişmanlık göstermek’’ lafzına göre, fail veya ortaklarının iade veya tazmini bizzat pişmanlık göstererek yapmış olmaları gerekir. Fakat bu yorum uygulama açısından bazı sorunlara yol açabilecek bir anlam taşımaktadır.⁵¹⁵ Esasen iade veya tazminin mutlaka sayılan kişiler tarafından yapılması zorunlu değildir. Failin kendisi veya görevlendirdiği bir başka kişi eşyayı iade edebilir ya da zararı tazmin edebilir.⁵¹⁶ Zira fail çeşitli nedenlerle bizzat iade ya da tazmin olanağını yerine getiremeyecek durumda olabilir.

Dolayısıyla kanundaki ‘‘bizzat’’ ibaresini failin bizzat irade, izin veya onayı ile onun adına hareket eden kişiler vasıtasıyla iade ya da tazmin anlamında da kabul etmeliyiz.⁵¹⁷ Yargıtay da, sanığın ailesi⁵¹⁸, babası⁵¹⁹, amcası⁵²⁰ tarafından yapılan iade veya tazmin hallerinde de etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerektiğine karar vermiştir.

⁵¹⁵ Çetin Arslan, Bahattin Azizağaoğlu, **Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi**, Ankara, Asil Yayınları, 2004, s.637.

⁵¹⁶ Soyaslan, **Özel Hükümler**, s.380.

⁵¹⁷ Eker, **op. cit.**, s.374.

⁵¹⁸ Bkz.: Yarg. 6.CD., 07.06.2007, E. 2006/920, K. 2007/7136 (Eker, **op. cit.**, s.374)

⁵¹⁹ Bkz.: Yarg. 6.CD., 21.02.2007, E. 2006/1205, K. 2007/2085 (Eker, **op. cit.**, s.374)

⁵²⁰ Bkz.: Yarg. 6.CD., 26.09.2007, E. 2006/8688, K. 2007/6755 (Eker, **op. cit.**, s.374)

4.3. Objektif Cezalandırılabilme Şartı

4.3.1. Genel Olarak

Objektif cezalandırılabilme şartları, suçun bütün unsurları gerçekleştikten sonra söz konusu olabilen ve gerçekleşmediği takdirde kişinin suç teşkil eden eyleminden dolayı cezalandırılmasını engelleyen şartlardır.⁵²¹

Kanun koyucu, suç politikası, usul ekonomisi ve fiilin meydana getirdiği sosyal zararı dikkate alarak, failin fiilinden dolayı sorumlu tutulabilmesi için objektif nitelikte bazı koşulların varlığını aramakta, bu koşullar gerçekleşmediği takdirde faili cezalandırmamaktadır.⁵²²

5237 sayılı TCK.'nda objektif cezalandırılabilme şartı kavramı tanımlanmamış ve kanunun genel hükümler kitabında düzenlenmemiştir.⁵²³ Kanun koyucu genel bir tanım ve düzenleme yapmayıp, TCK'nda yer alan bazı suçlar açısından failin cezalandırılabilmesi için objektif cezalandırılabilme şartları öngörmeyi tercih etmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki hangi suçların objektif cezalandırılabilme şartı ihtiva ettiğini tespit etmek her zaman kolay olmamaktadır.⁵²⁴ Bu nedenle kanun koyucunun bu tarz suçları daha net bir biçimde, en azından madde gerekçesinde⁵²⁵ belirtmesi faydalı olacaktır.

Objektif cezalandırılabilme şartı, suçun işlenmesinden önce, suçun işlenmesi sırasında veya suç bütün unsurları ile gerçekleştikten sonra söz konusu olabilir. Bu şart gerçekleşmediği takdirde kişinin haksızlık ve suç teşkil eden eyleminden dolayı cezalandırılması mümkün değildir.⁵²⁶ Bu bakımdan objektif cezalandırılabilme şartının gerçekleşmesi ile ilgili bir zaman sınırlaması bulunmamaktadır. Zira objektif

⁵²¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.541; Özgenç, **Gazi Şerhi Genel Hükümler**, s.268.

⁵²² Bahri Öztürk, Mustafa Ruhan Erdem, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, 11. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2011, s.154.

⁵²³ 1930 İtalyan Ceza Kanunu'nun 44. maddesinde; *"Suçun cezalandırılabilmesi için kanun bir şartın gerçekleşmesini aramakta ise, şartın gerçekleşmesini ifade eden netice onun tarafından istenmiş olmasa dahi, fail suçtan sorumlu tutulur"* denilmek suretiyle, objektif cezalandırılabilme şartı kanunda açıkça düzenlenmiştir. Bkz. Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.I, s.320.

⁵²⁴ Netice ve objektif cezalandırılabilme şartı arasındaki farklar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.I, s.316-321; Kunter, **op. cit.**, s.198-227.

⁵²⁵ Nitekim kanun koyucu hileli iflas suçunu düzenlediği TCK'nun 161. maddesinin gerekçesinde; *"Bu nedenle, iflas olgusunun gerçekleşmesi, bir objektif cezalandırılabilme şartı niteliği taşımaktadır"* diyerek bu hususu belirtmiştir.

⁵²⁶ Faruk Erem, *"Cezalandırılabilme Objektif Şarlı (Şartlı Suçlar)"*, **AÜHFD**, C.27, S.3-4, 1970, s.10.

cezalandırılabilme şartlarının mutlaka suçun işlenmesinden sonra gerçekleşmesi gerekmekte, suçun işlenmesi sırasında ya da suç işlenmeden önce ⁵²⁷ gerçekleşebilmektedir.⁵²⁸

Objektif cezalandırılabilme şartı ihtiva eden suçlarda, unsurların gerçekleşmesi ile birlikte suç oluşmakta, buna karşılık objektif nitelikteki bu şartlar gerçekleşmedikçe kişiye ceza verilememektedir. ⁵²⁹ Bu itibarla objektif cezalandırılabilme şartı, “cezalandırılabilirliğin alanını daraltan” bir etki doğurmaktadır.⁵³⁰

Ayrıca objektif cezalandırılabilme koşulları kastın bilme unsuruna dahil olmadığı için failin bunu bilmesine gerek yoktur.⁵³¹ Bu nedenle failin bu şartın varlığı ya da yokluğuna ilişkin düştüğü hatadan faydalanması da mümkün değildir.

Bununla birlikte objektif cezalandırılabilme şartı taşıyan suçlarda teşebbüsün mümkün olmadığı ifade edilmiştir.⁵³² Fakat söz konusu şartı taşıyan her suç için böyle bir değerlendirmede bulunulmaması daha doğru olacaktır. ⁵³³ Objektif cezalandırılabilme şartı taşıyan ilgili suça göre bir değerlendirme yapılarak teşebbüsün mümkün olup olmayacağına karar verilmelidir. Bu bakımdan icra hareketleri kısımlara bölünebilen ve objektif cezalandırılabilme şartı ihtiva eden bir

⁵²⁷ Örneğin, çalışmamızın konusunu da teşkil eden TCK’nun 161. maddesinde yer alan hileli iflas suçunda, objektif cezalandırılabilme şartı olan “iflasa karar verilmiş olması”, malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruftan önce ya da sonra gerçekleşmiş olabilir.

⁵²⁸ Mehmet Emin Artuk, Mehmet Emin Alşahin, “Objektif Cezalandırılabilme Şartı ve Zamanaşımı”, **Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.19, S.2, 2013, s.19. Buna karşın, doktrinde, objektif cezalandırılabilme koşullarının suçun bütün unsurları ile tamam olmasından sonra söz konusu olabileceği, bu itibarla kronolojik bakımdan unsurlardan sonra veya hiç olmazsa unsurlarla birlikte gerçekleşmesi gerektiği, fakat unsurlardan önce gerçekleşmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Bkz.: Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.I, s.316; Centel, Zafer, Çakmut, **Ceza Hukukuna Giriş**, s.204; İçel, **Genel Hükümler**, s.214.

⁵²⁹ Doktrinde, “*madem ki, cezalandırılabilme şartı gerçekleşmeden faile ceza verilmemektedir, o halde bunun suçun dışında, unsurlardan ayrı bir şey olduğunu iddiaya da imkan yoktur*” denilerek, objektif cezalandırılabilme şartlarının suçun unsurları içerisinde değerlendirilmesi gerektiği de ileri sürülmektedir. Bkz.: Alıntıl原因: Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.I, s.317. Aktaran: Florian, **Trattato di Diritto Penale**, Milano, 1934, s.401.

⁵³⁰ İzzet, Özgenç, **Genel Hükümler**, s.609.

⁵³¹ Artuk, Alşahin, **op. cit.**, s.21.

⁵³² Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.I, s.321; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.541; Özbek, **Türk Ceza Kanununun Anlamı**, C.II, s.1304.

⁵³³ Artuk, Alşahin, **op. cit.**, s.22.

suçta fail icra hareketlerini tamamlayamamış fakat objektif cezalandırılabilme şartı gerçekleşmiş ise teşebbüs söz konusu olabilecektir.⁵³⁴

4.3.2. Hileli İflas Suçu Bakımından Objektif Cezalandırılabilme Şartı Olarak İflas Kararı

Hileli iflas suçunun cezalandırılması için, ayrıca borçlu hakkında iflas kararının verilmesi gereklidir. Zira söz konusu suçun tanımında failin *“iflasa karar verilmiş olması halinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile”* cezalandırılacağı düzenlenmiş, cezalandırma için iflas kararının verilmesi şart olarak aranmıştır.⁵³⁵ Ayrıca iflas kararının, suçun maddi unsurlarından birini oluşturan fiillerden önce veya sonra verilmesinin bir önemi bulunmamaktadır. Yine söz konusu madde metninde *“hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması”* halinde fail cezalandırılır diyerek bu durumu açıkça belirtmiştir.

Doktrinde, borçlu hakkında iflasın açılmış yani iflas kararının verilmiş olmasının ceza hukuku açısından niteliği hakkında çeşitli görüşler ileri sürülmüştür.

Bir görüşe göre iflas kararının verilmiş olması hileli iflas suçu bakımından bir önşart niteliği taşımaktadır.⁵³⁶ 5237 sayılı TCK. düzenlemesine benzer olarak, İİK. m. 310’da *“İflasından evvel veya sonra alacaklılarını zarara sokmak kasdiyle ve hususiyle aşağıdaki suretlerle hileli muamelelerde bulunan kimse hileli müflis sayılır ve Türk Ceza Kanununa göre cezalandırılır”* denilmekteydi. İİK. m. 310 yürürlüğü zamanında da hileli iflas suçundan dolayı ceza kovuşturması yapılabilmesi için iflas kararının bir önşart olarak arandığı ifade edilmişti.⁵³⁷

Bununla beraber iflas kararının verilmiş olmasının, suçun maddi unsurlarından birini yani neticeyi oluşturduğu da belirtilmiştir. Buna göre, failin malvarlığını azaltmaya yönelik tasarrufunun bilincinde olması ve ayrıca bu tasarruflarıyla iflasını sağlamayı amaçlaması gerekir. Bu görüşün sonucu olarak, failin gerçekleştirdiği

⁵³⁴ Artuk, Alşahin, **op. cit.**, s.22; İçel, **Genel Hükümler**, s.215. Hileli iflas suçu bakımından teşebbüsün mümkün olup olmadığı “Teşebbüs” başlığı altında ileride ele alınacaktır.

⁵³⁵ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.352.

⁵³⁶ Donay, **op. cit.**, s.248.

⁵³⁷ Dönmezer, **Mala Karşı Cürümler**, s.418; Baki Kuru, **İflas ve Konkordato Hukuku**, İstanbul: Evrim Basım, 1988, s.369; Üstündağ, **İflas Hukuku**, C.I, s.175

hileli tasarruflar ile iflas kararı arasında neden sonuç ilişkisinin bulunması, yani iflasın failin hileli tasarrufları sonucu meydana gelmesi gerekir.⁵³⁸

İflas kararı verilmiş olmasının niteliği konusundaki ağırlıklı görüş ise bunun objektif cezalandırılabilme şartı olduğudur.⁵³⁹ Bu görüşe göre iflas kararının bir önşart olması mümkün değildir zira önşart olarak isimlendirilen kavram, suçun maddi unsurları gerçekleşmeden önce bulunması gereken bir takım şartları ifade eder. Örneğin, TCK.'nın 99. maddesinde yer alan çocuk düşürtme suçunda “kadının hamile olması” bir önşarttır. Yani önşart suçun oluşumu ile doğrudan ilgili olup, gerçekleşmemesi halinde suçun varlığından da söz edilemez. Fakat hileli iflas suçunun düzenlendiği madde metninde de belirtildiği gibi iflas kararı fiilden önce veya sonra verilmiş olmasının suçun oluşması bakımından bir önemi yoktur. Bu nedenle iflas kararının verilmiş olması bir önşart olarak değerlendirilemez.

Ayrıca iflas kararını suçun neticesi olarak kabul etmek de isabetli gözükmemektedir zira hileli iflas suçunun düzenlendiği madde metninde “*hileli tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde*” cezalandırılmanın mümkün olacağı belirtilmektedir. Bu bakımdan, iflasın, söz konusu suçun neticesi olarak kabul edilmesi halinde, hileli tasarruflardan önce iflasa karar verilmesi durumunda neticenin hareket unsurundan önce gerçekleşmesi söz konusu olacaktır ki bunu kabul etmek olanaksızdır.

Zaten TCK.'nın 161. maddesinin gerekçesinde “*Madde metninde, bir ticari faaliyet bağlamında malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişinin cezalandırılması öngörülmüştür. Ancak, kişinin bu tasarruflar nedeniyle cezalandırılabilmesi için, iflasa karar verilmiş olması gerekir. Bu nedenle, iflas olgusunun gerçekleşmesi, bir objektif cezalandırılabilme şartı niteliği taşımaktadır.*” denilmektedir. Dolayısıyla kanun koyucu iflas kararının verilmiş olmasını açıkça objektif cezalandırılabilme koşulu olarak kabul etmiştir. Bu bakımdan iflası bir objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabul etmek ve söz konusu suçu buna göre ele almak gerekmektedir.

⁵³⁸ Kızılarlan, **op. cit.**, s.80; Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.353.

⁵³⁹ Erem, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı**, s.647, Muşul, **İflas Suçları**, s.44; Kazancı, **op. cit.**, s.156; Gündüz, **op. cit.**, s.722; Donay, Kaşıkçı, **op. cit.**, s.241.

Ayrıca Yargıtay vermiş olduğu kararlarında bu konuya değinmiş ve *“Hileli iflas suçunda suçun objektif cezalandırılabilme koşulu ticaret mahkemesince iflas kararı verilmesi olup...”* diyerek iflas kararının objektif cezalandırılabilme şartı olduğunu belirtmiştir.⁵⁴⁰

4.3.3. İflas Kararının Kesinleşmiş Olmasının Önemi

Hileli iflas suçunun cezalandırılması için Ticaret Mahkemesince (İİK. m. 156) verilmiş ve kesinleşmiş bir iflas kararı olmalıdır.⁵⁴¹ İflas kararının özel hukuka ilişkin etkilerini doğurması ve tasfiye işlemlerinin başlaması için bu kararın kesinleşmesi gerekmez (İİK. m. 164). Fakat iflas suçlarından dolayı failin cezalandırılabilmesi için iflas kararının kesinleşmiş olması gerekir.⁵⁴² Çünkü iflas kararı kanun yolu vasıtasıyla ortadan kaldırılırsa, iflas açılmış olmayacak, iflas kararından önceki duruma dönelecektir.⁵⁴³ Bu bakımdan, ceza hakimi, Ticaret Mahkemesinin vermiş olduğu iflas kararını ve bu kararın kesinleşip kesinleşmediğini tespit etmelidir.⁵⁴⁴

Esasen CMK. m. 218’de ceza mahkemelerinin ek yetkisi başlığı altında, *“Yüklenen suçun ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise; ceza mahkemesi bu sorunla ilgili olarak da bu Kanun hükümlerine göre karar verebilir. Ancak, bu sorunla ilgili olarak görevli mahkemede dava açılması veya açılmış davanın sonuçlanması ile ilgili olarak bekletici sorun kararı verebilir.*

Kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşının ceza hükümleri bakımından tespitiyle ilgili bir sorunla karşılanması halinde; mahkeme, ilgili kanunda belirlenen usule göre bu sorunu çözerek hüküm verir.” hükmü düzenlenmiştir.

Buna göre ceza mahkemesi kovuşturma evresinde mağdur veya sanığın yaşıyla ilgili bir sorunla karşılaşması halinde bunu bekletici mesele yapamayacak ve bu

⁵⁴⁰ Yarg. 11.CD., 25.03.2008, E. 2008/352, K. 2008/1731 (Bkz.: Gündüz, **op. cit.**, s.731); Yarg. 11.CD., 03.10.2007, E. 2007/4649, K. 2007/6275 (Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5270); Yarg. 11.CD., 15.10.2009, E. 2008/892, K. 2009/12138 (Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5279)

⁵⁴¹ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.355; Muşul, **İflas Suçları**, s.46; Alasu, **op. cit.**, s.854.

⁵⁴² Altay, **Türk İflas Hukuku**, C.II, s.1210.

⁵⁴³ İflas kararından önceki duruma dönebilmesi için iflas kararının Yargıtay’ca bozulmasının da kesinlik kazanması gerekir.

⁵⁴⁴ Muşul, **İflas Suçları**, s.48.

sorunu ilgili kanunda belirlenen usule göre çözerek hüküm verecektir. Fakat bunun haricindeki diğer meselelerde ceza mahkemesi bu sorunu çözme yoluna gidebileceği gibi bekletici sorun kararı da verebilir.⁵⁴⁵ Bu bakımdan bir sorunun bekletici sorun yapılmasını kanun (CMK. m. 218/2 fıkrası istisna olmak üzere) ihtiyari kabul etmiş olup, bir zorunluluk getirmemiştir.

Hileli iflas suçu bakımından değerlendirdiğimizde ise, ceza mahkemesinin, iflas davasının özelliği göz önüne alınarak bu davanın neticesini beklemesi yani bunu bekletici sorun olarak kabul etmesi daha doğru olacaktır. Zira ceza mahkemesi, iflas kararı kesinleşmeden mahkumiyet kararı verir ve daha sonra iflas kararı temyiz aşamasında bozulursa, müflis sıfatı taşımayan bir kimsenin hileli müflis sayılması gibi bir durum ortaya çıkacaktır. Böyle bir durumda ceza mahkemesinin mahkumiyet kararı da temelden yoksun kalacak ve adalet duygusu zedeleneyecektir.

5271 sayılı CMK. m. 311'de hükümlü lehine yargılamanın yenilenmesi sebeplerini sayılmış ve m. 311/1-d bendinde *“ceza hükmü hukuk mahkemesinin bir hükmüne dayandırılmış olup da bu hüküm kesinleşmiş diğer bir hüküm ile ortadan kaldırılmış”* olmasını yargılamanın yenilenmesi sebebi olarak düzenlemiştir.

O halde, hileli iflas suçunun cezalandırılabilmesi için Ticaret Mahkemesince verilen iflas kararının varlığı ve ayrıca bu kararın kesinleşmiş olması gerekmektedir.⁵⁴⁶ Eğer bu karar kesinleşmemiş ise ceza mahkemesi bunu bir bekletici sorun olarak kabul etmeli ve kararın kesinleşmesine kadar yargılamaya ara vermelidir.⁵⁴⁷ Aksi halde yukarıda bahsedilen bir takım sorunlarla karşılaşılması muhtemel olacaktır.⁵⁴⁸

⁵⁴⁵ Yener Ünver, Hakan Hakeri, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 9. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014, s.103.

⁵⁴⁶ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.355; Önder, **Şahıslara ve Mallara Karşı Cürümler**, s.404; Muşul, **İflas Suçları**, s.46; Parlar, Hatipoğlu, **op. cit.**, s.2669; Şükrü Türkeş, **İcra-İflas Suç ve Cezaları**, İstanbul: Güryay Matbaası, 1977, s.71.

⁵⁴⁷ Bekletici sorun yapma kararı ayrıca zamanaşımı bakımından bir takım sonuçlar doğurur. Zamanaşımı konusu ileride ele alınacaktır fakat burada bekletici sorun yapmanın zamanaşımına nasıl bir etkide bulunacağının belirtilmesi faydalı olacaktır. Bazı nedenlerin varlığı halinde, zamanaşımı süresinin o ana kadar geçen kısmı korunarak söz konusu neden ortadan kalktıktan sonra, süre kaldığı yerden işlemeye devam eder. Buna zamanaşımının durması denir. Dava zamanaşımı süresini durduran nedenler, TCK'nın 67. maddesinin 1. fıkrasında sayılmaktadır. Buna göre *“Soruşturma ve kovuşturma yapılmasının izin veya karar alınması veya diğer bir mercide çözülmesi gereken bir meselenin sonucuna bağlı bulunduğu hallerde; izin veya kararın alınmasına veya meselenin çözümüne veya kanun gereğince hakkında kaçak olduğu hususunda karar verilmiş olan suç faili hakkında bu karar kaldırılıncaya kadar dava zamanaşımı durur.”* Görüldüğü gibi, dava zamanaşımını

5. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

5.1. Teşebbüs

Suç bir süreç içinde işlenmekte olup, buna suç yolu (*iter criminis*⁵⁴⁹) denilmektedir. Bu süreçte önce hazırlık hareketleri daha sonra icra hareketleri gerçekleştirilir. Kanuni tarifte ayrıca bir unsur olarak netice belirtilmiş ise, fiil icra edildikten sonra bu netice gerçekleşmiş olursa suç tamamlanmış olur.⁵⁵⁰

Fakat, suç tanımında belirlenmiş olan fiilin icrasına elverişli hareketlerle başlanmış fakat icra hareketleri tamamlanmamışsa veya icra hareketleri tamamlanmış olmakla birlikte suç tipinde ayrı bir unsur olarak belirlenmiş olan netice gerçekleşmemişse teşebbüsten söz edilir.⁵⁵¹

TCK. m. 35’de teşebbüs ‘(1) Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.

(2) Suça teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onüç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.’’ şeklinde düzenlenmiştir.

Hükümden anlaşılabacağı üzere teşebbüs derecesinde kalan bir suçtan söz edebilmek için işlenen fiilin bazı özelliklere sahip olması gerekir. Öncelikle kasten işlenebilen bir suçun olması, gerçekleştirilen fiilin icra hareketi niteliğinde olması,

durduran sebeplerden biri de soruşturma veya kovuşturma yapılmasının, izin veya karar alınması veya diğer bir mercide çözülmesi gereken bir meselenin sonucuna bağlı bulunması yani bekletici sorunun çıkmasıdır. Bu bakımdan bekletici yapma kararı ile dava zamanasını duracaktır. Bkz.: Devrim Güngör, Güneş Okuyucu Ergün, ‘‘Ceza Muhakemesinde Bekletici Sorun Kararının Dava Zamanasının Durmasına Etkisi’’, **TBB Dergisi**, S.83, 2009, s.69.

⁵⁴⁸ Ayrıca merciince iflasa karar verilmesinin mecburi bir bekletici mesele olarak kabul edilebilemeyeceği, ceza hakiminin iflasın gerçekleşip gerçekleşmediğini re’sen takdir edebileceği ve merciince verilmiş iflas kararı ile de bağlı olmayacağı ileri sürülmüştür. Bkz.: Dönmezer, **Mala Karşı Cürümler**, s.418.

⁵⁴⁹ Kişinin suç işlerken izlediği yol (*iter criminis*) başlıca dört aşamadan meydana gelmektedir. Bunlar, düşünme, hazırlık hareketleri, icra hareketleri ve netice (suç tipinde öngörüldüğü hallerde) safhalarıdır.

⁵⁵⁰ Özgenç, **Genel Hükümler**, s.451.

⁵⁵¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.553.

gerçekleştirilen fiilin neticeyi gerçekleştirmeye elverişli olması, neticeli bir suçun veya icra hareketleri kısımlara bölünebilen sırf hareket suçunun olması ve suçun icra hareketlerine başlanmış olmakla beraber neticenin gerçekleşmemiş olması gereklidir.

Hileli iflas suçu kasten işlenebilen bir suç olarak düzenlenmiştir. Kanun hükmünde sayılan seçimlik hareketlerden birinin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanmaktadır. Ayrıca, mağdurun zarar görmüş olması suçun tamamlanması bakımından zorunlu değildir. Bu nedenle, borçlu TCK. m. 161’de gösterilen ve hileli tasarruf olarak nitelendirilen hareketleri tamamlayana kadar suça teşebbüs mümkündür. Fakat hileli iflas suçuna teşebbüsün cezalandırılabilmesi için de objektif cezalandırılabilme şartı olan iflasa karar verilmiş olmasının gerçekleşmesi gereklidir.

Ayrıca, objektif cezalandırılabilme şartı taşıyan suçlarda teşebbüsün söz konusu olamayacağı ifade edilmiştir.⁵⁵² Yukarıda da belirtildiği gibi hileli iflas suçu objektif cezalandırılabilme koşulu taşıyan bir suçtur. Fakat icra hareketleri kısımlara bölünebilen ve objektif cezalandırılabilme şartı ihtiva eden bir suçta fail icra hareketlerini tamamlamamış ancak objektif cezalandırılabilme şartı gerçekleşmiş ise teşebbüs söz konusu olabilecektir.⁵⁵³ Örneğin iflasa tabi bir tacir, iflasının açılmasına mahkemece karar verildikten sonra, aktifini azaltmak amacıyla mallarını hileli yollarla alacaklılardan kaçırırken yakalanması ve icra hareketini tamamlamamış olması halinde hileli iflas suçu teşebbüs aşamasında kalacaktır.⁵⁵⁴ Bunun gibi icra hareketlerinin tamamlanamadığı fakat objektif cezalandırılabilme koşulu olan iflasın gerçekleşmesi halinde teşebbüse ilişkin hükümler uygulanmalıdır.

5.2. İştirak

Suçlar genellikle tek kişi tarafından işlenir ve bunlar tek faili (ferdi) suçlar olarak adlandırılabilir. Kanunen ve nitelikleri gereği tek kişi tarafından işlenebilen bir suç, birden fazla kimsenin birlikte gerçekleştirmeleri halinde iştirakin

⁵⁵² Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.I, s.321; Artuk, Gökçen, **Genel Hükümler**, s.541; Özbek, **Türk Ceza Kanununun Anlamı**, C.II, s.1304; Özgenç, **Genel Hükümler**, s.562; Önder, **Ceza Hukuku Dersleri**, s.378; Kunter, **op. cit.**, s.212-213.

⁵⁵³ Artuk, Alşahin, **op. cit.**, 22; İçel, **Genel Hükümler**, s.215.

⁵⁵⁴ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.359.

varlığından söz edilir ve bu şekilde işlenen suçlara iştirak⁵⁵⁵ halinde işlenen suçlar denir.⁵⁵⁶

Hileli iflas suçu kasten işlenebilen tek failli bir suç olması bakımından iştirak halinde de işlenebilir. Ancak söz konusu suç özgü bir suç olarak düzenlenmiştir. Bağlılık kuralı⁵⁵⁷ gereği özgü suçlarda fail olabilmek için kişinin özel faillik vasfını taşıması gerekir.⁵⁵⁸ Bu konuda TCK.'nın m. 40/2 "*Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.*" hükmü gereğince değerlendirme yapılmalıdır. Hileli iflas suçu ancak iflasa tabi kişiler tarafından işlenebilen bir suçtur. Böylece iflasa tabi olmayan şahıslar bu suç bakımından fail olamazlar. İflas tabi olmayan fakat bu suçun işlenişine katılan kişiler ise azmettiren ya da yardım eden olarak sorumlu olacaklardır.⁵⁵⁹ Bu bakımdan hileli iflas suçuna katılan fakat iflasa tabi olmadığı bu suç bakımından faillik sıfatına sahip olmayan kişiler, gerçekleştirdiği davranışına göre azmettiren ya da yardım eden olarak sorumlu olacaklardır.

765 sayılı TCK. döneminde hileli iflas suçunun düzenlenmiş olduğu İİK. m. 311'de "*Bir numaralı bentte yazılı suçları yapanlar müflisin evi halkından kimseler ise müflis gibi cezalandırılırlar. Türk Ceza Kanununun iştirak hükümleri dışında kalsa dahi, müflisin aktifini azaltmak maksadiyle ona ait taşınır ve taşınmaz malları kısmen veya tamamen saklıyan veya kaçıran ve muvaza ile temellük eden veya bu hususlarda yataklık veya tavassut eden veya iflas masasına müracaat ile kısmen veya tamamen asılsız alacaklarını kaydettiren veya müflisin tediye kabiliyetini azaltmak maksadiyle kendi adına veya müstear adla ticari faaliyetlere giren kimseler hakkında dahi aynı cezalar uygulanır*" şeklinde bir düzenleme yer almaktaydı.

⁵⁵⁵ İştirak kelimesi; "ortaklık, ortak olma, paydaşlık", "bir işte yer alma, paydaşlık etme", "bir işe, bir düşünceye katılma, katılım" anlamlarına gelmektedir. Bkz.: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5522fc293c4c65.25851050 (Erişim Tarihi: 16.02.2015)

⁵⁵⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.590.

⁵⁵⁷ Bağlılık kuralı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: Berrin Akbulut, "Bağlılık Kuralı", **GÜHFD**, C.14, S.1, 2010, s. 167-214.

⁵⁵⁸ Akbulut, **GÜHFD**, s.184. Belirtilmelidir ki, TCK. m. 94/4- "Bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişiler de kamu görevlisi gibi cezalandırılır" hükmü bu kurala istisna getirmiştir. İşkence suçuna iştirak eden diğer şahısların, kamu görevlisi olmasa dahi kamu görevlisi gibi cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Buna karşın, İçel, özel sıfatları olmasa dahi, özgü suç failinin bu özelliğini bilerek onunla birlikte suçun icra hareketlerini yapanların da bu suçların faili olması gerektiğini ifade etmiştir. Bkz.: İçel, **Genel Hükümler**, s.492.

⁵⁵⁹ Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5279.

İcra ve İflas Kanununun düzenlemesi, 765 sayılı TCK.’nın iştirak bahsini düzenleyen 64 ve 67. maddeleri arasında yer alan iştirak hükümlerine aykırılık taşımaktaydı. Fakat İİK.’nin yer verdiği özel hüküm sebebiyle müflisin ev halkında kimseler de müflis gibi cezalandırılmakta, yani İİK.’nin düzenlediği özel hüküm dikkate alınmaktaydı.⁵⁶⁰

5237 sayılı TCK.’nunda hileli iflas suçu düzenlemesinde buna benzer bir hükme yer verilmemiştir. TCK. ile İİK. m. 311 hükmü zımnen yürürlükten kalktığı için İİK. m. 311’de öngörülen özel iştirak halinin hileli iflas suçunda bakımından uygulanması artık mümkün değildir.⁵⁶¹ Bu bakımdan yukarıda da belirtildiği gibi iflasa tabi olmayan şahısların bu suça iştiraki yalnızca azmettiren ya da yardım eden şeklinde olabilecektir.

5.3. İçtima

Bir önceki konuda belirtilen iştirakte failerin bir suçta birleşmeleri, birden çok kişinin farklı etkinlikteki hareketleriyle bir suçu işlemeleri söz konusuydu. Burada ise suçluların değil, suçların tek failde toplanması yani suçların içtimaı (toplanması) söz konusudur.⁵⁶²

Suçların toplanması değişik şekillerde meydana gelebilir. Failin işlediği bir suç diğer suçun unsur veya ağırlaştırıcı sebebinin teşkil edebilir (bileşik suç, TCK. m. 42), fail kanunun aynı hükmünü birkaç defa ihlal etmesine rağmen bu tek suç sayılabilir (zincirleme suç, TCK. m. 43/1), fail tek fiille birkaç suç işlemiş olabilir (fikri içtima, m. 44) ve fail birkaç hareketle birkaç suç işleyebilir (cezaların toplanması, CGTİHK. m. 99).⁵⁶³

Hileli iflas suçu bakımından TCK. m.43/1’de ifade edilen ve “zincirleme suç” olarak tanımlanan kuruma değinmekte yarar vardır. TCK.’nın 43. maddesinin ilk fıkrasında ‘‘Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile

⁵⁶⁰ Erem, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65 inci Yaş Armağanı**, s.647.

⁵⁶¹ Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5278; Işıka, **op. cit.**, s.621.

⁵⁶² Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.635.

⁵⁶³ **Ibid.**, s.636.

daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.” denilmektedir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında “*aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da birinci fıkra hükmü uygulanır*” denilmektedir.

Hileli iflas suçunda, alacaklılar birden fazla ise tek bir suçun birden fazla kişiye karşı işlenmesi hali mevcuttur ki bu durumda faile, tek bir hileli iflas suçu işlemiş gibi ceza verilecek ancak bu ceza artırılacaktır. Ancak burada belirtmek gerekir ki, iflas suçlarının yapısı gereği bu suçun birden fazla mağduru olması doğaldır. Zira iflasa tabi bir tacirin sadece tek kişiye borçlu olması ve bundan dolayı hakkında iflasa karar verilmiş olması pek muhtemel gözükmemektedir. Dolayısıyla -belki birkaç istisna hariç- her hileli iflas suçu birden fazla alacaklıya karşı işlenen bir suç olarak meydana gelecektir. Ayrıca bu nedenle, burada zincirleme suç hükümlerinin uygulanmaması gerektiği de ifade edilmiştir.⁵⁶⁴

İkinci olarak, hileli iflas suçunun icra hareketleri gerçekleştirilirken bir takım başka suçlar da işlenmiş olabilir. Failin bir fiille kanunun muhtelif hükümlerini ihlal etmesi durumunda farklı neviden fikri içtima söz konusudur. TCK. m. 44’de “*İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.*” denilmek suretiyle böyle hallerde failin nasıl cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Bu bakımdan failin hileli iflas suçunu işlerken gerçekleştirdiği fiiller değerlendirilmeli, fiilin ihlal ettiği kanun hükümleri ve dolayısıyla failin işlediği suçlar tespit edilmeli ve fiillerin meydana getirdiği hangi suçtan dolayı faile ceza verileceği belirlenmelidir. Bununla beraber bu değerlendirme yapılırken kanunda düzenlenen özel içtima hükümleri de dikkate alınmalıdır.

Örneğin, fail hileli iflas suçu işlerken aynı zamanda belgede sahtecilik suçunu da işlerse genel içtima kuralları uygulanmayacaktır. Zira TCK. m. 212’de “*Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.*”

⁵⁶⁴ Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5279, Bacaksız, **op. cit.**, s.137.

denilmektedir. Kanun belgede sahtecilik suçları bakımından genel içtima kurallarından farklı bir düzenleme kabul etmiştir.⁵⁶⁵

Buna göre resmi veya özel belgede sahtecilik suçuyla beraber başka bir suç işlenirse, hem belgede sahtecilik hem de ilgili diğer suçtan dolayı ayrı ayrı ceza verilecektir. Malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişinin amacına ulaşmak için sahte resmi veya özel belge kullanması kuvvetle muhtemeldir. Bu düzenleme özellikle TCK. m. 161/1-c bendinde düzenlenen seçimlik hareket olan *“Gerçekte bir alacak ve borç ilişkisi olmadığı halde, sanki böyle bir ilişki mevcutmuş gibi, borçların artmasına neden olacak şekilde belge düzenlenmesi”* ve m.161/1-d bendinde düzenlenen seçimlik hareket olan *“Gerçeğe aykırı muhasebe kayıtlarıyla veya sahte bilanço tanzimiyle aktifin olduğundan az gösterilmesi”* bakımından önem arz etmektedir. Zira fail bu seçimlik hareketi gerçekleştirirken muhtemelen özel ya da resmi belgede sahtecilik suçunu da işleyecek, bu halde hem hileli iflas suçundan hem de belgede sahtecilik suçundan ayrı ayrı cezalandırılacaktır.

6. Soruşturma ve Kovuşturma Usulü ile Yaptırım

6.1. Savcılığın Harekete Geçmesi

Soruşturma organlarının işlendiği iddia edilen bir suçu aydınlatabilmeleri için öncelikle suçtan haberdar olmaları gerekir. Suç, resen, ihbar yoluyla ya da şikayet yoluyla öğrenilebilir.⁵⁶⁶

Hileli iflas suçu, soruşturması ve kovuşturması resen yapılan bir suçtur. Hileli iflas suçları için savcılık resen harekete geçebileceği gibi, ihbar suretiyle de harekete geçebilir. İhbarı alacaklılar, iflas masası ya da iflas idaresi yapabilir. Bunun yanı sıra bu suçla hiçbir ilgisi bulunmayan üçüncü bir kişi de ihbar eden olabilir.

Bununla beraber, iflas idareleri hileli iflas suçunun öğrenilmesi bakımından özel bir önem ifade etmektedir. Zira tasfiyeyi yapacak olan iflas idaresi, müflisin her türlü tasarrufunu yakından inceleyecek ve hileli bir tasarruf var ise bunu saptayacaktır. Ayrıca, İİK. m. 254 gereği iflas tasfiyesini tamamlayan iflas idaresi nihai bir rapor hazırlamak zorundadır. Dolayısıyla iflas idareleri iflasın tasfiyesi

⁵⁶⁵ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Ahmet Caner Yenidünya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 13. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s.638.

⁵⁶⁶ Centel, Zafer, **op. cit.**, s.84.

sırasında ya da iflasın tasfiyesi sonrasında hileli iflas suçunun varlığına dair bir unsura rastlarırsa, durumu düzenleyecekleri bir raporla derhal Cumhuriyet Savcılığına bildirmek zorundadır.⁵⁶⁷ Ayrıca gerekli ihbarda bulunmamanın cezai sorumluluğu vardır.⁵⁶⁸

Savcılık herhangi bir yolla uyarıldığında ilk olarak söz konusu iflas dosyasını incelemeli ve bu konuda uzman bir bilirkişiden ayrıntılı rapor istemelidir. Bundan sonra ise hazırlık soruşturması sırasında yapması gereken işlemleri yapmalıdır. Sonuç olarak, savcılık hileli iflas suçunun işlendiğine dair yeterli emare saptarsa, bir iddianame düzenleyerek kamu davası açmalıdır.⁵⁶⁹

6.2. Yetkili ve Görevli Mahkeme

Bütün mahkemelerin yaptığı iş nitelik olarak aynı olsa dahi, pratik ihtiyaçlar sebebiyle bazı iş bölümüne gidilmesi gereklidir.⁵⁷⁰ Bu amaçla, kanunlarda hangi mahkemenin hangi ağırlıktaki ve yerdeki işe bakacağı belirtilmiştir.⁵⁷¹ Hangi mahkemenin hangi tür ve ağırlıktaki işe bakacağını gösteren kurallara madde bakımından yetki kuralları (görev), hangi mahkemenin hangi yerdeki işe bakacağını gösteren kurallara ise yer bakımından yetki kuralları (yetki) denir.⁵⁷²

Öncelikle göreve ilişkin olarak, CMK. m. 3’de “*mahkemelerin görevleri kanunla belirlenir.*” hükmü düzenlenmiş ve buna uygun olarak da 5235 sayılı Kanunda “*ceza mahkemeleri, asliye ceza ve ağır ceza mahkemeleri ile özel*

⁵⁶⁷ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, s.1190. Ayrıca İİK. m. 226/1’de “*Masanın kanuni mümessili iflas idaresidir. İdare masanın menfaatlerini gözetmek ve tasfiyeyi yapmakla mükelleftir.*” denilerek bu yükümlülük zımnen iflas idare memurlarını yüklenmiştir.

⁵⁶⁸ Nizam İpekçi, **İcra ve İflas Kanunu Tatbikatı**, İstanbul: Arıkan Yayınevi, 2007, s.991. Nitekim, TCK. m. 279- “(1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.” hükmünü düzenlemiştir. Bu hükmü göre iflas idaresi veya ticaret mahkemesi göreviyle bağlantılı olarak hileli iflas suçunun işlendiği kanaatine varırsa, durumu yetkili makamlara bildirmek zorundadır.

⁵⁶⁹ Kızıllarslan, **op. cit.**, s.149.

⁵⁷⁰ Bahri Öztürk, Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Özge Sırma, Yasemin F. Saygılar Kırıt, Özdem Özeydın, Esra Alan Akcan, Efser Erden, **Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku**, Güncellenmiş 7. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2014, s.198.

⁵⁷¹ Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma, Kırıt, Özeydın, Akcan, Erden, **op. cit.**, s.199.

⁵⁷² Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma, Kırıt, Özeydın, Akcan, Erden, **op. cit.**, s.198- 208.

kanunlarla kurulan diğer ceza mahkemeleridir.'' denilerek ceza mahkemeleri gösterilmiştir.⁵⁷³

5235 sayılı Kanun'un 12. maddesinde *''Kanunların ayrıca görevli kaldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan yağma (m. 148), irtikap (m. 250/1 ve 2), resmi belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtayın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler, askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklıdır.*'' hükmü düzenlenmiş ve ağır ceza mahkemesinin görevi belirtilmiştir.

Görüldüğü gibi, 5235 sayılı Kanun'un 12. maddesinde hileli iflas suçunu bakmakla görevli mahkemenin ağır ceza mahkemesi olduğu açıkça gösterilmiştir.⁵⁷⁴ Bununla beraber hileli iflas suçuna iştirak edenler arasında suç tarihinde 18 yaşını doldurmamış olanlar var ise, bu kimselerin yargılanması bakımından 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 26. maddesi⁵⁷⁵ gereği çocuk ağır ceza mahkemeleri görevlidir.

İkinci olarak, yer bakımından yetkili mahkeme, kural olarak, CMK. m. 12/1'de *''davaya bakmak yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir.*'' denilerek gösterildiği üzere suçun işlendiği yer mahkemesidir. Suçun işlendiği yer demekle anlatılmak istenen, hareketin gerçekleştirildiği ya da neticenin ortaya çıktığı yerdir. Bu nedenle hileli iflas suçunun işlendiği yerin tespiti önemlidir.

⁵⁷³ 18/6/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 46. maddesiyle, "sulh ceza mahkemeleri" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

⁵⁷⁴ *''Sanığın yetkilisi olduğu ... Tic. Ltd. şirketinin iflas ettiği, iflas masasınca şirketin mallarına el konulduğu ve sanığa şirket aktifi olarak gözüken araçların 30 gün içinde teslimi hususunda yapılan tebligata rağmen sanığın araçları teslim etmediği gibi yerlerini de bildirmediğinin anlaşılması karşısında; eylemin , 5237 sayılı TCK.'nun 161/1-a maddesinde öngörülen "hileli iflas" suçunu oluşturup oluşturmayacağına ilişkin delillerin takdir ve değerlendirmesinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait olduğu gözetilerek...*'' Bkz.: Yarg. 15.CD., 26.06.2012, E. 2012/14777, K. 2012/39933 (Yaşar, Gökcan, Artuç, op. cit., s.5282)

⁵⁷⁵ ÇKK. m. 26/2- *''Çocuk ağır ceza mahkemesi, çocuklar tarafından işlenen ve ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlarla ilgili davalara bakar.*''

Daha önce netice başlığı altında suçun işlendiği yer konusuna değinilmiş olup, hileli iflas suçunun işlendiği yer hileli tasarrufların yapıldığı yerdir. Bu nedenle hileli iflas suçu bakımından yetkili mahkeme, hileli iflas suçunu oluşturan hileli tasarrufların gerçekleştirildiği yer mahkemesidir.⁵⁷⁶ Fakat hileli iflas suçu genellikle birden fazla hareket (hileli tasarruf) sonucu oluşmakta, hareketlerin sayısı tacirin ticari hacmi, alacaklıların sayısı, alacağın miktarı gibi birçok unsura göre değişiklik göstermekte ve bu hileli tasarrufların ne zaman ve nerede gerçekleştirildiğini tespit etmek kolay olmamaktadır.

Eğer hileli tasarrufların gerçekleştirildiği yerin tespitinin zorluğu sebebiyle suçun işlendiği yer belirlenemiyorsa bu durumda yetkili mahkemenin saptanmasında ‘‘iflas kararının verildiği yer’’ göz önünde bulundurulabilir.⁵⁷⁷ Aynı zamanda, hileli iflas suçu ancak iflas kararı ile tamamlanmakta ve kovuşturulabilir hale gelmektedir. Bu nedenle, objektif cezalandırılabilme şartının gerçekleştiği yer kural olarak suçun işlendiği yer olarak kabul edilmese dahi, hileli iflas suçunun özelliği nedeniyle iflas kararının verildiği yer mahkemesinin ceza davası için yetkili olacağı kabul edilebilir. Bilindiği gibi, iflas kararının verileceği mahkeme müflisin ticari ikametgahının bulunduğu yer mahkemesidir. Burdan hareketle, hileli iflas suçunda yetkili mahkeme, hileli müflisin ticari faaliyetlerini yürüttüğü yer olan ticari ikametgahı yer mahkemesi olarak kabul edilebilir.

6.3. Yaptırım

Kanun koyucu hileli iflas suçunu hapis cezası ile karşılamıştır. TCK. m. 161’de hileli iflas suçu için ‘‘üç yıldan sekiz yıla kadar’’ hapis cezası öngörülmüştür. Burada ceza hakimi TCK. m. 61 hükmüne göre temel cezayı belirleyecektir.⁵⁷⁸

765 sayılı TCK.’nda söz konusu suçun cezası ‘‘iki seneden beş seneye kadar ağır hapis cezası’’ olarak yer almaktaydı. Görüldüğü gibi yeni TCK. ile suçun yaptırımı ağırlaştırılmıştır. Ayrıca ekonomik bir suç olan hileli iflas suçu için ekonomik yaptırım öngörülmesi de düşünülebilirdi. Fakat hileli iflas suçunun

⁵⁷⁶ Bakıcı, **op. cit.**, s.873.

⁵⁷⁷ Uyar, **DEÜHFD**, s.954.

⁵⁷⁸ Cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: İlhan Üzülmaz, ‘‘Yeni Ceza Kanunu’nun Sisteminde Cezanın Belirlenmesi ve Bireyselleştirilmesi’’, **EÜHFD**, C.10, S.3-4, 2006, s.203-235.

dolandırıcılık yönünün olması ve ekonomik suça ekonomik ceza ilkesinin mutlak uygulanmasının ekonomik suçlarla mücadele etmeyi zorlaştırması sebebiyle hileli iflas suçuna karşı öngörülen hapis cezasının doğru olduğu ifade edilmelidir.⁵⁷⁹

6.4. Zamanaşımı

Zamanaşımı, 5237 sayılı TCK.'nın "Yaptırımlar" başlıklı üçüncü kısmının "Dava ve Cezanın Düşürülmesi" başlıklı dördüncü bölümünde dava ve cezayı düşüren bir sebep olarak kabul edilmiştir. Ceza hukukunda, dava ve ceza zamanaşımı olarak adlandırılan ve devletin cezalandırma hakkını ortadan kaldıran iki tür zamanaşımı vardır.⁵⁸⁰

Suç işlenip bittikten sonra ceza kanununda belirtilen sürenin geçmesi ile dava açılmaması halinde dava zamanaşımı, ceza verilip kesinleştikten sonra mahkumiyet hükmünün belli bir süre içinde infazına başlanamaması halinde ise ceza zamanaşımı söz konusu olur.⁵⁸¹ Zamanaşımı resen göz önünde bulundurulur, bu bakımdan ilgililerin zamanaşımının uygulanmasını talep etmelerinin ya da zamanaşımından feragat etmelerinin bir önemi yoktur.⁵⁸²

Dava zamanaşımı süreleri TCK. m. 66'da düzenlenmiştir. Hileli iflas suçunun cezası üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası olduğu için, TCK. m. 66'ya⁵⁸³ göre bu suçta dava zamanaşımı on beş yıldır.⁵⁸⁴

⁵⁷⁹ Daha önce de ifade edildiği gibi, Özgenç, 'Ekonomik suça ekonomik ceza formülü, ceza hukuku biliminin kabul ettiği kural değildir. 'Ekonomik suça ekonomik ceza' tekerlemesine, hiç bir ceza hukukçusu taraftar değildir" diyerek ekonomik suça ekonomik ceza ilkesine karşı çıkmaktadır. Bkz.: İzzet Özgenç, "Yeni Türk Ceza Kanununun İhale Sürecinde İşlenen Suçlara İlişkin Düzenlemeleri", TOBB - Ekonomik Suç ve Ceza Sempozyumu, (30 Nisan- 1 Mayıs 2005), Yayın No:2005/25, Ankara, Ekim 2005. Buna karşın, Kızıllarslan, "Oysa ki ekonomik yapılı olan suçlarla ilgili olarak madde metninde ekonomik ve mali yaptırımlarda öngörülmesi caydırıcılığı daha çok sağlayacak ve ceza tekniğine daha uygun olacaktı." diyerek söz konusu ilkeyi savunmuştur. Bkz.: Kızıllarslan, **op. cit.**, s.157.

⁵⁸⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.912.

⁵⁸¹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.912; İsa Döner, "Ceza Zamanaşımı", **AÜEHFD**, C.4, S.3-4, 2005, s.35.

⁵⁸² TCK. m. 72- "(1) Dava ve ceza zamanaşımı süreleri gün, ay ve yıl hesabıyla belirlenir. Bir gün, yirmidört saat; bir ay, otuz gündür. Yıl, resmi takvime göre hesap edilir.

(2) Dava ve ceza zamanaşımı re'sen uygulanır ve bundan şüpheli, sanık ve hükümlü vazgeçemezler."

⁵⁸³ TCK. m. 66/1- "Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası;

a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda otuz yıl,

b) Müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmibeş yıl,

c) Yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl,

d) Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda onbeş yıl,

e) Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl,

Bu süre suçun işlendiği tarihten itibaren başlayacaktır. Netice başlığı altında da ifade edildiği gibi hileli iflas suçunun işlendiği tarih hileli tasarrufların gerçekleştiği andır. Bu nedenle dava zamanaşımı süresi de hileli tasarrufun gerçekleştirildiği zaman başlayacaktır. Ancak, iflas kararından önce hileli tasarrufların gerçekleştirilmesiyle hileli iflas suçunun işlenmesi halinde, zamanaşımı süresi hareketin yani hileli tasarrufun yapıldığı anda değil, iflas kararının kesinleştiği anda başlaması gerektiğini kabul etmek gerekir.⁵⁸⁵ Hileli tasarrufun gerçekleştirildiği tarihi zamanaşımının başlangıç tarihi olarak kabul etmek, fiil dışında gerçekleşmesi beklenen iflas kararının belirsiz bir süre beklenmesine böylece zamanaşımı süresinin dolmasına ve bu nedenle de tamamlanmış bir suçun cezasız kalmasına neden olabilir. Buna göre, hileli iflas suçunda zamanaşımın başlangıcı, hileli hareketler iflas kararından önce gerçekleşmiş ise iflas kararının kesinleştiği tarih; hileli hareketler iflas kararının kesinleşmesinden sonra gerçekleşmiş ise bu hareketin yapıldığı tarihtir.⁵⁸⁶

Yargıtay da kararlarında bu hususa bir çok kez değinmiş ve istikrarla *“Hileli iflas suçunda suçun objektif cezalandırılabilme koşulu ticaret mahkemesince iflas kararı verilmesi olup suçun maddi unsurunu oluşturan hareketlerin iflas kararının verilmesinden önce yapılması halinde suç tarihi iflas kararının kesinleşme tarihi olduğundan; olayda, 765 Sayılı TCK.nun 102/4 ve 104/2. maddelerinde öngörülen dava zamanaşımının, gerçekleşmediği gözetilmeden suç tarihinin iflas davasının açıldığı 12.10.1999 günü olduğu kabul edilerek kamu davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına karar verilmesi”* şeklinde karar vermiştir.⁵⁸⁷

Ceza zamanaşımı süreleri ise dava zamanaşımı gibi kanunda tespit edilmiş ve TCK. m. 68’de düzenlenmiştir. TCK m. 68/1-d hükmüne göre, hileli iflas suçu

geçmesiyle düşer.”

⁵⁸⁴ Ayrıca 5237 sayılı TCK. zamanaşımı süreleri bakımından bir yenilik getirmiş ve failin yaşına göre zamanaşımı sürelerinde indirime gitmiştir. TCK. m. 66/2’ye göre *“fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanlar hakkında, bu sürelerin yarısının; onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında ise, üçte ikisinin geçmesiyle kamu davası düşer.”*

⁵⁸⁵ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.354.

⁵⁸⁶ Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5282.

⁵⁸⁷ Yarg. 11.CD, 25.03.2008, E. 2008/352, 2008/1731 (www.kazanci.com.tr, Erişim Tarihi: 09.04.2015); *“Hileli iflas suçunda suçun objektif cezalandırılabilme koşulu ticaret mahkemesince iflas kararı verilmesi olup, suçun maddi unsurunu oluşturan hareketlerin iflas kararının verilmesinden önce yapılması halinde suç tarihi iflas kararının kesinleşme tarihi olduğundan...”* Yarg. 11.CD, 15.10.2009, E. 2008/892, K. 2008/12138 (Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5282).

bakımından ceza zamanaşımı süresi yirmi yıldır.⁵⁸⁸ Burada muhakemesi yapılmış ve kesinleşmiş bir mahkumiyet hükmü vardır. Ceza zamanaşımında hüküm değil, devletin cezayı yerine getirme yani infaz etme hakkı düşmektedir. Ceza zamanaşımı TCK.'nın 68. maddesinin 5. fıkrasına göre *‘‘hükümün kesinleştiği veya infazın herhangi bir suretle kesintiye uğradığı günden itibaren işlemeye başlar ve kalan ceza miktarı esas alınarak süre hesaplanır.’’*

6.5. Yargılamada Yetkiye İlişkin Sorunlar

Hileli iflas suçunun özelliği gereği ortaya bazı yargılama sorunları çıkabilir. Bu sorunlardan ilki, iflasa karar veren Ticaret Mahkemesinin, iflasın hileli olduğuna da karar verip veremeyeceğidir. Yargıtay bu konuyu 1957 tarihli bir kararında ele almış ve *‘‘Ticaret Mahkemesi yalnız iflasa hüküm vermekle yetinip, İİK. m. 311’de yazılı sebeplerden birine dayanarak, davalıların hileli müflis sayılıp sayılamayacakları hakkında hüküm vermesi görevi dışında ve söz konusu maddede yazıldığı üzere ceza mahkemesinin görevlerinden olduğu halde, mahkemece davalıların hileli müflis sayılmasına karar verilmesi kanuna aykırıdır.’’* diyerek Ticaret Mahkemesinin iflasın hileli olup olmadığına karar veremeyeceğine karar vermiştir.⁵⁸⁹ Ceza mahkemesi iflasın, hileli iflas suçunu oluşturduğunu ya da oluşturmadığını bağımsızca takdir etme hakkına sahiptir. Ticaret Mahkemesi karara bağladığı iflasın hileli olduğunu düşünüyor ya da buna dair şüphe taşıyorsa durumu Cumhuriyet Savcılığına bildirmekle yetinmeli ve iflas halinin suç teşkil edip etmediğini ceza mahkemesi takdir etmelidir.⁵⁹⁰

İkinci olarak, ceza mahkemesinin borçlunun iflas halinin niteliğini araştırıp araştıramayacağı hususunda görüş ayrılığı bulunmaktadır. Bir görüşe göre, hileli iflas suçu özgü bir suç olarak düzenlendiği ve failin iflasa tabi kişilerden olması gerektiği için, ceza mahkemesi failin bu sıfatını serbestçe takdir edebilir. Bu konuda iflas kararı veren mercilerin kararları ile bağlı değildir.⁵⁹¹ Diğer görüşe göre ise, ceza mahkemesi borçlunun iflasına karar veremediği gibi, borçlunun iflas durumunu da

⁵⁸⁸ Ceza zamanaşımı süreleri dava zamanaşımı sürelerine nazaran daha uzun olarak tayin edilmiştir. Zira ceza zamanaşımında suçluluğu kesin olarak tespit edilen mahkumiyet kararı varken, dava zamanaşımı söz konusu olduğu hallerde suçluluk henüz kesinleşmemiştir. Kesinleşmiş bir hükümle tayin edilmiş cezanın izleri toplum hafızasında daha uzun yer edecektir.

⁵⁸⁹ Yarg. 12.HD., 3.12.1957, E. 1957/6889, K. 1957/7066 (Özkan, *op. cit.*, s.47)

⁵⁹⁰ Türkes, *op. cit.*, s.69; Coşkun, *İcra İflas Kanunu*, C.III, s.3446.

⁵⁹¹ Dönmezer, *Mala Karşı Cürümler*, s.421.

saptayamaz. Ceza mahkemesinin fonksiyonu, iflasın hileli olup olmadığını tespit etmekten ibarettir.⁵⁹²

Esasen iflas davasında, davalı iflasa tabi borçludur. İflas yolu ile takip edilen borçlunun iflasa tabi olup olmadığını Ticaret Mahkemesi kendiliğinden araştırmak zorundadır.⁵⁹³ Yargıtay’a göre de, iflas davasının esaslı şartlarından biri borçlunun iflasa tabi kişilerden olmasıdır⁵⁹⁴ ve bu şart olmadıkça mahkeme iflasa karar veremez.⁵⁹⁵ Buna rağmen iflasa tabi olmayan bir kişi hakkında iflas kararı verilmiş ve bu kişi hileli veya taksirli müflis olduğu şüphesiyle ceza mahkemesinde yargılanıyorsa, bu durumda ne olacağı açıklığa kavuşturulmalıdır. Hileli iflas suçu özgü bir suç olarak düzenlenmiştir ve söz konusu suçun faili ancak iflasa tabi kişiler olabilir. Dolayısıyla ceza hakimi, söz konusu suçun oluşup oluşmadığını tespit edebilmek için faillik sıfatının varlığını da araştırmalıdır. Bu bakımdan Ticaret Mahkemesi tarafından hakkında iflas kararı verilen borçlunun, hileli iflas suçunun faili olup olamayacağı ceza mahkemesi tarafından serbestçe takdir edilmelidir.

6.6. Hileli İflas Suçunda Bilirkişinin Önemi

Çözümü özel ve teknik bilgiyi gerektiren bir konuda, kural olarak hakim veya mahkeme kararıyla bilgisine başvurulmuş uzman kişilere bilirkişi denmektedir.⁵⁹⁶ Sosyal ilişkiler bütünü içinde ve yargılama faaliyeti sırasında önüne gelen hukuki ihtilafları çözmekle görevli yargı makamlarının ve özellikle hakimin, bu ilişkilerin ve ihtilafların karmaşıklığı ölçüsünde uzman kişilerin bilgisine ihtiyaç duyması kaçınılmazdır.⁵⁹⁷ Uzmanlık alanların her geçen gün daha da geliştiği ve derinleştiği günümüz dünyasında hakimin sağlıklı bir yargılama için bu uzman kişilerin yardımına başvurması artık neredeyse bir zorunluluk ifade etmektedir.⁵⁹⁸

⁵⁹² Üstündağ, **İflas Hukuku**, C.I, s.178; Yaşar Şahin Anıl, **İcra ve İflas Suçları**, İstanbul: Beta Yayınevi, 1990, s.127.

⁵⁹³ Kuru, **Makaleler**, s.783.

⁵⁹⁴ Yarg. 12. HD., 3.11.1986, E. 1986/8793, K. 1986/11559 (Eriş Gönen, **Uygulamalı İflas ve Konkordato Hukuku**, Ankara, 1991, s.23); Yarg. 11. HD, 20.06.1989, E. 1989/4344, K. 1989/3802 (Gönen, **op. cit.**, s.27)

⁵⁹⁵ Ahmet Karakocalı, “İflas Davasında Taraf Sıfatının İncelenmesi”, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, C.I., Ankara: Yetkin Yayınları, 2009, s.494.

⁵⁹⁶ Öztürk, Tezcan, Erdem, Sırma, Kırıt, Özaydın, Akcan, Erden, **op. cit.**, s.385; Centel, Zafer, **op. cit.**, s.251.

⁵⁹⁷ Yahya Deryal, “Türk Hukukunda Bilirkişinin Nitelikleri ve Avukatın Bilirkişilik Yapması”, **Prof. Dr. Hayri Domanıç 80. Yaş Günü Armağanı**, C.I., İstanbul: Beta Yayınevi, 2001, s.643.

⁵⁹⁸ Deryal, **op. cit.**, s.643.

Hileli iflas suçunun yargılaması sırasında hakim, olayda hileli iflas suçunun varlığını tespit edebilmek için resen veya tarafların müracaatı ile bilirkişi incelemesi yaptırabilir.⁵⁹⁹ Uygulamada söz konusu suçun mevcut olup olmadığının saptanabilmesi için sıklıkla bilirkişiye başvurulmaktadır.⁶⁰⁰

Özellikle hileli tasarrufların tespitinin zorluğu ve bunların aydınlatılması için muhasebe, ekonomi, iktisat gibi uzmanlık alanlarına ihtiyaç duyulması bilirkişiye başvurmayı bir bakıma zorunlu kılmaktadır. Yargıtay verdiği kararlarda bu konuya değinmiş ve istikrarla *“Sanıklara ait şirketin muhasebe kayıtları ve defterleri ile gerekli belgeler üzerinde; Ticaret, İcra iflas ve Ceza Hukuku sahasında uzman üç kişilik bilirkişi aracılığı ile gerekli inceleme yaptırılarak sonucuna göre hukuki durumun takdiri gerektiği gözetilmeden, eksik soruşturma ile yazılı şekilde hüküm kurulması bozmayı gerektirmiş, katılan A. T. vekilinin temyiz itirazı bu itibarla yerinde görülüş olduğundan hükmün açıklanan nedenle bozulmasına oybirliğiyle karar verildi”* diyerek hileli iflas suçunun tespiti için, ticaret, icra ve iflas ve ceza hukuku alanında uzman kişilerden kurulu bir bilirkişi heyeti tarafından inceleme yapılması gerektiğini ifade etmiş ve bu incelemeye gidilmeden verilen hükümleri eksik soruşturma yapıldığı gerekçesiyle bozmuştur.⁶⁰¹

Uygulamada genellikle, savcı, hileli iflasın var olduğu şüphesi duyulan hallerde, iflas dosyasını önceden bir bilirkişiye incelettirmekte⁶⁰² ve bu bilirkişi incelemesinin sonucuna göre kamu davası açmaktadır.⁶⁰³ Davanın açılmasından sonra da, yargılama aşamasında hakim resen dosyayı yeniden bilirkişiye incelettirmektedir.⁶⁰⁴ Sanık veya müdahil de bu bilirkişi raporuna itiraz ederek, yeni bir inceleme yapılmasını talep edebilmektedir. Görüldüğü gibi hileli iflas suçunun hem soruşturma hem kovuşturma aşamasında bilirkişi önemli bir rol almaktadır.

⁵⁹⁹ CMK. m. 63/1- *“Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde bilirkişinin oy ve görüşünün alınmasına re’sen, Cumhuriyet savcısının, katılanın, vekilinin, şüphelinin veya sanığın, müdafinin veya kanunî temsilcinin istemi üzerine karar verilebilir. Ancak hâkimlik mesleğinin gerektirdiği genel ve hukukî bilgi ile çözülmesi olanaklı konularda bilirkişi dinlenemez.”*

⁶⁰⁰ Kızıllarslan, **op. cit.**, s.144.

⁶⁰¹ Yarg. 6.CD, 29.04.2002, E. 2002/3252, K. 2002/5375 (Özkan, **op. cit.**, s.31); Yarg. 6.CD, 17.11.1997, E. 1997/10508, K. 1997/10890 (Özkan, **op. cit.**, s.31); Yarg. 6.CD, 13.09.1994, E. 1994/7016, K. 1994/7536 (Özkan, **op. cit.**, s. 46)

⁶⁰² *“Bilirkişinin atanması” başlığını taşıyan CMK. m. 63’ün üçüncü fıkrasında “Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı da bu maddede gösterilen yetkileri kullanabilir.”* denilmiştir.

⁶⁰³ Kızıllarslan, **op. cit.**, s.144.

⁶⁰⁴ **Ibid.**

Fakat uygulamada, yanlış bir şekilde, çoğu zaman önceden iflas memurluğu yapmış kişiler bilirkişi olarak görevlendirilmektedir.⁶⁰⁵ Bu bakımdan Yargıtay'ın kararlarında da belirttiği gibi, hileli iflas suçunun varlığının araştırılması için İcra ve İflas, Ticaret ve Ceza Hukuku konularında uzmanlaşmış kişilerden kurulu bilirkişi kurulu inceleme yapmalıdır.

7. Hileli İflas Suçunun Sonuçları

7.1. Kamu Hukuku Bakımından

Hileli iflas suçundan mahkum olan bir kimse hakkında, mahkumiyet kararından sonra bir takım sonuçlar doğmaktadır.⁶⁰⁶ Daha çok ülke ekonomisi, siyasal ve sosyal yaşamla ilgili bir takım mesleklerde hileli müflisin görev alamayacağı ve bunlarla ilgili yetkileri kullanamayacağı konusunda, çeşitli kanunlarda hükümler bulunmaktadır.

Ayrıca hileli iflas suçu, yüz kızartıcı bir suç⁶⁰⁷ olarak görülmekte ve genellikle zimmet, irtikap, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik gibi suçlarla aynı mahiyette kabul edilmektedir.⁶⁰⁸ Esasen suçların bilimsel ve objektif sınıflandırılmasında yer almayan bu kavram hukukumuza 19. yüzyıl Osmanlı mevzuatı⁶⁰⁹ ile girmiş ve hali hazırda çeşitli yasalarda ve hatta Anayasa'da⁶¹⁰ dahi yerini almıştır.⁶¹¹

TCK. m. 53 Kapsamında Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun

Bırakılma: 5237 sayılı TCK.'nın 53. maddesi⁶¹² ile kasten işlenen ve hapis

⁶⁰⁵ Ibid., s.145.

⁶⁰⁶ Altay, **Türk İflas Hukuku**, C.II, s. 1213-1214.

⁶⁰⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz.: Selman Dursun, "Yüz Kızartıcı Suç Kavramı", **Polis Dergisi**, S.36, Temmuz-Ağustos-Eylül 2003, s. 441-447.

⁶⁰⁸ Faruk Erem, "Yüz Kızartıcı Suçlar", **Ankara Barosu Dergisi**, S.2, 1976, s.173.

⁶⁰⁹ Yüz kızartıcı suç kavramının ilk defa 1914 tarihli Çarşı ve Muhallat Bekçileri Hakkında Kanunu Muvakkat'ın 2. maddesinde kullanıldığı ifade edilmiştir. Bkz.: Sami Selçuk, **Dolandırıcılık**, İstanbul: Yasa Yayınları, 1982, s.67.

⁶¹⁰ Anayasa m. 76- '*En az ilkokul mezunu olmayanlar, kısıtlılar, yükümlü olduğu askerlik hizmetini yapmamış olanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar; zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, (Değişik ibare: 27/12/2002-4777/1 md.) terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler.*'

⁶¹¹ İsmail Malkoç, "Kanunlarımızda Yüz Kızartıcı Suç Kavramı", **TBB Dergisi**, S.4, 1989, s.586.

⁶¹² TCK. m. 53- '*(1)Kişi, kasten işlemiş olduğu suçtan dolayı hapis cezasına mahkûmiyetin kanuni sonucu olarak;*

cezası gerektiren suçlarla ilgili olarak belli haklardan yoksun bırakılma konusunda hüküm getirilmiştir. Bu düzenleme 765 sayılı TCK.'nın 31 ve 33. maddelerine karşılık gelmektedir ve bu maddelere göre yasaklar listesi daha geniş olmakla birlikte süre yönünden ise sanık lehinedir.⁶¹³

Madde, kanunun güvenlik tedbirleri kısmında düzenlenmiş olsa da içeriği ve niteliği itibarıyla hapis cezasına bağlı olarak uygulanan ferî ek ceza niteliğindedir.⁶¹⁴ Kanun koyucu, işlediği suç nedeniyle kişiye duyulan güven duygusunun azaldığı, sarsıldığı ya da yok olduğunun kabulüyle, suçla mücadele siyasetinin gereği ceza yaptırımına ek olarak güven ilişkisinin varlığını gerekli kılan belli hakların kullanımını da yasaklamıştır.

Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma, suçun kanuni sonucudur. Doktrine ve ortak yargı kararlarına göre kasıtlı suçtan hapis cezasına

a) Sürekli, süreli veya geçici bir kamu görevinin üstlenilmesinden; bu kapsamda, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliğinden veya Devlet, il, belediye, köy veya bunların denetim ve gözetimi altında bulunan kurum ve kuruluşlarca verilen, atamaya veya seçime tabi bütün memuriyet ve hizmetlerde istihdam edilmekten,

b) Seçme ve seçilme ehliyetinden ve diğer siyasi hakları kullanmaktan,

c) Velayet hakkından; vesayet veya kayımlığa ait bir hizmette bulunmaktan,

d) Vakıf, dernek, sendika, şirket, kooperatif ve siyasi parti tüzel kişiliklerinin yöneticisi veya denetçisi olmaktan,

e) Bir kamu kurumunun veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunun iznine tabi bir meslek veya sanatı,

kendi sorumluluğu altında serbest meslek erbabı veya tacir olarak icra etmekten, Yoksun bırakılır.

(2) Kişi, işlemiş bulunduğu suç dolayısıyla mahkûm olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz.

(3) Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen veya koşullu salıverilen hükümlünün kendi altsoyu üzerindeki velayet, vesayet ve kayımlık yetkileri açısından yukarıdaki fıkralar hükümleri uygulanmaz. Mahkûm olduğu hapis cezası ertelenen hükümlü hakkında birinci fıkranın (e) bendinde söz konusu edilen hak yoksunluğunun uygulanmamasına karar verilebilir.

(4) Kısa süreli hapis cezası ertelenmiş veya fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.

(5) Birinci fıkrada sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkûmiyet halinde, ayrıca, cezanın infazından sonra işlemek üzere, hükümlenen cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Bu hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla sadece adli para cezasına mahkûmiyet halinde, hükümden belirtilen gün sayısının yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir. Hükümün kesinleşmesiyle icraya konan yasaklama ile ilgili süre, adli para cezasının tamamen infazından itibaren işlemeye başlar.

(6) Belli bir meslek veya sanatın ya da trafik düzeninin gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla işlenen taksirli suçtan mahkûmiyet halinde, üç aydan az ve üç yıldan fazla olmamak üzere, bu meslek veya sanatın icrasının yasaklanmasına ya da sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilebilir. Yasaklama ve geri alma hükmün kesinleşmesiyle yürürlüğe girer ve süre, cezanın tümüyle infazından itibaren işlemeye başlar."

⁶¹³ Cengiz Otacı, "Suçun Kanuni Sonucu Olarak Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma,"

TAAD, C.2, S.2, 2011, s. 418.

⁶¹⁴ Otacı, **op. cit.**, s.418.

hükmedilmesi halinde, hükümde ayrıca gösterilmesine gerek olmadan maddenin birinci fıkrasında düzenlenen hak yoksunlukları kendiliğinden sonuç doğuracak ve infazda resen uygulanacaktır. Söz konusu yoksunluklar kural olarak cezanın infaz süresiyle sınırlıdır ve ayrıca maddede sayılanlar dışında herhangi bir hak yoksunluğuna da karar verilemez.⁶¹⁵

Hileli Müflisler Milletvekili Seçilemezler: 2839 sayılı Milletvekilliği Seçimi Kanunu m. 11/I-f⁶¹⁶ ve Anayasa'nın m. 76⁶¹⁷ hükmü gereği affa uğramış olsalar dahi hileli iflas suçundan mahkum olanlar milletvekili seçilemezler.⁶¹⁸

Hileli Müflisler Siyasi Partilere Üye Olamazlar ve Üye Kaydedilemezler: 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu m. 11⁶¹⁹ gereğince hileli iflas suçundan mahkum olanlar siyasi partilere üye olamayacaklar ve üye olarak kaydedilemeyeceklerdir.

Hileli Müflisler Devlet Memuru Olamazlar: 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu m. 48/V'de⁶²⁰ devlet memuru olabilmek için aranan bir takım şartlar

⁶¹⁵ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.859.

⁶¹⁶ 2839 sayılı Milletvekilliği Seçimi Kanunu m. 11/I-f- *“Aşağıda yazılı olanlar milletvekili seçilemezler: Affa uğramış olsalar bile; Basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından biriyle mahkûm olanlar”*

⁶¹⁷ Bkz.: dn. 610.

⁶¹⁸ “Öte yandan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın milletvekili seçilme yeterliliğini düzenleyen 76. maddesinin 2. fıkrasında taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar; zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemeyecekleri hükme bağlanmıştır.” Yarg. CGK., 10.10.2006, E. 2006/8-186, K. 2006/2009 (Bkz.: YKD, C.35, S.9, Eylül 2009, s.1768)

⁶¹⁹ Siyasi Partiler Kanunu m. 11/b-2 *“Basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma veya Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından biriyle mahkûm olanlar, siyasi partilere üye olamazlar.*

⁶²⁰ DMK. m. 48'de devlet memurluğuna alınacaklarda aranacak şartlar belirtilmiş ve *“...Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.”* denilmiştir.

belirtilmiş ve hileli iflas suçundan mahkum olanların devlet memuru olamayacakları düzenlenmiştir.⁶²¹

Hileli Müflisler Avukatlık Yapamazlar: 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nda 'Avukatlığa kabulde engeller' başlığı altında düzenlenen m. 5/f'e göre⁶²² itibarları iade edilmiş bile olsa, hileli ve taksiratlı müflisler avukatlık mesleğine kabul edilemezler.

Hileli Müflisler Noter Olamazlar: 1512 sayılı Noterlik Kanunu m. 7/10 hükmü⁶²³, noterlik stajına kabul için adi iflasta itibarın iadesini aramış, hileli ve taksiratlı müflisler içinse itibarları iade edilmiş bile olsa noterlik stajına kabul edilemeyeceklerini düzenlemiştir.

Hileli Müflisler Köy Muhtarı ve İhtiyar Meclisi Üyeliği Yapamazlar: 442 sayılı Köy Kanununa m. 33/a/5'e göre⁶²⁴ köy muhtarlığına ve ihtiyar meclis üyeliğine seçildikten sonra hileli iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile kesin olarak hüküm giyenler muhtar ve ihtiyar meclisi üyeliğinden çıkarılırlar.

Hileli Müflisler Belediye Seçimlerinde Seçmen Olamazlar: 158 sayılı Belediye Kanunu m. 23/6'da 'Bu kanuna göre seçmen olabilmek için iflas gibi şeref kırıcı suçlarla mahkum bulunmamak şarttır.' hükmü düzenlenmiştir. Madde metninden hileli iflas ve taksirli iflas suçları mahkumlarının belediye seçimlerinde seçmen olamayacakları anlaşılmaktadır.

Hileli Müflisler Yedeksubay Olamazlar: 1076 sayılı Yedeksubay ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu m. 8/a/3'e göre⁶²⁵ yedeksubay adayı olarak askere sevkten evvel hileli müflis olduğu ilan edildiği anlaşılanlar askerlik hizmetini durumlarına göre er ya da erbaş olarak tamamlarlar.

⁶²¹ Mehmet Karaarslan, "Suç ve Cezaların Memuriyete Etkisi", **AÜHFD**, C.58, S.1, 2009, s.110-113.

⁶²² Avukatlık Kanunu m. 5/f - 'İflas etmiş olup da itibarı iade edilmemiş bulunmak (Taksiratlı ve hileli müflisler itibarları iade edilmiş olsa dahi kabul olunmazlar)'

⁶²³ Noterlik Kanunu m.7/10- 'İflas etmiş ise itibarı iade edilmiş olmak, (Hileli ve taksirli müflisler itibarları iade edilmiş olsa bile kabul olunmazlar.)'

⁶²⁴ Köy Kanunu m. 33/a/5- 'Zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanmak, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan biri ile kesin olarak hüküm giymiş olanlar'

⁶²⁵ Yedeksubay ve Yedek Askeri Memurlar Kanunu m. 8/a/3- '...Hileli müflis olduğu ilan edilenler...'

Hileli Müflisler Vakıf Yöneticisi Olamazlar: 7/1066 sayılı Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Kurulan Vakıflar Hakkındaki Tüzük m. 23/I-j'ye göre vakıf idarecileri vakfeden tarafından vakıf idarecesi seçildikten sonra hileli iflas gibi yüz kızartıcı bir fiilden dolayı hapis cezasına mahkum edilmiş ise Vakıflar Genel Müdürlüğü bu sebebe dayanarak yapacağı yazılı bir başvuru ile mahkeme ilgili kişileri görevden uzaklaştırır.

7.2. Özel Hukuk Bakımından

Hileli iflas suçundan dolayı verilen mahkumiyet kararı, hileli müflisin özel hukuk alanına giren bir takım ilişkilerinde de bazı sonuçlar doğurur.

Kamu hukuku alanında doğan sonuçlarda olduğu gibi, burada da, hileli iflasın güven ilkesini zedeleyen bir suç olması sebebiyle, hileli müflise karşı bir takım önlemler alınmak istenmiştir. Bu nedenle itibarları iade edilmiş olsa dahi, hileli müflisler özel hukuk alanındaki bazı ilişkilerin dışında tutulmuştur.

Hileli Müflisler Kooperatif Yönetim Kuruluna Üye Olamazlar: Kooperatif Kanunu m. 56 hükmüne⁶²⁶ göre yüz kızartıcı bir suçtan mahkum olanlar kooperatif yönetim kuruluna seçilemezler. Hileli iflas da yüz kızartıcı bir suç olduğu için hileli müflisler kooperatif yönetim kuruluna seçilmeleri mümkün değildir.

Hileli Müflisler Banka Yöneticisi ve Yetkilisi Olamazlar: 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 8/a hükmü⁶²⁷, banka kurucuları ve yöneticilerinin 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre müflis olmaması, konkordato ilan etmiş olmaması, uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma başvurusunun tasdik edilmiş olmaması ya da hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş olmaması gerektiğini düzenlemiştir. Yine aynı maddenin d bendi ise hileli iflas suçundan hükümlü olanların banka kurucusu ve yetkilisi olamayacaklarını hükmetmiştir

⁶²⁶ Kooperatif Kanunu m. 56/3- "Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından ya da bu Kanun hükümlerine göre mahkum olmamak."

⁶²⁷ Bankacılık Kanunu m. 8/a- "2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre müflis olmaması, konkordato ilân etmiş olmaması, uzlaşma suretiyle yeniden yapılandırma başvurusunun tasdik edilmiş olmaması ya da hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş olmaması"

V. TAKSİRLİ İFLAS SUÇU (TCK. m. 162)

1. Genel Bilgiler

Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen bir diğer iflas suçu da taksirli iflas suçudur. TCK. m. 162'de *''Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet veren kişi, iflasa karar verilmiş olması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.''* denilmektedir.

Görüldüğü gibi kanun hangi hallerin taksirli iflasa sebebiyet vereceğini belirtmemiş, genel bir çerçeve çizmekle yetinmiştir. Ayrıca, hileli iflas suçunda olduğu gibi, taksirli iflas suçu için de *''iflasa karar verilmiş olması halinde''* kişinin cezalandırılabilmesini ifade edilmiş ve iflas kararının verilmesi objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabul edilmiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi 5237 sayılı TCK. yürürlüğe girmeden önce, söz konusu suçun yaptırımı 765 sayılı TCK. m. 506'da, suçu meydana getiren hareketler ise İİK. m. 310'da 10 bent halinde sayma yöntemiyle gösterilmişti. 5237 sayılı TCK.'nda ise (765 sayılı TCK.'ndan farklı olarak) taksirli iflas suçunun hem müeyyidesi hem de unsurları düzenlenmiş, İİK. m. 310'a herhangi bir atıfta bulunulmamıştır. Buna göre, İİK. m 310'nun zımnen yürürlükten kalktığı ve taksirli iflas suçu bakımından sadece TCK. m. 162 hükmünün dikkate alınması gerekmektedir.

Fakat belirtmek gerekir ki, 5237 sayılı TCK. düzenlemesinde yalnızca *''tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özenin gösterilmemesi''* dolayısıyla iflasa sebebiyet verilmesi, suçun hareket unsuru olarak belirlenmiş, böylece İİK.'nun düzenlemiş olduğu sayma yönteminden vazgeçilmiş, hangi hallerin taksirli iflasa sebebiyet vereceği açıkça belirtilmemiş ve maddenin uygulama alanı genişletilmiştir. Hileli iflas suçunun düzenlendiği 5237 sayılı TCK.'nun 161. maddesinde hileli iflasa sebebiyet veren davranışlar kanunda açıkça sayılmasına karşın taksirli iflasta böyle bir düzenlemeye gidilmemesi eleştirilmiştir. Her ne kadar İİK.'nun 310. maddesinde taksirli iflas halleri geniş bir şekilde düzenlenmiş olsa da, bu haller sayma

yöntemiyle belirtilmiş olup somutlaştırılmıştı. Fakat şu anki sistemde İİK.’nun 310. maddesi göz önüne alınmayarak hareket edilecek, sadece iflas eden şahsın gerekli dikkat ve özeni gösterip göstermediği araştırılacak, hatta “*tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen*” kavramından ne anlaşılması gerektiğini tespit için, Türk Ticaret Kanunu, ilgili mevzuat, hatta örf ve adete bakmak gerekecek, buise kanunilik ilkesinin bir sonucu olarak belirlilik prensibine aykırılık oluşturacaktır.⁶²⁸

Halbuki Adalet Komisyonu raporunda; ‘*Hangi fiillerin suç oluşturduğunun kanunda açık bir şekilde belirlenmesi gerekir. Bu düşüncenin bir sonucu olarak, ancak bir kanuni tanımda belirlenen muayyen fiiller, ceza yaptırımını gerekli kılabilir. Bu bakımdan, belirli bir kanuna yollamada bulunmak suretiyle soyut olarak bu kanuna aykırı davranışların ceza yaptırımına bağlanması, suçta kanunilik ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Suç tanımlarının redaksiyonunda, bu ilkeye bağlı kalmaya büyük özen gösterilmiştir. Örneğin, Hükümet Tasarısında, 765 sayılı Türk Ceza Kanununda olduğu gibi, dolanlı (hileli) ve taksirli iflas suçlarının sadece yaptırımı belirlenmiştir (madde 224). Buna karşılık, hangi fiil ve davranışların bu suçları oluşturacağı konusunda herhangi bir belirleme yapılmamıştır. Bu konuda, 9.6.1932 tarihli, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 310 ve 311. maddelerinde yapılan düzenlemelere yollamada bulunulmuştur. Komisyonumuzda yapılan çalışmalarda, ceza hukukunun güvence fonksiyonlarından birini oluşturan belirlilik ilkesinin gereği olarak, hileli ve taksirli iflas suçlarını hangi fiil ve davranışların oluşturduğu açık ve seçik bir şekilde belirlenmiştir.*’ Şeklinde açıklamada bulunulmuştur.⁶²⁹ Buna rağmen, taksirli iflas suçu bakımından Adalet Komisyonu raporunda belirtilen ifadelerin dikkate alınmadığı ve TCK. m. 162 düzenlemesinin belirlilik ilkesine aykırılık oluşturduğu savunulabilir.

Bununla beraber, 765 sayılı Kanun döneminde, İİK.’nda taksirli iflas hallerinin sayma yöntemiyle belirtilmesi ve belli hareketlerle sınırlandırılması da eleştirilmişti. Nitekim, Erem, “*kusuru gösteren genel formüller yerine somut olaylara yer verilmesinin diğer birçok olayın unutulmasına sebep verdiğini, bunun yerine Ceza Hukukunda kullanılan tabirlerin kullanılmasının yerinde olacağını*” ifade etmişti.⁶³⁰ Doktrin tarafından da, bir kimsenin tedbirsizlik, dikkatsizlik, emir ve nizamlara

⁶²⁸ Donay, Kaşıkçı, **op. cit.**, s.243.

⁶²⁹ Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Dönem 22, Yasama Yılı 2, TBMM S. Sayı 664.

⁶³⁰ Erem, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65 inci Yaş Armağanı**, s.644.

riayetsizlik, ticarete acemilikle iflas etmesi halinde (5237 sayılı TCK düzenlemesine benzer bir biçimde) taksiratl  müflis kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmekteydi.⁶³¹ Zira taksirli iflas hallerinin hepsinin sayma yöntemiyle belirtilmesi mümkün olmamakta, dolayısıyla bir takım haller İİK. hükmü dışında kaldığı için bu hallerin cezalandırılması da söz konusu olmamaktaydı. Örneğin, bir tacirin bilmediği bir ticaret sahasına gerekli araştırmaları ve incelemeleri yapmadan girmesi ve bunun sonucu olarak iflas etmesi İİK. m. 310’da belirtilen hareketlerden birini oluşturmadığı için taksirli iflas suçundan dolayı cezalandırılması da olanaksızdı. Bu durum hem doktrin tarafından eleştiriliyor hem de kanunun ruhuna aykırılık oluşturuyordu.

Her iki görüşün de haklı tarafları olmakla birlikte, sonuç olarak, 5237 sayılı TCK. ile taksirli iflas suçu bakımından yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Yukarıda ifade edilen görüşler TCK. m. 162 ile ilgili eleştiri, değerlendirme veya olumlu görüş bildirme olarak ifade edilebilir fakat bunlar taksirli iflas suçu için uygulanması gereken hükmün TCK. m. 162 olduğunu değiştirmemektedir. Nitekim artık İİK. m. 310’da belirtilen hallerin gerçekleştiği sebebiyle taksirli iflas suçunun oluştuğu ileri sürülemez. Zira TCK. m. 162 ile İİK. 310 hükmü zımnen yürürlükten kalkmış olup, 1 Haziran 2005’den sonraki taksirli iflaslar için uygulanması gereken hüküm 5237 sayılı TCK. m. 162 düzenlemesidir. Ancak tabiki İİK. m. 310’da belirtilen haller TCK. m. 161’e uygun d ştüğu ölçüde uygulama alanı bulabilir. Sonuç olarak taksirli iflas suçu meydana getiren hareketi “*Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet verme*” olarak ifade edebiliriz.

2. Korunan Hukuki Değer

Taksirli iflas suçu, korunan hukuki değer aćısından hileli iflas suçu ile benzerlikler taşımaktadır. Zira her iki suçun da düzenlemesiyle korunmak istenen hukuki yarar, başta alacaklıların menfaati olmak üzere, ticari ilişkilerde hakim olan güven ilişkisi, kredi güvenliği, ticari hayat üzerindeki kamu düzeni gibi değerlerdir.

Taksirli müflisin cezalandırılmasının sebebi, müflisin malvarlığının alacaklıların güvencesi olması ve müflisin bu güvenceyi ortadan kaldıracak,

⁶³¹ Erem, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65 inci Yaş Armağanı**, s.644; ,Muşul, **İflas Suçları**, s. 64, Anıl, **op. cit.**, s. 127; Necmettin M Berkin, **İflas Hukuku**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1972, s.587.

azaltacak veya güvence bakımından alacaklılar arasındaki eşitliği bozacak hareketlerde bulunarak kusuru ile iflas etmiş olmasıdır.⁶³²

Bu durumda alacaklıların menfaati ihlal edilmiş olmakla beraber, iyi niyetli ilişkiler ve kredi emniyeti de zarar görmektedir.⁶³³ Dolayısıyla taksirli iflas suçlarıyla korunmak istenen hukuki değer konusunda, genel olarak hileli iflas suçu bakımından yapılan açıklamalar geçerlidir.

3. Suçun Unsurları

3.1. Maddi Unsurlar

3.1.1. Fiil

3.1.1.1. Genel Olarak

Taksirli iflas suçu, *“tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet vermekle”* oluşmaktadır.

765 sayılı TCK. zamanında taksiratlı iflasın düzenlendiği İİK. m. 310’da on bent halinde hangi davranışlarla söz konusu suçun meydana gelebileceği ayrıntılı olarak düzenlenmişti. 5237 sayılı TCK.’nda ise, yalnızca tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet vermek suçun hareket unsuru olarak belirlenmiş, İİK.’nunda olduğu gibi suçu oluşturan fiiller tahdidi olarak sayılmamış, maddenin uygulama alanı genişletilmiştir.⁶³⁴

Ancak belirttiğimiz gibi, kanun koyucunun, hileli iflas suçunun maddi unsurunu 765 sayılı TCK.’nunda olduğu gibi İİK.’na bırakmayarak, 5237 sayılı TCK.’nunda düzenlemesi olumlu karşılanırken, taksirli iflas suçu için yalnızca genel ilkelerin 5237 sayılı TCK.’nunda düzenleyip, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin ne olduğunu Türk Ticaret Kanunu’na bırakması ve belirlilik ilkesinin ihlalden kaçınmaması eleştirilmiştir.⁶³⁵

⁶³² Uyar, **İcra ve İflas Hukukunda Suç Sayılan Fiiller**, s.10.

⁶³³ **Ibid.**

⁶³⁴ Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5288.

⁶³⁵ Koca’ya göre, söz konusu suç için kanunilik ilkesinin bir sonucu olan belirlilik ilkesine uyulduğunu söylemek zordur. Adalet Komisyonu Raporunda belirtilen ve bu suçlar bakımından diğer

Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen ise, Türk Ticaret Kanunu m. 18/2’de “*Her tacirin, ticaretine ait bütün faaliyetlerinde basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi gerekir.*” şeklinde ifade edilmiştir. Basiret; “gerçekleri yanılmadan görebilme yeteneği, uzağı görüş, seziş, uyanıklık, anlayış, kavrayış, sağgörü, önsezi, vizyon” anlamına gelmektedir.⁶³⁶ Dolayısıyla, basiretli iş adamı gibi davranma ölçütü tacirlere özgü olarak getirilmiş ve Kanun’un lafzıyla ticari faaliyetler için uygulama alanı bulan bir müessesedir.

Basiretli iş adamı gibi davranma yükümlülüğü aslında objektif bir özen ölçüsü getirmektedir.⁶³⁷ Tacirin ticari işletmesiyle ilgili faaliyetlerinde, kendi yetenek ve imkanlarına göre ondan beklenebilecek özen değil, işin niteliği göz önünde tutularak tedbirli, öngörülü, sağduyulu bir tacirden beklenen davranış esas alınacaktır.⁶³⁸ Tacirin, ticari işletmesiyle ilgili sözleşmeler yaparken, bu sözleşmelerden doğan borçları yerine getirirken, kısaca işletmesiyle ilgili tüm faaliyetleri gerçekleştirirken basiretli iş adamı gibi davranması gerekir.⁶³⁹

Basiretli iş adamı ölçüsü Yargıtay’ın verdiği kararlar doğrultusunda gelişmiş, ticari hayata uygulanabilirliği ve anlaşılabilirliği kolaylaşmıştır.⁶⁴⁰ Örneğin Yargıtay kararlarında, Türk parasının döviz karşısında değer kaybetmesini tahmin edememe⁶⁴¹, ithal edilmesi gereken eşyanın ithal işlemleri için zamanında müracaatta bulunmama⁶⁴², kredi ve faizlerin ekonomik koşullara bağlı olarak süreç içinde artabileceğini hesaba katamama⁶⁴³, gibi davranışlar gerekli dikkat ve özenin gösterilmemiş olmasından dolayı basiretsizlik sayılmıştır.

kanunlara atıfta bulunulmaması yönündeki anlayış taksirli iflas suçu bakımından uygulanmamıştır. Bkz.:Koca, **op. cit.**, s.88.

⁶³⁶ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.550d4fe532a5f3.48335903 (Erişim Tarihi: 05.03.2015)

⁶³⁷ Arkan, **op. cit.**, s.139; Poroy, Yasaman, **op. cit.**, s.152; Karahan, **op. cit.**, s.99.

⁶³⁸ Arkan, **op. cit.**, s.139; Poroy, Yasaman, **op. cit.**, s.152; Karahan, **op. cit.**, s.99; Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen, Arslan Kaya, Füsün Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Güncellenmiş 4. Bası, İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2015, s.285.

⁶³⁹ Bu durum Domanıç ve Ulusoy tarafından şöyle ifade edilmiştir; “*Tacir kendi şahsi hayatında derbeder, dikkatsiz bir kimse de olsa, ticari işlerinde tedbirli ve iyi bir aile babası, dikkatli bir iş adamı gibi hareket etmek zorundadır.*” Bkz.: Hayri Domanıç, Erol Ulusoy, **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, 5. Bası, İstanbul: Arkan Yayınları, 2007, s.210.

⁶⁴⁰ İsmail Özgün Karaahmetoğlu, “Basiretli İş Adamı Gibi Hareket Etme Ölçüsü ve Yargıtay Uygulamasındaki Yeri”, **Legal Hukuk Dergisi**, S.116, 2012, s.100.

⁶⁴¹ Yarg. 13.HD., E. 2004/9750, K. 2005/907

⁶⁴² Tic. D., 20.1.1956, E. 1996/324, K. 1956/284.

⁶⁴³ Yarg. 19. HD. 25.11.1994, E. 1994/6472, K. 1994/11467 (BATİDER, C.17, S.4, s.157.)

Görüldüğü gibi ‘‘basiretli bir iş adamı gibi hareket etmek’’ kavramından anlaşılması gereken, tacirin içinde bulunduğu hukuki ve fiili durumun özelliklerine uygun olarak davranmasıdır. Bu itibarla, somut olayda tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilip gösterilmediği konusu TTK. ve ilgili mevzuata göre belirlenecektir.⁶⁴⁴ Suçun oluşabilmesi için, bu objektif özen yükümlülüğünün ihlali mahiyetindeki fiil ve davranışların iflasa neden olması gerekmektedir. Bu davranışlar, failin faaliyet gösterdiği ticari alana ve göstermesi gereken özen ve dikkate göre çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir.

Dolayısıyla, Kanun’da, iflasa sebebiyet veren fiillerin neler olduğu gösterilmediği ve objektif bir özen ölçüsü koyulduğu için, taksirli iflas suçu serbest hareketli bir suçtur.⁶⁴⁵ Söz konusu suçun oluşması için önemli olan, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemiş olması dolayısıyla iflasa sebebiyet vermiş olmaktır.

3.1.1.2. İcra İflas Kanunu m. 310’da Düzenlenmiş Olan Taksirli İflas Halleri

Daha önce de belirtildiği gibi taksirli iflas suçunun hangi fiil ve tasarrufların gerçekleştirilmesi sonucu meydana geleceği, tahdidi olarak, İİK. m. 310’da on bent halinde ayrıca İİK. m. 337a’da düzenlenmişti. 5237 sayılı TCK. m. 162 düzenlemesi karşısında, İcra ve İflas Kanunu ilgili maddeleri (m. 310 ve m. 337a) zımnen yürürlükten kalkmıştır, dolayısıyla İİK. m. 310 ve m. 337a hükümlerinin uygulanması söz konusu olamaz.

Bununla beraber, TCK. m. 162 hükmü, taksirli iflas suçunu serbest hareketli bir suç olarak düzenlemiştir. Yani ‘‘*tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi*’’ dolayısıyla iflasa sebebiyet veren her davranış söz konusu suçta meydana getirecektir.

Bu bakımdan söz konusu suçun yorumlanması ve uygulanması bakımından TTK. hükümleri yanında, İİK. m. 310 ve m. 337a’da sayılmış olan taksirli iflas hükümleri de yol gösterici bir mahiyet taşımaktadır. Böylece TCK. m. 162’de düzenlenen taksirli iflas suçunu daha iyi ifade edebilmek ve ortaya koyabilmek için

⁶⁴⁴ Parlar, Hatipoğlu, **op. cit.**, s.2676.

⁶⁴⁵ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.361.

İİK. ilgili hükümleri de gözden geçirilmelidir. Hem bu sayede, İİK. hükümleri ve bu hükümlere ilişkin zengin yargı kararları, Türk Ceza Kanunu'nun bu konudaki hükümlerinin anlamlandırılmasında ve uygulanmasında yardımcı olacak, hem İİK.'nda taksirli iflas suçunu meydana getiren hareketler uygun düştüğü ölçüde TCK. m. 162' bakımından da örnek olarak kabul edilecek ve uygulama alanı bulabilecektir.⁶⁴⁶

Bu amaç doğrultusunda, İİK. m. 310 ve m. 337a'da düzenlenmiş olan taksirli iflas suçu hükümlerine değinmekte yarar vardır.

3.1.1.2.1. Müflisin Zıyanları İçin Makul Sebepler Gösterememesi (İİK. m. 310/(1)-1)

Borçlunun haczedilebilir malvarlığı, alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olduğu için, bu malvarlığının alacaklılar aleyhine zarara uğratılmaması ve korunması gerekir.⁶⁴⁷

Doğal olarak, tacir, ticari faaliyetlere kar elde etmek ve aktifini çoğaltmak amacıyla girer fakat bu faaliyetler neticesinde kar sağlayamamış, zarar etmiş olabilir. İİK. m. 310/(1)-1 bendine göre, eğer tacirin bu durumu, yani ticari faaliyetleri neticesinde zarar etmesi makul (akla uygun ve kabul edilebilir) sebeplere dayanmıyor, kendisinin tedbirsiz bir tacir gibi hareket ettiğini ortaya koyuyorsa, müflis taksirli sayılır. Görüldüğü gibi burada önemli olan tacirin zarar etmesi değil, bu zararın makul yani akla ve ticari hayatın gerçeklerine uygun sebeplere dayanmaması önemlidir.

5237 sayılı TCK.'nın 162. maddesine göre *“Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet vermek”* yaptırım altına alınmıştır. Bu itibarla, TCK.'da düzenlenen taksirli iflas suçu açısından, failin meydana gelen zıyanlara makul sebep göstermemesi değil, bu makul ve ticari hayatın gerçekleriyle bağdaşmadığı kabul edilen zararlar neticesinde iflasa sebebiyet vermesi önemlidir. Buna göre, iflas eden tacirin, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özeni göstermeyerek iflas etmiş olması nedeniyle taksirli iflas suçu meydana gelecektir.

⁶⁴⁶ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.716; Gündüz, **op. cit.**, s.722.

⁶⁴⁷ Muşul, **İflas Suçları**, s.64.

3.1.1.2.2. Müflisin Evinin Masraflarının Haddinden Fazla Olması (İİK. m. 310/(1)-2)

Bir kimsenin evi için masraflarda ve harcamalarda bulunması hakkı olduğu kadar görevidir.⁶⁴⁸ Doğal olarak tacir de evi için bir takım masraflarda bulunabilir. İİK. m. 310(1)-2 bendine göre ise evine harcamalarda bulunan her borçlu değil, evine yaptığı masraflar haddinden fazla ve aşırı olan borçlu, iflas ettiği takdirde taksiratlî müflis sayılır.⁶⁴⁹ Müflisin evine yaptığı masraflar, (yapıldığı tarih itibariyle) o kimsenin mali gücüne uygun olmalıdır.⁶⁵⁰

Yapılan harcamalar, harcamayı yapanın mali gücüyle orantılı olmadığı, mali gücünün sınırlarını aştığı ve malvarlığıyla uygunluk arzetmediği takdirde aşırı sayılır.⁶⁵¹ Mesela, bir evin normal ölçülerini çok aşan gösterişli ve lüks mobilya veya ihtiyaç olmamasına rağmen kiralanan lüks ve pahalı bir ev aşırıya kaçan masraf olarak ifade edilebilir. Bununla beraber, borçlunun ev masraflarının yanında müflisin kişisel masrafları da bu kapsamda değerlendirilebilir. Örneğin, lüks giyim masrafları, gereksiz ve pahalı yurtdışı seyahatleri de bu hüküm kapsamında ele alınabilir.⁶⁵²

Bu gibi masraflar ileride iflas masasına dahil olması gereken malvarlığını alacaklılar aleyhine azalttığı için kanun koyucu bu tarafından sınırlandırılmıştır. 5237 sayılı TCK. açısından ise, bir tacirin evine yapmış olduğu harcamaların haddinden fazla olmasının tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin ihlali olarak kabul edilmesi halinde ve bu harcamalar sebebiyle tacirin iflas etmesi durumunda, bu hareket taksirli bir iflas hali olarak değerlendirilebilecektir.

3.1.1.2.3. Kumar veya Talih Oyunlarında ve Borsa İşlemlerinde Büyük Miktarda Para Harcanması (İİK. m. 310/(1)-3)

Bu bende göre iflasa tabi bir kişi, kumar, piyango, at yarışı, spor toto, loto gibi talih oyunlarında ya da borsa işlemlerinde kendi mali gücüne oranla büyük sayılacak

⁶⁴⁸ Ibid., s.65.

⁶⁴⁹ Muşul, **İflas Suçları**, s.65.

⁶⁵⁰ Uyar, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.XIII, s.20842; Muşul, **İflas Suçları**, s.65.

⁶⁵¹ Muşul, **İflas Suçları**, s.66.

⁶⁵² Uyar, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.XIII, s.20842.

miktarda para harcayıp da daha sonra iflas ettiği takdirde taksirli müflis kabul edilecektir.⁶⁵³ Ayrıca taksirli iflas suçunun oluşması için bu tür şans oyunlarında veya borsa işlemlerinde harcanan paranın büyük miktarda olması gerekmektedir. Bu harcamaların miktarı itibarıyla taksirli iflas suçunun nedeni olup olmayacağı hususu ise hakim tarafından takdir edilmelidir.⁶⁵⁴

Bu bent ile ilgili olarak *“Kaybetmek, kazanmaktan her zaman daha büyük ihtimal olduğundan normal ve namuslu insanların dahi çekinmesi gereken yerde basiretli tüccarın büyük para kaybetmesi sonucu iflas etmesinin müeyyide altına alınması son derece mantıklı bir hükümdür”* görüşüne burada değinmekte yarar vardır.⁶⁵⁵

Gerçekten de kumar veya talih oyunları gibi işlemlerde büyük miktar para harcanması sebebiyle tacirin iflas etmesi 5237 sayılı TCK. m. 162 düzenlemesine göre de taksirli iflas suçunu oluşturabilir. Fakat burada ceza hakiminin bu tür şans oyunlarında kaybedilen paranın miktarı ile iflas arasında bir nedensellik bağı kurması gerekir. Yoksa, şans oyunları oynayan müflislerin hepsini taksirli müflis olarak değerlendirmenin söz konusu olamayacağı açıktır.

3.1.1.2.4. Borcunun Mevcudu ile Alacağından Daha Çok Olduğunu Bildiği Halde, Bu Durumdan Haberi Olmayan Kimselerden Önemli Miktarda Veresiye Mal Satın veya Borç Para Almak (İİK. m. 310/(1)-4)

Bu bende göre taksirli iflas suçunun oluşması için üç unsur gereklidir. Öncelikle, borç, mevcut ile alacaklardan çok olmalıdır. İkinci olarak, borçlu, pasifinin aktifinden fazla olduğunu bilmelidir. Son olarak, borçlu, malvarlığının bu durumundan haberleri olmayan diğer kimselerden önemli miktarda bedeli sonra ödenmek üzere mal satın almış ya da borç para almış olmalıdır.⁶⁵⁶ Bu unsurların bir araya toplandığı durumda iflas eden borçlu taksirli müflis kabul edilir. Ayrıca yine

⁶⁵³ Muşul, **İflas Suçları**, s.65.

⁶⁵⁴ Uyar, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.XIII, s.20842.

⁶⁵⁵ Şanal Görgün, “Hileli ve Taksirli İflas”, **AİTİA Dergisi**, Ankara, 1972, s.444.

⁶⁵⁶ Muşul, **İflas Suçları**, s.68.

bu durumda da, taksirli iflas suçunun oluşması için, alınan veresiye malın ya da borç paranın önemli miktarda olup olmadığına hakim takdir edecektir.⁶⁵⁷

Belirtmek gerekir ki, 5237 sayılı TCK. m. 162 düzenlemesine göre bu halin taksirli iflas suçunu oluşturması söz konusu değildir. Zira burada tacir başka kimselerden borç para ya da veresiye mal almakta olup, bu hareketlerin iflasa sebebiyet vermesi pek mümkün görülmemektedir. Çünkü burada tacirin aktifi çoğalmakta ve eline para veya mal geçmektedir. Sadece borç para almak veya veresiye mal almak ile iflas arasında neden sonuç ilişkisi kurulamaz ve bu hareketlerin taksirli iflası oluşturduğu söylenemez. Fakat tacir önemli miktarlarda borç para veya veresiye mal alıp, bunları gerektiği gibi idare etmez, ticaretin gerektirdiği şekilde kullanmaz, aşırı harcamalarda bulunarak bu aktifini bitirir, veresiye aldığı malların değerinin azalmasına veya bozulmasına sebep olur ve bu nedenlerle iflas ederse bu halde basiretli bir iş adamı gibi davranmamış olur ve taksirli müflis sayılabilir. Sonuç olarak taksirli iflas suçunun oluşması için, tacirin gerçekleştirdiği hareketlerin tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özene aykırılık oluşturması ve bu hareketler sonucu iflas etmesi önemlidir.

3.1.1.2.5. Müflisin, Türk Ticaret Kanunu Gereğince Tutulması Gerekli Olan Defterleri, Hiç veya Kanunun Emrettiği Şekilde Tutmamış Olması (İİK. m. 310/(1)-5)

İİK. m. 310/5 bendi *“Ticaret Kanununun 66 ncı maddesinin birinci fıkrasının 1 ila 3 üncü bentlerindesayılan defterleri hiç veya kanunun emrettiği şekilde tutmamış”* diyerek, ticari defterleri kanunun emrettiği şekilde tutmamış olan müflisi taksirli sayıp yaptırıma bağlamıştır.

Eski Türk Ticaret Kanunu’nda 66. maddede düzenlenen ticari defter tutma yükümlülüğüne, 6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanunu’nun 64. maddesinde yer verilmiştir. Tacir, ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini, hesap dönemi içinde elde edilen sonuçları açıkça ortaya koyabilmek için defter tutmak zorundadır. Böylece işletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişimi defterlerden takip edilebilmelidir.

⁶⁵⁷ Uyar, **DEÜHFD**, s.951.

5237 sayılı TCK. m. 162 kapsamında, tacirin tutması gereken defterleri hiç ya da gereği gibi tutmaması sonucu, iflas etmesi halinde taksirli iflas suçu söz konusu olabilir. Zira tacir olmanın yükümlülüklerinden biri de TTK. m. 64 hükmü gereği, gerekli defterleri gerekli usullere göre tutmaktır. Ancak burada defter tutmama ile iflas arasında nedensellik bağının kurulması yani aralarında sebep sonuç ilişkisinin varlığı gereklidir. Örneğin, tacir, gerekli defterleri tutmaması sebebiyle hesaplarında karışıklık yapmış ve neticesinde iflas etmiş ise, bu tacirin taksirli iflas suçu nedeniyle cezalandırılması mümkündür.

3.1.1.2.6. Mevcudu ile Alacağından Çok Fazla Meblağ İçin Senetlerin İmzalanmış Olması (İİK. m. 310/(1)-6)

Kanun koyucu, iflasa tabi bir kişinin mevcudu ile alacağından çok fazla miktarlar için borçlanmasına dolayısıyla alacaklıların alacaklarının tahsili imkanının tehlikeye sokulmasına izin vermemiştir.⁶⁵⁸

Tacir çeşitli sebeplerle malvarlığına nazaran çok fazla miktar için senet imzalayabilir. Tacir, içinde bulunduğu ekonomik sıkıntıdan kurtulmak veya kredi alabilmek için yüksek miktarlarda ve yüksek faizli borç alabilir ve senet imzalayabilir. Fakat söz konusu hükme göre borçlunun senet imza etmekle neyi amaçladığı önemli değildir. Yani borçlu iflasını önleyebilmek, ticari faaliyetleri için para tedarik edebilmek için yüksek miktarlarda senetler imzalarsa yine kusurlu sayılır ve taksirli müflis kabul edilir.⁶⁵⁹

Bu itibarla mevcudu ile alacağından daha fazla miktar senetlerin imzalanması ve borç alınması tek başına 5237 sayılı TCK. m. 162 hükmüne göre taksirli iflas suçunu meydana getirmez. Taksirli iflas suçunun oluşumu için, bu borçlanmanın basiretli bir iş adamı gibi davranma yükümlülüğünü ihlal etmesi ve iflasa sebebiyet vermesi gerekir. Örneğin tacir, piyasa şartlarına göre çok daha fazla olan faiz oranında borç almış, aşırı faiz nedeniyle borç miktarını geri ödemekte zorlanmış ve dolayısıyla iflas etmişse bu halde taksirli iflasın varlığı söz konusu olabilir. Fakat

⁶⁵⁸ Muşul, **İflas Suçları**, s.81.

⁶⁵⁹ Uyar, **DEÜHFD**, s.952. Karş.: Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.363; Kızılarşlan, **op. cit.**, s.131.

sadece mevcudu ve alacağından daha fazla miktarda borç para almak tek başına taksirli iflas sebebi olarak kabul edilemez.

Ayrıca belirtmek gerekir ki, gerçekten borç altına girilmeksizin, sadece alacaklıları zarara sokmak amacıyla bir takım borç senetleri imzalanmış ise, ortada muvazaalı bir işlem vardır ve bu hareket hileli iflas suçunu oluşturur.⁶⁶⁰

3.1.1.2.7. İflas Takibi Sırasında Mahkeme, İflas İdaresi veya İflas Dairesi Tarafından Çağrıldığı Halde, Makbul Bir Mazereti Olmaksızın Gelmemiş Olmak (İİK. m. 310/(1)-7)

Bu bentteki düzenlemeye göre çağrılan kimse, çağrılma zamanında müflis sıfatını taşıyabileceği gibi çağrılma zamanında henüz hakkında iflas açılmamış da olabilir.

İflas prosedürü başladıktan sonra müflisin (ya da borçlunun) hangi merciler tarafından ve hangi amaçlarla davet edilebileceği İİK.'nin 158, 177, 209, 216. maddelerinde gösterilmiştir. Bu hükümlerde düzenlenmiş olan müflise karşı yapılan davetlerin genel yapısı, tasfiyeyle ilgili olarak müflisle işbirliği ve müflisten alacaklıların alacaklarının tahsili konusunda yardımını istemeye yöneliktir. Bu maddelerdeki davet yetkisi de, iflas idaresi, iflas dairesi ve mahkemeye tanınmıştır. Belirtilen İİK. hükümlerine göre usulünce yapılan davete, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın gelmeyen müflis taksirli kabul edilecektir.

Fakat bu halin TCK. m. 162 düzenlemesine göre taksirli iflas suçunu oluşturması söz konusu olamaz. Zira iflas takibi sırasında borçlu kişinin mahkemeye gitmemesi ya da hakkında iflas kararı verilmiş müflisin iflas idaresi veya iflas dairesine gitmemesi ile iflas arasında bir nedensellik bağı kurulamaz. Dolayısıyla İİK. m. 310/1-7 hükmünün TCK. m. 162 düzenlemesinden sonra taksirli iflas suçu bakımından uygulanabilirliği kalmamıştır.

3.1.1.2.8. İşlerini Terkederek Kaçma (İİK. m. 310/(1)-8)

Bu bende göre, borçlunun kaçması alacaklıların haklarını tehlikeye sokacağı için bu hareket taksirli iflas sebebi olarak düzenlemiştir. Kaçma fiilinden, müflisin

⁶⁶⁰ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.363.

alacaklıları ile temasını kesmesi⁶⁶¹, aranmasına rağmen bulunmaması, saklanması, gizlenmesi⁶⁶² anlaşılır. Müflisin işlerinin başından kaçma niyeti olmaksızın geçici olarak ve kısa bir süreliğine ayrılması ise kaçma kapsamında değerlendirilmemelidir.⁶⁶³

5237 sayılı TCK. m. 162 bakımından, iflasa tabi bir şahsın işlerini terk ederek kaçması nedeniyle işlerini görememesi ve neticesinde iflas etmesi, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesinin çok açık bir hali olduğu ortadadır. Dolayısıyla işlerini terkederek kaçan ve bunun sonucu olarak iflas eden tacirin, TCK. m. 162'ye göre taksirli iflas suçundan dolayı cezalandırılması gerekmektedir.

3.1.1.2.9. Evvelki Bir Konkordato Şartlarını İfa Etmeden Tekrar İflasına Hükmolunma (İİK. m. 310/(1)-9)

Bu bentteki düzenlemeyle, konkordato akdiyle iflasın ağır sonuçlarından kurtulan ve daha sonra konkordato şartlarını yerine getirmeyerek kusuruyla iflasına sebebiyet veren borçlu taksirli müflis sayılmış ve cezai yaptırım öngörülmüştür.⁶⁶⁴

Bentte yer alan ‘*tekrar iflasına hükmolunması*’ ibaresine göre, müflisin taksirli sayılabilmesi için önceden iflas etmiş olması ve ondan sonra konkordato akdedip onun şartlarına uymayarak daha sonra tekrar iflas etmiş olması gerekmektedir. Fakat bu yorum şekli eleştirilmiş ve iflastan önce konkordato akdedip sonra iflas eden borçlunun da bu bent kapsamında olduğu belirtilmiştir.⁶⁶⁵

Esasen, kanunun amacı, konkordato şartını yerine getirmeyerek kusurlu davranan ve bu nedenle iflas eden borçlunun cezalandırılmasıdır. Konkordatonun iflastan önce veya iflastan sonra akdedilmiş olmasının bir önemi olmamalıdır.⁶⁶⁶ Buna göre, iflastan önce veya sonra konkordato akdetmiş olan fakat buna rağmen konkordato şartlarına aykırı davranarak iflas eden borçlu taksirli müflis sayılır.⁶⁶⁷

⁶⁶¹ Dönmezer, **Mala Karşı Cürümler**, s.419.

⁶⁶² Önder, **Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler**, s.407.

⁶⁶³ Muşul, **İflas Suçları**, s.83.

⁶⁶⁴ **Ibid.**

⁶⁶⁵ Kuru, **İflas ve Konkordato Hukuku**, s.507.

⁶⁶⁶ Uyar, **DEÜHFD**, s.953; Kuru, **İflas ve Konkordato Hukuku**, s.507; Muşul, **İflas Suçları**, s.83.

⁶⁶⁷ Bununla beraber, önce iflasına karar verilen ve sonra teklif ettiği konkordato tasdik olunan borçlu tekrar iflas ettiğinde muhakkak taksirli müflis sayılmayacaktır. Zira borçlu konkordato hükümlerine

5237 sayılı TCK. bakımından da söz konusu bent taksirli iflas suçunu meydana getirebilir. Zira gerek iflas içi gerekse iflastan önce akdedilen konkordato şartlarına aykırı davranmanın tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık oluşturduğu ortadadır. Bu nedenle eğer bir tacir iflastan önce veya iflas içi konkordato akdedip de bunun şartlarını yerine getirmeyerek iflasa sebebiyet verirse 5237 sayılı TCK.’nın 162. maddesi gereği taksirli müflis sayılması gerekir.

3.1.1.2.10. Müflisin, Zorunlu Olduğu Halde, İflas İçin Mahkemeye Başvurmamış Olması (İİK. m. 310/(1)-10)

İflasa tabi bir borçlunun ticaret mahkemesine başvurarak iflasına karar verilmesini istemesi, doğrudan doğruya iflas hallerinden birini teşkil eder. Bizzat borçlunun talebi ile iflas kararı verilmesi iki halde ortaya çıkabilir ve bu haller İİK. m. 178’de⁶⁶⁸ düzenlenmiştir.

Kanun belirli sebeplerin varlığı halinde, borçlunun kendi iflasını talep etmesini düzenlemiştir. Bu sebeplerin varlığı halinde borçlu bazen kendi iflasını isteyip istememekte serbestken, bazen de iflasını istemek zorundadır.⁶⁶⁹

İflasa tabi bir borçlu, alacaklılardan birinin giriştiği haciz yolu ile takip sonucu, malvarlığının yarısına haciz konulup geri kalanının da mevcut ve bir yıl içinde muaccel hale gelecek borçlarını ödemeye yetmediği takdirde, derhal yetkili ticaret mahkemesinden aczini bildirerek iflasını istemek zorundadır (İİK. m. 178/son f.).⁶⁷⁰

uymasına rağmen başka sebeplerle iflas etmiş olabilir. Bu durumda da, yine hileli iflas veya taksirli iflas suçu söz konusu olabilir fakat bu iflas İİK. m. 310/9 kapsamında değerlendirilmemelidir.

⁶⁶⁸ İİK. m. 178- ‘‘İflasa tabi bir borçlu, aciz halinde bulunduğunu bildirerek yetkili mahkemeden iflasını isteyebilir. Borçlu, bu halde bütün aktif ve pasifi ile alacaklılarının isim ve adreslerini gösteren mal beyanını iflas talebine eklemek zorundadır. Bu belge mahkemeye ibraz edildikçe iflasa karar verilemez.

İflas talebi 166 ncı maddenin ikinci fıkrasındaki usulle ilan edilir. Alacaklılar iflas talebinin ilanından itibaren onbeş gün içinde davaya müdahale veya itiraz ederek, borçlunun iflas talebini, hakkındaki takipleri ertelemek ve borçlarını ödemeyi geciktirmek için yaptığını ileri sürerek mahkemeden talebin reddini isteyebilirler.

İflasa tabi bir borçlu aleyhine alacaklılardan birinin haciz yolu ile takibi neticesinde yapılan haciz borçlunun yarı mevcudunun elinden çıkmasına sebep olup da kalanı muaccel ve vadesi bir sene içinde hülül edecek diğer borçlarını ödemeye yetiymiyorsa borçlu derhal aczini bildirerek iflasını istemeye mecburdur.’’

⁶⁶⁹ Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özkes, **op. cit.**, s.655.

⁶⁷⁰ Kanun’un ‘‘alacaklılardan birinin giriştiği haciz yolu’’ ifadesinden borçlu aleyhine yapılmış takiplerin anlaşılması gerektiği, borçlunun bir veya birden çok alacaklısının haciz yolu ile takip yapması halinde de İİK. m. 178/son f. kapsamında olacağı belirtilmiştir. Bkz.: Kuru, **İflas ve Konkordato Hukuku**, s.130.

Buna göre, borçlu, iflasını isteme zorunluluğu olmasına rağmen iflasını talep etmezse ve bir yıl içinde iflas ederse taksiratlı müflis sayılır.

Bu düzenleme de TCK. m. 162 kapsamında taksirli iflas suçuna örnek olarak verilebilir. Çünkü basiretli bir tacirin kanunun kendisine ödev olarak yüklediği yükümlülüğü yerine getirmesi beklenir. Eğer tacir, kanun hükmünün iflasını istemesini zorunlu kılmasına rağmen bunu yerine getirmiyor ve iflas ediyorsa bu hal taksirli iflas olarak kabul edilebilir. Fakat belirtmek gerekir ki, bu hal her somut olay açısından ayrıca değerlendirilmelidir.

3.1.1.2.11. Ticareti Terk Eden Tacirin İİK. m. 44'e Aykırı Hareket Etmesi (İİK. m. 337a)

Kanun koyucu, İİK. 337a hükmünü ''44 üncü maddeye göre mal beyanında bulunmayan veya beyanında mevcudunu eksik gösteren veya aktifinde yer almış malı veya yerine kaim olan değerini haciz veya iflas sırasında göstermeyen veya beyanından sonra bu malları üzerinde tasarruf eden borçlu, bundan zarar gören alacaklının şikâyeti üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Birinci fıkradaki fiillerin işlenmesinden alacaklının zarar görmediğini ispat eden borçluya ceza verilmez.

Borçlunun iflası halinde, birinci fıkradaki durum ayrıca taksiratlı iflas hali sayılır.'' şeklinde düzenleyerek, ticareti terkedenden fakat İİK. m. 44 hükmü gereklerini yerine getirmeyen tacirin iflas etmesi halinde taksiratlı müflis sayılacağını kabul etmiş ve cezalandırılmasını öngörmüştür.

Ticareti terk etmek, ticari işletmeyi kendi adına işletmekten vazgeçmek veya ticari işletmeyi kapatmaktır. İİK. m. 44 hükmü⁶⁷¹, ticareti terk eden tacirlerin kötü

⁶⁷¹ İİK. m. 44 - ''Ticareti terk eden bir tacir 15 gün içinde keyfiyeti kayıtlı bulunduğu ticaret siciline bildirmeye ve bütün aktif ve pasifi ile alacaklılarının isim ve adreslerini gösteren bir mal beyanında bulunmaya mecburdur. Keyfiyet ticaret sicili memurluğunca ticaret sicili ilanlarının yayınlandığı gazete'de ve alacaklıların bulunduğu yerlerde de mütat ve münasip vasıtalarla ilan olunur. İlan masraflarını ödemiyen tacir beyanda bulunmamış sayılır.

Bu ilan tarihinden itibaren bir sene içinde, ticareti terk eden tacir hakkında iflas yolu ile takip yapılabilir.

Ticareti terk eden tacir, mal beyanının tevdi tarihinden itibaren iki ay müddetle haczi kabil malları üzerinde tasarruf edemez.

niyetli davranışları ile alacaklılarına zarar vermelerini önlemek amacıyla ticaretin terki halinde yapılması gereken işlemleri düzenlemiştir. Bunlar arasında, bu durumu ticaret siciline bildirme, malvarlığını aktifi ve pasifini alacaklılarının adlarıyla birlikte bildirme gibi yükümlülükler vardır.

Bu maddede belirtilen haller somut olayın kendi özelliklerine göre TCK. m. 162 hükmüne göre değerlendirilmeli ve tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık oluşturması nedeniyle iflasa sebebiyet vermesi halinde taksirli iflas suçunun varlığı incelenmelidir.

Fakat belirtmek gerekir ki, İİK. m. 337a hükmünde belirtilen ‘‘mevcudunu eksik gösteren veya aktifinde yer amış malı veya yerine kaim olan değeri haciz veya iflas sırasında göstermeyen’’ gibi hareketler daha çok TCK. m. 161’de düzenlenen hileli iflas suçunun seçimlik hareketlerinden biri olan ‘‘alacakların alacaklılarının teminatı mahiyetinde olan malların kaçırılması, gizlenmesi veya değerinin azalmasına neden olunması’’ haline benzemektedir. Bu nedenle İİK. m. 337a hükmü hem hileli iflas hem taksirli iflas suçu bakımından incelenmeli ve söz konusu suçların hangisini meydana getirdiği veya getirmediği tespit edilmelidir.

3.1.2. Netice

Belirtildiği gibi suçun hareket unsuru ‘‘tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi’’dir. Netice ise bu dikkat ve özen yükümlülüğü ihlali sonucu iflasa sebebiyet vermektir.

TCK. m. 162’de ‘‘Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet veren kişi, iflasa karar verilmiş olması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.’’denilmiş, ‘‘iflasa sebebiyet vermek’’ ve ‘‘iflasa karar verilmiş olmak’’ olarak iki farklı kavram ifade

Üçüncü şahısların zilyedlik ve tapu sicili hükümlerine dayanarak iyi niyetle elde ettiği haklar saklıdır. Ancak karı ve koca ile usul ve fûru, neseben veya sıhren ikinci dereceye kadar (Bu derece dahil) hısımlar, evlat edinenle evlatlık arasındaki iktisaplarda iyi niyet iddiasında bulunulamaz. Mal beyanını alan icra mahkemesi, keyfiyeti tapu veya gemi sicil daireleri ile Türk Patent Enstitüsüne bildirir. Bu bildiri üzerine sicile, temlik hakkının iki ay süre ile tahdit edilmiş bulunduğu şerhi verilir. Keyfiyet ayrıca Türkiye Bankalar Birliğine de bildirilir. Bozulmaya maruz veya muhafazası külfetli olan veya tayin edilen kanuni müddet içinde değerinin düşmesi kuvvetle muhtemel bulunan mallar hakkında, tacirin talebi üzerine, mahkemece icra memuru marifetiyle ve bu kanun hükümleri dairesinde bu malların satılmasına ve bedelinin 9 uncu maddede yazılı bir bankaya depo edilmesine karar verilebilir.’’

edilmiştir. Burada belirtilen ‘‘iflasa karar verilmiş olma’’ hali suçun objektif cezalandırılabilme şartını oluşturur. TCK. m. 162 gerekçesinde de ‘‘Hileli iflas suçunda olduğu gibi, kişinin taksirli iflas dolayısıyla cezalandırılabilmesi için, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa karar verilmiş olması gerekir. Bu nedenle, iflas olgusunun gerçekleşmesi, bu suç açısından da bir objektif cezalandırılabilme şartı niteliği taşımaktadır.’’ denilerek bu husus açıkça ifade edilmiştir.

Madde metninde netice olarak düzenlenen ise, tacirin üstüne düşen dikkat ve özen yükümlülüğünü ihlal ederek iflasa sebebiyet vermesidir. Yani tacir basiretli bir iş adamı gibi davranmamış ve iflas etme noktasına gelmiştir. Taksirli iflas suçu için netice iflasa sebebiyet verecek hale gelmektir. Dolayısıyla, TCK. m. 162 hükmüne göre, suçun tamamlanması için iflasa tabi şahsın, tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranması sebebi ile hakkında iflas kararının alınmasına sebebiyet derecede durumunun kötüleşmesi yetmekte, şahsın cezalandırılması için ise suç için objektif cezalandırılabilme şartı niteliği taşıyan iflas kararının verilmesi gerekmektedir.

3.1.3. Nedensellik Bağı

Hareket ile netice arasındaki sebep sonuç ilişkisine nedensellik bağı denmektedir. Bu bakımdan taksirli iflas suçunu oluşturan hareket ile meydana gelen netice arasında sebep sonuç ilişkisinin bulunması gereklidir. Yukarıda belirttiğimiz gibi, failin, tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özeni göstermemesi sonucu iflasa sebebiyet vermesi gerekmektedir. Dolayısıyla tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özene aykırı hareket etmek ile iflasa sebebiyet verme arasında neden sonuç ilişkisinin bulunması gerekir. Dolayısıyla, borçlunun sadece tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket etmesi taksirli iflas suçunu oluşturmaz. Söz konusu suçun meydana gelmesi için ayrıca bu hareketin iflasa sebebiyet vermesi de gerekmektedir.

3.1.4. Fail

Taksirli iflas suçu da hileli iflas suçu gibi özgü bir suçtur. Bu bakımdan hileli iflas suçu için fail bakımından ifade edilen açıklamalar burada da geçerlidir. Kısaca

tekrar etmek gerekirse, sadece iflasına karar verilebilen kişi yani iflasa tabi kişiler taksirli iflas suçunun faili olabilir.

3.1.5. Mağdur

Taksirli iflas suçunun mağduru da hileli iflas suçuyla aynıdır. Bu bakımdan hileli iflas suçunun mağduru hususunda yapılan açıklamalar burada da geçerlidir.

Dolayısıyla, taksirli iflas suçunda mağdur, müflisin alacaklıları olup müflisin hileli hareketleri nedeniyle alacağını tahsil edemeyen ya da en azından alacağını tahsil edememe tehlikesiyle karşılaşan kişilerdir.⁶⁷²

Ayrıca daha önce de değinildiği gibi, hileli iflas suçuna benzer olarak taksirli iflas suçu ile sadece müflisin alacaklıları değil, çalışanları, ülke ekonomisi ve toplumsal yapı olumsuz etkilenmekte, ticari hayatta olması gereken karşılıklı güven ve kredi emniyeti zarar görmektedir.⁶⁷³ Bu sebeple söz konusu suçun düzenlenmesiyle alacaklıların hakları yanı sıra ekonomik düzen ve kredi emniyeti de korunmak istenmiştir.

3.1.6. Konu

Taksirli iflas suçu TCK.'nda malvarlığına karşı suçlar bölümünde düzenlenmiştir. Bu bakımdan söz konusu suçun konusunu malvarlığına ilişkin bir değer teşkil ettiği de görülmektedir. Ancak taksirli iflas suçu da hileli iflas suçu özgü bir suç olarak düzenlendiği için bu suçun konusunu iflasa tabi gerçek veya tüzel kişilerin malvarlığı oluşturmaktadır.

Bununla beraber suçun konusunu oluşturan malvarlığından iflasa tabi kişilerin tüm malvarlığı değil, *‘‘alacaklıların alacaklarının teminatı mahiyetinde olan mallar’’* anlaşılmalıdır.⁶⁷⁴ İİK. m. 184’de düzenlendiği üzere⁶⁷⁵, alacakların

⁶⁷² Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.352; Artuç, **op. cit.**, s.487; Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5268; Muşul, **İflas Suçları**, s.42.

⁶⁷³ Uyar, **DEÜHFD**, s.964; Kazancı, **op. cit.**, s.153.

⁶⁷⁴ Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.340.

⁶⁷⁵ İİK. m. 184 - *‘‘İflas açıldığı zamanda müflisin haczi kabil bütün malları hangi yerde bulunursa bulunsun bir masa teşkil eder ve alacakların ödenmesine tahsis olunur. İflasın kapanmasına kadar müflisin uhdesine geçen mallar masaya girer.*

Müflis namına gelen mektuplar iflas idaresi tarafından açılır ve sair mevrudelerin de masaya gönderilmesi posta idaresine bildirilir.’’

ödenmesine tahsis olunmak için, iflas açıldığı zaman müflisin haczi kabil bütün malları ile iflasın kapanmasına kadar müflisin uhdesine geçen mallar iflas masasını teşkil etmektedir. Bu nedenle iflas açıldığı anda müflisin aktifini oluşturan ve haczedilebilir nitelikteki, taşınır ve taşınmaz malları, vadeli veya şarta bağlı alacakları, parası, bankalardaki mevduatları, hisse senetleri, paylı ve elbirliği mülkiyet hisseleri, intifa hakkı, miras payı, fikir ve sanat eserleri üzerindeki mali hakları, kendisine ait rehinli malları, iflastan önce haczedilmiş olan mal ve hakları gibi tüm malvarlığı iflas masasını oluşturur ve iflas masasını oluşturan tüm malvarlığı aynı zamanda taksirli iflas suçunun konusunu teşkil etmektedir.⁶⁷⁶

3.2. Manevi Unsur

Taksirli iflas suçunun manevi unsuru, suçun adında da ifade edildiği üzere taksirdir. Taksir, Arapça ‘‘kusur’’ kelimesinden türemiş olup sözlükteki anlamı, ‘‘kısaltma, kısma’’, ‘‘kusurda bulunma’’, ‘‘dikkatsizlik, tedbirsizlik, meslekte acemilik veya düzene, buyruklara ve talimata uymazlıktan doğan kusurlu olma durumu’’dur.⁶⁷⁷

TCK. m. 22/2’de taksir ‘‘dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesidir.’’ şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca TCK. m. 22/3’de bilinçli taksire yer verilmiş ve ‘‘kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır; bu halde taksirli suça ilişkin ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.’’ hükmü düzenlemiştir.

Görüldüğü gibi taksir, neticenin fail tarafından öngörülebilir (tahmin edilebilir) olduğu halde öngörülmemesi (bilinçsiz taksir) şeklinde meydana gelebileceği gibi, neticenin öngörüldüğü halde istenmemesi (bilinçli taksir) şeklinde de olabilir. Başka bir deyişle, öngörülebilir nitelikteki neticenin öngörülmemesi şeklindeki taksire bilinçsiz taksir, öngörülen neticenin gerçekleşmesinin istenmemesine rağmen harekete devam edildiği haldeki taksire bilinçli taksir denir.⁶⁷⁸

⁶⁷⁶ Artuç, Gökcan, Yaşar, **op. cit.**, s.5269; Işıka, **op. cit.**, s.614; Bakıcı, **op. cit.**, s.867.

⁶⁷⁷ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=3015 (Erişim Tarihi: 05.03.20015)

⁶⁷⁸ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.319.

Taksir de kast gibi haksızlığın bir gerçekleştiriliş şeklidir. Ancak kasten işlenen suçlarla, taksirli suçlar arasında bir nitelik farkı bulunmaktadır. Taksirli suçta mutlaka normatif bir değerlendirme unsuruna (objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık) ihtiyaç vardır.⁶⁷⁹

Taksirli sorumluluğun esası, objektif dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlali ile zararlı veya tehlikeli neticenin öngörülmemesi ya da öngörülmesine rağmen önlenmemesidir.⁶⁸⁰ Taksirli iflas suçu ise bu noktada özel bir düzenlemeye yer vermiştir. Söz konusu suçun meydana gelmesi için objektif dikkat ve özen yükümlülüğü değil, tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlal edilmesi gereklidir. Taksirin objektif unsurunda, failin tacir kimliği dolayısıyla özel bir düzenlemeye gidilmiştir.

Tacirin basiretli bir iş adamı gibi davranması yani tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özeni göstermesi gerekmektedir. Doğal olarak tacirin ticari faaliyetlerinde göstermesi gereken dikkat ve özen, sıradan bireylere oranla daha yüksektir.

Bununla beraber, taksirin hukuksal temeli hakkındaki görüşler doğrultusunda taksirin unsurları ifade edilmiştir. Yargıtay'ın verdiği kararlarda⁶⁸¹ belirtilen ve doktrin tarafından kabul edilen taksirin unsurları; “fiilin taksirle işlenebilen bir suç olması, hareketin iradiliği, neticenin iradi olmaması, hareketle netice arasında nedensellik bağının bulunması ve neticenin öngörülebilir olması” şeklinde gösterilmiştir.⁶⁸² Bunlar sırasıyla;

- **Fiilin Taksirle İşlenebilen Bir Suç Olması:** Suçlar kural olarak kasten işlenebilir (TCK. m. 21/1). Ancak kanunda açıkça belirtilen hallerde taksirle işlenen filler de cezalandırılabilir (TCK. m. 22/1). Yani taksirle işlenen eylemin cezalandırılacağına ilişkin açık bir hüküm olmadıkça faile ceza verilemez. Taksire dayanan sorumluk, kasta nazaran istisnai bir nitelik

⁶⁷⁹ *Ibid.*, s.332.

⁶⁸⁰ *Ibid.*

⁶⁸¹ Yarg. CGK., 16.10.2007, E. 2007/9-192, K. 2007/211.

⁶⁸² Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.333; İçel, **Genel Hükümler**, s.406.

taşımaktadır.⁶⁸³ Bu bakımdan, TCK. m. 162’de taksirli iflas suçu düzenlenmiş ve yaptırımını gösterilmiştir.

- **Hareketin İradiliği:** Bu şarttan anlaşılan failin neticeyi meydana getiren fiilleri iradi olarak gerçekleştirmesidir. Hareketin iradi olmadığı durumlarda taksirden de söz edilemez.⁶⁸⁴ Taksirli iflas suçu açısından hareketin iradiliği “*tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi*” kriteriyle birlikte değerlendirilmelidir. Bu itibarla basiretli bir işadama gibi davranmasına rağmen elinde olmayan bir takım mücbir sebepler nedeniyle iflas eden bir tacirin, taksirle iflas ettiği söylenemeyecektir. Fail suçun hareket unsurunu yani “*tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesini*” iradesi dahilinde gerçekleştirmelidir.

- **Neticenin İstenmemiş Olması:** Fail, iradi davranışından doğan hukuka aykırı neticeyi istememiş olmalıdır. Başka bir deyişle, taksirin varlığı için öngörülmüş olsun ya da olmasın netice istenmemiş olmalıdır. Neticenin istenmemiş olması, taksirin en önemli özelliğini oluşturur ve onu kasttan ayırır. Bu itibarla, tacirin, kusurlu hareketleri neticesinde meydana gelen iflasa ilişkin herhangi bir kastının olmaması gerekmektedir. Failin, iflası isteyerek bir takım hareketlerde bulunması da esasen tek başına bir suç teşkil etmemekte, ancak

⁶⁸³ Örneğin; taksirle öldürme (TCK. m. 85), taksirle yaralama (TCK. m. 89), genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması (TCK. m. 171), taksirle radyasyon yayma (TCK. m. 172/4), trafik güvenliğini taksirle tehlikeye sokma (TCK. m. 180), çevrenin taksirle kirletilmesi (TCK. m. 182) taksirle işlenebilen suçlardır. Buna karşın TCK.’nda yer alan çoğu suçun taksirli şekli düzenlenmediği için bunların taksirli hallerinin cezalandırılması mümkün değildir. Mesela, mala zarar verme suçu (TCK. m. 151) sadece kasten işlenebilir, bu suçun taksirli şekli bulunmadığı için taksirli olarak mala zarar vermeden dolayı faile herhangi bir ceza verilemez.

⁶⁸⁴ “İcrai hareketlerle işlenen taksirli suçlarda iradenin varlığından bahsedilebilse de, ihmali hareketlerle gerçekleştirilen fiillerde bu iradenin varlığı doktrinde bazı müelliflerce şüphe ile karşılanmıştır. Örneğin ameliyat esnasında hastanın vücudunda makas unutan cerrahın, sokakta bir çukur açıp da gereken işaretleri koymayı unutan belediye görevlisinin, uyuduğu için tren kazasına sebep olan demiryolu geçit bekçisinin, bu ihmallerinin iradi olduğunun söylenemeyeceği ifade edilmiş ve bu ihmaller iradi olsaydı taksirin değil, kastın meydana geleceği ifade edilmiştir. Buna karşılık, örneklerde görüldüğü üzere kendilerine dikkat ve özen vazifesi yüklenen cerrah, belediye görevlisi ve demiryolu çalışanı, bu vazifelerini ihlal ederek, dikkatli davranmak, unutmamak, uyumamak gibi gereken özeni göstermemişlerdir. Mademki insanlar dikkatli davranmak, bir şeyi unutmamak, gerekli hallerde uyumamak yeteneğine sahiptir, o halde bunların irade dışı olduğu iddia edilemez. Diğer bir anlatımla söz konusu failer, dikkat etmek, özen göstermek vazifesini yerine getirmeyi reddetmişler. Bu şekilde bir davranış sergileyen kimselerin hareketlerinin iradi olduğu açıktır.” Bkz.: Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.334. Aynı fikirde bkz.: İçel, **Genel Hükümler**, s.410; Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.II, s.257.

failin hareketleri hileli iflas suçunda düzenlenen tipik hareketlerle uyumluluk arz ediyorsa bu takdirde hileli iflas suçunun işlendiği söylenebilecektir.

- Hareket ile Netice Arasında Nedensellik Bağının Bulunması:

Bütün suçlarda olduğu gibi taksirli suçlarda da hareket ile netice arasında nedensellik bağının bulunması cezalandırmanın şartını oluşturur. Gerçekten de failin taksire dayanan hareketleri, iflasa sebebiyet vermediği ya da failin iflası ile kusurlu hareketleri arasında neden sonuç ilişkisi bulunmadığı takdirde faile sırf kusurlu davranışlarından dolayı ceza vermek mümkün değildir. Örnek vermek gerekirse, fail tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak TTK. hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmamış olabilir. Daha sonra fail iflas etmiş ise, bu iflas taksirli iflas olarak kabul edilmeyebilir. Zira taksirli iflas suçunun oluşması için örnekteki kusurlu davranış olan ticari defterleri tutmama ile iflas arasında neden sonuç ilişkisinin olması gereklidir. Yoksa ticari hayatın gerçeklerine ya da ekonomik krize bağlı olarak iflas eden bir tacir, sırf ticari defterleri gerektiği gibi tutmadığı için taksirli müflis sayılamaz.

- Neticenin Öngörülebilir Olması:

Neticenin öngörülebilir olması taksirin kurucu unsurlarından biri olduğu gibi, onu kaza ve tesadüften ayıran sınırdır.⁶⁸⁵ Ayrıca şunu belirtmek gerekir ki, sonucun “öngörülebilir” olması, sonucun “öngörülmesi” ile karıştırılmamalıdır. Öngörme somut olayda failin bilincinin durumu ile ilgili olduğu halde, öngörülebilme belirli bir kritere göre belirlenen bağımsız bir olanaktır.⁶⁸⁶ Taksirli iflas suçu açısından, öngörme kavramı, “*tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi*” ölçütüyle birlikte değerlendirilmelidir. Yani söz konusu suç açısından ölçüt, TTK.’nın 18/2 maddesinde ifade edilen, “*basiretli bir işadamı gibi hareket etmektir*”. Buna göre, taksirli iflas suçunun meydana gelmesi için, failin basiretli bir iş adamı gibi hareket etmiş olsaydı iflas neticesini öngörebilecek durumda olması beklenir. Bu nedenle eğer fail basiretli bir iş adamı gibi davranmış olsa bile iflas neticesini öngörebilecek durumda değilse, failin taksiri söz konusu olmaz dolayısıyla taksirli iflas suçu meydana gelmez.

⁶⁸⁵ Dönmezer, Erman, **Ceza Hukuku**, C.II, s.288.

⁶⁸⁶ İçel, **Genel Hükümler**, s.409.

- **Dikkat ve Özen Yükümlülüğüne Aykırılık:** Taksirli haksızlığın esasını objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık oluşturur.⁶⁸⁷ Taksirin normatif yönünü oluşturan dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık unsurunun varlığı için, öncelikle böyle bir yükümlülüğün bulunması gerekir.⁶⁸⁸ Söz konusu yükümlülüğün kaynağı, ferdi veya sosyal bir faaliyeti düzene sokmak amacıyla konulmuş her türlü hukuki ya da mesleki kural veya yetkili mercilerce verilmiş emir ve talimat olabilir.⁶⁸⁹ Konumuz itibarıyla, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık bu unsuru teşkil eder.

Sonuç olarak, tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne iradesi dahilinde uymayarak, iflasa sebebiyet verme neticesi öngörülebilir olduğu halde öngöremeyen ve iflasa sebebiyet veren tacir, taksirli iflas suçunu işlemiş sayılacaktır.

4. Suçun Unsurları Dışında Kalan Haller

4.1. Şahsi Cezasızlık Sebepleri

Daha önce de değinildiği gibi, şahsi cezasızlık sebepleri, suçun icrası sırasında mevcut olan belirli kişisel özellikler, durumlar ya da ilişkilerin varlığı dolayısıyla haksızlık ve suç teşkil eden fiilden failin cezalandırılmaması veya cezasında indirim yapılması sonucunu doğuran hallerdir.⁶⁹⁰

Malvarlığına karşı işlenen suçlar bakımından TCK. m. 167’de şahsi cezasızlık hallerine yer verilmiştir. TCK. m. 167 hükmünde;

“(1) Yağma ve nitelikli yağma hariç, bu bölümde yer alan suçların;

a) Haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin,

⁶⁸⁷ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.346.

⁶⁸⁸ İçel, **Genel Hükümler**, s.407.

⁶⁸⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.346.

⁶⁹⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.539. Ceza kanunlarında bazı hallerde failin cezalandırılmasından vazgeçme ya da cezasında indirim yapılmasına imkan verilmektedir. Örneğin TCK. m. 145’de *“Hırsızlık suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, suçun işleniş şekli ve özellikleri de göz önünde bulundurularak, ceza vermekten de vazgeçilebilir.”* denilmektedir. Bu gibi hallerde cezadan vazgeçilmesi ya da cezada indirim yapılması mahkemenin takdirine bırakılmıştır. Fakat bu halleri şahsi cezasızlık sebepleri ve cezayı kaldıran veya azaltan şahsi sebepler ile karıştırmamak gerekir. Zira bu tür şahsi sebeplerin varlığı halinde mahkemenin ceza vermemesi ya da cezada indirim yapması takdiri değil, zorunludur. Bkz.: Kangal, **BÜHFD**, s.44.

b) Üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın,

c) Aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin,

Zararına olarak işlenmesi halinde, ilgili akraba hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Bu suçların, haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde; ilgili akraba hakkında şikayet üzerine verilecek ceza, yarısı oranında indirilir. '' denilmektedir.

Madde metninden de anlaşıldığı üzere, yağma ve nitelikli yağma dışında kalan malvarlığına karşı suçlar bakımından şahsi cezasızlık ya da cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler düzenlenmiştir. Dolayısıyla TCK. m. 167'de düzenlenen hüküm taksirli iflas suçunu kapsamına alan bir düzenlemedir. Bu nedenle, bu konuda hileli iflas suçu kapsamında yapılan açıklamalar burada da geçerlidir.

Kısaca tekrar değinmek gerekirse, bu düzenlemenin taksirli iflas suçu bakımından uygulama alanı bulması için iflas yoluyla takip yapan alacaklıların TCK. m. 167'de sayılan kişilerden oluşması gerekir.⁶⁹¹ Buna göre failin alacaklıları yalnızca maddede sayılan kişilerden oluşmakta ise söz konusu suç nedeniyle kişiye ceza verilmeyecek ya da cezasında indirim yapılacaktır. Eğer failin iflasına neden olan borçlar başka kişilere aitse burada fail şahsi cezasızlık sebebinden yararlanamayacaktır.⁶⁹²

4.2. Cezayı Kaldıran Ya da Azaltan Sebep Olarak Etkin Pişmanlık

⁶⁹¹ Özbek, **Türk Ceza Kanununun Anlamı**, C.II, s.1304.

⁶⁹² **Ibid.**

5237 sayılı TCK.'nın 168. maddesiyle mala karşı işlenen bazı suçlar tamamlandıktan fakat hüküm verilmeden önce failin pişmanlık göstererek mağdurun zararını gidermesi durumu etkin pişmanlık olarak düzenlenmiştir.⁶⁹³

TCK. m. 168'de *“(1) Hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflâs, taksirli iflâs suçları tamamlandıktan sonra ve fakat bu nedenle hakkında kovuşturma başlamadan önce, failin, azmettirenin veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisine kadarı indirilir.*

(2) Etkin pişmanlığın kovuşturma başladıktan sonra ve fakat hüküm verilmezden önce gösterilmesi halinde, verilecek cezanın yarısına kadarı indirilir.

(3) Yağma suçundan dolayı etkin pişmanlık gösteren kişiye verilecek cezanın, birinci fıkraya giren hallerde yarısına, ikinci fıkraya giren hallerde üçte birine kadarı indirilir.

(4) Kısmen geri verme veya tazmin halinde etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için, ayrıca mağdurun rızası aranır.

(5) Karşılıksız yararlanma suçunda, fail, azmettiren veya yardım edenin pişmanlık göstererek mağdurun, kamunun veya özel hukuk tüzel kişisinin uğradığı zararı, soruşturma tamamlanmadan önce tamamen tazmin etmesi halinde kamu davası açılmaz; zararın hüküm verilinceye kadar tamamen tazmin edilmesi halinde ise, verilecek ceza üçte birine kadar indirilir. Ancak kişi, bu fıkra hükmünden iki defadan fazla yararlanamaz.” denilmektedir.⁶⁹⁴

Hileli iflas suçu gibi taksirli iflas suçu da madde metninde sınırlı olarak sayılan suçlar arasındadır. Bu bakımdan etkin pişmanlık hükümleri taksirli iflas suçu için de uygulanabilecektir. Taksirli iflas suçu tamamlandıktan sonra ancak kovuşturma başlamadan önce veya kovuşturma başladıktan sonra fakat hüküm verilmeden önce

⁶⁹³ TCK.'nunda bazı diğer suçlar açısından da etkin pişmanlık hükümleri düzenlenmiştir. Örneğin, zimmet suçunda (TCK. m. 247), rüşvet suçunda (TCK. m. 254), yalan tanıklık suçunda (TCK. m. 274), iftira suçunda (TCK. m. 269) etkin pişmanlığa yer verilmiştir.

⁶⁹⁴ TCK.'nın 168. maddesinin 5377 sayılı kanunun 20. maddesiyle yapılan değişiklikten önceki halinde iflas suçları açısından, “cezanın indirilmesini gerektiren etkin pişmanlık” düzenlemesi mevcut değildi. Bkz.: Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, s.211, dn. 100.

failin veya suça iştirak edenlerin bizzat pişmanlık göstererek aynen iade ya da tazmin etmek suretiyle mağdurun zararını gidermesi halinde etkin pişmanlık hükümleri uygulanabilecektir.

4.3. Taksirli İflas Suçu Bakımından Objektif Cezalandırılabilme Şartı Olarak İflas Kararı

Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi yani objektif özen yükümlülüğünün ihlali dolayısıyla iflasa sebebiyet verilmesi nedeniyle failin cezalandırılması için, iflasa karar verilmiş olması gerekir. Bu nedenle hileli iflas suçunda olduğu gibi taksirli iflas suçunda da iflas kararının verilmesi objektif cezalandırılabilme şartı niteliği taşımaktadır.⁶⁹⁵

Taksirli iflas suçunun düzenlendiği TCK. m. 162'nin gerekçesinde *“Hileli iflas suçunda olduğu gibi, kişinin taksirli iflas dolayısıyla cezalandırılabilmesi için, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa karar verilmiş olması gerekir. Bu nedenle, iflas olgusunun gerçekleşmesi, bu suç açısından da bir objektif cezalandırılabilme şartı niteliği taşımaktadır.”*⁶⁹⁶ denilmiş ve bu durum açıkça ifade edilmiştir.

5. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

5.1. Teşebbüs

TCK. m. 35'de teşebbüs *“(1) Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.”* şeklinde tanımlanmıştır. Görüldüğü gibi kanun *“kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu”* tamamlayamazsa teşebbüsten dolayı sorumluluk söz konusu olur diyerek sadece kasten işlenebilen suçlara teşebbüsün mümkün olduğunu belirtmiştir. Bu kanuni düzenleme nedeniyle taksirli işlenen suçlara teşebbüs mümkün değildir.⁶⁹⁷ Bu bakımdan, taksirli iflas suçuna teşebbüs söz konusu olamaz.⁶⁹⁸

⁶⁹⁵ Parlar, Hatipoğlu, **op. cit.**, s.2675.

⁶⁹⁶ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, s.206.

⁶⁹⁷ İçel, **Genel Hükümler**, s.464; Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.558. Bununla beraber kanunda *“kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya*

5.2. İştirak

Daha önce de ifade edildiği gibi, kanunen ve nitelikleri gereği tek kişi tarafından işlenebilen bir suçu, birden fazla kimsenin aralarında yaptıkları anlaşma gereği birlikte gerçekleştirmeleri halinde iştirakin varlığından söz edilir ve bu şekilde işlenen suçlara iştirak⁶⁹⁹ halinde işlenen suçlar denir.⁷⁰⁰

İştirak ancak kasten işlenebilen suçlarda söz konusu olabilir.⁷⁰¹ Zira, 5237 sayılı Kanun'un bağlılık kuralını düzenleyen 40. maddesinin 1. fıkrasında *"suça iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir"* şeklinde bir düzenlemeye yer verilmiştir. Yargıtay da, taksirli suçlara iştirak konusunda olumsuz görüşe sahip olmuş, iştirakin ancak kasten işlenebilen suçlarda söz konusu olabileceğini belirtmiştir.⁷⁰²

Ayrıca bu husus TCK. m. 22/5'de *"Birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda, herkes kendi kusurundan dolayı sorumlu olur. Her failin cezası kusuruna göre ayrı ayrı belirlenir."* şeklinde ifade edilmiştir. Buna göre her failin cezası kusuruna göre ayrı ayrı belirlenecektir.

Konuya ilişkin madde gerekçesinde de, *"Birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda herkes kendi kusuru göz önünde bulundurulmak suretiyle sorumlu tutulur."*

başlayıp da" denilmeyerek "kişi, bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da" denilmiş olsaydı bile yine de teşebbüs sadece kasıtlı suçlar bakımından söz konusu olabilirdi. Zira mantıksal olarak failin istemediği bir sonuca teşebbüs etmesi de mümkün değildir. O halde taksirli suçlara teşebbüs mümkün değildir ve bunun sebebi sadece kanundaki tanım değil, aynı zamanda teşebbüsün mantıksal açıklamasıdır. Bkz.: Devrim Aydın, "Suça Teşebbüs", **AÜHFD**, C.55, 2006, S.1, s.108.

⁶⁹⁸ Özbek, **Türk Ceza Kanununun Anlamı**, C.II, s.1307; Yaşar, Gökçan, Artuç, **op. cit.**, s.5289; Necati Meran, **Hırsızlık-Yağma-Malvarlığına Karşı Suçluluk**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011, s. 310.

⁶⁹⁹ İştirak kelimesi; "ortaklık, ortak olma, paydaşlık", "bir işte yer alma, paydaşlık etme", "bir işe, bir düşünceye katılma, katılım" anlamlarına gelmektedir. Bkz.: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5522fc293c4c65.25851050 (Erişim Tarihi: 16.02.2015)

⁷⁰⁰ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.590.

⁷⁰¹ Mustafa Özen, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı", **TBB Dergisi**, S.70, 2007, s.241.

⁷⁰² 765 sayılı Kanun'da taksirli suçlara iştirakin mümkün olmadığı kuralı açıkça düzenlememekle birlikte, Yargıtay verdiği kararlarda istikrarla iştirakin ancak kasıtlı suçlarda söz konusu olabileceğini kabul etmişti. Örneğin, *"İştirakin ancak kasıtlı suçlarda kabil olacağı gözetilmeden kasıtsız suça sanığın yardımcı olarak mahkum edilmesi yolsuzdur."* (Yarg. 4. CD., 04.06.1952, E. 1952/6521, E. 1952/6074), *"Sanığın suçu taksirli suçlardan olup, iştirak hükümlerinde belirtilen iştirak halinde işlenmesi olanaksızdır."* (Yarg. CGK., 19.12.1995, E. 1995/2-357, K. 1995/386, Bkz: **YKD**, Mayıs 1996, s.788) Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadını izleyen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu da taksirli suçlara iştiraki kabul etmemiştir.

Taksirli suçun kanuni tanımında belirlenen netice birden fazla kişinin karşılıklı olarak işledikleri taksirli fiiller sonucunda gerçekleşmiş olabilir. Örneğin bir trafik kazasında sürücü ile yaya veya her iki sürücü de taksirle hareket etmiş olabilir. Bu gibi durumlarda neticenin oluşumu açısından her kişinin taksirli fiili dolayısıyla kusurluluğu bir diğerinden bağımsız olarak belirlenmelidir.” denilmiş ve bu husus örnekle açıklanmıştır.

Bu bakımdan taksirli iflas suçunun iştirak halinde işlenmesi söz konusu olamaz. Fakat TCK. m. 22/5’de belirtildiği üzere birden fazla kişi taksirle suç işlerse, herkes kendi kusurundan dolayı sorumlu olacaktır. Örneğin, bir şirketin ortakları, tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özene uymayarak iflasa sebebiyet verirlerse, bu durumda bu tacirlerin her biri kendi kusuru oranında sorumlu olacaktır. Söz konusu tacirlerin ihmalleri ve kusur dereceleri ayrı ayrı tespit edilecek ve bu kişilere ayrı ayrı ceza verilecektir.

5.3. İçtima

Bir önceki konuda belirtilen iştirakte faillerin bir suçta birleşmeleri, birden çok kişinin farklı etkinlikteki hareketleriyle bir suç işlemeleri söz konusuydu. Burada ise suçluların değil, suçların tek failde toplanması yani suçların içtimaı (toplanması) vardır.⁷⁰³

Suçların toplanması değişik şekillerde meydana gelebilir. Failin işlediği bir suç diğer suçun unsur veya ağırlaştırıcı sebebini teşkil edebilir (bileşik suç, TCK. m. 42), fail kanunun aynı hükmünü birkaç defa ihlal etmesine rağmen bu tek suç sayılabilir (zincirleme suç, TCK. m. 43/1), fail tek fiille birkaç suç işlemiş olabilir (fikri içtima, m. 44) ve fail birkaç hareketle birkaç suç işleyebilir (cezaların toplanması, CGTİHK. m. 99).

Suçların içtimaı konusunda, hileli iflas suçunda içtima başlığı altında gerekli açıklamalarda bulunulmuştu. Taksirli iflas suçu açısından da daha önce açıklanan genel içtimaı kuralları uygulanır.

⁷⁰³ Artuk, Gökçen, Yenidünya, **Genel Hükümler**, s.635.

6. Soruşturma ve Kovuşturma Usulü ile Yaptırım

6.1. Savcılığın Harekete Geçmesi

Taksirli iflas suçu, soruşturulması ve kovuşturulması resen yapılan bir suçtur.

Hileli iflas suçlarında olduğu gibi taksirli iflas suçunda da savcılık resen veya ihbar suretiyle harekete geçebilir. İhbarı alacaklılar, iflas masası ya da iflas idaresi yapabilir. Bunun yanı sıra bu suçla hiçbir ilgisi bulunmayan üçüncü bir kişi de ihbar eden olabilir.

Bununla beraber, iflas idareleri taksirli iflas suçunun öğrenilmesi bakımından özel bir önem arz etmektedir. Zira tasfiyeyi yapacak olan iflas idaresi, müflisin her türlü tasarrufunu yakından inceleyecek ve bir kusur var ise buna tanık olacaktır. Ayrıca, İİK. m. 254 gereği iflas tasfiyesini tamamlayan iflas idaresi nihai bir rapor hazırlamak zorundadır. Dolayısıyla iflas idareleri iflasın tasfiyesi sırasında ya da iflasın tasfiyesi sonrasında taksirli iflas suçunun varlığına dair bir unsura rastlarsa, durumu düzenleyecekleri bir raporla derhal Cumhuriyet Savcılığına bildirmek zorundadır.⁷⁰⁴ Ayrıca gerekli ihbarda bulunmamanın cezai sorumluluğu vardır.⁷⁰⁵

Savcılık herhangi bir yolla uyarıldığında ilk olarak söz konusu iflas dosyasını incelemeli ve bu konuda uzman bir bilirkişiden ayrıntılı rapor istemelidir. Bundan sonra ise hazırlık soruşturması sırasında yapması gereken işlemleri yapmalıdır. Sonuç olarak, savcılık taksirli iflas suçunun işlendiğine dair yeterli emare saptarsa, bir iddianame düzenleyerek kamu davası açmalıdır.⁷⁰⁶

6.2. Görevli ve Yetkili Mahkeme

⁷⁰⁴ Kuru, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, s.1190. Ayrıca İİK. m. 226/1'de '*Masanın kanuni mümessili iflas idaresidir. İdare masanın menfaatlerini gözetmek ve tasfiyeyi yapmakla mükelleftir.*' denilerek bu yükümlülük zımnen iflas idare memurlarını yüklenmiştir.

⁷⁰⁵ Nizam İpekçi, **İcra ve İflas Kanunu Tatbikatı**, İstanbul: Arıkan Yayınevi, 2007, s.991. Nitekim, TCK. m. 279- '*(1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*

(2) Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.' hükmünü düzenlemiştir. Bu hükme göre iflas idaresi veya ticaret mahkemesi göreviyle bağlantılı olarak hileli iflas suçunun işlendiği kanaatine varırsa, durumu yetkili makamlara bildirmek zorundadır.

⁷⁰⁶ Kızılarşan, **op. cit.**, s.149.

Bilindiği üzere görev kuralları ile ilgili hükümler 5235 sayılı Kanun'da⁷⁰⁷ düzenlenmiştir. 18.6.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 47. maddesi ile "sulh ceza mahkemeleri" kaldırılmış ve "sulh ceza hakimliği" kurulmuştur. 5235 sayılı Kanun'un 10. maddesinde ise sulh ceza hakimliğinin görev ve yetkileri ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Bu değişiklikten önce taksirli iflas suçundan dolayı açılan davaya bakmakla görevli mahkeme Sulh Ceza Mahkemesi idi. Fakat 6545 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikten sonra 5235 sayılı Kanun'un 11. maddesi, *"Kanunların ayrıca görevli kaldığı haller saklı kalmak üzere, sulh ceza hakimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemesinde bakılır."* şeklinde düzenlenmiştir. 5235 sayılı Kanunun 11. maddesinde sulh ceza hakimliğinin, 12. maddesinde ise ağır ceza mahkemesinin görev ve yetkileri belirtilmiştir.

Taksirli iflas suçu, yaptırımı iki aydan bir yıla kadar hapis cezası olduğundan ve ayrıca 5235 sayılı Kanun'un 12. maddesinde sayılan suçlardan olmadığından ağır ceza mahkemesinin görevi dışında kalmaktadır. Bu nedenle taksirli iflas suçundan dolayı açılan davaya bakma görevi Asliye Ceza Mahkemesine aittir.

Taksirli iflas suçu bakımından yetkili mahkeme ise suçun işlendiği yer mahkemesidir. Hileli iflas suçu başlığı altında yapılan açıklamalara benzer olarak, burada da suçun işlendiği yer iflasa sebebiyet veren ve tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olan kusurlu hareketlerin gerçekleştirildiği yerdir.

Fakat burada yine hileli iflas suçunda olduğu gibi, kusurlu hareketlerin gerçekleştirildiği yerin tespitinin zorluğu sebebiyle suçun işlendiği yer belirlenemiyorsa bu durumda yetkili mahkemenin saptanmasında "iflas kararının verildiği yer" dikkate alınabilir. Zira taksirli iflas suçu da hileli iflas suçu gibi ancak iflas kararı ile tamamlanmakta ve kovuşturulabilir hale gelmektedir. Bu nedenle, objektif cezalandırılabilme şartının gerçekleştiği yer kural olarak suçun işlendiği yer olarak kabul edilmese dahi, taksirli iflas suçunun özelliği nedeniyle iflas kararının verildiği yer mahkemesinin ceza davası için yetkili olacağı kabul edilebilir.

⁷⁰⁷ 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun.

Bilindiği gibi, iflas kararının verileceği mahkeme müflisin ticari ikametgahının bulunduğu yer mahkemesidir. Burdan hareketle, taksirli iflas suçunda yetkili mahkemenin taksirli müflisin ticari faaliyetlerini yürüttüğü yer olan ticari ikametgahı yer mahkemesi olarak kabul edilebilir.

6.3. Yaptırım

Taksirli iflas suçuna karşı iki aydan bir yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. 765 sayılı TCK.'nda ise söz konusu suçun yaptırımı bir aydan iki yıla kadar hapis cezası olarak düzenlenmişti. Görüldüğü gibi 5237 sayılı TCK. ile söz konusu suçun yaptırımı biraz hafifletilmiştir.⁷⁰⁸

Ayrıca, 5237 sayılı TCK.'nun 7. maddesinin 2. fıkrası *‘‘Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.’’* hükmünü düzenlenmiştir. Dolayısıyla taksirli iflas suçunun işlendiği tarih 5237 sayılı TCK. yürürlüğünden önce ise, hangi yasanın failin lehine olduğu tespit edilmeli ve o hüküm uygulanmalıdır. Bununla beraber iki kanun karşılaştırma yalnızca öngörülen ceza bakımından değil somut olayda uygulanabilecek olan diğer hükümler bakımından da yapılmalıdır.⁷⁰⁹

⁷⁰⁸ Cezaların aşağı ve yukarı sınırlarının birbirlerinden farklı olduğu hallerde, hangi yasanın lehte sayılacağı ve dolayısıyla hangi yasanın uygulanması gerektiği tartışmalıdır. Bir görüşe göre sanığa bu iki yasadaki kendisine daha lehte görüneni bir bütün halinde seçme hakkı verilmelidir. Diğer bir görüşe göre ise yargıç iki yasayı bağdaştırmalıdır. Baskın görüşe göre, hangi yasanın belirlediği cezanın üst sınırı daha az ise o yasa lehte olan yasa olarak kabul edilmelidir. Zira bir suç için kanunda yazılan cezanın aşağı sınırı sanık için bir hak teşkil etmez, diğer bir deyişle yargıç cezaı mutlaka en aşağı sınırdan hükmetmek zorunda değildir. Fakat cezanın üst sınırı sanık için bir hak oluşturur.

⁷⁰⁹ *‘‘Sanık Ali İhsan Erdemci'nin taksirli iflas suçundan 765 sayılı Kanunun 507 ve 522. maddeleri uyarınca 1 ay 5 gün cezalandırılmasına karar verilmiş, sanık müdafinin temyizi üzerine Özel daire mahkemenin uygulamasının hüküm tarihinden sonra yürürlüğe giren 5237 sayılı TCY'nın 162. maddesiyle karşılaştırıldığında daha lehte sonuç verdiğini kabul ederek hükmü onamıştır. Yargıtay C. Başsavcılığı ise, 5237 sayılı Yasaya göre gerçekleştirilecek uygulamanın 765 sayılı Yasaya oranla daha lehte sonuç vereceğini belirterek itiraz etmiştir. Ceza Hukukumuzda hakim olan genel prensip, suç tarihinde yürürlükte olan ceza yasasının uygulanmasıdır. Ancak gerek 765 sayılı Türk Ceza Yasasının 2/2., gerek 5237 sayılı Türk Ceza Yasasının 7/2. maddesinde bu genel prensibe istisna getirilmiş ve suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan yasa ile sonradan yürürlüğe giren yasaların hükümleri farklı olması halinde, failin lehine olanın uygulanması kabul edilmiştir. Sanığa yüklenen taksirli iflas suçu hükmünden sonra 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Yasasının 162. maddesinde düzenlenmiş ve ceza yaptırımı olarak 2 aydan 1 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Yasanın 50. maddesinin 3. fıkrası ise, geçmişte hapis cezasına mahkum olmayan ve suç tarihinde 65 yaşını doldurmuş bulunanlara verilen bir yıl veya daha az süreli hapis cezasının, adli para cezasına veya maddede öngörülen seçimlik tedbirlerden birine çevrilmesi zorunluluğu getirmiştir. Bu durumda 17.04.1931 tarihinde doğmuş olup, suç tarihi olan taksirli iflas kararının verildiği 31.05.2000 tarihinde 69 yaşında olduğu belirlenen ve geçmiş mahkumiyeti bulunmayan*

Bununla beraber, taksirli iflas suçu için öngörülen hapis cezası kısa süreli olduğu için erteleme⁷¹⁰, hükmün açıklanmasının geri bırakılması⁷¹¹, kamu davasının açılmasının ertelenmesi yahut seçenek yaptırımlara çevirme kurumları uygulanabilecektir.

6.4. Zamanaşımı

Taksirli iflas suçunun cezası, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası olduğundan, bu suçta dava zamanaşımı TCK.'nın 66/1- e maddesine göre sekiz yıldır. Hileli iflas suçunda belirtildiği gibi, dava zamanaşımının başlanmasında esas alınan tarih, suçun işlendiği tarihtir.

Taksirli iflas suçu için ceza zamanaşımı ise TCK.'nın 68/1-e bendine göre on yıldır. Ceza zamanaşımı ise hükmün kesinleştiği veya infazın herhangi bir suretle kesintiye uğradığı günden itibaren başlar ve kalan ceza miktarı esas alınarak süre hesaplanır.

sanık hakkında, hükümden sonra yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Yasasının 162 ve 50. maddeleri uygulanarak saptanacak adli para cezası veya güvenlik tedbirinin, mahkemenin suç tarihinde yürürlükte bulunan 765 sayılı Türk Ceza Yasasının 507 ve 522. maddelerini uygulayarak hükmettiği 1 ay 5 gün hapis cezasına nazaran daha lehe bir yaptırım olduğu anlaşılmaktadır.''

Yarg. CGK., 26.12.2006, E. 2006/6-328, K. 2006/323 (Coşkun, **İcra İflas Suçları**, s.182-183)

⁷¹⁰ Hapis cezasının ertelenmesi, işlediği suçtan dolayı hapis cezasına mahkum edilen kişinin bu cezasının yerine getirilmesinin belirli müddet geri bırakılmasıdır. Eğer kişi, bu süre zarfında yüklenen mükellefiyetleri yerine getirirse ve iyi hal gösterirse, ceza infaz edilmiş sayılır. Hapis cezasının ertelenmesi TCK. m. 51'de düzenlenmiştir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz.: Ömer Keskinsoy, "Hapis Cezalarının Ertelenmesi", **Ankara Barosu Dergisi**, 2006, S.2, s.45-55.

⁷¹¹ Hukukumuzda sadece 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile çocuklarla sınırlı olmak üzere düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması, 5271 sayılı CMK.'nda 5560 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucu 231 inci maddede genel bir müessese olarak kabul edilmiştir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz.: Bilal Gündüz, "Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması", **Ankara Barosu Dergisi**, 2008, S.1, s.155-170.

SONUÇ

Çalışmamızın konusunu oluşturan hileli iflas ve taksirli iflas suçları,5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 161 ve 162. maddelerinde düzenlenmiştir. Söz konusu suçların ihdası ile korunmak istenen hukuki yarar karma bir nitelik arz etmektedir. Bu suçların ihdası ile zarara uğrayan (ya da zarar tehlikesiyle karşılaşan) alacaklıların haklarının korunmasının yanı sıra ekonomik ve ticari hayatın vazgeçilmez unsuru olan kredi emniyeti ve güven ilişkisi de korunmak istenmiştir.

Hileli ve taksirathı iflas suçları devletin ekonomi düzeniyle doğrudan ilgilidir ve ekonomi üzerinde ciddi etkiler doğurmaktadır. Öncelikle ekonomik faaliyetler için zaruri olan kredi emniyetini zedeleyen iflas suçları, ekonomik hayatta güvensizlik yaratmakta ve ekonominin kendine özgü işleyişine zarar vermektedir.Bu nedenle iflas suçlarının ihdasıyla, müflisin alacaklılarının malvarlığı yanı sıra devletin ekonomik düzeni ve kredi güveni de korunmak istenmiştir. Dolayısıyla ekonomik suçların korunmak istenen hukuki değer açısından değerlendirilmesi bağlamında iflas suçları aynı zamanda ekonomik bir suç teşkil etmektedir.

Ayrıca, bilindiği gibi söz konusu suçlar, 1 Haziran 2005 tarihi öncesinde 765 sayılı TCK.'nda 506. maddesinde hileli iflas suçu ve 507. maddesinde taksirli iflas suçu biçiminde düzenlenmiş, fakat yalnızca suça uygulanacak yaptırım madde metninde belirtilmiş, suçun maddi unsurları ise İİK.'nun 310 ve 311. maddelerinde gösterilmişti. Bu kapsamda 5237 sayılı TCK.'nun yürürlüğe girmesinden sonra, İİK. m. 310 ve m. 311 hükümlerinin hala yürürlükte olup olmadığı konusunun açıklığa

kavuşturulması gereklidir. Türk Ceza Kanunu'nun m. 161'de yer verdiği hileli iflas suçu ve m. 162'de düzenlediği taksirli iflas suçu ile İcra ve İflas Kanunu'nun ilgili maddelerinin zımnen yürürlükten kalktığı kabul edilmelidir. Yasa koyucu, yeni sistemde hem iflas suçlarının maddi unsurlarını hem de bu suçlara karşı uygulanacak yaptırımları Türk Ceza Kanunun'da düzenleme yöntemini seçmiştir. Böylece, yasa koyucu, başka bir kanuna atıfta bulunmak suretiyle suçun unsurlarını belirleme yönteminden vazgeçmiştir. Zira Adalet Komisyonu raporunda da bu durum açıkça ifade edilmiştir. Sonuç olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 161 ve m. 162 hükmü ile İcra ve İflas Kanunu m. 310 ve m. 311 hükümlerinin zımnen yürürlükten kaldırıldığı kabul edilmeli ve 1 Haziran 2005 tarihinden sonra işlenen hileli iflas ve taksirli iflas suçlarıyla ilgili 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerinin uygulanması gereklidir.

Fakat belirtmek gerekir ki, İİK. m. 310 ve m. 311 hükümlerinden ve bu hükümlere ilişkin zengin yargı kararlarından, 5237 sayılı TCK.'nun bu konudaki hükümlerinin uygulanması ve anlamlandırılması sırasında faydalanılmalıdır. Zira böylece, yıllarca uygulanmış olan İİK.'nun söz konusu hükümleri ve bu hükümlere ilişkin çok sayıdaki yargı kararı ve içtihat da anlamsız ve bir köşede bırakılmış olmayacaktır.⁷¹²

Çalışma konumuzu oluşturan suç tiplerinden ilki olan hileli iflas suçu, 5237 sayılı TCK.'nun "Malvarlığına Karşı Suçlar" başlıklı onuncu bölümünde 161. maddede düzenlenmiştir. Madde metninde suçu meydana getiren hareketler seçimlik olarak gösterilmiş ve buna karşı öngörülen ceza belirtilmiştir. Maddede bentler halinde gösterilen hareketlerin hepsinin birlikte gerçekleşmesi gerekli olmayıp, bunlardan biri suçun oluşması bakımından yeterlidir. Ayrıca suçun oluşması için mağdurların herhangi bir zarara uğraması da gerekmez. Eylemin yapılmasıyla yalnızca zarar tehlikesinin doğmuş olması suçun oluşması için yeterlidir. Bununla beraber suç kasten işlenebilen bir suç olup, bu kast doğrudan ya da olası kast olabilir. Ayrıca, malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli tasarruflarda bulunan kişi bu tasarruflardan önce veya sonra iflasa karar verilmiş olması halinde hileli iflas suçu gerçekleşecektir. Dolayısıyla hileli iflas suçunun cezalandırılması için, ayrıca borçlu hakkında iflas kararının verilmesi gereklidir. Zira söz konusu suçun tanımında failin

⁷¹² Pekcanitez, Atalay, Sungurtekin Özkan, Özekes, **op. cit.**, s.716.

‘‘iflasa karar verilmiş olması halinde, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile’’ cezalandırılacağı düzenlenmiş, cezalandırma için iflas kararının verilmesi şart olarak aranmıştır.

Ayrıca hileli iflas suçu özgü suç niteliğine sahiptir.⁷¹³ TCK. m. 161 gerekçesinde de *‘‘Bu suçun faili, iflâsa tabi bir borçlu yani, tacir olabilir. Ancak, bir tüzel kişinin tacir olması durumunda, tüzel kişiliğin organ veya temsilcisi olan, tüzel kişi adınatasarrufta bulunan gerçek kişiler de suç failiolabileceklerdir.’’* denilmekle belirtildiği üzere, hileli iflas suçunun faili ancak iflasa tabi borçlu yani tacir olabilir. Ancak, suçun failinin yalnızca tacir olduğunu söylemek doğru bir ifade olmayacaktır.⁷¹⁴ Zira bir takım kimseler, TTK. veya bir takım özel kanunlar gereğince, tacir olmadıkları halde tacirler hakkında hükümlere tabi oldukları için iflasa tabidirler. Bu bakımdan hileli iflas suçunun faili ancak iflasa tabi şahıslar olabilir.

Türk Ceza Kanunu’nda düzenlenen bir diğer iflas suçu ise taksirli iflas suçudur. TCK. m. 162’de *‘‘Tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özenin gösterilmemesi dolayısıyla iflasa sebebiyet veren kişi,iflasa karar verilmiş olması halinde, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.’’* denilmektedir. Kanun hangi hallerin taksirli iflasa sebebiyet vereceğini belirtmemiş, genel bir çerçeve çizmekle yetinmiştir. Ayrıca, hileli iflas suçunda olduğu gibi, taksirli iflas suçu için de *‘‘iflasa karar verilmiş olması halinde’’* kişinin cezalandırılabilceğini ifade edilmiş ve iflas kararının verilmesi objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabul edilmiştir.

Görüldüğü gibi, 5237 sayılı TCK. düzenlemesinde yalnızca *‘‘tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özenin gösterilmemesi’’* dolayısıyla iflasa sebebiyet verilmesi, suçun hareket unsuru olarak belirlenmiş, böylece İİK.’nun düzenlemiş olduğu sayma yönteminden vazgeçilmiş, hangi hallerin taksiratlı iflasa sebebiyet vereceği açıkça belirtilmemiş ve maddenin uygulama alanı genişletilmiştir.Hileli iflas suçunun düzenlendiği 5237 sayılı TCK.’nun 161. maddesinde hileli iflasa sebebiyet veren

⁷¹³ Artuç, **op. cit.**, s.484; Yaşar, Gökcan, Artuç, **op. cit.**, s.5266; Işıka, **op. cit.**, s.615; Parlar, Hatipoğlu, **op. cit.**, s.2660; Özbek, **Türk Ceza Kanununun Anlamı**, C.II, s.1300. Buna karşın hileli iflas suçunun özgü bir suç olarak düzenlenmediği ve herkes tarafından işlenebilen bir suç olduğu da ifade edilmiştir. Bkz.: Özgenç, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, s.351.

⁷¹⁴ Muşul, **İflas Suçları**, s.34.

davranışlar kanunda açıkça sayılmasına karşın taksirli iflasta böyle bir düzenlemeye gidilmemesi eleştirilmiştir. Her ne kadar İİK.'nın 310. maddesinde taksirli iflas halleri geniş bir şekilde düzenlenmiş olsa da, bu haller sayma yöntemiyle belirtilmiş olup somutlaştırılmıştı. Fakat şu anki sistemde İİK.'nın 310. maddesi göz önüne alınmayarak hareket edilecek, sadece iflas eden şahsın gerekli dikkat ve özeni gösterip göstermediği araştırılacak, hatta “*tacir olmanın gerektirdiği dikkat ve özen*” kavramından ne anlaşılması gerektiğini tespit için, Türk Ticaret Kanunu, ilgili mevzuat, hatta örf ve adete bakmak gerekecek, buise kanunilik ilkesinin bir sonucu olarak belirlilik prensibine aykırılık oluşturacaktır.

Bununla beraber, 765 sayılı Kanun döneminde, İİK.'nda taksirli iflas hallerinin sayma yöntemiyle belirtilmesi ve belli hareketlerle sınırlandırılması da eleştirilmişti. Doktrin tarafından da, bir kimsenin tedbirsizlik, dikkatsizlik, emir ve nizamla riayetsizlik, ticarete acemilikle iflas etmesi halinde (5237 sayılı TCK düzenlemesine benzer bir biçimde) taksiratlı müflis kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmekteydi.⁷¹⁵ Zira taksirli iflas hallerinin hepsinin sayma yöntemiyle belirtilmesi mümkün olmamakta, dolayısıyla bir takım haller İİK. hükmü dışında kaldığı için bu hallerin cezalandırılması da söz konusu olmamaktaydı. Her iki görüşün de haklı tarafları olmakla birlikte, sonuç olarak, 5237 sayılı TCK. ile taksirli iflas suçu bakımından yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Yukarıda ifade edilen görüşler TCK. m. 162 ile ilgili eleştiri, değerlendirme veya olumlu görüş bildirme olarak ifade edilebilir fakat bunlar taksirli iflas suçu için uygulanması gereken hükmün TCK. m. 162 olduğunu değiştirmemektedir.

Son olarak, ceza hukuku açısından öncelikle önemli olan, suçun işlenmesinin önlenmesidir. İflas suçları ise genel itibariyle ekonominin bozuk ve kredi güvenliğinin ortadan kaybolduğu zamanlarda ortaya çıkmakta ve ekonomik düzene ve toplumsal yapıya ciddi zarar vermektedir. Ayrıca uzun yıllar süren yargılamalar neticesinde davalar zamanaşımına uğrama tehlikesi altına girmektedir. Bu itibarla öncelikli olarak yapılması gereken, mümkün olduğunca, tacir olmanın gerekli kıldığı dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket eden kişilere karşı (söz konusu suçlar işlenmeden) devletin çeşitli mekanizmalarla önleyici tedbirler almasıdır. Ayrıca suç

⁷¹⁵ Erem, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın'a 65 inci Yaş Armağanı**, s.644; ,Muşul, **İflas Suçları**, s. 64, Anıl, **op. cit.**, s. 127; Necmettin M Berkin, **İflas Hukuku**, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1972, s.587.

işlendikten sonra ise mümkün olan en kısa zamanda, davaların açılması ve görülmesinin sağlanması suretiyle, kamuoyunda bu tarz suçları işleyenlerincezasız kalacağı şeklinde bir algının oluşması engellenmelidir.

İflas, ister hileli, ister taksirli, isterse de adi bir biçimde gerçekleşsin, her açıdan ülke ekonomisine zarar veren bir durumdur. Zira her tür iflasta insanlar işsiz kalmakta, ekonomik hayatın devamı için gerekli olan ticari güven sarsılmakta ve ekonomik düzen zarara uğramaktadır. Bu bakımdan çok neticeli bir suç olan iflas suçları açısından, ticari hukukta reform yapmak, ticaret şirketlerini düzenleyen hükümleri ve ekonomik kontrol mekanizmalarını düzenlemek gibi önleyici tedbirlerin alınması gereklidir.⁷¹⁶

⁷¹⁶ Klauss Tiedemann, “Objektif Cezalandırılabilme Şartları ve İflas Suçlarının Reformu”, ,Çev. Feridun Yenisey, **İÜHFM**, C.41, 1995, S.1-2, s.303.

KAYNAKÇA

- Akbulut Berrin, “Bağılılık Kuralı”, **GÜHFD**, C.14, S.1, 2010, s.167-214. (GÜHFD)
- Akbulut Berrin, “Kamuya Gerekli Şeylerin Yoksunluğuna Neden Olma Suçu”, **Ceza Hukuku Dergisi**, Y.9, S.25, 2014, s.7-28.
- Alacakaptan Uğur, “Hileli İflas Suçunun İşlenme Zamanı ve Anılan Suçta Dava Zamanaşımının Başlangıcı”, **Prof. Dr. İrfan Baştuğ Armağanı**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2001.
- Alasa Yılmaz, **Hukukumuzda İcra-İflas Suçları**, Ankara: Adil Yayınevi, 1998.
- Altay Sümer, **Türk İflas Hukuku**, C.I, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004.
- Altay Sümer, **Türk İflas Hukuku**, C.II, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004.
- Ansay Sabri Şakir, **Hukuk İcra ve İflas Usulleri**, 2. Baskı, Ankara, 1949.
- Aral Fahrettin, **Borçlar Hukuku**, 7. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2007.
- Aral Vecdi, **Hukuk ve Hukuk Bilimi Üzerine**, 7. Baskı, İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2012
- Arkan Sabih, **Ticari İşletme Hukuku**, 10. Baskı, Ankara: T. İş Bankası Vakfı, 2014.

Arnold Beth /de Lange, Paul, ‘‘Enron: an examination of agency problems’’, **Critical Perspectives on Accounting**, Vol.15, Issue:6-7, 2004, s.751-765.

Arslan etin / Azizaaolu Bahattin, **Yeni Türk Ceza Kanunu erhi**, Ankara: Asil Yayınları, 2004.

Artuç Mustafa / Bıkmaz Raif, **Açıklamalı-İtihatlıİcra-İflas Sularıve Yargılama Usulü**, Ankara: Tek Ağaç Yayınevi, 2005.

Artuç Mustafa, **Malvarlığına Karşı Suçlar**, Ankara: Kartal Yayınevi, 2007.

Artuk Mehmet Emin / Alahin Mehmet Emin, ‘‘Objektif Cezalandırılabilme Şartı ve Zamanaşımı’’, **Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi-Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.19, S.2, 2013, s.17-44.

Artuk Mehmet Emin / Gökcen Ahmet / Yenidünya Ahmet Caner, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Ankara: Adalet Yayınları, 2014. (Genel Hükümler)

Artuk Mehmet Emin / Gökcen Ahmet / Yenidünya Ahmet Caner, **Ceza Hukuku zel Hükümler**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 13. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

Artuk Mehmet Emin, / Gökcen Ahmet / Yenidünya Ahmet Caner, **Gerekçeli Ceza Kanunları**, 15. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014. (Gerekçeli Ceza Kanunları)

Artuk Mehmet Emin, ‘‘Ceza Kanunun Suç Siyaseti Açısından Değerlendirilmesi’’, **Ceza Hukuku Dergisi**, Y.1, S.2, Aralık 2006, s.9-18.

Atalay Oğuz, ‘‘İflas Sistemimiz Neden İflas Etti’’, **Türkiye Barolar Birliği Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukları Toplantısı-VIII**, Abant 9-10 Ekim 2009, s.180-197.

Atar Fahrettin, **İslam İcra İflas Hukuku**, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1990.

Aydın Devrim, ‘‘Suça Teşebbüs’’, **AÜHFD**, C.55, S.1, 2006, s.55-113.

Aydın M. Akif, **Türk Hukuk Tarihi**, 6. Baskı, İstanbul: Hars Yayıncılık, 2007.

Bacaksız Pınar, **TCK.’nda Yeralan İflas Suçları**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2011.

Bakıcı Sedat, **5237 sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri**, C.I, Ankara: Adalet Yayınevi, 2008.

Barnes Harry Elmer / Teeters Negley K., **New Horizons in Criminology; The American Crime Problem**, New York: Prentice Hall, 1949.

Baykal C. Murat, ‘‘Hukuk-Ekonomi İlişkisi ve Ekonomi Hukuku Üzerine’’, **Ankara Barosu Dergisi**, Y.66, S.4, 2008, s.76-87.

Berki Ali Himmet, **Açıklamalı Mecelle (Mecelle-i Ahkam-ı Adliye)**, İstanbul: Hikmet Yayınları, 1978.

Berkin Necmeddin M., **Alman İflas Hukuku**, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1957.

Bilici Nurettin, **Vergi Hukuku**, 28. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2012.

Burgstaller Manfred, ‘‘Yeni Avusturya Ceza Kanunu ve Uygulamadaki Etkileri’’, Çev. Feridun Yenisey, **İÜHFM**, C.48, S.1-4, 1982-1983, s.473-477.

Centel Nur / Zafer Hamide, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 11. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2014.

Centel Nur / Zafer Hamide / Çakmut Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2014.

Cin-Şensoy Şehnaz, ‘‘Ekonomik SuçKavramı ve Ekonomik Suçların Kriminolojik Özellikleri’’, **Çetin Özek’e Armağan**, İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayınları, 2004.

Coşkun Mahmut, **İcra İflas Suçları**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2014.

Coşkun Mahmut, **Açıklamalı İçtihatlı İcra İflas Kanunu**, C.III, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2010.

Çetin Soner Hamza, **Türk Ceza Hukukunda Yorum ve Kıyas**, Ankara: Bilge Yayınevi, 2014.

Çevik Kemal, **Ekonomi Hukuku**, Ankara: Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Matbaası, 1986.

Daragenli Vesile Sonay, ‘‘Tehlike Suçları’’, **Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan**, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1999, s.163-189.

De Vabres H. Donnedieu, **La Politique Criminelle des Etats Autoritaires**, Paris, 1938.

Deliduman Seyithan, ‘‘Yeni Alman Aciz Kanununun Genel Hükümleri’’, **AÜEHFD**, C.4, S.1-2, 2000, s.617-622.

Demirbaş Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 9. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2013. (Genel Hükümler)

Demirbaş Timur, **Kriminoloji**, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, Ankara: Seçkin Yayınları, 2014.

Deryal Yahya, ‘‘Türk Hukukunda Bilirkişinin Nitelikleri ve Avukatın Bilirkişilik Yapması’’, **Prof. Dr. Hayri Domanıç 80. Yaş Günü Armağanı**, C.I, İstanbul: Beta Yayınları, 2001.

Domanıç Hayri / Ulusoy Erol, **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, 5. Bası, İstanbul: Arıkan Yayınları, 2007.

Donay Süheyl / Kaşıkçı Mahmut, **En Son Değişiklikler Açıklamalı ve Karşılaştırmalı Türk Ceza Hukuku**, İstanbul: Beta Yayınları, 2005.

Donay Süheyl, **Türk Ceza Kanunu Şerhi**, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2007.

Dönmezer Sulhi / Erman Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, Genel Kısım, C.1, Yeniden Gözden Geçirilmiş 12. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 1997. (Ceza Hukuku, C.I)

Dönmezer Sulhi / Erman Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, Genel Kısım, C.II, Yeniden Gözden Geçirilmiş 11. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 1997. (Ceza Hukuku, C.II)

Dönmezer Sulhi, **Kişilere ve Mala Karşı Cürümler**, Yeniden Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 15. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 1998. (Mala Karşı Cürümler)

Dursun Selman, “Yüz Kızartıcı Suç Kavramı”, **Polis Dergisi**, Temmuz-Ağustos-Eylül 2003, S.36, s. 441-447

Dursun Selman, **Ekonomik Suçlar ve Bankacılık Suçları Bağlamında Bankacılık Düzenine Karşı İşlenen Suçlar**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2006. (Ekonomik Suçlar)

Dülger Murat Volkan, “5237 Sayılı YTCK’da Kastın Unsurları ve Türleri-Özellikle Olası Kastın Değerlendirilmesi”, **Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi**, Y.2, S.5, Nisan 2005.

Eker Hüseyin, “Mala Karşı İşlenen Suçlarda Etkin Pişmanlık”, **TBB Dergisi**, S.100, 2012, s.363-388.

Erem Faruk, “Cezalandırılabilme Objektif Şarlı(ŞartlıSuçlar)”, **AÜHFD**, C.27, S.3-4, 1970, s.9-15.

Erem Faruk, “Hileli ve Taksirli İflas”, **Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65 inci Yaş Armağanı**, Ankara, 1988. (Prof. Dr. Yaşar Karayalçın’a 65 inci Yaş Armağanı)

Erem Faruk, “Yüz Kızartıcı Suçlar”, **Ankara Barosu Dergisi**, S.2, 1976, s.170-173.

Erman Sahir, “Devletin Ekonomik İtibarını Sarsma-Açığa Atılan İmzanın Kötüye Kullanılması-Hileli Taksirli İflas”, **Ekonomik Suçlar ve Ceza Kanunu Öntasarısı Sempozyumu**, İTO, 17-18 Nisan 1987, s.25-42. (İTO Ekonomik Suçlar ve Ceza Kanunu Öntasarısı Sempozyumu)

Erman Sahir, **Ekonomik Suçların Tesbitinde Suç Siyaseti**, İstanbul, 1984. (Suç Siyaseti)

Erman Sahir, **Özel Kanunlar Açısından Ticari Ceza Hukuku**, C.I, Genel Kısım, 3. Baskı, İstanbul: İ.Ü. Basım ve Film Merkezi, 1992. (Özel Kanunlar Açısından Ticari Ceza Hukuku)

Erman Sahir, **Ticari Ceza Hukuku III-Sahtekarlık Suçları**, 4. Baskı, İstanbul: Nazım Terzioğlu Matematik Araştırma Enstitüsüve Baskı Atölyesi, 1981. (Ticari Ceza Hukuku)

Ermenek İbrahim, **İflasın Ertelenmesi**, Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2010.

Ersoy Yüksel, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara: İmaj Kitabevi, 2002.

Esen Sinan, **Malvarlığına Karşı Suçlar-Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2007.

Eşitli Ezgi Aygün, "Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi", **TBB Dergisi**, S.104, 2013, s.225-246.

Evik Ali Hakan / Evik Vesile Sonay, "İçeriden Öğrenenlerin Ticareti Suçu", **İÜHFM**, C.63, S.1-2, 2005, s.3-56.

Evik Ali Hakan, "Karar İncelemesi: Hileli İflas Suçunda Suçun İşlendiği Tarih", **Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi-Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.19, S.2, 2013, s.1087-1099.

Giddens Antohny, **Sosyoloji**, Yay. Haz. Cemal Güzel, İstanbul: Kırmızı Yayınları, 2008.

Gottlieb David / Nuhoğlu Ayşe / Oliphant Bob / Yenisey Feridun, **Ceza Hukukunun Güncel Kaynakları: Artvin Konferansı**, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, 2004.

Gökcan Hasan Tahsin, "Özel Belgede Sahtecilik Suçu", **Ankara Barosu Dergisi**, S.68, 2010, s.211-217.

Gökçen Ahmet, **Belgede Sahtecilik Suçları**, Gözden Geçirilmiş ve Yargıtay Kararları ile Zenginleştirilmiş 3. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

Gökçen Ahmet / Balcı Murat, ‘‘Dolandırıcılık Suçu’’, **MÜHF-HAD**, C.14, S.1-2, 2008, s.1-55.

Gözler Kemal, **Türk Anayasa Hukuku Dersleri**, 16. Bası, Bursa: Ekin Yayınevi, 2014.

Gündüz Bilal, ‘‘Hükmün Açıklanmasının Geri Bırakılması’’, **Ankara Barosu Dergisi**, S.1, 2008, s.155-170

Gündüz Remzi, **Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı Suçlar**, Ankara: Bilge Yayınevi, 2012.

Güngör Devrim / Okuyucu Ergün Güneş, ‘‘Ceza Muhakemesinde Bekletici Sorun Kararının Dava Zamanaşımının Durmasına Etkisi’’, **TBB Dergisi**, S.83, 2009.

Gürdoğan Burhan, **İflas Hukuku Dersleri: İflas, Konkordato, İptal Davaları**, Ankara: Ajans-Türk Matbaası, 1966.

Güvel Alper, ‘‘Ekonomik Suçlar: Tanım, Türleri ve Ölçütleri’’, **TOBB Ekonomik Suçve Ceza Sempozyumu 30 Nisan- 1 Mayıs 2005**, Yayın No:2005/25, Ankara, Ekim 2005, s.28-34.

Gwartney James D., / Stroup Richard L., **Temel Ekonomi**, Çev. Yıldırım Arsan, Ankara: Liberte Yayınları, 1999.

Hafizoğulları Zeki / Güngör Devrim, ‘‘Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi’’, **TBB Dergisi**, S.69, 2007, s.21-50.

Hirsch Ernst E., ‘‘Devletçilik ve Ticaret Hukuku’’, **İÜHFİM**, C.45, S.1-4, 1979-1981, s.1-14.

Holtfreter Kristy, ‘‘Is occupational fraud typical white-collar crime? A comparison of individual and organizational characteristics’’, **Journal of Criminal Justice**, Vol.33, Issue:4, 2005, s.353–365.

İşıka Sertaç, "Hileli İflas Suçu", **İÜHFM**, C.71, S.1, 2013, s.608-624.

İçel Kayıhan / Ünver Yener / Hakeri Hakan, **Karşılaştırmalı Ceza Hukuku Yasaları**, Yenilenmiş 8. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2012.

İçel Kayıhan İçel / Donay Süheyl, **Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Ceza Hukuku**, Genel Kısım, 1. Kitap, 5. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2006

İçel Kayıhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul: Beta Yayınları, 2014.
(Genel Hükümler)

İçel Kayıhan, **Kitle İletişim Hukuku**, 10. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2013.

İstanbul Barosu-Türk Ceza Hukuku Derneği Toplantısı (10 Eylül 2004): Kurumsal Raporlar-Toplantılara Sunulan Raporlar-Bilimsel Raporlar, İstanbul: İstanbul Barosu-Galatasaray Üniversitesi-Türk Ceza Hukuku Derneği Ortak Yayını, 2004

Jescheck Hans-Heinrich, **Alman Ceza Hukukuna Giriş**, İstanbul: Beta Yayınları, 2007.

Kaçak Nazif, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.II, Ankara: Seçkin Yayınları, 2006.

Kangal Zeynel T., "Cezalandırılabilmenin Objektif Koşulu", **İÜHFM**, C.68, S.1-2, 2010, s.151-171. (İÜHFM)

Kangal Zeynel T., "Kişisel Cezasızlık Nedenleri ve Cezayı Kaldıran veya Azaltan Kişisel Nedenler", **BÜHFD**, C.7, S.85-86, 2011, s.38-61. (BÜHFD)

Karaahmetoğlu İsmail Özgün, "Basiretli İş Adamı Gibi Hareket Etme Ölçüsüne Yargıtay Uygulamasındaki Yeri", **Legal Hukuk Dergisi**, S.116, 2012, s.85-119.

Karaarslan Mehmet, "Suçve Cezaların Memuriyete Etkisi", **AÜHFD**, C.58, S.1, 2009, s.110-113.

Karahan Sami, **Ticari İşletme Hukuku**, Güncellenmiş 26. Baskı, Konya: Mimoza Yayınları, 2014.

Karakocalı Ahmet, “İflas Davasında Taraf Sıfatının İncelenmesi”, **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, C.I, Ankara: Yetkin Yayınları, 2009.

Kazancı Behiye Akar, “Hileli ve Taksirli İflas Suçları”, **Hukuki Perspektifler Dergisi**, S.9, Aralık 2006, s.152-166.

Kepkep Naci, **Ekonomi Konusunda Temel Bilgiler**, 1987.

Keskin Serap / Zafer Hamide / Kocasakal Ümit, **Avrupa Birliğinin Mali Çıkarlarının Korunmasına İlişkin Ceza Hukuku Kuralları (Corpus Juris)**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2001.

Keskinsoy Ömer, “Hapis Cezalarının Ertelenmesi”, **Ankara Barosu Dergisi**, S.2, 2006, s.45-55

Kızılarıslan Hakan, **Hileli ve Taksirli İflas Suçları**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2006.

Koca Mahmut / Üzülmaz İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 6. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2013.

Koca Mahmut, “5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar”, **İşletme ve Maliye Bilimleri Dergisi**, S.5, Ocak 2005, s.67-92.

Kunter Nurullah, **Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi**, İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1949.

Kuru Baki / Arslan Ramazan / Yılmaz Ejder, **İcra ve İflas Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 24. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2010.

Kuru Baki, “Türk Hukukunda İflasa Tabi Olan Şahıslar”, **Makaleler**, İstanbul: Arıkan Yayınevi, 2006, s.769-784. (Makaleler)

Kuru Baki, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, 2. Baskı, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2006.

Kuru Baki, **İflas ve Konkordato Hukuku**, İstanbul: Evrim Basım, 1988.

Mahmutoğlu Selami, **Ekonomik Suçlar Bağlamında Kredi Hukukundan Kaynaklanan Suç ve İdari Suçlar**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2003.

Malkoç İsmail, ‘‘Kanunlarımızda Yüz Kızartıcı Suç Kavramı’’, **TBB Dergisi**, S.4, 1989, s.586-599.

Mentzel Franz / Kuhn Georg, **Konkursordnung: Kommentar**, 8. Auflage, München, 1976.

Meran Necati, **Hırsızlık-Yağma-Malvarlığına Karşı Suçluluk**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011.

Mousourakis George, **A Legal History of Rome**, First Edition, New York: Routledge, 2007.

Muşul Timuçin, **İcra ve İflas Hukuku**, 3. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2008.

Muşul Timuçin, **İflas Suçları: Taksiratlı ve Hileli İflas Suçları ile Diğer İflas Suçları**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1998. (İflas Suçları)

Mutçalı Serdar, **Arapça Türkçe Sözlük**, İstanbul: Dağarcık Yayınları, 1995.

Oskay Mustafa / Koçak Coşkun / Deynekli Adnan / Doğan Ayhan, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.V, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007.

Otacı Cengiz, ‘‘Suçun Kanuni Sonucu Olarak Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma,’’ **TAAD**, C.2, S.4, 2011, s.421-476.

Önder Ayhan, **Ceza Hukuku Dersleri**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1992.

Önder Ayhan, **Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar**, İstanbul: Filiz Kitabevi, 1994. (Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler)

Özbay İbrahim, ‘‘Donatma İştirakinin İflası’’, **EÜHFD**, C.12, S.1-2, 2008, s.157-198.

Özbek Veli Özer / Kanbur Nihat / Doğan Koray / Bacaksız Pınar / Tepe İlker, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2010.

Özbek Veli Özer, **Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı**, C.II, Ankara: Seçkin Yayınları, 2008.

Özbek Veli Özer, "Ticari Ceza Hukukuna Hakim Olan Ceza Hukuku İlkeleri ve Markalar Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Yapılan Değişikliklerin Söz Konusu İlkeler Çerçevesinde Değerlendirilmesi", **Ceza Hukuku Dergisi**, Y.4, S.9, Nisan 2009, s.25-39. (Ceza Hukuku Dergisi)

Özbudun Ergun, **Türk Anayasa Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 14. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2013.

Özen Mustafa, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı", **TBB Dergisi**, S.70, 2007, s.239-253.

Özgenç İzzet, "İflas Suçları", **Haluk Konuralp Anısına Armağan**, C.II, Ankara: Yetkin Yayınları, 2009. (Haluk Konuralp Anısına Armağan)

Özgenç İzzet, "Yeni Türk Ceza Kanununun İhale Sürecinde İşlenen Suçlara İlişkin Düzenlemeleri", **TOBB Ekonomik Suçve Ceza Sempozyumu, (30 Nisan- 1 Mayıs 2005)**, Yayın No:2005/25, Ankara, Ekim 2005.

Özgenç İzzet, **Ekonomik Çıkar Amacıyla İşlenen Suçlar**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2002.

Özgenç İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 10. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2014. (Genel Hükümler)

Özgenç İzzet, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi Genel Hükümler**, 3. Bası, Ankara: Seçkin Yayınları, 2006. (Gazi Şerhi Genel Hükümler)

Özkan Hasan, **Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Davaları ve Tatbikatı**, 3. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2004.

Parlar Ali /Parlar Aynur, **Açıklamalı İçtihatlı İcra ve İflas Suçları**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2004.

Pekcanitez Hakan / Atalay Oğuz / Özekes Muhammet, **İcra ve İflas Hukuku Temel Bilgiler**, 10. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2014

Pekcanitez Hakan / Atalay Oğuz / Sungurtekin Özkan Meral / Özekeş Muhammet, **İcra ve İflas Hukuku**, 11. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2013.

Perçin Önder, ‘‘Ekonomi Hukuku: Hukukun Sınıflandırılmasında Paradigma Kayması’’, **AÜHFD**, C.59, S.2, 2010, s. 277-307.

Poroy Reha / Yasaman Hamdi, **Ticari İşletme Hukuku**, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 14. Baskı, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012.

Postacıoğlu İlhan, **İflas Hukuku İlkeleri**, C.:I, İstanbul: Sulhi Garan Matbaası, 1978.

Pradel Jean, ‘‘Ekonomik Suçlar Hakkındaki Avrupa Ceza Kanunu (Euro-Suçlar) Tasarısının Genel Sunumu’’, Çev. Zeynel T. Kangal, **Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni-Gülören Tekinalp’e Armağan**, İstanbul, Y.23, S.1-2, 2003, s.939-942.

Quinney Earl R., ‘‘The Study of White Collar Crime: Toward A Reorientation in Theory and Research’’, **Journal of Criminal Law and Criminology**, Vol.55, Issue:2, June 1964, s.208-214.

Rüzgaresen Cumhur, **İflas Sebepleri**, Ankara: Adalet Yayınevi, 2011.

Saban Nihal, **Vergi Hukuku**, 5. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2009.

Savaş Vural / Mollamahmutoğlu Sadık, **Türk Ceza Kanunu’nun Yorumu**, Ankara: Seçkin Yayınları, 1999,

Selçuk Sami, **Dolandırıcılık**, İstanbul: Yasa Yayınları, 1982.

Seven Vuran / Göksoy Can, ‘‘Ticaret Şirketlerinde Tüzel Kişilik Perdesinin Kaldırılması’’, **İstanbul Barosu Dergisi**, C.80, S.6, 2006, s.2456-2470

Sokullu-Akıncı R. Füsun, **Kriminoloji**, 3. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2002.

Soyaslan Doğan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4. Bası, Ankara: Yetkin Yayınları, 2012

Soyaslan Doğan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2005. (Özel Hükümler)

Sutherland Edwin H., ‘‘White Collar Criminality’’, **American Sociological Review**, Vol.5, February 1940, Number:1, s.1-12.

Sutherland Edwin H. / Cressey Donald R., **Principles of Criminology**, Chicago: Philadelphia J.B. Lippincott Company, 5. Edition, 1955.

Talas Cahit, **Ekonomik Sistemler**, Ankara: S Yayınları, 1980.

Tan Turgut, ‘‘Ekonomik Hukuku ve Ekonomik Kamu Hukuku’’, **Amme İdaresi Dergisi**, C.5, S.1, 1972, s.15-42.

Tan Turgut, **Ekonomik Kamu Hukuku**, Ankara: TODAİE Yayınları, 1984.

Tiedemann Klaus, **Konkurs- Strafrecht**, Berlin, 1985.

Tiedemann Klaus, ‘‘Objektif Cezalandırılabilirlik Şartları ve İflas Suçlarının Reformu’’ ,Çev. FeridunYenisey, **İÜHFM**, C.41, S.1-2, 1995, s.301-317.

Toroslu Nevzat, **Ceza Hukuku Özel Kısım**, Ankara: Savaş Yayınevi, 2005

Toroslu Nevzat, **Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu**, Ankara: AÜHF Yayını, 1970.

Tosun Öztekin, ‘‘Türkiyede İktisadi Suçlar’’, **İÜHFM**, C.26, S.1-4, 1960, s.3-15.

Tosun Öztekin, ‘‘Yürütme Organlarının Koyduğu Kaidelere Aykırılıkların Cezalandırılması’’, **İÜHFM**, C.28, S.2, 1962, s.349-367.

Tümay Ertek, **Mikroekonomi Teorisi**, İstanbul: Beta Yayınları, 2009.

Tümerkan Somay, ‘‘Ceza Hukuku Uygulamasının Büyük Sorunu: Karşılıksız Çek’’, **Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan**, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1999, s.769-775.

Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Dönem 22, Yasama Yılı 2, TBMM S. Sayı 664.

Türkeş Şükrü, **İcra-İflas Suç ve Cezaları**, İstanbul: Güryay Matbaası, 1977.

Türkkan Erdal, ‘‘Türkiye’de ve Dünyada Ekonomik Suçlar’’, **TOBB Ekonomik Suçve Ceza Sempozyumu 30 Nisan- 1 Mayıs 2005**, Yayın No:2005/25, Ankara, Ekim 2005, s.34-56.

Ulukapı Ömer, **İcra ve İflas Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4. Baskı, Konya: Mimoza Yayınları, 2010.

Umar Bilge, **İcra İflas Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi**, İzmir: İstiklal Matbaası, 1973.

Uyar Talih, ‘‘Taksiratl  (Taksirli) ve Hileli İflas’’, **DEÜHFD**, C.11, 2009,  zel Sayı, s.941-972. (DEÜHFD)

Uyar Talih, **İcra ve İflâs Hukukunda Suç Sayılan Fiiller**, Manisa: Şafak Yayınevi, 1987.

Uyar Talih, **İcra ve İflas Kanunu Şerhi**, C.XIII, 2. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi: 2010.

Uyar Talih, ‘‘5358 Sayılıve 31.5.2005 Tarihli İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un Getirdiği Yenilikler’’, **TBB Dergisi**, S.59, Temmuz-Ağustos 2005.

Ülgen Hüseyin / Helvacı Mehmet / Kendigelen Abuzer / Kaya Arslan /Nomer Ertan Füsun, **Ticari İşletme Hukuku**, Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Güncellenmiş 4. Bası, İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2015.

 nver Yener, **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2003.

 st ndağ Saim, ‘‘Hileli İflas Suçları Ne Zaman Tamamlanmış Olur ve Böylece Bu Suçlarda Zamanaşımı Süresi Ne Zaman İşlemeye Başlar?’’, **Yargı Dünyası**, Ekim 2005, S.118,

 st ndağ Saim, **İcra ve İflas Kanununun D n  ve Bugünü**, İstanbul, 1990.

Üstündağ Saim, **İflas Hukuku (İflas, Konkordato, İptal Davaları)**, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 5. Baskı, İstanbul: Avcıol Basım Yayın, 1998. (İflas Hukuku)

Üstünel Besim, **Ekonominin Temelleri**, İstanbul, 2000.

Wessels Johannes / Hillenkamp Thomas, ‘‘Avusturya Ceza Kanunundaki Başkasının Malvarlığına Karşı Suçlar’’, Çev. Aygörmöz, Gülsün Ayhan, **Prof. Dr. Eric Hilgendorf’a Armağan: Malvarlığına Karşı Suçlar ve Ekonomik Suçluluk**, Ankara: Seçkin Yayınları, 2009.

Wickowski Stephanie, **Bankruptcy Crimes**, Third Edition, Washington DC: Beard Books, 2007.

Yaşar Osman / Gökcan Hasan Tahsin / Artuç Mustafa, **Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, C.IV, 2. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014.

Yenisey Feridun / Plagemann Gottfried, **15 Mayıs 1871 tarihli Alman Ceza Kanunu**, İstanbul: Beta Yayınları, 2009.

Yıldırım Kamil, **Hileli İflas Suçu**, İstanbul: Alkım Yayınevi, 2000. (Hileli İflas)

Yıldırım Nevhis Deren, ‘‘İflasın Hukuki Mahiyeti’’, **İÜHFM**, C.54, S.1-4, 1994, s.321-346. (İÜHFM)

Yılmaz Ejder, ‘‘İflasın Kamu Hukuku Bakımından Sonuçları ve Müflisin Saygınlığını Yeniden Kazanması’’, **Makaleler**, C.I, Ankara, 2014. (Makaleler)

Yılmaz Ejder, **Hukuk Sözlüğü**, Yenilenmiş 10. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınları, 2011.

Zarakolu Avni, **Temel Ekonomi Sistemleri Bilgisi**, Ankara: Sevinç Matbaası.

Zeytinoğlu Erol, **Ekonomik Sistemler**, İstanbul: İİTİA Ekonomi Fakültesi Yayınları, 1991.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.mevzuat.gov.tr>

<http://www.tdk.gov.tr>

<http://www.kazanci.com/kho2/ibb/giris.htm>

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/iuhfm/issue/archive>

<http://www.yargitay.gov.tr/dergi.php>

<http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr>

<http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/2012yayin/dergi/ankara-barosu-dergisi.html>

<http://www.istanbulbarosu.org.tr/yayinlar/BaroDergileri/BaroDergisi.asp>

<http://www.eulerhermes.com.tr/tr/basinodasi/Lists/mediacenter-documents/Kuresel-Iflaslar-Raporu.pdf>

<http://www.admin.ch/ch/e/rs/3/311.0.en.pdf>

<http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes>

[https://www.icrc.org/applic/ihl/ihlnat.nsf/0/ce67fea60a8e402fc1257163002a6ea9/\\$FILE/Criminal%20Code%20Croatia%20ENG.pdf](https://www.icrc.org/applic/ihl/ihlnat.nsf/0/ce67fea60a8e402fc1257163002a6ea9/$FILE/Criminal%20Code%20Croatia%20ENG.pdf)

<http://www.government.se/sb/d/574/a/27777>

<http://www.russian-criminal-code.com/PartII/SectionVIII/Chapter22.html>

<http://uscode.house.gov/browse/prelim@title18/part1&edition=prelim>

<http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/C-46/FullText.html>

http://www.mvr.bg/nr/rdonlyres/330B548F-7504-433a-Be65-5686B7d7FCBB/0/04_Penal_Code_en.pdf

YARGI KARARLARI

AYM, 02.03.2004, E. 2002/92, K. 2004/25

AYM, 28.03.1963, E.1963/4, K.1963/71

Yarg. 11. CD., 12.05.2009, E. 2008/21942, K. 2008/6202

Yarg. 11. HD., 20.06.1989, E. 1989/4344, K. 1989/3802

Yarg. 11. CD., 03.10.2007, E. 2007/4649, K. 2007/6275

Yarg. 11. CD., 15.10.2009, E. 2008/892, K. 2008/12138

Yarg. 11. CD., 15.10.2009, E. 2008/892, K. 2009/12138

Yarg. 11. CD., 25.03.2008, E. 2008/352, 2008/1731

Yarg. 11. CD., 25.03.2008, E. 2008/352, K. 2008/1731

Yarg. 12. HD., 3.11.1986, E. 1986/8793, K. 1986/11559

Yarg. 12. HD., 3.12.1957, E. 1957/6889, K. 1957/7066

Yarg. 15. CD., 26.06.2012, E. 2012/14777, K. 2012/39933

Yarg. 15. CD., 26.06.2012, E. 2012/14777, K. 2012/39933

Yarg. 15. CD., 8.12.2014, E. 2014/19565, K. 2014/20554

Yarg. 16. HD., 30.01.2007, E. 2007/5420, K. 2007/95

- Yarg. 19. HD., 02.11.2000, E. 2000/5828, K. 2000/7383
- Yarg. 19. HD., 25.11.1994, E. 1994/6472, K. 1994/11467
- Yarg. 2. HD., 22.03.2004, E. 2004/2052, K. 2004/3461.
- Yarg. 4. CD., 04.06.1952, E. 1952/6521, E. 1952/6074
- Yarg. 6. CD., 15.06.1982, E. 1982/4248, K. 1982/4893
- Yarg. 6. CD., 21.10.1965, E. 1965/4289, K.1965/5869
- Yarg. 6. CD., 21.10.1967, E. 1967/4289, K. 1967/5869
- Yarg. 6. CD., 01.05.1991, E. 1991/250, K. 1991/3412
- Yarg. 6. CD., 07.06.2007, E. 2006/920, K. 2007/7136
- Yarg. 6. CD., 13.09.1994, E. 1994/7016, K. 1994/7536
- Yarg. 6. CD., 17.11.1997, E. 1997/10508, K. 1997/10890
- Yarg. 6. CD., 21.02.2007, E. 2006/1205, K. 2007/2085
- Yarg. 6. CD., 26.09.1968, E. 1968/3796, K. 1968/4868
- Yarg. 6. CD., 26.09.2007, E. 2006/8688, K. 2007/6755
- Yarg. 6. CD., 29.04.2002, E. 2002/3252, K. 2002/5375
- Yarg. 7. CD., 23.02.2009 tarih ve 14317/2264 sayılı içtihadı
- Yarg. CGK., 10.10.2006, E. 2006/8-186, K. 2006/2009
- Yarg. CGK., 19.12.1995, E. 1995/2-357, K. 1995/386
- Yarg. CGK., 22.6.1992, E. 1992/6-173, K. 1992/197
- Yarg. CGK., 24.12.2002, E. 2002/6-306 E., K. 2002/441
- Yarg. CGK., 26.12.2006, E. 2006/6-328, K. 2006/323

ÖZGEÇMİŞ

Mehmet Gürler, 14 Kasım 1989 tarihinde Manisa’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Manisa Murat Germen İlköğretim Okulu’nda, lise öğrenimini ise Manisa Fatih Anadolu Lisesi’nde tamamladı. 2007 yılında Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde lisans eğitime başladı, 2012 yılında mezun oldu.

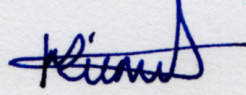
2012 yılının Ağustos ayında Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Hukuk Fakültesi’ne araştırma görevlisi olarak atandı. Yine aynı yıl, Galatasaray Üniversitesi’nde Kamu Hukuku Yüksek Lisans eğitime başladı ve ardından 2547 sayılı Kanun’un 35. maddesi gereği bu üniversitede görevlendirildi. 2013-2014 öğretim yılının ikinci döneminde, Yükseköğretim Kurulu Yurtdışı Araştırma Bursu kapsamında Harvard Üniversitesi’nde bulundu. Halen Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde araştırma görevlisidir.

TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Galatasaray Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı Soyadı : Mehmet GÜRLER
Tez Başlığı : Hileli ve Taksirli İflas Suçları (TCK. m. 161 ve m. 162)
Savunma Tarihi : 18.06.2015
Danışmanı : Doç. Dr. Ümit KOCASAKAL

JÜRİ ÜYELERİ

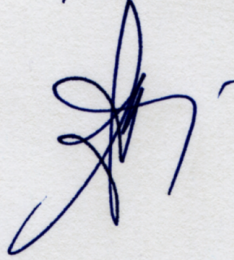
Doç. Dr. Ümit KOCASAKAL

Doç. Dr. Pınar MEMİŞ KARTAL

Yard. Doç. Dr. M. Sinan ALTUNÇ

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. M. Yaman ÖZTEK

